

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Harris Robert_Harris Robert - Otčina.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ROBERT HARRIS

OTČINA

Poděkování

Děkuji vedoucímu a zaměstnancům Wienerovy knihovny v Londýně za jejich několikaletou pomoc.

Také si přeji poděkovat Davidu Rosenthalovi a obzvlášť Robynu Sismanovi, bez něhož bych tuto knihu nikdy vůbec ani nezačal natož dokončil.

Sto miliónů sebevědomých německých nadlidí se mělo brutálně zmocnit celé Evropy a zabezpečit si moc díky monopolu na technickou civilizaci a díky nucené práci ztenčujícího se původního obyvatelstva skládajícího se ze zpustlých, nemocných a negramotných mrzáků, aby mělo dostatek volného času na projížďky po nekonečných Autobahnech, na obdivování svých nocleháren Radostí k síle, budov vedení Strany, Vojenského muzea a Planetária, které chtěl Führer postavit v Linzi (jeho nové Hitlerpolis), aby navštěvovalo své místní obrazárny a nad svými vdolky se šlehačkou poslouchalo do nekonečna desky s hudbou z Veselé vdovy. Tohle mělo být "Německé tisíciletí", ze kterého ani pouhá fantazie neměla mít žádnou možnost úniku.

Hugh Trevor-Roper

Myšlení Adolfa Hitlera

Někdy mi lidé říkají: "Buď opatrný! Budeš mít na krku dvacet let partyzánský války!" Na takové vyhlídky já se těším...Německo tak zůstane pořád ve stavu bdělosti!

Adolf Hitler

29. srpna 1942

1. Místo zločinu

ÚTERÝ 14. DUBNA 1964

Přisahám ti, Adolfe Hitlere,
jakožto Führerovi a Kancléři Německé říše,
věrnost a statečnost.

Slavnostně slibuji Tobě a všem nadřízeným,
které Ty budeš jmenovat,
poslušnost až do smrti.
K tomu mi pomáhěj Bůh.

Přísaha SS

Těžký mrak visel nízko nad Berlínem po celou noc a teď se zvolna prolínal do čehosi, co mělo být ránem. Na západním předměstí hlavního města se rýsovaly šňůry deště na hladině Havelského jezera jako dým.

Obloha a voda splývaly v šedivou clonu přerušenou jenom tmavou linií protějšího břehu. Nic se tam nepohnulo. Nesvítila tam žádná světla.

Xavier March, vyšetřovatel oddělení vražd berlínské kriminální policie - Kripo - se vysoukal ze svého Volkswagenu a nastavil dešti tvář. Byl skutečným znalcem tohoto zvláštního deště. Znal jeho chuť, jeho pach. Byl to baltský déšť odkudsi se severu, studený a prosycený mořem, s ostrou vůní soli. Na okamžik se octl dvacet let zpátky, ve velitelské věži U-Bootu, ponorky, která se s vypnutými světly vytrácela z přístavu Wilhelmshaven do temné noci.

Podíval se na hodinky. Bylo krátce po sedmé.

Na krajnici silnice před ním stály další tři vozy. Pasažéři dvou z nich spali na místech řidiče. Třetí vůz patřil Pořádkové policii - Ordnungspolizei nebo Orpo, jak jim říkali Němci - a byl to běžný hlídkový vůz. Byl prázdný. Jeho otevřeným oknem vycházel do vlhkého vzduchu praskot atmosférické elektřiny přerušovaný výbuchy drmolných informací.

Otáčející se maják na střeše osvětloval jehličnatý les za cestou: modrá - černá, modrá - černá, modrá - černá.

March se ohlédl po lidech z Orpo a uviděl je, jak se ukrývají u jezera pod břízou, ze které kape voda. Così v blátě u jejich nohou se bledě lesklo. Na kládě poblíž seděl mladík v černé teplákové soupravě s iniciálami SS na náprsní kapse. Seděl nakloněný kupředu, lokty na kolenou a dlaně na spáncích - ztělesněné zoufalství.

March naposledy popotáhl z cigarety a pak ji odhodil. Zasyčela a zhasla na mokré cestě.

Když se přiblížil, jeden z policistů zvedl paži.

"Heil Hitler!"

March ho ignoroval a klouzal dolů po blátivém břehu, aby prohlédl tělo oběti.

Bylo to tělo starého muže - studené, tlusté, bez vlasů a děsivě bílé. Z dálky mohlo vypadat jako alabastrová socha vržená do bahna. Pokryté špinou leželo na zádech napůl ven z vody, paže doširoka rozhozené, hlava zvrácená dozadu. Jedno oko bylo křečovitě zavřené, druhé zíralo nenávislně do špinavé oblohy.

"Vaše jméno, Unterwachtmeister?" March měl příjemný hlas. Oslovil příslušníka Orpa, který mu salutoval, aniž by zvedl oči od mrtvého těla.

"Ratka, pane Sturmbannführere."

Sturmbannführer byla hodnost SS odpovídající ve Wehrmachtu majorovi a Ratka - utahaný jako pes a promoklý na kůži - se přesto horlivě snažil ukázat patřičný respekt. March znal tyhle typy, aniž by si ho musel prohlížet: tři žádosti o přeložení ke Kripu, všechny zamítnuté; svědomitá manželka, která Führerovi přivedla na svět celou fotbalovou jedenáctku; příjem 200 říšských marek měsíčně. Život žitý v naději.

"Tak tedy Ratko," pravil March opět tím příjemně klidným hlasem. "Kdy ho objevili?"

"Asi něco víc než před hodinou, pane. Končili jsme šichtu a hlídkovali v Nikolassee. Přišlo nám telefonické oznámení. Tísňové volání stupeň jedna. Byli jsme tu v pěti minutách."

"Kdo ho našel?"

Ratka ukázal palcem přes rameno.

Mladík v teplákové soupravě se postavil. Nemohlo mu být víc než osmnáct. Byl tak nakrátko ostříhaný, že mu skrz světle hnědé strniště na lebce probleskovala růžová kůže. March si všiml, jak se vyhnul pohledu na mrtvolu.

"Vaše jméno?"

"SS - Schütze Hermann Jost, pane." Mluvil se saským přízvukem - nervózně, nejistě, snaživě, aby vyhověl. "Z výcvikové akademie Seppa Dietricha ve Schlachtensee." March ji znal: monstrózní budova z betonu a asfaltu postavená v roce 1950, jižně od Havelského jezera. "Běhám tudy většinou každé ráno. Byla ještě tma. Nejdřív jsem si myslel, že je to labuť," dodal bezmocně.

Ratka zamručel, ve tváři opovržení. Kadet SS a vylekaný jedním mrtvým dědkem! Žádný div, že se válka na Urale táhne do nekonečna.

"Viděl jste tady ještě někoho, Joste?" zeptal se March vlídně, jako by byl jeho strýček.

"Nikoho, pane. Půl kilometru zpátky v rekreačním pásmu je telefonní budka. Zavola jsem, vrátil se sem a čekal, až přijela policie. Na cestě nebyla živá duše."

March znovu pohlédl na mrtvé tělo. Bylo velmi tlusté. Snad 110 kilo.

"Vytáhněte ho ven z vody." Obrátil se k silnici. "Je čas probudit naše spící Růženky." Ratka, přešlapující v lůjáku z nohy na nohu, se zašklebil.

Pršelo teď víc a Kladow na druhé straně jezera prakticky zmizel. Voda pleskala do listů stromů a bubnovala na střechy automobilů. Bylo cítit deštěm prosycenou hnilobu: mastnou hlinu a tlející vegetaci. March měl vlasy přilepené k lebce, vzadu mu tekly čůrky vody za krk. Nevšímal si toho. Pro Marche byl každý případ, jakkoli rutinní, příslibem dobrodružství - alespoň na začátku.

Bylo mu čtyřicet dva - štíhlý muž se šedivými vlasy a chladnými šedými očima, které se tak hodily k dnešní obloze. Během války vymyslelo Ministerstvo propagandy pro posádky U-Bootů přezdívku - šedí vlci - a v jistém smyslu by to bylo dobré jméno i pro Marche, protože to byl náruživý detektiv. Ale povahou to nebyl žádný vlk, neběhal v houfu, spoléhal se spíš na svou hlavu než na svaly, a tak mu jeho kolegové přezdívali místo toho "lišák."

Ponorkové počasí!

Otevřel dokořán dveře bílé škodovky a zasáhl ho náraz horkého vzduchu z topení auta.

"Brýtro, Spiedele!" Chytil policejního fotografa za kostnaté rameno. "Je čas se namočit." Spiedel se s trhnutím probudil. Naštvaně zíral na Marche.

Okénko řidiče druhé škodovky se už rolovalo dolů, když se March blížil. "Dobrá, Marchi, dobrá." To byl lékař SS August Eisler, patolog Kripa, a jeho hlas byl jako pištění uražené ješitnosti. "Schovejte si svůj kasárenský humor pro ty, co ho umí ocenit!"

Všichni se sešli u vody, kromě doktora Eislera, který stál stranou schovávaje se pod deštníkem, kam nikoho nepozval. Spiedel narouboval na fotoaparát blesk a opatrně položil pravou nohu na kus jílu. Zaklel, když mu jedna vlna přeběhla přes polobotku.

"Do prdele!"

Zablesklo světlo na okamžik zmrazující celou scénu: bílé obličej, stříbřité šňůry deště, temnotu lesa. Z blízkého rákosí vystřelila labuť hnaná zvědavostí vidět, co se děje a začala plavat v kružích pár metrů opodál.

"Chrání si své hnízdo," řekl mladý esesman.

"Ještě jeden snímek chci tady." March ukázal. "A jeden tady."

Spiedel zase zaklel a vytáhl mokrou nohu z bláta. Fotoaparát dvakrát bleskl.

March se sklonil a uchopil tělo v podpaždí. Bylo ztvrdlé, jako studená guma a klouzalo.

"Pomozte mi!"

Chlapi z Orpa vzali každý jednu ruku a hekající námahou se zapřeli a táhli tělo z vody přes blátivý břeh na promočenou travu. Když se March napřimoval, všiml si výrazu Jostovy tváře.

Stařec měl na sobě modré plavky, které mu sklouzly až dolů ke kolenům. V mrazivém počasí se genitálie scvrkly na malinký hrozen bílých vajíček v hnízdě černých pubických chlupů.

Chyběla levá noha.

Jak jinak, pomyslel si March. V den jako je tenhle nemůže být nic jednoduché. Takže dobrodružství, opravdu.

"Pane doktore. Váš názor, prosím."

Eisler přepatrně pokročil kupředu a s povzdechem podráždění si začal sundávat rukavici z jedné ruky. Noha mrtvol

končila pod lýtkem. Stále drže svůj deštník se Eisler prkenně sklonil a prsty přešel po konci pahýlu.

"Lodní šroub?" zeptal se March. Už viděl spousty těl vytažených z dráhy lodí - z Tegler See a Sprévy v Berlíně, z Alster v Hamburku - která vypadala, jako by je zpracovali nějací řezníci.

"Ne." Eisler odtáhl ruku. "Je to stará amputace. De facto docela dobře udělaná." Pěstí zatlačil na prsa mrtvol. Z úst vytryskla blátivá voda a vybublala z nosních dírek. "Značně pokročilý rigor mortis. Je mrtvý dvanáct hodin. Možná méně." Opět si natáhl rukavičku.

Kdesi mezi stromy za nimi se ozvalo klepání diesellového motoru.

"Ambulance," řekl Ratka. "Dávaj si na čas."

March pokynul Spiedelovi. "Udělejte ještě jeden snímek."

Shlížeje na mrtvolu si March zapálil cigaretu. Potom si přidržel a zadíval se do jediného otevřeného oka. Zůstal tak dlouhou chvíli. Fotoaparát zase bleskl. Labuť se zvedla, zamávala křídly a obrátila se ke středu jezera hledajíc potravu.

2. Svědecká výpověď

Kripo mělo velitelství na druhé straně Berlína, pětadvacet minut jízdy od jezera. March potřeboval od Josta protokol a nabídl mu tedy, že ho odveze do kasáren, aby se převlékl, ale Jost řekl, že ne. Raději by měl ten protokol za sebou. Takže jakmile bylo tělo naloženo do ambulance a na cestě do márnice, vyrazili v Marchově čtyřdveřovém Volkswagenu do dopravní špičky.

Bylo to jedno z těch depresivních berlínských rán, kdy ten proslavený berlínský luft působí spíše než svěžejším dojmem syrové a mrazivé vlhko píchá do tváře a rukou jako tisíce ledových jehel. Na Potsdamer Chaussee přinutila sprška od kol kolemjdoucích automobilů chodce, aby se stáhli těsně ke zdem domů. March si představoval, pozoruje je skrz deštěm poskvrněné okno, že je v městě slepých, kteří jdou do práce po hmatu.

Všechno to bylo tak normální. Později to bylo právě tohle, co jej nejvíce překvapovalo. Bylo to, jako když se stane autonehoda: před ní je všechno úplně obyčejné a pak jeden moment a po něm svět navždy jako vyměněný. Neboť nebylo nic tak běžného jako nějaké tělo vylovené z vod Havelského jezera. Docházelo k tomu dvakrát měsíčně - bezdomovci a zkrachovalí byznysmeni, lehkomyšlná děvka a zhrzení náctiletí, nehody, sebevraždy a vraždy; zoufalí, blázniví, smutní.

Telefon v jeho bytě na Ansbacher Strasse zazvonil krátce po šesti patnácti. Telefon ho ale nevzbudil. Ležel v polotmě už dávno vzhůru a naslouchal dešti. Posledních pár měsíců spal špatně.

"March? Máme tady hlášení o nějakém těle v Haveláku." To byl Krause, noční dozorčí Kripa. "Buď tak hodnej a jed' se na to mrknout."

March odpověděl, že nemá zájem.

"Tvůj zájem či jeho nedostatek s tím nemá co dělat."

"Nemám zájem," řekl March, "protože nemám službu. Službu jsem měl minulej tejden a tejden předtím." A týden před tím, býval by mohl dodat. "Dneska mám volno. Koukni se znova do svého seznamu." Na druhém konci byla pauza a pak se Krause vrátil k telefonu, přičemž se neochotně omlouval. "Máš pravdu, Marchi. Díval jsem se na seznam z minulého týdne. Můžeš spát dál. Nebo..." Zahihňal se: "Nebo co to vlastně děláš?"

Poryv větru hnál déšť proti oknu až se tabule rozdrncela.

Když bylo nalezeno mrtvé tělo, byl stanoven standardní postup: na místo se okamžitě musel dostavit patolog, policejní fotograf a vyšetřovatel. Vyšetřovatelé pracovali podle služebního plánu, který si vedlo vedení na Werderscher Marktu.

"Jen tak pro zajímavost, kdo je na řadě dneska?"

"Max Jaeger."

Jaeger. March sdílel s Jaegerem kancelář. Podíval se na budík a vybavil si ten domek v Pankowu, kde Max žije se svou manželkou a čtyřmi dcerami: během týdne byla snídaně skoro jediná doba, kdy je viděl. Naproti tomu March byl rozvedený a žil sám. Odpoledne si vyhradil pro svého syna. Ale teď před ním bylo pár dlouhých ranních hodin a nic. Měl takový pocit, že by bylo dobré, kdyby se zaměstnal nějakou rutinní činností.

"Ále, nechte ho v klidu," řekl. "Já jsem vzhůru. Já to vezmu."

To se stalo téměř před dvěma hodinami. March mrknul do zpětného zrcátka na svého pasažéra. Od té doby, co odjeli od jezera, Jost mlčel. Seděl toporně na zadním sedadle zíraje na míjející šedivé budovy.

U Brandenburské brány jim policista na motocyklu signalizoval praporkem, aby zastavili.

Uprostřed Pariser Platzu napochodovala kapela SA v promočených hnědých uniformách a rázovala loužemi. Zavřenými okny Volkswagena pronikal tlumený rachot bubnů a trumpet vyhrávající starý partajní pochod. Pár tuctů lidí se shromáždilo před Akademií umění, aby si ji poslechlo, ramena schoulená před deštěm.

V této roční době bylo prakticky nemožné projet Berlínem a nenarazit na podobnou zkoušku. Za šest dní budou narozeniny Adolfa Hitlera - Führertag, státní svátek - a na přehlídce bude každá kapela v Německu. Stěrače odměřovaly takt jako metronom.

"Tady vidíme definitivní důkaz," bručel March pozoruje dav, "že tváří v tvář pochodové muzice Němci šílí."

Obrátil se k Jostovi, který se slabě usmál.

Náraz činelů zakončil melodii. Ozval se sporadický tlumený potlesk. Kapelník se otočil a uklonil se. Za ním už esesmani napůl jdouce napůl běžíce spěchali ke svému autobusu. Policajt na motocyklu počkal, až se náměstí vyprázdnilo a pak krátce zapískal na píšťalku. Rukou v bílé rukavici jim pokynul skrz bránu.

Rozevřela se před nimi třída Unter den Linden. V šestatřicátém přišla o své lípy - poražené při vykonávání úředního vandalizmu v době Berlínských olympijských her. Místo nich na obou stranách třídy nechal městský Gauleiter Josef Goebbels vztyčit celou ulici desetimetrových kamenných sloupů a na každém z nich seděl s rozevřenými křídly partajní orel. Ze zobáků a konců křídel jim kapala voda. Bylo to jako kdyby projížděli jakýmsi indiánským pohřebištem.

U semaforu na křižovatce Friedrich Strasse March zpomalil a zahrnul vpravo. Za dvě minuty již parkovali naproti budově Kripa na Werderscher Marktu.

Byla to ohyzdná věc - těžkopádná sazemi zčernalá monstrózní stavba Vilémského stylu o šesti patrech na jižní straně Marktu. Sem docházel March téměř sedm dní v týdnu už po deset let. Jak si stěžovala jeho bývalá choť; tady byl víc doma než u ní. Uvnitř za stráží SS a skřípajícími litacími dveřmi visela nástěnka se současným stavem protiteroristické pohotovosti. Existovaly čtyři kódy podle stoupající závažnosti: zelený, modrý, černý a červený. Dnes, jako vždy, byl stupeň ohrožení červený.

Pár strážníků ve skleněné budce si je ostražitě prohlíželo sotva vstoupili do haly. March se prokázal svým průkazem a zapasal Josta.

Markt byl rušnější než obvykle. Před Führertagem se vždycky práce ztrojnásobila. Po mramorových chodbách pobíhaly sekretářky na vysokých podpatcích s náručemi úředních akt. Vzduch byl prosycený mokřými kabáty a leštidlem na podlahy. Tu a tam stály hloučky důstojníků v zeleném od Orpa a černém od Kripa a šeptem diskutovali o zločinnosti. Nad jejich hlavami na opačném konci haly zíraly slepýma očima jedna na druhou ověšené busty Führera a šéfa Hlavního říšského bezpečnostního úřadu, Reinharda Heydricha.

March odstrčil železnou mříž výtahu a pokynul Jostovi dovnitř.

Bezpečnostní síly, kterým velel Heydrich, byly rozděleny do tří skupin. Úplně na dně hierarchie podřízenosti bylo Orpo, obyčejní policajti. Ti zatýkali opilce, křižovali dálnice, dávali pokuty za nadměrnou rychlost, zatýkali, hasili požáry, hlídali na nádražích a letištích, přijímali tísňová volání, vyťahovali mrtvoly z jezer.

Na samém vrcholu bylo Sipo, Bezpečnostní policie. Sipo zahrnovalo jak Gestapo, tak vlastní bezpečnostní službu Strany, SD. Jejich velitelství bylo v ponurém komplexu budov podél Prinz - Albrecht Stresse, kilometr jihozápadně od Marktu. Měli na starosti terorismus, podvratnou činnost, protišpionáž a zločiny proti státu. Měli svoje ucha v každé továrně, škole, nemocnici a kostele, v každém městě, každé vesnici a každé ulici. Mrtvola v jezeře by zajímala Sipo pouze v případě, kdyby šlo o teroristu, nebo zrádce.

A někde mezi těma dvěma a současně splývající s nimi, stálo Kripo - Odbor V. Hlavního říšského bezpečnostního úřadu. To vyšetřovalo zjevné zločiny od vloupání přes bankovní loupeže, přepadení, znásilnění a smíšená manželství až po vraždu. Těla v jezerech - komu patřila a jak se tam dostala - to byla záležitost Kripa.

Výtah zastavil v druhém patře. Chodba byla osvětlena jako akvárium. Slabý neon se odrážel od zeleného linolea a zeleně lakovaných zdí. Páchlo to tady stejně jako v hale po leštidle, ale k tomu se přidával desinfekční toaletní prostředek a zatuchlý kouř z cigaret. Chodbu lemovalo dvacet dveří zasklených mléčným sklem, některé napůl otevřené. To byly dveře kanceláří vyšetřovatelů. Z jedné se ozývalo osamělé tukaní prstu na klávesnici psacího stroje, ze druhé marně zvonil telefon.

"Mozkové centrum nekonečné války se zločinnými nepřáteli Národního socialismu," řekl March cituje nedávný titulěk ze stranických novin, Volkischer Beobachter. Odmíchl se a když Jost vypadal stále stejně tupě, vysvětlil: "To byl žert."

"Prosím?"

"Ale nic."

Otevřel dveře dovnitř a rozsvítil světlo. Jeho kancelář byla stěží něco víc než ponurý šatník, cela, s osamělým oknem vedoucím do dvora ze zčernalých cihel. Na jedné stěně byly police: potrhané v kůži vázané svazky dekretů a předpisů, příručka soudního lékařství, slovník, atlas, berlínský průvodce, telefonní seznamy, krabice s archivními materiály a přilepenými nálepkami - "Braune," "Hundt," "Stark," "Zadek" - každý z nich úřední náhrobek na památku nějaké dávno zapomenuté oběti. Další stěnu kanceláře zabíraly čtyři kartotéky. Na jedné z nich stál gumovník, který tam před dvěma roky umístila jedna sekretářka středních let na vrcholu nevyslovené a neopětované lásky ke Xavieru Marchovi. Teď už byl uschlý. To byl všechn nábytek - kromě dvou dřevěných psacích stolů sražených k sobě pod oknem. Jeden z nich byl Marchův, ten druhý patřil Maxi Jaegerovi.

March pověsil kabát na hák u dveří. Dával přednost civilu před uniformou kdykoli to jen šlo, a dneska ráno použil jako záminku tu bouřku na Havelském jezeře, aby se mohl obléci do šedých kalhot a tlustého modrého svetru. Postrčil k Jostovi Jaegerovu židli. "Posaďte se. Kávu?"

"Prosím."

Na chodbě byl automat. "Máme fotky jak šoustaj! Chápeš to? Koukni se na to!" Na chodbě March slyšel hlas Fiebese z VB3 - odbor sexuální kriminality - jak se vyťahuje svým posledním úspěchem. "Dělala je jeho služka. Koukni, rozezná tady každé chlup. Ta holka by se měla dát k profíkům."

O co asi jde? March stiskl kávomat na boku a vypadl plastický kelímek. Asi manželka nějakého důstojníka, hádal, s nějakým polským nádeníkem, kterého dodala vláda pro práci na zahradě. Býval to obvykle Polák; zasněný, citově založený Polák lámající srdce manželky, jejíž muž je daleko na frontě. Znělo to jako kdyby je vyfotografovala in flagranti nějaká žárlivá holka ze Spolku německých dívek, která se toužila zavděčit vrchnosti. Podle zákona o hanobení rasy z roku 1935, to byl sexuální zločin.

Znovu stiskl automat.

Bude následovat jednání před Lidovým soudem, které bude oplzlým způsobem zveřejňovat Der Stürmer jako varování ostatním. Manželka dostane dva roky v Ravensbrücku. Manžel bude degradován a bude mít ostudu. Polák dostane, když bude mít štěstí, pětadvacet let. Pokud ne, zemře.

"Kurva!" mužský hlas cosi mumlal a Fiebes, lasičkovitý inspektor, padesátník, jehož manželka utekla s lyžařským instruktorem SS před deseti lety, se rozchechtal. March, drže v každé ruce kelímek s černou kávou, se vrátil do své kanceláře a nohou za sebou práskl dveřmi tak hlasitě, jak to jen šlo.

Říšská kriminální policie Werderscher Markt 5/6 Berlin

Svědecká výpověď

Jmenuji se Herman Friedrich Jost. Narodil jsem se 23. 2. 45 v Drážďanech. Jsem kadetem Akademie Seppa Dietricha v Berlíně. V 0530 dnes ráno jsem vyrazil na svůj obvyklý tréninkový okruh. Dávám přednost individuálnímu běhání. Moje normální trasa vede západně Grunewaldským lesem k Havelskému jezeru, na sever podél pobřeží k restauraci Lindwerder a potom na jih ke kasárnám v Schlachtensee. Tři sta metrů severně od Schwanenwerderské stezky jsem uviděl ve vodě při břehu ležet nějaký předmět. Bylo to tělo muže. Běžel jsem k telefonní budce asi půl kilometru po jezerní cestě a informoval jsem policii. Vrátil jsem se k mrtvému a čekal na příjezd odpovědných orgánů. Celou tu dobu hustě přšelo a nikoho jiného jsem neviděl. Tuto výpověď jsem sepsal o své vůli za přítomnosti vyšetřovatele Kripa Xaviera Marche.

SS - Schütze H. F. Jost.

08.24/14.4.64

March se opřel do židle a studoval mladíka, který podepisoval svou výpověď. Jeho obličej neměl žádné drsné rysy. Byl růžový a jemný jako obličej dítěte s hroznem akné kolem úst a náznakem blond kníru na horním rtu. March silně pochyboval, že už se holí.

"Proč běháte sám?"

Jost mu vrátil výpověď. "Poskytuje mi to možnost přemýšlet. Je dobré být jednou denně sám. V kasárnách člověk moc často sám není."

"Jak dlouho už jste kadetem?"

"Tři měsíce."

"Baví vás to?"

"Jestli mě to baví!" Jost odvrátil tvář k oknu. "Zrovna jsem začal studovat na universitě v Göttingenu, když jsem dostal povolávací rozkaz. Řekněme, že to nebyl ten nejšťastnější den v mém životě."

"Co jste studoval?"

"Literaturu."

"Německou?"

"Copak je nějaká jiná?" Jost se usmál jedním ze svých bezbarvých úsměvů. "Doufám, že se vrátím na univerzitu, až si odsloužím svoje tři roky. Chci být učitelem, spisovatelem. A ne vojákem."

March přelétl jeho výpověď. "Když jste tak protimilitaristicky založený, co děláte u SS?" Odpověď mohl uhodnout.

"To můj otec. On byl zakládajícím členem Leibstandarte Adolf Hitler. Víte, jak to je: Jsem jeho jediný syn. Bylo to jeho nejnervnější přání."

"Musíte to nenávidět."

Jost pokrčil rameny. "Přežívám to. A dali mi vědět - samozřejmě, neoficiálně - že nebudu muset na frontu. V důstojnické škole v Bad Tolz potřebuji asistenta, který by přednášel o degeneraci americké literatury. To už zní spíš jako můj obor: degenerace." Riskoval další úsměv. "Třeba se ze mne v tomhle stane expert."

March se zasmál a znovu mrknul na výpověď. Něco tady nebylo v pořádku a už to také viděl. "O tom nepochybuji." Položil výpověď na stranu a povstal. "Přeju vám hodně štěstí ve vašem vyučování."

"Mohu odejít?"

"Ovšem."

S výrazem úlevy Jost vstal. March uchopil kliku u dveří. "Ještě něco." Otočil se a zíral do očí kadeta SS. "Proč mi lžete?"

Jost cukl hlavou dozadu. "Cože...?"

"Říkáte, že jste odešel z kasáren v pět třicet. Zavolal jste policajty pět minut po šesté. Schwanenwerder je tři kilometry od kasáren. Jste fit. Každý den běháte. Neloudáte se. Hustě prší. Pokud jste najednou nemusel kulhat, musel jste dorazit k jezeru hezkou dobu před cestou. Takže to máme - kolik? - dvacet minut z pětatřiceti, které ve své výpovědi nevysvětľujete. Co jste dělal, Joste?"

Mladík vypadal vylekaně. "Asi jsem z kasáren odešel později. Nebo jsem možná udělal pár koleček nejdřív tam..."

"Možná, možná..." March potřásl smutně hlavou. "To jsou fakta, která se dají prověřit a já vás varuju: hodně vám to přitíží, jestli budu muset sám zjistit pravdu a říct vám ji, místo, aby to bylo obráceně. Vy jste homosexuál, že?"

"Pane Sturmbannführere! Proboha..."

March položil ruce Jostovi na ramena. "Mně je to jedno. Třeba běháte každé ráno sám, abyste se mohl s nějakým kamarádem v Grunewaldu na dvacet minut scházet. To je ale vaše věc. Pro mne to není žádný zločin. Já se zajímám jedině o to tělo. Uviděl jste něco? Co jste tam skutečně dělal?"

Jost zavrtěl hlavou. "Nic. Přisahám." Jeho široké bílé oči se začaly zalévat slzami.

"Tak dobře." March ho pustil. "Počkejte dole. Zařídím, aby vás odvezli zpátky do Schlachtensee." Otevřel dveře.

"Pamatujte si, co jsem vám řekl: radši mi řekněte pravdu teď, než abych ji sám objevil později."

Jost váhal a March si na okamžik pomyslel, že možná něco prozradí ale on pak vyšel na chodbu a byl pryč.

March zavolal do podzemní garáže a objednal auto. Zavěsil a zahleděl se špinavým oknem na protější zeď. Černé cihly se pod proudem vrstvy dešťové vody tekoucí z horních pater jasně leskly. Byl na toho hocha příliš tvrdý? Pravděpodobně. Ale pravdu je někdy možné dobýt jedině přepadením, náhlým překvapivým útokem. Lhal Jost? Určitě. Jenže pokud byl homosexuálem, těžko si mohl dovolit nelhat: každý, kdo je shledán vinným z "protispolečenské činnosti", jde přímo do koncentračního tábora. Esesmani zatčení pro homosexualitu jsou přidělováni k trestným pracím na Východní frontě; jen pár se jich vrátilo.

March se v minulém roce setkal s řadou takových mladých lidí jako je Jost. Každý den jich bylo víc a víc. Bouří se proti svým rodičům. Zpochybňují stát. Poslouchají americké rozhlasové stanice. Půjčují své neuměle vytištěné kopie zakázaných knih - Güntera Grassa a Grahama Greena, George Orwella a J. D. Salinger. Protestují hlavně proti válce -

tomu zjevně nekonečnému boji proti Američany podporovaným sovětským partyzánům, který se vleče na východ od Uralu už dvacet let.

Najednou se styděl za to, jak se choval k Jostovi a uvažoval, jestli by se mu neměl jít dolů omluvit. Ale pak se rozhodl, jako ostatně vždy, že jeho povinnost vůči mrtvému má přednost. Jeho pokáním za ranní hrubost bude to, že dá nebožtíkovi z jezera jeho jméno.

3. Pan Nikdo

Služební prostory berlínské kriminální policie zabíraly většinu třetího patra na Werderscher Marktu. March bral schody po dvou. Před vchodem na něm chtěl strážný vyzbrojený samopalem, aby ukázal služební průkaz. Dveře se otevřely s tlumeným úderem elektrické závory.

Osvětlená mapa Berlína zabírá polovinu vzdálenější zdi. Galaxie hvězd, v polotmě oranžových, označuje sto dvacet policejních stanic hlavního města. Vlevo je druhá mapa, ještě větší, zobrazující celou Říši. Červená světla určují města dost velká na to, aby mohla mít své vlastní Kripo oddělení. Střed Evropy září krvavě rudě. Dál na východ světla postupně řidnou až nakonec za Moskvou je jenom několik izolovaných jiskérek blikajících jako ohýnky ve tmě. Planetárium zločinu.

Krause, dozorčí důstojník za Berlin Gau, seděl na vyvýšené plošině pod světelnou tabulí. Když k němu March přistoupil, právě telefonoval a zvedl ruku k pozdravu. Před ním seděl v naškrobených bílých košilích asi tucet žen ve skleněných odděleních, každá se sluchátkem a připojeným mikrofonom. Co ty musí vyslechnout! Jakýsi feldwébl od obrněné divize se vrací domů ze služby na Východě. Po rodinné večeři vytahuje svou pistoli, zastřelí manželku a postupně všechny své tři děti. Potom si vystřelí mozek až na strop. Hysterický soused zavolá poldy. A ta novinka přichází přímo sem - tady je prověřena, vyhodnocena, zredukována - předtím, než je odeslána dolů do té chodby s popraskaným zeleným linoleem a zatuchlým kouřem cigaret.

Za dozorčím důstojníkem zapisovala uniformovaná sekretářka s kyselým obličejem nové údaje na tabuli nočních případů. Byly tam čtyři sloupce: zločin (závažný), zločin (násilný), nehody, smrtelné úrazy. Každá kategorie měla čtyři další kolonky: čas ohlášení, zdroj informací, podrobnosti hlášení, podniknutá akce. Průměrná noc chaosu v největším městě na světě s deseti milióny obyvatel zredukována do hieroglyfů na pár čtverečních metrech bílé umělé hmoty.

Od deseti hodin předchozí noci došlo k osmnácti úmrtím. Ta nejhorší nehoda IH 2D 4K - byli tři dospělí a čtyři děti zabité při srážce automobilů v Pankowě těsně po 11. Žádná podniknutá akce; to může být přenecháno Orpu. Jedna rodina upálená při domovním požáru v Kreuzbergu, pobodání před barem ve Weddingu, žena ubitá k smrti ve Spandau. Záznam o Marchově ranním vyrušení byl na seznamu poslední: 06:07 (O) (to znamená, že hlášení přišlo od Orpa) 1H Havel/March. Sekretářka odstoupila a s hlasitým cvaknutím nasunula čepičku pera.

Krause skončil telefonický rozhovor a vypadal provinile. "Marchi, už jsem se omluvil."

"Zapomeň na to. Potřebuju seznam pohřešovaných. Berlínskou oblast. Řekněme za posledních osmačtyřicet hodin."

"Žádný problém." Krausemu se zjevně ulevilo a svižně se v židli otočil na tu sekretářku s kyselým obličejem. "Slyšela jste vyšetřovatele, Helgo. Prověřte, jestli něco během poslední hodiny nepřišlo." Zatočil se zpátky naproti Marchovi, oči červené nevyspáním. "Už bych býval odešel před hodinou. Jenže kdyby byly potíže - víš, jak to chodí."

March se podíval na mapu Berlína. Většinou to byla šedá pavučina ulic. Ale vlevo byly dvě barevné skvrny: zelená Grunewaldského lesa a podél ní, modrá stuha Havelského jezera. Do něho se vinul jako embryo ostrov spojený s pevninou pupeční šňůrou lesní stezky.

Schwanenwerder.

"Ještě pořád tam má dům Goebbels?"

Krause přikývl. "Ty druhý taky."

Bylo to jedno z těch nejvíce nóbl míst v Berlíně, prakticky vládní čtvrť. Pár tuctů velikých domů schovaných před cestou. U vchodu na stezku strážní budka. Vhodné místo pro soukromí, bezpečí, pro vyhlídku na les a soukromé přistaviště. Nevhodné místo na objevení mrtvol. Tělo bylo vyplaveno ani ne tři sta metrů odtamtud.

Krause povídá: "Místní Orpo tomu říká "bažantnice."

March se usmál: "zlatý bažanti" byla slangová přezdívka ulice pro vedení partaje.

"Nedělá to dobrotu nechat moc dlouho bordel na tomhleto zápraží."

Helga se vrátila. "Osoby pohřešované od nedělního rána," oznámila, "a stále nezvěstné." Podala Krausemu dlouhou roli tištěných jmen, ten se na ni podíval a podal ji Marchovi. "To stačí, abys měl co dělat." Vypadalo to, že ho to pobavilo. "Měl bys to dát tomu svému tlustému kamarádovi Jaegerovi. Tenhle případ by měl mít přece na starosti on, vzpomínáš?"

"Díky. Aspoň s tím teda začnu."

Krause potřásl hlavou. "Máš dvakrát tolik hodin co ostatní. Nemáš žádný postup. Máš plat na hovno. Jsi cvok, nebo co?"

March sroloval seznam pohřešovaných do rourky. Naklonil se dopředu a lehce s ní poplácal Krauseho na prsou.

"Zapomínán se, soudruhu," řekl. "Arbeit macht frei." Slogan koncentračních táborů. Práce osvobozuje.

Otočil se arazil si cestu mezi řadou telefonistek. Za sebou slyšel jak Krause vysvětluje Helze. "Chápeš už, co tím chci říct? Kruci, copak tohle má bejt nějaký fór?"

March se vrátil do své kanceláře právě v okamžiku, když Max Jaeger všel svůj kabát. "Xavi!" Jaeger rozpráhl do široka náruč. "Právě jsem dospal zprávu ze služebny. Jak ti to mám oplatit?" Měl na sobě uniformu Sturmbannführera SS. Černé sako ještě neslo stopy jeho snídaně.

"Napiš to na konto mého měkkého starého srdce," řekl March. "A moc se nevzrušuj. Mrtvola na sobě neměla nic, podle čeho by se dala identifikovat, a od neděle je v Berlíně nezvěstných sto lidí. Zabere to spoustu hodin jenom ten seznam probrat. A já jsem svému klukovi slíbil, že ho dneska odpoledne vytáhnu ven, takže v tom budeš sám."

Zapálil si cigaretu a vysvětlil podrobnosti: místo nálezu, chybějící chodidlo, podezření o Jostovi. Jaeger to bral na vědomí sérií chrochtání. Byl to obtlouklý nespokojený hromotluk, dva metry dlouhý s neohrabanými rukama a nohama. Bylo mu padesát, byl téměř o deset let starší než March, ale oba sdíleli kancelář od roku 1959 a někdy pracovali jako tým. Kolegové na Werderscher Marktu o nich za jejich zády žertovali: liška a medvěd. A možná, že na nich bylo něco ze starého manželského páru v tom, jak se pošťuchovali a jeden druhého kryl.

"Tohle je seznam pohřešovaných." March se posadil ke svému psacímu stolu a roztáhl roli tištěných jmen s daty narození, dobou zmizení a adresou informátorů. Jaeger se mu naklonil přes rameno. Kouřil krátké tlusté doutníky a jeho uniforma od nich značně páchla. "Podle dobráka doktora Eislera náš člověk zemřel pravděpodobně něco po šesté večer, takže je možné, že ho nikdo až do sedmi nebo nejdříve do osmi nepostrádal. Třeba dokonce čekají, že se ukáže ráno v práci. Takže na tom seznamu ani být nemusí. My ale musíme zvážit další dvě možnosti, že ano? Ta první je: pohřešovali ho předtím, než zemřel? Za druhé - a my víme podle tvrdě získané zkušenosti, že to není nemožné - Eisler zpackal odhad doby úmrtí."

"Ten chlap nemá ani na to být veterinářem," řekl Jaeger.

March rychle počítal. "Jedno sto dvě jména. Já bych odhadoval věk našeho nebožtíka na šedesát."

"Radši padesát, abysme měli jistotu. Po dvanácti hodinách v tý špině nikdo nevypadá nejlíp."

"To je fakt. Takže vyloučíme každého na seznamu, kdo se narodil po roce 1914. To všechno to redukuje na tučten jmen. Identifikace nebude o nic snazší: chyběla dědečkoví noha?" March složil arch na polovic, roztrhl na dva kusy a jeden podal Jaegerovi. "Které stanice Orpo jsou kolem Havelského jezera?"

"Nikolassee," řekl Max. "Wannsee. Kladow. Garow. Pichelsdorf - ale to je asi moc daleko na sever."

Příští půlhodinu je všechny March po řadě obvolal, včetně Pichelsdorfu, aby zjistil, jestli někde nenašli nějaké šaty nebo se nějaký místní tulák nepodobal popisu muže z jezera. Nic. Obrátil pozornost na svou polovinu seznamu. Do jedenácti třiceti vyčerpал všechna pravděpodobná jména. Vstal a protáhl se.

"Pan Nikdo."

Jaeger dotelefonoval před deseti minutami a teď zíral z okna a kouřil. "Populární hoch, co? Před ním dokonce i ty vypadáš jako populární člověk." Vyndal doutník a sbíral s jazyka drobty taháku. "Podívám se, jestli na služebně dostali nějaká další jména. Nech to na mě. A dobře se s Pilim bavte."

V ošklivém kostele naproti velitelství Kripo právě skončila pozdní dopolední mše. March stál na druhém konci ulice a pozoroval kněze, jak s obnošeným přšpláštěm přes církevní róbu zamyká dveře. Náboženství v Německu bylo oficiálně potlačováno. March byl zvědav, kolik asi věřících se dostavilo navzdory špiclům Gestapa. Půl tuctu? Kněz vložil těžký železný klíč do kapsy a otočil se. Zpozoroval, že se na něho March dívá a okamžitě vyrazil pryč, oči sklopené, jako člověk nasytáný při nezákonné činnosti. March si zapjal nepromokavý kabát a vydal se za ním do špinavého berlínského rána.

4. Odpoledne se synem

Stavba Vítězného oblouku započala v roce 1946 a byla dokončena včas ke Dni národního obrození 1950. Inspirace k výtvarnému návrhu pochází od Führera a je založena na jeho původní kresbě zhotovené během "let boje."

Pasažéři autobusové okružní jízdy - alespoň ti, kteří tomu rozuměli - stravovali tuto informaci, zvedali se ze svých sedadel nebo se skláněli do uličky, aby získali lepší výhled. Xavier March, v zadní půli autobusu, vyzvedl syna na klín. Jejich průvodce, žena středních let oblečená do zelené uniformy Říšského ministerstva turistiky, stála vpředu s nohama zešířena rozkročenými, zády k přednímu sklu. Její hlas v reproduktorech byl prosycený chřipkou.

"Oblouk je zkonstruován ze žuly a má objem dva milióny, tři sta šedesát pět tisíc šest set pětáosmdesát kubických metrů." Kýchla. "Pařížský Vítězný oblouk se do něj vejde devětačtyřicetkrát!"

Na okamžik se nad nimi Oblouk vyklenul. Potom najednou už projížděli vnitřkem - obrovským kamenným tunelem, delším než fotbalové hřiště, vyšším než patnáctiposchodová budova s klenutým zastíněným stropem katedrály. Přední světlomety a koncová světla osmi dopravních pruhů tančila v odpoledním šeru.

"Oblouk je vysoký sto osmnáct metrů. Je jedno sto šedesát metrů široký a hluboký sto osmnáct metrů. Na vnitřních stěnách jsou vyryta jména tří miliónů vojáků, kteří padli při obraně vlasti ve válkách let 1914 až 18 a 1939 až 1946."

Znovu kýchla. Cestující uctivě natahovali krky, aby shlédli seznam padlých. Byla to značně různorodá směsice. Japonci, ověšení fotoaparáty, americký pár s holčičkou asi Piliho věku, pár německých osadníků z Ostlandu nebo Ukrajiny, kteří přijeli do Berlína na Führertag. Marchův pohled se vyhnul seznamu padlých, když projížděli kolem. Někde na něm jsou jména jeho otce a obou jeho dědů. Nespouštěl oči z průvodkyně. Když si myslela, že se nikdo nedívá, otočila se a rychle si utřela nos do rukávu. Autobus se znovu ponořil do deště.

"Od oblouku vyjíždíme do prostřední části Vítězné třídy. Tato byla navržena říšským ministrem Albertem Speerem a dokončena v roce 1957. Je sto dvacet tři metrů široká a dlouhá pět celých šest desetin kilometrů. Je jak širší, tak dva a půlkrát delší než Champs Elysées v Paříži!"

Vyšší, delší, větší, širší, dražší...Dokonce i ve vítězství má Německo, pomyslel si March, komplex méněcennosti jen tak samo pro sebe. Všechno se musí srovnávat s tím, co mají v zahraničí...

"Výhlídka z tohoto místa směrem na sever podél Vítězné třídy se považuje za jeden z divů světa."

"Jeden z divů světa," opakoval šeptem Pili.

A skutečně byla, dokonce i v den jako byl tento. Plná dopravního ruchu se Vítězná třída před nimi rozprostírala do dálky, lemovaná po obou stranách skleněnými a žulovými stěnami nových Speerových budov: ministerstev, úřadů, velkých obchodů, kin, obytných bloků. Na konci této řeky světla se tyčila jako šedá bitevní loď v mrholení Velká říšská hala, jejíž kopuli napůl schovával mrak.

Osadníci uznale brumlali. "Je to jako hora," pravila žena sedící za Marchem. Byla tu s manželem a svými čtyřmi syny. Pravděpodobně plánovali tenhle výlet celou zimu. Brožurka Ministerstva turistiky a sen o dubnu v Berlíně: to byla

útěcha hřející je ve sněhem zavátých bezměsíčných nocích Minska nebo Kyjeva, tisíce kilometrů daleko od domova. Jak se tam dostali? Možná s hromadným zájezdem organizovaným kanceláří Potěchou k síle. Možná. Dvě hodiny v tryskovém Junkersu se zastávkou ve Varšavě. Nebo tři dny jízdy v rodinném Volkswagenu po dálnici Berlín - Moskva.

Pili se vymanil ze sevření svého otce a nejistě přesel dopředu. March si začal mnout kořen nosu palcem a ukazováčkem, nervový tik, který si navyl - kdy? - když sloužil u ponorek, když, jak vzpomínal, lodní šrouby britských křižníků zněly tak blízko, že se trup ponorky chvěl a člověk nemohl vědět, jestli jejich další hlubinné bomby nebudou jeho poslední. Byl propuštěn z námořnictva v roce 1948 pro podezření z TBC a strávil rok rekonvalescenci. Potom z nedostatku žádné lepší zábavy se dal k Marine Küstenpolizei, pobřežní policii ve Wilhelmshavenu, jako poručík. Toho roku se oženil s Klárou Eckartovou, zdravotní sestrou, kterou poznal na tuberkulózní klinice. 1952 vstoupil k hamburskému Kripu. V roce 1954, když byla Klára těhotná a manželství se už rozpadalo, ho povýšili do Berlína. Paul - Pili - se narodil přesně před deseti lety a jedním měsícem.

Kde se stala chyba? Kláru nevinil. Ta se nezměnila. Vždycky to byla silná žena, která chtěla od života prostě věci: domov, rodinu, přátele, aby jí lidé brali. Ale March, ten se změnil. Po deseti letech u námořnictva a dvanácti měsících praktické izolace vstoupil na suchou zem do světa, který jen stěží rozeznával. Jak tak chodil do práce, díval se na televizi, jedl s přáteli, dokonce - Bůh mu pomáhej - spal vedle své manželky, si někdy představoval, že je stále na palubě U-Bootu: krouží pod povrchem každodenního života; osamělý, ve stěhu.

Vyzvedl Piliho v poledne u Kláry - v přízemním domku na bezútěšném poválečném sídlišti v Lichtenracle, v jižním předměstí. Zaparkoval v ulici, dvakrát zahoukal, vyhlížel po pohybu závěsů v obývacím pokoji. To byla rutina, která se vyvinula sama bez dohadování od jejich rozvodu před pěti lety - jako prostředek, jak se vyhnout rozpačitým setkáním; jako rituál, který se musí vydržet každou čtvrtou neděli pokud to služba dovolí, podle přísných předpisů Říšského manželského zákona. Zřídka vídal svého syna v úterý, ale tentokrát byly školní prázdniny: od 1959 dostávaly děli týden volno kvůli Führerovým narozeninám spíše než kvůli velikonočním.

Dveře se otevřely a objevil se Pili, jako stydlivý dětský herec, kterého strkají na jeviště proti jeho vůli. Ve své nové uniformě Pimpfa - škrobená černá košilka a tmavomodré krátké kalhoty - se beze slova vyšplhal do auta. March ho neobratně objal.

"Vypadáš skvěle. Co škola?"

"V pořádku."

"A matka?"

Chlapec pokrčil rameny.

"Co bys rád dělal?"

Opět pokrčení ramen.

Dali si oběd na Budapešťské ulici, naproti zoo, v moderní restauraci s umakartovými židlemi a plastickými deskami stolů: otec a syn, jeden s pivem a párky, druhý s jablečným džusem a hamburgrem. Mluvili o Pimpfu a Pili ožil. Dokud člověk nebyl v Pimpfu, nebyl ničím, jenom jakýmsi bezuniformovým stvořením, které se nikdy nezúčastnilo skupinové schůze nebo pochodu. Když bylo člověku deset, bylo mu dovoleno vstoupit a zůstat tam do čtrnácti, kdy postoupil do skutečné Hitlerovy mládeže.

"Byl jsem jednička v přijímacím testu."

"Chlapík."

"Musíš se uběhnout šedesát metrů za dvanáct sekund," povídá Pili. "Skákat do dálky a házet kouli. A jít na pochodák - jeden a půl dne. A napsat písemku z filosofie Strany. A recitovat Horst Wessel Lied."

March si na okamžik pomyslel, že snad začne i zpívat. Rychle mu skočil do řeči: "A tvoje dýka?"

Pili zapátral v kapse, až mu z toho soustředění naskočily na čele vrásky. Jak se podobá své matce, pomyslel si March. Stejně široké lící kosti a plné rty, stejně hnědé a vážné oči, daleko od sebe. Pili opatrně položil dýku na stůl před něho. Zvedl ji. Připomněla mu ten den, kdy dostal svou vlastní - kdy to jen bylo? 34? To vzrušení kluka, který věří, že ho mezi sebe přijali muži. Obrátil ji a ve světle se zableskl hákový kříž na rukověti. Potěžkal ji v ruce a pak ji vrátil.

"Jsem na tebe pyšný," lhal. "Co bys chtěl dělat? Mohli bychme jít do kina. Nebo zoo."

"Já chci jet autobusem."

"Ale tam jsme byli posledně. A předtím taky."

"To je jedno. Já chci jet autobusem."

"Velká říšská hala je tou největší budovou na světě. Zvedá se do výše více než čtvrt kilometru a některé dny - všimněte si, že dnes také - je vrchol její kupole v nedohlednu. Sama kupole má průměr jedno sto čtyřicet metrů a katedrála Sv. Petra v Římě se do ní vejde šestnáctkrát!"

Dojeli na konec Vítězné třídy a vjížděli na Náměstí Adolfa Hitlera. Vlevo bylo náměstí ohraničeno Vrchním velením Wehrmachtu, vpravo novým Říšským kancléřstvím a Führerovým palácem. Před nimi byla ta hala. Její šed' se rozplývala čím víc se k ní blížili. Teď mohli vidět to, o čem mluvila průvodkyně: že sloupy podpírající průčelí jsou z rudé žuly, dobývané ve Švédsku, na každé straně lemované zlatými sochami Atlase a Telluse, na ramenou kouli znázorňující Nebesa a Zemi.

Celá budova byla krystalově bílá jako svatební dort, její kupole z oxidované mědi matně zelená. Pili byl stále ještě vpředu v autobuse.

"Velká hala se používá pro nejslavnostnější příležitosti Německé říše a její kapacita je sto osmdesát tisíc lidí. Jeden zajímavý a nevidaný efekt: dech tolika lidských bytostí stoupá do kupole a tvoří oblaka, která se srážejí a padají dolů jako drobný déšť. Velká hala je jediná budova na celém světě, která si vytváří své vlastní počasí..."

March to všechno už slyšel. Podíval se z okna a uviděl to tělo v blátě. Ty plavky! Co asi ten starý muž zamýšlel? Jít si v pondělí večer zaplavat? Berlín byl už od odpoledne přikryt černými mraky. Když konečně vypukla bouře, snesl se

dolů děšť jako ocelové pruty zavrtávající se do ulic a střech a tlumící její hřmění. Že by sebevražda? Představte si to. Brodit se ledovým jezerem, plavat doprostřed, šlapat vodu v té tmě, pozorovat blesky nad stromy, čekat až přijde únava a všechno dokoná...

Pili se vrátil na své sedadlo a poskakoval vzrušením.

"Tati, uvidíme Führera?"

Představa vyprchala a March se cítil provinile. Tohle snění za bílého dne bylo to, nač si Klara neustále stěžovala: "I tehdy, když jsi tady, tak tady ve skutečnosti nejsi..."

Řekl: "Myslím, že ne."

A opět průvodce: "Vpravo je Říšské kancléřství a Führerovo sídlo. Celkové průčelí měří sedm set metrů přesahujíc o sto metrů průčelí paláce Ludvíka XIV. ve Versailles!"

Kancléřství před nimi zvolna míjelo, jak je objížděl autobus: mramorové sloupy a červená mozaika, bronzoví lvi, pozlacené reliéfy, gotické nápisy - budova jako čínský drak spící na jedné straně náměstí. Čtyřlenná čestná stráž SS stála v pozoru pod vlajícím praporem s hákovým křížem. Žádná okna, ale pět pater nad zemí, vsazený do zdi je balkón, na kterém se ukazuje Führer při takových příležitostech, kdy se na náměstí shromáždí milión lidí. Dokonce i teď tam bylo pár tuctu zvědavců zírajících na neprodyšně stažené žaluzie, obličejů bledě očekáváním a naději...

March pohlédl na svého syna. Pili byl v transu a v ruce křečovitě svíral svou malou dýku, jako by to byl krucifix.

Autokar je vyklopil na začátku okružní jízdy, kde nastoupili před nádražím Berlin - Gotenland. Když vystupovali, bylo něco po páté a poslední stopy denního světla pomalu mizely. Den se vzdával, zhnusený sám sebou.

Vchod do nádraží chrtil dav lidí - vojáky s ruksaky doprovázené milenkami a manželkami, zahraniční dělníky s kartónovými kufry a ošuntělými ranci převázanými provazem, osadníky po dvoudenním cestování z dalekých stepů zírajících v hlubokém šoku na tolik lidí a tolik světél. A všude uniformy. Tmavomodré, zelené, hnědé, černé, khaki, bylo to jako v továrně na konci směny. Byl tady i ten tovární zvuk posunovaného kovu a pronikavý hvízd, pach tepla a oleje, zatuchlý vzduch a železný prach. Ze všech zdí volaly vykřičníky. "Bud' vždy připraven!" "Pozor!" "Okamžitě hlase podezřelá zavazadla!" "Teroristický poplach!"

Odtud vyjížděly vlaky vysoké jako dům o rozchodu čtyři metry do předsunutých základů Německé říše - do Gotenlandu (dříve Krym) a Theoderichshafenu (dříve Sevastopolu); do Generalkommissariatu Taurida a jejího hlavního města, Melitopolu; do Volhynie - Podolie, Zhitomiru, Kyjeva, Nikolaeva, Dnepropetrovska, Karkova, Rostova, Saratova... Mezní hranice nového světa. Hlášení příjezdů a odjezdů protínala "Koriolanovu přehledu" řinoucí se z tlampačů. March se pokusil vzít Piliho za ruku, když se prodírali davem, ale hoch se mu vyškubl.

Trvalo patnáct minut, než se jim podařilo dostat autem z podzemních garáží, a dalších patnáct minut než se vymotali z klubka přeplněných ulic kolem nádraží. Jeli mlčky. Teprve když byli téměř zpátky v Lichtenrade vyhrkl najednou Pili: "Ty jsi asociál, vid'?"

Slyšet takové slovo z úst desetiletého kluka pronesené s takovou pečlivostí působilo tak komicky, že se March skoro nahlas rozesmál. Asociál: jenom jeden krok od zrádce podle lexikonu zločinů Strany. Nepříspěvatel "Zimní pomoci". Nečlen nekonečného množství národně - socialistických asociací. Národně - socialistické federace lyžařů. Asociace národně - socialistických cestovatelů. Velkého německého národně - socialistického automotoklubu. Národně - socialistické společnosti důstojníků kriminální policie. Jednou odpoledne dokonce narazil na přehlídku v Lustgartenu, organizovanou Národně-socialistickou ligou nositelů medaile za záchranu života.

"To je nesmysl."

"Strýček Erich říká že je to pravda."

Erich Helfferich. Takže teď už se stal "strýčkem Erichem?"

Fanatik nejhoršího zrna, aparátník z hlavního stanu Strany v Berlíně. Horlivý, obrýlený vedoucí skautů... March cítil, jak jeho ruce pevněji sevřely volant. Helfferich začal chodit za Klárou před rokem.

"Říká, že nezdravíš Heil Hitler a děláš vtípy o Straně."

"A jak tohle všechno ví?"

"On říká, že na tebe mají na ústředí Strany nějaké spisy a je jenom otázkou času, než tě sbalí." Chlapec téměř plakal nad takovou ostudou. "Já myslím, že má pravdu."

"Pili!"

Zajížděli před dům.

"Nenávidím tě." Bylo to řečeno klidným, věcným hlasem. Vystoupil z vozu. March otevřel dveře, oběhl auto a šel po cestě za ním. Uslyšel jak v domě štěká pes.

"Pili!" ještě jednou zakřičel.

Otevřely se dveře. Stála v nich Klára v uniformě Národně - socialistického svazu žen. Za ní March zahlédl hnědě oblečenou postavu Helffericha. Pes, mladý německý vlčák, vyběhl ven a skákal na Piliho, který odstrčil matku a zmizel v domě. March chtěl jít za ním, ale Klára mu vstoupila do cesty.

"Nech ho být. Vypadni odtud. A nech nás!"

Chytila psa a táhla ho za obojek. Za psím skučením zabouchly dveře.

Později, když jel zpátky do středu Berlína, March přemýšlel o tom psu. Uvědomoval si, že je to jediný živý tvor v tom domě, který nenosí uniformu.

Kdyby se necítil tak mizerně, tak by se rozesmál.

5. Otisky prstů

"Podělanej den," pravil Max Jaeger. Bylo sedm třicet večer a on si právě oblékal kabát na Werderscher Marktu.

"Žádný svršky nikdo nepřines; žádný osobní věci. Prošel jsem seznam pohřešovaných až do čtvrtka. Nic. Takže to je víc než dvacet čtyři hodin od předpokládaný smrti a vůbec nikdo ho nepostrádá. Seš si jistě, že to není jenom nějakéj

vagabund?"

March krátce zavrtěl hlavou. "Je moc dobře živěný. A tuláci nenosívají plavky. Zpravidla."

"A k dovršení všeho," Max naposledy zabafal z doutníku a pak ho udusil, "musím dneska večer na partajní schůzi. Německá matka: Bojovnice za národ na domácí frontě!"

Jako všichni vyšetřovatelé Kripa, včetně Marche, Jaeger měl hodnost SS Sturmbannführera. Na rozdíl od Marche vstoupil do Strany Ioni. Ne že by mu to March kladl za vinu. Když chcete postoupit v zaměstnání, musíte být členem Strany.

"Jde taky Hannelore?"

"Hannelore? Nositelka Čestného kříže německé matky bronzové třídy? Samozřejmě, že jde taky." Max se podíval na hodinky.

"Nejvyšší čas na pivo. Co ty na to?"

"Dneska večer ne, díky. Půjdu s tebou dolů."

Rozloučili se na schodech budovy Kripa. Jaeger se zamáváním zahrnul vlevo k baru na Obwall Strasse zatímco March zahrnul vpravo k řece. Kráčel rychle. Přestalo pršet, ale vzduch byl stále vlhký a zamlžený. Na černý chodník svítily předválečné pouliční lucerny. Od Sprévy zazněl hluboký tón sirény ztlumený okolními budovami.

Zahrnul za roh a kráčel podél řeky vychutnávaje pocit studeného nočního vzduchu ve tváři. Proti proudu bafala nákladní loď s jediným světlem na přídi a vařící se temnou vodou za zádi. Jinak bylo ticho. Nebyla tu žádná auta, žádní lidé. Město ve tmě, jako by se vypařilo. Neochotně opouštěl řeku, přešel Spittel Markt na Seydel Strasse. Pár minut nato vstoupil do berlínské městské márnice.

Doktor Eisler odešel domů. Žádný div. "Já tě miluji," vydechl ženský hlas v opuštěné vrátnici, "a chci s tebou mít děti!" Vrátný ve špinavém bílém plášti se neochotně odvrátil od přenosné televize a zkontroloval Marchův identifikační průkaz. Poznamenal si to do své knihy, vzal svazek klíčů a pokynul detektivovi, aby ho následoval. Za nimi se ozvala ústřední melodie seriálu Říšského rozhlasu.

Létající dveře vedly do chodby stejně jako ty na Werderscher Marktu. Kdesi, pomyslel si March, musí určitě existovat říšský ředitel zeleného linolea. Šel za vrátným do výtahu, železná mříž se s třeskem zavřela a oni začali sestupovat do podzemí.

U vchodu do skladovací místnosti pod nápisem Nekouřit si oba zapálili - dva profesionálové podnikající stejné opatření nikoli kvůli zápachu z těl (místnost byla podchlazena a bez pachu hniloby) ale kvůli tomu, aby přehlušili štiplavý pach desinfekce.

"Chcete toho starýho? Co přišel po osmý?"

"Správně," řekl March.

Vrátný se opřel do dlouhé kliky a otevřel dokořán těžké dveře. Vstupující dovnitř narazili na vlnu ledového vzduchu. Holé neonové trubice osvětlovaly bíle dlážděnou podlahu, která se svalovala směrem ke středu, kde byl kanál. Ve stěnách byla těžká kovová dvířka jako zásuvky v kartotéce. Vrátný vzal z háku vedle vypínače jakýsi seznam a chodil s ním mezi nimi kontroluje čísla.

"Tenhle."

Strčil si seznam pod paži a pořádně zatáhl za zásuvku. Vyjela ven. March přistoupil a stáhl bílé prostěradlo o kus dolů.

"Jestli chcete, už můžete jít," řekl, aniž se ohlédl. "Zavolám vás až skončím."

"To se nesmí. Je to proti předpisům."

"Abych nezneužil důkazy? Prosím vás!"

Ani při druhém setkání se stav těla nezlepšil. Tvrdý, masitý obličej, malé oči, krutá ústa. Lebka téměř úplně holá, kromě směšného pruhu bílých vlasů. Nos byl ostrý s dvěma hlubšími důlky po stranách kořene. Určitě nosil léta brýle. Obličej sám byl nedotčený, ale na obou tvářích byly symetrické jizvy. March mu vsunul do úst prsty, ale nahnatal jenom měkké dásně. Někde mu museli vyrazit kompletní zubní protézu.

March přetáhl prostěradlo zpátky. Ramena byla široká, trup silného muže, který právě začínal tloustnout. Spořádaně složil plátno pár centimetrů nad pahýlem. Vždycky měl k mrtvým úctu. Žádný módní lékař na Kurfürstendamu nezacházel se svými pacienty něžněji než Xavier March.

Ohříval si dechem dlaně a pak sáhl do kapsy svého kabátu.

Vytáhl malou plechovou krabičku, kterou otevřel, a dvě bílé karty. Cigaretový kouř v ústech chutnal hořce. Uchopil levé zápěstí mrtvého - tak studené; nikdy ho to nepřestávalo šokovat - a rozevřel mu silou prsty. Opatrně přitlačil každé břízko na černý polštářek na krabičce. Potom odložil krabičku, vzal jednu z kartiček a otiskl na ni každý prst. Když s tím byl spokojen, opakoval podobný postup se starcovou pravou rukou. Vrátný ho fascinovaně pozoroval.

Černé skvrny na bílých rukách vypadaly rušivě; jako znesvěcení.

"Umyjte ho," řekl March.

Velitelství Říšského Kripa je na Werderscher Marktu, ale vlastní policejní technika - soudní laboratoře, kriminalistický archív, sklad zbraní a munice, dílny, cely pro zadržené - jsou v budově berlínského politického presidia na Alexander Platzu. Tam, do té masivní pruské pevnosti naproti nejrušnější stanici U - Bahnu ve městě, zamířil March teď. Zabrало mu to patnáct minut svižné chůze.

"Cože chceš?"

Ten hlas znějící až ječivě nad tou neuvěřitelnou žádostí, patřil Otcovi Kothovi, zástupci velitele daktyloskopického oddělení.

"Prioritu," opakoval March. Znovu popotáhl z cigarety. Znal Kotha dobře. Před dvěma lety dopadli gang ozbrojených lupičů, kteří v Lankwitzu zabili policistu. Díky tomu byl Koth povýšen. "Já vím, že tady máte pohotovost až do Führerových stých narozenin. Víím, že máte v zádech Sipo kvůli teroristům a bůhvíco ještě. Ale udělej to pro mě."

Koth se opřel do opěradla své židle. Za ním na polici March uviděl knihu Artura Nebe o kriminalistice, vydanou před třiceti lety, ale stále ještě platnou jako standardní příručka. Nebe byl šéfem Kripa od roku 1933.

"Tak ukaž, co máš," řekl Koth.

March mu podal kartičky. Koth se na ně podíval a přikývl.

"Muž," řekl March. "Kolem šedesátky. Mrtvý jeden den."

"Vím, jaké to je pocít." Koth si sundal brýle a promnul si oči. "Tak dobrá. Dáme to na vršek toho balíku."

"Jak dlouho to bude?"

"Měli bychme mít odpověď do rána." Koth si znovu nasadil brýle. "Co ale nechápu, jak můžeš vědět, že tenhle chlap, ať je to kdo je to, má záznam v rejstříku?"

March nevěděl, ale nehodlal dát Kothovi záminku k tomu, aby se ze svého slibu vykroutil. "Věř mi," řekl.

March dorazil do svého bytu v jedenáct. Starodávný železný výtah nefungoval. Schody s prošoupaným hnědým kobercem páchly starým jídlem ostatních lidí - vařenou kapustou a připáleným masem. Když procházel kolem druhého patra, zaslechl, jak se hádají mladý pár bydlící pod ním.

,"Tak můžeš něco takového říct?"

"Nedokázal jsi nic! Nic!"

Bouchly dveře. Zaplakalo dítě. Kdesi někdo v reakci na to pustil silněji rádio. Symfonie bydlení v činžáku. Kdysi tohle býval luxusní blok. Ted', stejně jako většina jeho nájemníků, prožíval těžší časy. Pokračoval dál do dalšího patra a odemkl.

V pokojích bylo zima, topení jako obvykle nezaplo. Měl pět místností: obývací pokoj s pěkným vysokým stropem a vyhlídkou na Ansbacher Strasse, ložnici s železnou postelí; malou koupelnu a ještě menší kuchyňku; zbylá místnost byla nacpána věcmi zachráněnými z jeho manželství po pěti letech stále ještě zapakovanými v krabicích. Domov. Byl větší než čtyřicet čtyři čtverečních metrů, což byl standardní rozměr Volkswohnungu - lidového bytu - ale ne o moc.

Než se sem nastěhoval March, bydlela tady vdova po generálovi Luftwaffe. Žila tady od války a nechala jej úplně zpuštnout. Když druhý víkend maloval koupelnu, našel za strženými plesnivými tapetami složenou malou fotografii. Byl to sépiový portrét, celý hnědý a zažloutlý, z berlínského ateliéru, s darem 1929. Před malovaným pozadím stromů a polí stála rodina. Tmavovlasá žena se dívala na dítě v náručí. Vedle ní stál hrdě její manžel, ruku na jejím rameni. Vedle něj malý chlapec. Od té doby má tu fotografii na krbové římsě.

Chlapec byl asi v Piliho věku, dnes by byl ve věku Marche.

Kdo byli ti lidé? Co se stalo s tím děckem? Léta si klade tu otázku, ale váhá - v Marktu je toho vždycky dostatek na lámání hlavy, aniž by musel hledat nová tajemství k rozluštění. A pak, těsně před vánoci, z důvodu, který si nedokázal pořádně vysvětlit - nic víc než jako neurčitý a rostoucí pocit nepříjemnosti, který se náhodou shodoval s jeho narozeninami - začal pátrat po odpovědi.

Záznamy domácího prozradily, že mezi lety 1928 až 1942 byl byt pronajatý jakémusi Jakobu Weissovi. Ale o žádném Jakobovi Weissovi neexistovala žádná policejní evidence. Nebyl registrován ani z důvodu stěhování, nemoci nebo smrti. Nahlédnutím do archívů armády, námořnictva a letectva zjistil, že nebyl odveden do války. Fotoateliér se změnil na obchod s pronájmem televizorů a evidence zákazníků se ztratila. Žádný z těch mladých zaměstnanců v kanceláři domácího se na žádného Weisse nepamatuje. Weissovi zmizeli. Weiss. Bílý. Prázdný. Ale teď, v duchu, March už poznal pravdu - možná ji dokonce znal vždycky - ale přesto jednoho dne obešel s tou fotografií dům jako policista hledající svědky a ostatní nájemníci se na něho dívali jako na šílence, protože se vůbec ptá. Kromě jednoho.

"To byli Židi," řekla stařena v podkroví zavírajíc mu dveře před nosem.

Ovšem. Všichni Židé byli během války evakuováni na východ. To ví každý. Co se s nimi stalo potom, to nebyla otázka, která se klade na veřejnosti - ani v soukromí, pokud má člověk rozum, i když je SS-Sturmabführer.

Ted' si najednou uvědomil, že to byl ten okamžik, kdy se vztah mezi ním a Pilim začal zhoršovat, kdy se začal probouzet před svítáním, kdy se začal dobrovolně hlásit o každý případ, který se naskytl.

March pár minut stál, aniž by rozsvítil a pozoroval dopravu směřující na jih k Wittenberg Plazu. Potom šel do kuchyně a nalil si velkou whisky. Vedle dřezu ležel pondělní Berliner Tageblatt. Odesl si ho s sebou do obývacího pokoje.

Na čtení novin měl March obvyklý systém. Začal vzadu, s tím, co je pravda. Pokud píšou, že Lipsko porazilo Kolín čtyři nula v kopané, tak to je asi pravda: dokonce i sama Strana musí ještě vynalézt jakým způsobem přepisovat sportovní výsledky. Zprávy ze sportu to bylo něco jiného. ZAČÍNÁME ODPOČÍTÁVAT ČAS DO OLYMPIÁDY V TOKYU. POPRVÉ PO 28 LETECH SE MOŽNÁ ZÚČASTNÍ I USA: NĚMEČTÍ ATLETI STÁLE NA SVĚTĚ VEDOU. A potom inzeráty, reklama. NĚMECKÉ RODINY! UŽIJTE SI REKREACI NA GOTENLANDU, RIVIÉŘE ŘÍŠE! Francouzské voňavky, italské hedvábní, skandinávské kožešiny, holandské doutníky, belgická káva, ruský kaviár, britské televizory - roh hojnosti celého Reichu se rozléval po všech stránkách. Narození, sňatky, úmrtí: TEBBE, Ernst a Ingrid; syn pro Führera. WENZEL, Hans, ve věku 71; opravdový Národní socialista, s bolestí vzpomínáme.

A osamělá srdce:

PADESÁTILETÝ. Čistě árijský lékař, veterán bitvy o Moskvu, který se hodlá usadit na venkově, touží po mužském potomkovi ze sňatku se zdravou, árijskou, panenskou, mladou, nenáročnou, šetrnou ženou, zvyklou na tvrdou práci; široké boky, nízké podpatky a žádné náušnice podmínkou.

VDOVEC ve věku šedesáti let si ještě jednou přeje najít nordickou družku připravenou darovat mu děti, aby starý rod nevymřel po meči.

Kulturní stránky: Zarah Leanderová, stále ve formě, hraje v Ženě z Oděsy, kterou teď uvádí Gloria - Palast: epický příběh znovuosídlování Jižního Tyrolska. Hudební recenze, ve které kritik napadá "nebezpečné negroidní ječení" jedné anglické skupiny z Liverpoolu, která hraje v Hamburku před hledištěm přečpaným německou mládeží. Herbert von Karajan bude řídit zvláštní koncert Beethovenovy Deváté symfonie - Evropské hymny - v Royal Albert Hall v Londýně

na počest Führerových narozenin.

Úvodník o studentské protiválečné demonstraci v Heidelbergu: ZRÁDCI MUSÍ BÝT ROZDRCENI SILOU! Tageblatt vždycky zaujímal pevné stanovisko.

Nekrolog: nějaký starý bafuňář Ministerstva vnitra. "Celoživotní služba Říši..."

Říšské zprávy: JARNÍ OBLEVA PŘINÁŠÍ NOVÉ BOJE NA SIBIŘSKÉ FRONTĚ! NĚMECKÉ JEDNOTKY DRTÍ SKUPINY IVANA HROZNÉHO! V Rovně, hlavním městě Reichskommissariatu Ukrajina, bylo popraveno pět teroristických předáků za organizování masakru rodiny německých osídlenců. Byla tu fotografie poslední říšské nukleární ponorky, Velkoadmirál Dönitz, na její nové základně v Trondheimu.

Zprávy ze světa. V Londýně bylo oznámeno, že král Edward a královna Wallis vykonají v červenci státní návštěvu Říše "aby posílili hluboké svazky úcty a přátelství mezi lidem Velké Británie a Německé Říše". Ve Washingtonu věří, že poslední vítězství presidenta Kennedyho v amerických primárkách posílilo jeho šanci na zvolení v druhém období...

Noviny Marchovi vyklouzly z rukou na zem.

O půl hodiny později zazvonil telefon.

"Je mi líto, že tě budím." Koth zněl sakrasticky. "Měl jsem jen dojem, že to mělo mít prioritu. Mám ti zavolat zejtra?"

"Ne, ne!" March už byl úplně probuzený.

"Tohle se ti bude líbit. Je to nádhera." Poprvé v životě slyšel March, jak se Koth kucká smíchy. "Neděláš si ze mě srandu, že ne? Nejní to nějaká finta, kterou jste si na mě s Jaegerem vymysleli?"

"Kdo je to?"

"Nejdřív jeho minulost." Koth si to příliš vychutnával na to, aby se nechal přimět ke spěchu. "Museli jsme jít hezky daleko dozadu, abysme našli podobný otisky. Hezky daleko. Ale jeden jsme našli. Perfektní. Nesporné. Ten tvůj člověk má opravdu jeden záznam. Jen jednou v životě byl zatčen. Našima kolegama před čtyřiceti lety v Mnichově. Abych byl přesnej, tak devátýho listopadu 1923."

Ticho. Uběhlo pět, šest, sedm sekund.

"Aha! Pozoruju, že dokonce i ty oceňuješ význam toho datumu!"

"Starej bojovník." March sáhl vedle postele pro cigarety. "Jak se jmenuje?"

"Skutečně. Starej soudruh. Zatčený společně s Führerem po Bürgerbräukellerským puči. Ty jsi vylovil z jezera jednoho ze slavných pionýrů Národně - socialistický revoluce!" Koth se znovu rozesmál. "Chytřejší chlap by ho bejval nechal tam, kde byl."

"Jak se jmenuje?"

Když Koth zavěsil, March chodil pět minut po bytě a zuřivě kouřil. Potom třikrát telefonoval. První telefon byl Maxi Jaegerovi. Druhý službu konajícímu důstojníkovi na Werderscher Marktu. Třetí na jisté číslo v Berlíně. Právě, když to March hodlal vzdát, ozval se rozespalostí zkomolený hlas.

"Rudi? Tady Xavier March."

"Xavi? Zbláznil ses? Je půlnoc!"

"Ne tak docela." March pochodoval po vybledlém koberci sem a tam, v jedné ruce telefonní aparát, sluchátko přimáčkuté pod bradou. "Potřebuju tvoji pomoc."

"Proboha!"

"Co mi můžeš povědět o člověku jménem Josef Buhler?"

Té noci měl March sen. Byl zase v tom dešti dole na břehu jezera a leželo tam to tělo obličejem v blátě. Zatahl za rameno - silně zatahl - ale nemohl s ním hnout. Tělo bylo jako šedobílé olovo. Ale když se otočil, aby odešel, chytilo ho za nohu a začalo ho táhnout k hladině jezera. Rozdrásal zemi snaže se zarýt prsty do měkkého bláta, ale nebylo nic, čeho by se mohl zachytit. Stisk mrtvolý byl příšerně silný. A když se začali potápět, její tvář se změnila v Piliho obličej znetvořený zuřivostí, groteskní hanbou a křičící "Nenávidím tě...nenávidím tě...nenávidím tě..."

6. Totožnost mrtvého

STŘEDA 15. DUBNA

Včerejší déšť byl jen ošklivou vzpomínkou a zpola už z ulic zmizel. Slunce - to zázračné, nestranné slunce - tančilo a jiskřilo na výkladních skříních obchodů a na oknech bytů.

Rezavé potrubí v koupelně sténalo a řinčelo, sprcha vypouštěla pramínek studené vody. March se oholil starou břitvou svého otce. Otevřeným oknem bylo slyšet zvuky probouzejícího se města: zvonění a drnění první tramvaje; vzdálený hukot dopravy na Tauentzien Strasse; rachot rolet stahovaných v pekařství naproti. Ještě nebylo sedm a Berlín ožil možnostmi, které utlumí teprve den.

V ložnici ležela rozprostřená jeho uniforma: obrněné svršky autority. Hnědá košile s černými, koženými knoflíky. Černá vázanka. Černé rajtky. Černé holínky (a silný pach nablýskané kůže).

Černé sako: čtyři stříbrné knoflíky; tři rovnoběžné stříbrné pruhy na náramenících; na levém rukávu rudo-bílo-černou pásku s hákovým křížem; na pravém kosočtverec s "K" ve švabachu značící Kriminalpolizei.

Černý pás s pouzdrem na pistoli. Černá čepice se stříbrnou lebkou a znakem Strany - orlem. Černé kožené rukavice.

March na sebe civěl do zrcadla a jakýsi Sturmbannführer vojsk SS civěl zase na něho. Zvedl z toaletního stolku služební pistoli, Luger 9 mm, zkontroloval funkci mechanismu a zastrčil ji do pouzdra. Potom vykročil do rána.

"Určitě ti to bude stačit?"

Rudolf Halder se na Marchův sarkasmus jen usmál a složil náklad z podnosu: sýr, šunku, salám, tři natvrdo vařená vejce, hromadu chleba, mléko, šálek kouřící kávy. Naaranžoval všechny talířky do pěkné řádky na bílém plátěném ubrusu.

"Pokud vím, tak snídaně poskytovaná Hlavním říšským bezpečnostním úřadem normálně nebývá tak opulentní?"

Byli v jídelně hotelu Prinz Friedrich Karl na Domtheen Strasse, napůl cesty mezi velitelstvím Kripa a Halderovou

kanceláři v Říšském archivu. March jej využíval pravidelně. Friedrich Karl byl jenom lacinou zastávkou turistů a prodavačů, ale dělal dobré snídaně. Ze stožáru nad vchodem schlíple visela evropská vlajka - dvanáct zlatých hvězd národů Evropského společenství na tmavomodrém pozadí. March hádal, že ředitel, pan Brecker, ji koupil z druhé ruky a vyvěsil ji tam ve snaze uctít jeden ze zahraničních obyčejů. Ale zdálo se, že to nezabírá. Pouhý pohled po ošuntělé klientele a znužené obsluze restaurace prozradil, že tady je malé nebezpečí, že by je někdo mohl poslouchat.

Jako obvykle se lidé Marchově uniformě zdaleka vyhýbali. Každých pět minut se zatřásly zdi, jak vlak vjížděl do nádraží Friedrich Strasse.

"To je všechno, co si dáš?" optal se Halder. "Jenom kávu?" Zavrtěl nevěřicně hlavou. "Černá káva, cigarety a whisky. Jako dieta k ničemu. Když tak o tom přemýšlím, od té doby, co jste se s Klárou rozešli, jsem tě neviděl jíst pořádné jídlo." Roztloukl jedno vajíčko a začal odstraňovat skořápky.

Marche napadlo: z nás všech se nejméně změnil Halder. Pod vrstvou tuku, pod změkklými svaly počínajících středních let stále ještě doutnal duch toho vyčouhlého brance, který se přidal přímo z univerzity k U-174 před více než dvaceti lety. Byl operátorem, proběhl výcvikem a hned nastoupil na začátku roku 1942, když byly nejvyšší ztráty a admirál Dönitz ždímal z Německa náhradníky. Stejně jako tehdy nosil brýle s drátěnými obroučkami a měl řídké tmavé vlasy, které vzadu odstávaly jako kačírek. Zatímco ostatním narostl během jedné plavby plnovous, Halderovi vyrazily na tvářích a bradě oranžové chlupy, jako když pelichá kocour. Skutečnost, že sloužil na ponorce byla kolosální chyba, nějaký vtip. Byl nemotorný, sotva schopný vyměnit pojistku. Od přírody to byl rozený akademik, žádný ponorkář a každou plavbu prodělával zpocený strachy a s mořskou nemocí.

Přesto byl populární. Posádky U-Bootů byly pověřivé a nějak se rozneslo, že Rudi Halder nosí štěstí. Takže ho vyhledávaly, kryly jeho chyby, nechávaly ho, aby se půlhodinku, navíc se sténáním, převaloval na svém kavalci. Stal se z něho svého druhu maskot. Když nastal mír, Halder, překvapený faktem, že to přežil, pokračoval ve studiích na fakultě historie Berlínské university. V roce 1958 se připojil k týmu akademiků zpracovávajících v Říšském archivu oficiální dějiny války. Kruh se uzavřel, teď trávil svůj čas shrbený v berlínských katakombách dávaje dohromady střípky stejné velké strategie, jejíž nepatrnou, vyděšenou součástí kdysi byl. Ponorkové loďstvo: Operace a taktika 1939 - 46, vyšla v roce 1963. Nyní Halder pomáhal dát dohromady třetí svazek dějin německé armády na Východní frontě.

"Je to jako práce ve Fallersleбенu u Volkswagena," řekl Halder. Kousl si vajíčka a chvíli žvýkal. "Já dělám kola, Jaeckel dělá dveře, Schmidt montuje motor."

"Jak dlouho to bude trvat?"

"No, řekl bych věčně. Peníze nehrají roli. Tohle je Vítězný oblouk ve slovech, víš? Každý výstřel, každá bitka, každá sněhová vločka, každé kýchnutí. Někdo sepíše dokonce i Oficiální dějiny Oficiálních dějin. Já tam budu dělat ještě pět let."

"A potom?"

Halder smetl z kravaty drobtý vajíčka. "Potom katedra dějin na nějaké malé univerzitě na jihu. Domek na venkově s Ilsou a dětma. Pár knih s uctivými recenzemi. Moje ambice jsou skromné. Když nic jiného, tak mi tahle práce dává pochopení smyslu perspektivy z hlediska vlastní smrtelnosti. Abych nezapomněl..." Z náprsní kapsy vyndal list papíru. "S uctivým pozdravem Říšského archivu."

Byla to fotografie stránky ze starého stranického slovníku. Čtyři fotografie jako na pas uniformovaných funkcionářů, každá provázena krátkým životopisem. Brün, Brunner, Buch. A Buhler.

Halder řekl: "průvodce osobností NSDAP. Vydání 1951."

"To já dobře znám."

"Pěkný spolek, vid'?"

To tělo v Havelském jezeře bylo Buhlerovo, o tom nebylo pochyb. Zíral na Marche skrz brýle bez obrouček, přísně a beze smyslu pro humor, se sevřenými rty. Byl to obličej aparátníka, obličej právníka; obličej, který můžete vidět tisíckrát, ale nikdy se vám nepodaří jej popsat; fyzicky krutý, mdlých rysů; tvář strojového člověka.

"Jak uvidíš," ozval se znova Halder, "sloup Národně - socialistické cti. Vstoupil do Strany ve dvacátém druhém - a tam to s tou ctí skončilo. Pracoval jako právník u Hanse Franka, osobního advokáta Führera. Vicepresident Akademie německého práva."

"Státní tajemník, Generální správa, 1939," četl March. "SS-Brigadeführer." Panebože, Brigadeführer! Vytáhl zápisník a začal psát.

"Čestná hodnost," řekl Halder, pusou plnou jídla. "Pochybuju, že někdy střílel na ostro. Byl to výhradně kancelářský typ. Když vyslali v třicátém devátém Franka jako Guvernéra, aby vládl tomu, co zbylo z Polska, určitě vzal svého starého právnického kolegu Buhlera s sebou, aby se stal hlavním aparátníkem. Měl bys někdy ochutnat tuhle šunku. Moc dobrá."

March rychle zapisoval. "Jak dlouho byl Buhler na Východě?"

"Dvanáct let, řekl bych. Prověřoval jsem si to v Průvodci na rok 1952. O Buhlerovi tam není žádná zmínka. Takže rok 51 musel být jeho poslední."

March přestal psát a klepal se do zubů perem. "Omluvíš mě na pár minut?"

V hale byla telefonní budka. Zavolal na ústřednu Kripa a chtěl svou linku. Ozvalo se zavrčení: "Jaeger."

"Poslouchej, Maxi." March opakoval, co mu řekl Halder. "V tom průvodci se zmiňují o manželce." Zvedl list papíru k tlumenému světlu budky a snažil se z něho číst. "Edith Tulardová. Mohl bys ji najít? Aby to tělo mohla identifikovat."

"Je mrtvá."

"Cože?"

"Zemřela před více než deseti lety. Ověřil jsem si to v záznamech SS - i čestný šarže museli hlásit příbuzný. Buhler

neměl žádný děti, ale já vystopoval jeho sestru. Je to vdova, dvaasedumdesátiletá, jménem Elizabeth Trinkl. Bydlí ve Fürstenwalde." March to znal: městečko asi pětáctyřicet minut jízdy jihovýchodně od Berlína. "Místní poldové ji vezou rovnou do márnice."

"Sejdeme se tam."

"Ještě něco. Buhler měl barák na Schwanenwerderu."

Takže to vysvětluje místo nálezu mrtvoly. "Dobrá práce, Maxi." March zavěsil a vrátil se zpátky do jídelny.

Halder dosnídal. Když se March vrátil, odhodil ubrousek a opřel se pohodlně do židle. "Vynikající. Teď jsem skoro smířený s představou, že musím probrat patnáct set signálů Kleistovy První pancéřované divize." Začal se šťourat v zubech. "Měli bysme se scházet častěji. Ilse pořád říká: „Kdy zase přivedeš Xaviho?“" Naklonil se kupředu. "Poslyš, v archívu je jedna ženská, co pracuje na dějinách Svazu německých dívek v Bavorsku od roku 1935 do 1950. Sexbomba. Chudák manžel zmizel minulý rok na Východní frontě. Takže, co ty a ona? Mohli byste k nám přijít třeba příští týden?"

March se usmál. "Jsi strašně hodnej."

"To není odpověď."

"Pravda." Poklepal na fotokopii. "Můžu si to nechat?"

Halder pokrčil rameny. "Proč ne?"

"Poslední věc."

"Jen do toho."

"Státní tajemník Generální správy. Co přesně asi dělal?"

Halder rozhodil ruce. Na hřbetě měly spousty pih a zpod manžet vykukovaly zrzavé chlupy. "On a Frank měli absolutní moc. Dělalí si, co chtěli. V té době byl hlavní úkol přesídlování."

March napsal do svého zápisníku "přesídlování" a zakroužkoval to.

"Jak se to dělalo?"

"Co je tohleto? Seminář?" Halder před sebe umístil do trojúhelníku talíře. Dva malé vlevo, velký vpravo. Přistrčil je k sobě, až se dotýkaly. "Tohle všechno je Polsko před válkou. Po třicátém devátém byly Západní provincie - poklepal na malé talíře - připojené k Německu. Reichsgau Danzig - Západní Prusko a Reichsgau Wartheland." Oddělil velký talíř. "A tohle se stalo Generální správou. Okleštěný stát. Obě západní provincie byly poněmčené. Musíš chápat, že to není můj obor, ale nějaké údaje jsem četl. V roce 1940 byl stanoven cíl osídlit každý čtvereční kilometr stovkou Němců. A jim se to podařilo během tří let. Neuvěřitelná akce, když uvážíš, že válka stále pokračovala."

"Kolik lidí to bylo?"

"Jeden milión. Eugenický úřad SS objevil Němce na místech, o kterých se ti ani nesnilo. V Rumunsku, Bulharsku, Srbsku, Chorvatsku. Pokud měla tvoje lebka správné rozměry a pocházel jsi z té správné vesnice - hned jsi dostal povolení."

"A Buhler?"

"No, tak to bylo tak. Aby měli místo pro jeden milión Němců v nový Reichsgau, museli přesunout jeden milión Poláků."

"A ti šli do Generální správy?"

Halder otočil hlavou a opatrně se rozhlédl, aby se ujistil, že je nikdo neposlouchá - lidé tomu říkali "německý pohled". "Museli se také nějak vyrovnat se Židy, kteří byli vyhnáni z Německa a západních území - Francie, Holandska, Belgie."

"Se Židy?"

"Ano, ano. Mluv tišeji." Halder mluvil tak tiše, že se March musel naklonit přes stůl, aby slyšel, o čem mluví. "Umíš si to představit, chaos. Přelidnění. Hlad. Nemoci. Podle toho, co člověk ví, aby si mohl udělat představu, to tam je pořád ještě pěkný průser, ať si říkají, co chtějí."

Každý týden uveřejňovaly noviny a televize provolání Východního ministerstva, aby se přihlásili osadníci ochotní přestěhovat se do Generální správy. "Němci! Využijte svého dědického práva. Farmy zdarma! Zaručený příjem po dobu prvních pěti let!" Inzeráty ukazovaly šťastné kolonisty žijící v přepychu. Jenže zpět pronikly zprávy o skutečné situaci - život daný chudou půdou, úmorná dřina, a ubohá satelitní města, kam se Němci po setmění museli vracet ze strachu před útoky místních partyzánů. Generální správa byla horší než Ukrajina, horší než Ostland, dokonce horší než Moskva.

Přišel číšník, aby nabídl další kávu. March jej poslal pryč. Když se ten člověk ocitl mimo doslech, Halder pokračoval stejné tlumeným hlasem: "Frank vládl všemu od hradu Wawel až po Krakov. To bylo tam, kde působil Buhler. Mám jednoho kamaráda, který tam pracuje v oficiálním archívu. Panebože, ten zná historky... Zjevně žili v neuvěřitelném přepychu. Něco jako v Říši římské. Obrazy, gobelíny, naloupené poklady z kostelů, klenoty. Úplatky v hotovosti a různé jiné, jestli víš, co mám na mysli." Halderovy modré oči při té představě zasvítily a obočí se mu roztančilo.

"A Buhler v tom jel?"

"Kdo ví? Jestli ne, tak to byl určitě jediný."

"To vysvětluje, jak mohl mít dům na Schwanenwerderu."

Halder tiše hvízdnut. "Tak to vidíš! Kamaráde, my jsme bojovali omylem v jiný válce. Byli jsme narvaný jak sardinky v smradlavý železný rakvi dvě stě metrů pod hladinou Atlantiku, zatímco jsme měli být ve slezském hradu a válet se v hedvábí, kde by nám pár Polek dělalo společnost."

Bylo toho víc, na co by se ho byl March rád zeptal, ale neměl čas. Když byli na odchodu, zeptal se ho Halder: "Tak co, přijedeš k nám na oběd s tou naší ženskou z archívu?"

"Rozmyslím si to."

"Třeba se nám povede jí přesvědčit, aby si vzala uniformu." Když tak stál před hotelem s rukama v kapsách a se svou dlouhou šálou obtočenou dvakrát kolem krku, vypadal Halder ještě víc jako student. Najednou se plácl dlaní do čela.

"Já úplně zapomněl! Chtěl jsem ti to říct. Ta moje paměť... Minulý týden přišlo do archivu pár chlápů od Sipa a vyptávali se na tebe."

March cítil, jak mu úsměv mrzne na rtech. "Gestapo? A co chtěli?"

Podařilo se mu, aby to znělo zběžně, jako mimochodem. "Ale obvyklé věci. „Jaký byl ve válce? Má nějaké vyhraněné politické názory? Jaké má přátele?“ Co se děje, Xavi? Máš být povýšený nebo co?"

"To bude ono." Řekl si, že se nebude plašit. Pravděpodobně to bylo jenom obvyklé prověřování. Musí si zapamatovat, že se má zeptat Maxe, jestli něco ví o tomhle novém kádrování.

"No tak až tě udělají šéfem Kripa, nezapomeň na své staré přátele!"

March se zasmál. "Nezapomenu." Potřásl si rukou. Když se rozcházeli, March řekl: "Zajímalo by mě, jestli měl Buhler nějaké nepřátele?"

"Ale ovšem," řekl Halder, "ovšem."

"Kdo to tedy byl?"

Halder pokrčil rameny. "První bylo třeba třicet miliónů Poláků."

7. Služební hlášení

Jediným člověkem na druhém poschodí Werderscher Marktu byla polská uklízečka. Když March vystoupil z výtahu, byla k němu zády. Viděl jediné velké zadek sedící na podpatcích černých gumových holínek a červený šátek uvázaný kolem hlavy, který poskakoval na vlasech jak drhla podlahu. Zpívala si pro sebe potichu ve svém mateřském jazyce. Když uslyšela, že se blíží, přestala pracovat a obrátila obličej ke zdi. Protáhl se kolem ní a vešel do kanceláře. Když se zavřely dveře, začala znovu zpívat.

Ještě nebylo devět. Pověsil čepici u dveří a rozepl si sako. Na stole měl velkou hnědou obálku. Otevřel ji a vysypal obsah, fotografie místa nálezů mrtvoly. Leštěné barevné fotografie Buhlerova těla roztaženého jako opalující se rekreant na břehu jezera.

Zvedl předpotopní psací stroj z vrchní desky kartotéky a přenesl jej na svůj psací stůl. Vzal z drátěného košíku dva značně použité kopíraky, dva průklepové papíry a jeden úřední formulář, uspořádal je a natočil na válec stroje. Potom si zapálil cigaretu a pár minut zíral na zašlou rostlinu.

Začal psát.

Komu: Vedoucí VB3 (a)

Věc: Neidentifikované tělo (muž)

Od: X. Marche, SS-Sturmabführera 15. 4. 64

Dovolují si hlásit následující.

1. V 06.28 včera mi bylo přikázáno dostavit se k vytažení mrtvého těla z Havelského jezera. Mrtvolu objevil SS-Schütze Herman Jost v 06.02 a ohlásil to Ordnungspolizei (výpověď přiložena).

2. Žádný muž daného popisu nebyl hlášen jako pohřešovaný. Zařídil jsem ověření otisků prstů v archivních záznamech.

3. To umožnilo identifikovat mrtvolu jako doktora Josefa Buhlera, člena Strany s čestnou hodností SS-Brigadeführera. Dotyčný působil jako Státní tajemník Generální Správy v letech 1939 - 1951.

4. Předběžné ohledání místa nálezů Sturmabführerem SS doktorem Augustem Eislerem ukázalo, že se pravděpodobně jedná o smrt utopením a přibližná doba smrti je někdy v noci 13. dubna.

5. Dotyčný bydlel na Schwanenwerderu, poblíže místa, kde byl nalezen.

6. Nebyly zjištěny žádné zjevné podezřelé okolnosti.

7. Kompletní ohledání bude provedeno po úřední identifikaci těla jeho nejbližšími příbuznými.

March vytáhl hlášení ze stroje, podepsal a nechal je cestou ven v hale u poslíčka.

8. Výslech sestry zavražděného

Sařena seděla zpříma na tvrdé dřevěné lavici v márnici na Seydel Strasse. Měla na sobě hnědý tvídivý kostým, hnědý klobouk se splhlým perem, robustní hnědé boty a šedé vlněné punčochy. Dívala se přímo před sebe a tiskla v klíně kabelku zjevně nezajímajíc sanitáře, policisty a truchlící příbuzné procházející chodbou kolem. Vedle ní seděl Max Jaeger, ruce složené na prsou, nohy roztažené, zjevně znuděný. Když přišel March, vzal jej stranou.

"Je tu deset minut. Skoro nemluví."

"Je v šoku?"

"Myslím, že jo."

"Tak ať to máme za sebou."

Sařena ani nevzhledla, když na lavici vedle ní usedl March. Řekl potichu: "Paní Trinkelová, já se jmenuji March. Jsem vyšetřovatelem berlínské kriminální policie. Musíme dokončit hlášení o smrti vašeho bratra a potřebujeme, abyste identifikovala jeho tělo. Potom vás odvezeme domů. Rozumíte?"

Paní Trinkelová se k němu otočila obličejem. Měla hubenou tvář, hubený nos (nos svého bratra), úzké rty. Miniaturní brož spínala nabíranou růžovou blůzu u kostnatého krku.

Civěla na něho jasnými šedými očima, které neměly žádné známky pláče. Její hlas byl úsečný a ostrý. "Naprosto."

Přešli chodbu do malé přijímací místnosti bez oken. Podlaha byla z dřevěných cihel. Stěny světlezelené. Ve snaze odlehčit ponurost toho místa někdo vyvěsil turistické plakáty, které rozdává Společnost říšských drah: noční pohled na Velkou halu, Führerovo muzeum v Linzi, Stambergerovo jezero v Bavorsku. Plakát na čtvrté stěně byl stržen a zanechal za sebou díry v maltě jako po kulkách.

Klapot vedle signalizoval příjezd těla. Přivezli ho dovnitř na kovovém vozíku přikrytém prostěradlem. Dva zřízcenci v bílých sakách jej zastavili uprostřed podlahy - jako prostřený stůl očekávající své hosty. Odešli a Jaeger za nimi zavřel dveře.

"Jste připravena?" zeptal se March. Přikývla. Odtáhl prostěradlo a Frau Trinkel přistoupila k jeho boku. Jak se tak naklonila kupředu, silná vůně - peppermintových zdravotních pastilek, parfému a kafru, vůně staré dámy - prudce ovanula jeho tvář. Dlouho upřeně hleděla na mrtvého, otevřela ústa, jako by chtěla cosi říci, ale jediné, co z ní vyšlo, byl vzdech. Zavřela oči. March ji zachytil, když padala.

"Je to on," řekla. "Neviděla jsem ho deset let a je tlustší, a nikdy jsem ho neviděla bez brýlí, už od dětství ne. Ale je to on." Seděla v židli pod plakátem Linzu, skloněna kupředu, s hlavou mezi koleny. Klobouk jí upadl. Přes obličej jí visely tenké praménky šedivých vlasů. Mrtvého odváželi pryč.

Otevřely se dveře a Jaeger se vrátil se sklenicí vody, kterou jí vtiskl do ruky. "Vypijte tohle." Okamžik ji držela, potom pozvedla ke rtům a usrkla. "Já nikdy neomdlévám," řekla. "Nikdy." Jaeger se za jejími zády zašklebil.

"Ovšem," pravil March. "Musím . vám položit pár otázek. Jste už dost v pořádku? Pokud bych vás rozrušoval, tak mne zaražte." Vytáhl svůj zápisník. "Proč jste se s bratrem deset let neviděla?"

"Když umřela Edith - jeho žena - neměli jsme už nic společného. Nikdy jsme si ostatně blízcí nebyli. Ani jako děti ne. Já jsem o osm let starší než on."

"Jeho žena zemřela nedávno?"

Na okamžik se zamyslela. "V padesátém třetím, myslím. V zimě. Měla rakovinu."

"A za celou tu dobu nedal o sobě vědět? Měli jste ještě nějaké bratry nebo sestry?"

"Ne. Byli jsme jen my dva. On občas napsal. Dostala jsem od něho dopis k narozeninám před čtrnácti dny." Hledala v kabelce a vytáhla jeden list papíru - dobré kvality, krémový a silný, s rytinou domu ve Schwanenwerderu v záhlaví. Písmo byla ozdobná mědirytina a sdělení tak formální jako úřední dopis: "Moje drahá sestro! Heil Hitler! Zasílám ti pozdravy k narozeninám. Upřímně doufám, že se těšíš dobrému zdraví jako já. Josef." March jej složil a vrátil jí ho. Žádný div, že ho nikdo nepostrádal.

"Zmínil se někdy ve svých dopisech, že by ho něco trápilo?"

"Co by ho mělo trápit?" odsekla. "Edith zdědila ve válce obrovské jmění. Měli peněz! On si rád žil ve velkém stylu. To vám tedy povím!"

"Neměli žádné děti?"

"Byl neplodný." Řekla to bez důrazu, jako by popisovala barvu jeho vlasů. "Edith byla tak nešťastná. Myslím, že to bylo to, co ji zabilo. Seděla tam v tom prázdném velkém domě sama - byla to rakovina duše. Milovala hudbu - krásně hrála na klavír. Na Bechsteina, vzpomínám si. A on - on byl takový chladný člověk."

Jaeger z druhé strany místnosti zabručel: "Takže moc jste si ho nevážila?"

"Ne, nevážila. Málo lidí si ho vážilo." Obrátila se k Marchovi. "Já jsem dvacet čtyři let vdovou. Můj manžel byl navigátorem u Luftwaffe, sestřelili ho nad Francií. Nezůstala jsem úplně bez prostředků - nic takového. Ale ta penze... je velmi malá pro toho, kdo byl zvyklý na něco být jen trochu lepšího. Za celou tu dobu mi Josef ani jednou nenabídl, že by mi pomohl."

"A co ta jeho noha?" Ozval se opět Jaeger značně nesouhlasným tónem. Jasně se rozhodl, že v této rodinné diskusi bude stát na straně Buhlera. "Co se s ní stalo?" Jeho způsob vyjadřoval dojem, že jí možná ukradla ona.

Stará dáma ho ignorovala a odpověděla Marchovi. "On by o sobě nikdy nemluvil, ale Edith mi o tom všechno prozradila. Stalo se to v roce 1951, když byl ještě v Generální správě. Jel právě s doprovodem po cestě z Krakau do Kattowitz, když jeho vůz přepadli partyzáni. Říkala, že to byla pozemní mina. Jeho řidiče to zabilo. Josef měl štěstí, že přišel jenom o nohu. Po tomhle se vzdal služby ve vládě."

"Ale plaval pořád?" March se podíval na poznámku v zápisníku. "Víte, že jsme ho našli oblečeného v plavkách?"

Upjatě se usmála. "Můj bratr byl ve všem fanatik. Herr March, ať to byla politika nebo zdraví. On nekouřil, nikdy se ani nedotkl alkoholu, každý den cvičil, vzdor jeho... invaliditě. Takže ne, ani přinejmenším mne to nepřekvapuje, že si šel zaplavat." Postavila sklenici a zvedla svůj klobouk. "Teď bych ráda jela domů, smím-li."

March vstala nabídl jí ruku, aby jí pomohl na nohy. "Co dělal doktor Buhler po roce 1951? Bylo mu přece - kolik - málo přes padesát?"

"To je ta podivná věc." Otevřela kabelku a vyndala malé zrcátko. Zkontrolovala, má-li správně nasazený klobouk, nervózními trhavými pohyby prstu zastrkovala z dohledu neposlušné vlasy. "Před válkou byl tak ambiciózní! Pracoval osmáct hodin denně, sedm dní v týdnu. Ale když odjel z Krakau, nechal toho. Ani se nevrátil k právu. Víc než deset let po smrti chudinky Edith seděl celý den pořád sám v tom velkém domě a nedělal vůbec nic."

9. Pitva

O dvě poschodí níže, v podzemí márnice, se lékař SS August Eisler od Kriminální policie VD2 (Patologie) věnoval své práci s obvyklým těžkopádným potěšením. Zavedeným způsobem otevřel Buhlerovi hrudník: řez jako ypsilon, od každého ramene dolů k jamce žaludku a pak přímo až k pubické kosti. Teď právě měl Eisler obě ruce hluboko v žaludku, zelené rukavice lesknoucí se rudou krví, kroutící, stíhající, tahající. March s Jaegerem se opírali o zeď u otevřených dveří a kouřili Jaegerovy doutníky.

"Už jste viděli, co ten váš chlap měl k obědu?" řekl Eisler. "Ukaž jim to, Ecku."

Eislerův asistent si utřel ruce do zástěry a zvedl průhledný igelitový sáček. Na dně bylo cosi malého a zeleného.

"Zelený salát. Ten se tráví pomalu. Zůstává v zažívacím traktu celý hodiny."

March už s Eislerem pracoval dříve. Před dvěma léty, když sníh zablokoval Unter den Linden a krasobruslařské soutěže na Tegeler See, vytáhli ze Sprévy téměř na smrt zmrzlého kapitána říčního člunu Kempfa. Zemřel v ambulanci cestou do nemocnice. Náhoda nebo vražda? Rozhodující byl čas, kdy spadl do vody. Dívaje se na led, který sahal dva metry od břehu, March odhadoval maximální dobu přežití ve vodě na patnáct minut. Eisler tvrdil, že pětáctýřicet a trval na tom i před prokurátorem. Bylo to dost na to, aby se zhroutilo alibi druhého lodníka a poslalo ho to na šibenici.

Potom prokurátor - slušný pán staromódních názorů - zavolal do kanceláře Marche a zamkl za ním dveře. Pak mu

ukázal Eislerovy "důkazy": kopie dokumentů orazítovaných Geheime Reichssache - Přísně tajné - a s datem Dachau, 1942. Byla to zpráva o experimentech se zmražením prováděných na odsouzených, přidělených k oddělení Vrchního lékaře SS. Vězni byli spoutáni a ponořeni do nádrží s ledovou vodou, v určitých intervalech vytahováni a byla jim měřena teplota až do bodu, při kterém umírali. Byly tu fotografie hlav vyčuhujících mezi plovoucími kusy ledu a tabulky ukazující předpokládané i skutečné ztráty tepla. Tyto experimenty trvaly dva roky a vedl je, mezi jinými, mladý Untersturmführer August Eisler. Té noci se March a prokurátor odebrali do jednoho baru v Kreuzbergu a zpili se do nemothy. Druhý den se ani jeden z nich nezmínil o tom, co se stalo. Už nikdy spolu nepromluvíli.

"Jestli čekáš, Marchi, že přijdu s nějakou bláznivou teorií, tak na to zapomeň."

"To bych nikdy ani nečekal."

Jaeger se zasmál. "Ani já ne."

Eisler jejich veselí ignoroval. "Bylo to utonutí, o tom není pochyb. Plíce plný vody, takže, když šel do jezera, musel dýchat."

"Žádné řezné rány?" ptal se March. "Jízvy?"

"Nechceš jít sem a udělat to sám? Ne? Takže věř mně: on utonul. Na hlavě nejsou žádné kontuze, co by ukazovaly na úder nebo držení pod vodou."

"A co infarkt? Někáký záchvat?"

"Možná," připustil Eisler. Eck mu podal skalpel. "To nebudu vědět, dokud nedokončím celkový vyšetření vnitřních orgánů."

"Jak dlouho to bude trvat?"

"Tak dlouho jak je potřeba."

Eisler se přesunul za Buhlerovu hlavu. Něžně k sobě přihladil jeho vlasy, pryč z čela, jako kdyby zmírňoval jeho bolesti při horečce. Potom se hluboko předklonil a vrazil skalpel do levého spánku. Táhl jej obloukem přes čelo hned pod hranici vlasů. Ozvalo se skřípání kovu a kosti. Eck se na ně zašklebil. March natáhl plíce kouřem z doutníku.

Eisler položil skalpel do kovové nádoby. Potom se znovu naklonil kupředu a vnořil prsty do té hluboké rány. Postupně začal strhávat dozadu celý skalp. March se otočil a zavřel oči. Modlil se, aby se nikdy nikdo z těch, co miloval, měl rád nebo třeba i jen zběžně znal, nemusel podrobit znesvěcení tou řezničinou soudní pitvy.

Jaeger řekl: "Tak co myslíš?"

Eisler zvedl malou příruční cirkulárku. Zapnul ji. Vřela jako zubní vrtačka.

March si naposledy zatáhl z doutníku. "Myslím, že bysme odtud měli vypadnout."

Vyšli ven po chodbě. Za nimi se z pitevny ozval náhle hlubší zvuk cirkulárky, to jak se zakousla do kostí.

10. Státně bezpečnostní záležitost

O půl hodiny později seděl Xavier March za volantem jednoho z Volkswagenů Kripa sleduje krouťící se cestu Havelchaussée, vysoko nad jezerem. Občas výhled zakrývaly stromy. Pak, jak zatočil nebo les zřídnu, zase viděl vodní hladinu jiskřící v dubnovém slunci jako podnos plný diamantů. Na povrchu ji brázdily dvě plachetnice - dětské hračky s bílými trojúhelníky svítícími proti modré obloze.

Měl srolované okénko, loket na rámu a vítr ho tahal za rukáv. Na obou stranách se holé stromy zelenaly skvrnami pozdního jara. Za měsíc bude ta cesta plná aut, nárazník na nárazník: Berliňané přechájející z města, aby si zaplavali nebo zaplachtili nebo jenom prostě zalehli na slunce na jedné z velkých veřejných pláží. Ale dnes bylo ještě ve vzduchu dost chladu a zima tak blízko, že měl March cestu sám pro sebe. Projel kolem cihlové červené strážní věže Kaiser Wilhelm a silnice se začala svažovat k hladině.

Během deseti minut byl na místě, kde bylo objeveno tělo. V pěkném počasí to tu vypadalo úplně jinak. Bylo to známé turistické místo zvané Grosse Fenster: Výhlídkové okno. Co včera byla jen šedivá clona, teď byl nádherný výhled osm kilometrů přes vodu až ke Spandau.

Zaparkoval a šel po trase popsané Jostem, když objevil mrtvolu: dolů po zalesněné stráni, prudkou zatáčkou vpravo a podél jezera. Udělal to podruhé a potřetí. Spokojený nasedl zpátky do vozu a přešel přes nízký most na Schwanenwerder. Cestu mu zablokoval červenobílý sloup. Z malé budky se vynořil strážný se, svorkovou podložkou na listy papíru v ruce a s puškou přes rameno.

"Váš průkaz, prosím."

March mu podal okénkem průkaz Kripa. Strážný jej studoval, a pak mu jej vrátil. Zasalutoval: "V pořádku, Herr Sturmbannführer."

"Jak to tu kontrolujete?"

"Stavíme každé auto. Zkontrolujeme papíry a zeptáme se, kam jedou. Když vypadají podezřele, zatelefonujeme do domů, jestli je očekávají. Někdy prohledáváme auta. Záleží na tom, jestli je u sebe taky Říšský ministr."

"Děláte si seznamy?"

"Ano, pane."

"Udělejte mi laskavost a mrkněte se, jestli měl doktor Josef Buhler v pondělí večer nějakou návštěvu."

Strážný si nadhodil pušku a šel zpátky do budky. March viděl jak obrací stránky nějaké knihy. Když se vrátil, vrtěl hlavou. "Celý den žádná návštěva pro doktora Buhlera."

"Opustil vůbec ostrov?"

"My neděláme záznamy domácích, pane, jenom návštěvníků. A nekontrolujeme odcházející, ale jenom přichozí."

"Správně." March pohlédl za strážného, přes jezero. Malé hejno racků letělo nízko nad vodou hlasitě pokřikujíc. Některé jachty kotvily u mola. Cinkání kotevních stožárů ve větru bylo slyšet až sem.

"A co pobřeží? Hlídá ho vůbec někdo?"

Strážný přikývl. "Poříční policie tady vždycky pár hodin hlídkuje. Ale většina těhle domů má dost sirén a psů, aby

uhlídali celý kácěčko. My jenom odháníme zvědavce."

Kácěčko: Zkratka pro koncentrační tábor, Konzentrationslager.

V dálce se ozval hukot silných motorů. Strážný se obrátil, aby měl výhled na cestu za ním, směrem k ostrovu.

"Okamžik, pane."

Ze zatáčky se velkou rychlostí vynořilo šedé BMW s rozsvícenými světly následované černou limuzínou Mercedes Benz a pak dalším BMW. Strážný ustoupil, stiskl vypínač, závora se zvedla a on salutoval. Když se konvoj hnul kolem nich, March si všiml posádky Mercedesu - mladé krásné ženy, asi herečky nebo modelky, s krátkými blond vlasy a vedle ní scvrklého starce zirájícího přímo kupředu, okamžitě rozpoznatelného díky jeho krysímu profilu. Auta se rozehnala směrem k městu.

"To vždycky cestuje tak rychle?" zeptal se March.

Strážný se na něho spiklenecky podíval. "Říšský ministr dělal kamerovou zkoušku herečky, pane. A paní Goebbelsová se má vrátit k obědu."

"Aha. Všechno je jasné." March otočil klíčem v zapalování a Volkswagen ožil. "Víte o tom, že je doktor Buhler mrtvý?"

"Ne, pane." Strážný nejevil nejmenší zájem. "Kdy se to stalo?"

"V pondělí v noci. Vyplavilo ho to pár set metrů odtud."

"Slyšel jsem, že naši nějaký tělo."

"Jaký byl?"

"Sotva jsem ho zaregistroval, pane. Moc ven nechodil. Žádné návštěvy. Nikdy nepromluvil. Ale stejně nakonec většina jich končí jako tehle tam venku."

"Který dům mu patřil?"

"To nemůžete minout, pane. Je na východní straně ostrova. Dvě velké věže. Je to jeden z těch největších."

„Díky."

Když jel po příjezdové cestě, March pozoroval zpětně zrcátko. Strážný stál pár vteřin a díval se za ním, potom zase škulbl puškou, obrátil se a pomalu kráčel do své budky.

Schwanenwerder byl malý, méně než kilometr dlouhý a půl kilometru široký, s jednou smyčkou jednosměrky vedoucí ve směru hodinových ručiček. Aby se dostal na Buhlerův pozemek, musel March jet tři čtvrtiny trasy kolem ostrova. Řídil opatrně a téměř zastavoval vždycky, když nalevo od sebe zpozoroval některý z těch domů.

Pojmenovali to tady po velmi známé kolonii labutí, které žili na jižním konci Havelského jezera. Stalo se to módním koutem ke konci minulého století. Z té doby také pocházela většina staveb: velké vily, ve francouzském stylu se silně strmými střechami a kamennou fasádou, s dlouhými příjezdovými cestami a trávníky, chráněné před všetečnými očima vysokými zdmi a stromy. Opoдал cesty se nevhodně nacházely trosky z paláce Tuileries - jakýsi sloup a část oblouku, které přivlekl z Paříže nějaký dávno mrtvý vilémovský obchodník. Nikde se nikdo ani nehnul. Čas od času zahlédl skrz mřížoví vrat hlídacího psa a - jednou - zahradníka jak hrabe listí. Majitel byl buď za prací ve městě nebo pryč, nebo o sobě nedával vědět.

March znal totožnost několika z nich: šéfové Strany; automobilový továrník, který se pořádně nabalil díky práci otroků těsně po válce; ředitel Wertheimova obchodního domu na Potsdamer Platz, velkého podniku, který byl zabaven původním židovským majitelům před více než třiceti lety; výrobce zbraní; šéf stavebního a průmyslového koncernu budujícího dálnice do východních zemích. Zajímalo ho, jak si mohl Buhler dovolit takovou bohatou společnost, ale pak si vzpomněl na Halderův podpis: luxus jako v Říši římské...

"KP17, tady je KHQ. KP17, odpovězte, prosím!" Automobil se naplnil naléhavým ženským voláním. March zvedl sluchátka skrytá pod přístrojovou deskou.

"Tady KP17. Příjem."

"KP17, mám tady pro vás Sturmbannführera Jaegera."

Dojel před vrata Buhlerovy vily. Skrz kování March viděl žlutou zatáčku příjezdu a věže vypadající přesně tak, jak to popsal strážný.

"Povídals, že budou problémy," hřímal Jaeger, "a už jsou tady!"

"No a."

"Nebyl jsem tady zpátky ani deset minut, když dorazili dva z našich vážených kolegů od Gestapa. "Vzhledem k prominentnímu stranickému postavení soudruha Buhlera, bla bla bla bla, byl celý případ přehodnocen jako státně bezpečnostní!"

March udeřil pěsti do volantu: "Do prdele!"

"Všechny dokumenty mají být okamžitě předány Státní bezpečnosti, vyšetřující důstojníci předají hlášení o současném stavu vyšetřování, vyšetřování Kripa se ihned zastavuje."

"Kdy k tomu došlo?"

"Dochází k tomu právě teď. Sedí v naší kanceláři."

"Řek's jim, kde jsem?"

"Ovšem, že ne! Nechal jsem je tam a řekl jsem, že se tě pokusím najít. Šel jsem rovnou sem do dispečinku." Jaegerův hlas se ztlumil, March si představoval, že se právě otočil k operátorce zády. "Poslyš, Xavi, nedoporučuju ti žádný hrdinský kousky. Voni to myslej vážně, to mi věř. Každou sekundu se bude celej Schwanenwerder rojit Gestapem."

March zíral na vilu. Byla naprosto tichá, opuštěná. Čert vem Gestapo!

V tom okamžiku se rozhodl. Řekl: "Neslyším tě, Maxi, promiň. Na lince to vynechává. Nerozuměl jsem všemu co říkáš. Žádám, abys ohlásil porouchanou vysílačku. Konec." Vypnul příjem.

Asi padesát metrů před domem na pravé straně silnice March minul polní vrata na cestu vedoucí do lesa, který

pokrýval střed ostrova. Teď zařadil zpátečku a zacouval s Volkswagenem až k nim. Zaparkoval a klusal zpátky k Buhlerovým vratům. Neměl moc času.

Bylo zamčeno. To se dalo čekat. Zámek byl masivní železný obdélník asi metr a půl od země. Vmáčkli na něj botu a odrazil se. Nahoře byla řada železných bodců, třicet centimetrů od sebe po celé délce vrat hned nad jeho hlavou. Chytil se jednoho rukou a povytáhl, připraven přehodit levou nohu na druhou stranu. Riskantní záležitost. Na okamžik seděl roztažený nahoře a lapal po dechu. Potom skočil dolů na šterkový příjezd na druhé straně vrat.

Byl to veliký dům podivného stylu. Měl tři patra zakončená prudkou šikmou střechou z modré břidlice. Vlevo byly ty dvě kamenné věže popsané stráží. Byly spojené s hlavní částí domu, kde byl balkon s kamennou balustrádou běžící kolem dokola celého prvního patra. Balkon nesly sloupy. Za nimi, napůl ve stínu, byl ukrytý hlavní vchod. March se vydal k němu. Podél příjezdu rostly bez ladu a skladu četné neošetřované buky a jehličiny. Obrubníky byly zanedbané. Po trávníku poletovalo uschlé listí, které od zimy nikdo neuklidil.

Vkročil mezi sloupy. První překvapení. Přední vchod nebyl zamčený.

March stál v hale a rozhlížel se kolem sebe. Vpravo bylo dubové schodiště, vlevo dvojce dveře, přímo před ním ponurá chodba, vedoucí, jak si představoval, do kuchyně.

Zkusil první dveře. Za nimi byla vykládaná jídelna. Dlouhý stůl a dvanáct vyřezávaných židlí s vysokými opěradly. Studené a plesnivějící tím, jak tu leží ladem.

Druhé dveře vedly do salonu. Pokračoval ve své mentální inventuře. Koberce na leštěné dřevěné podlaze. Těžký nábytek s brokátovými potahy čalounění. Na stěnách gobelíny a to docela slušné, pokud měl March soudit jako znalec, kterým ovšem nebyl. U okna stálo velké křídlo a na něm dvě velké fotografie. March jednu z nich otočil ke světlu, které se sem slabě prodíralo tlustě zašpiněnými okny. Rámeček byl z masivního stříbra, s motivem hákového kříže. Na obrázku byl Buhler a jeho žena v den svatby, jak scházejí se schodů mezi špalírem čestné stráže SS držící dubové větve nad hlavami ženicha a nevěsty. Buhler byl také v uniformě SS. Jeho manželka měla ve vlasech vetkané květy a byla - měl-li užít oblíbené rčení Maxe Jaegera - ošklivá jako bedna ropuch. Ani jeden z nich se neusmíval.

March vzal druhou fotografii a ucítil, jak mu zatrnulo v žaludku. Byl tu opět Buhler, tentokrát se ale lehce ukláněl a potřásal někomu rukou. Muž, kterému prokazoval takovou obřadnou úctu, byl napůl otočený k fotoaparátu, jako by cosi za fotografovým ramenem upoutalo jeho pozornost uprostřed pozdravu. Bylo tu i věnování. March přešel prstem po zaprášeném skle, aby rozeznal kostrbaté písmo. Stálo tam "Soudruhovi Buhlerovi věnuje Adolf Hitler. 17. května 1945."

Najednou March uslyšel nějaký hluk. Jako by někdo kopnul do dveří a pak jakési zakňourání. Položil fotografii a vrátil se do haly. Hluk přicházel z druhého konce chodby.

Vytáhl pistoli a pomalu se bokem blížil chodbou. Jak se správně domýšlel, chodba ústila do kuchyně. Zvuk se opakoval. Výkřik hrůzy a dupot nohou. Také tu něco páchlo - něco hnusného. Na vzdáleném konci kuchyně byly dveře. Vzal za kliku, potom trhnutím otevřel dveře dokořán. Něco obrovského vyskočilo ze tmy. Pes s náhubkem a očima vytřeštěnými hrůzou vyrazil ven z kuchyně, po chodbě do haly a otevřenými dveřmi ven. Podlaha spíše příšerně zapáchala výkaly a potravinami, které pes stáhl dolů z polic, ale nebyl schopen sníst.

Po tomhle by se byl March na chvíli zastavil, aby se uklidnil. Ale nebyl čas. Schoval pistoli a rychle si prohlédl kuchyni. Ve dřezu pár špinavých talířů. Na stole láhev vodky, téměř prázdná, vedle sklenice. Byly tu dveře do sklepa, ale byly zamčené. Rozhodl se, že je nevypáchá. Šel nahoru po schodech. Ložnice, koupelny - všude stejné ovzduší zašlého přepychu; vznešeného životního stylu, který již odkvetl. A všude, jak si dobře všiml, byly obrazy - krajiny, náboženské alegorie, portréty - většina z nich hustě pokryta prachem. Tady se neuklízelo celé měsíce, možná dokonce roky.

Místnost, která byla jistě Buhlerovou pracovnou, byla v nejvyšším patře jedné z věží. Police právnických učebnic, studie právních případů, dekrety. Vedle okna vedoucího na zadní trávník veliký psací stůl s otáčecí židlí. Dlouhý gauč vedle s rozloženými přikrývkami, které vypadaly jako že se pravidelně používají. A další fotografie. Buhler v hábitu právníka, Buhler v uniformě SS. Buhler se skupinou nacistických papalášů, v jednom z nichž March zhruba rozpoznával Hanse Franka, sedící v přední řadě při čemsi, co mohlo být koncertem. Všechny fotografie vypadaly, že jsou nejméně dvacet let staré.

March si sedl ke stolu a vyhlédl oknem. Trávník vedl dolů k Havelskému jezeru. Bylo to malé molo s kabinovým člunem přivázaným řetězem a za ním jasný pohled na celé jezero až k protějšnému břehu. Daleko na obzoru bafalo ferry Kladow - Wannsee.

Obrátil svou pozornost k vlastnímu stolu. Poznámkový blok. Těžký bronzový kalamář. Telefon. Natáhl k němu ruku. Telefon zazvonil. Ruka zůstala trčet ve vzduchu. Jedno zazvonění. Druhé. Třetí. Ticho domu zesilovalo ten hluk; prašný vzduch vibroval. Čtvrté. Páté. Prsty sevřely sluchátko. Šesté. Sedmé. Zvedl jej.

"Buhlere?" Hlas starce, spíše mrtvého než živého; zašeptání z jiného světa. "Buhlere? Tak mluv. Kdo je tam?"

March řekl: "Přítel."

Pauza. Cvak.

Ať to byl kdokoliv, zavěsil. March položil sluchátko. Rychle začal nahodile otevírat zásuvky stolu. Pár tužek, nějaký notový papír, slovník. Vytáhl úplně spodní zásuvku, jednu po druhé a vsunul dovnitř ruku.

Nebylo tam nic.

Bylo tam něco!

Až úplně vzadu jeho prsty narazily na malý hladký předmět. Vytáhl jej. Malý zápisník vázaný v černé kůži se zlatým orlem a hákovým křížem na deskách. Prolistoval jej. Byl to kalendář Strany pro rok 1964. Strčil jej do kapsy a zasunul zásuvku.

Venku šílel Buhlerův pes, běhal od jedné strany podél jezera ke druhé, zíral přes jezero a vyl. Každých pár sekund se

stavěl na zadní a pak zase pokračoval v zoufalém pobíhání. Teď si všiml, že skoro po celém pravém boku byl zamazaný zaslou krví. Když šel March k jezeru, ani si ho nevšiml.

Podpatky jeho holínek duněly na prknech dřevěného mola. Skrz škvíry mezi viklajícími se prkny viděl kalnou vodu, metr pod ním mizející ve stínu. Na konci mola sestoupil do člunu. Ten se pod jeho vahou rozhoupal. Na palubě kabiny bylo pár centimetrů dešťové vody zakalené špínou a listím s olejovou duhou na povrchu. Celý člun byl cítit naftou. Určitě někde teče. Sklonil se a vzal za dveře malé kabiny. Byla zamčená. Sepjal ruce do kornoutu a díval se dovnitř, ale bylo příliš tma, aby něco uviděl.

Seskočil z lodi a vydal se zpátky po svých stopách. Dřevo mola zešedlo vlivem počasí - kromě jediného místa, podél strany naproti člunu. Tady byly oranžové trisky; sedřená bílá barva. March se nakláněl, aby si ty stropy prohlédl, když jeho pohled upoutalo cosi bledě lesklého ve vodě, poblíž místa, kde molo vystupovalo z jezera. Šel zpět, poklekl a drže se levačkou natahoval se seč mohl pravou rukou dolů a jen tak tak se mu to podařilo vytáhnout. Otlučená, růžová, jako starodávná čínská panenka, s koženými pásky a ocelovými sponami tam ležela - umělá noha.

První je uslyšel pes. Vztýčil hlavu, obrátil se a klusal po trávníku k domu. March okamžitě pustil svůj nález zpátky do vody a běžel za zraněným psem. Proklínaje svoji hloupost propířil se kolem domu až se octl ve stínu věži a mohl dohlédnout k vratům. Pes skákal na mřížoví a vrčel skrz náhubek. Na druhé straně dokázal March rozeznat dvě postavy stojící a dívající se na dům. Potom se objevila třetí s obrovskými štipacími kleštěmi, které nasadila na zámek. Po chvíli tlaku zámek s hlasitým prasknutím povolil.

Pes začal couvat, když se ti tři vhrnuli dovnitř. Jako March měli na sobě černé uniformy SS. Zdálo se, že jeden vyndal cosi z kapsy a kráčeje ke psu natahoval ruku, jako kdyby mu chtěl dát nějakou dobrotu. Zvíře se schoulilo. Tichem praskl jediný výstřel, ozvěna proběhla okolím a vyprovokovala hejno vran, které se krákající vznesly nad les. Muž zasunul pistoli do pouzdra a mávl na jednoho ze svých společníků, který chytil psa za zadní nohy a odtáhl do křoví.

Všichni tři muži kráčeli k domu. March zůstal za sloupem otáčeje se kolem podle toho, jak ti tři přicházeli po příjezdové cestě, aby zůstal mimo dohled. Napadlo ho, že nemá žádný důvod se skrývat. Mohl říci gestapákům, že prohledával pozemek, že Jaegerův vzkaz nedostal. Ale cosi v tom, jak se chovali, v tom, jak se s rutinní surovostí zbavili toho psa, ho varovalo. Ti už tady byli i dříve!

Když přišli blíže, rozeznal jejich hodnot. Dva Sturmbannführerové a jeden Obergruppenführer - párek majorů a generál. Jaká to musí být státně bezpečnostní záležitost, že vyžaduje přítomnost přímo generála Gestapa? Obergruppenführer byl starší padesátník, rostlý jako býk, se zjizveným obličejem bývalého boxera. March ho poznal podle televize, podle fotografií z novin.

Kdo jen to byl?

A pak si vzpomněl. Odilo Globocnik! V kruzích SS dobře známý jako Globus. Před léty byl Gauleiterem, vrchním říšským velitelem Vídně. To Globus zastřelil toho psa.

"Vy - přízemí," řekl Globus. "A vy zkontrolujte zadní trakt."

Vytáhli pistole a zmizeli v domě. March půl minuty čekal, potom vyrazil k vratům. Vyhnul se přímé cestě a příjezdu a skoro v podřepu se prodíral spleť křovin. Pět metrů od vrat se zarazil, aby nabral dech. Zabudovaný do pravého sloupu vrat, tak nenápadný, že jej téměř nebylo vidět, byl rezavý železný kaslík - schránka na dopisy - ve kterém ležel velký hnědý balíček.

Tohle je šílenství, napadlo ho. Absolutní šílenství.

Neběžel k vratům: nic, jak dobře věděl, nepřitahuje lidské oko, jako náhlý pohyb. Místo toho se přinutil, aby volně vyšel ven ze křoví, jako kdyby to byla ta nejnórmálnější věc na světě, vytáhl balíček z kaslíku a odkráčel ležerně otevřenými vraty.

Očekával, že za sebou uslyší volání, nebo výstřel. Ale jediný zvuk tady bylo šumění větru ve větvích. Když došel až ke svému vozu, roztřásl se mu ruce.

11. "Viděl jsem Globuse!"

"Proč věříme v Německo a Führera?"

"Protože věříme v Boha, věříme v Německo, které On stvořil ve svém světě, a ve Führera, Adolfa Hitlera, kterého nám On seslal."

"Komu musíme sloužit především?"

"Našemu lidu a našemu Führerovi Adolfu Hitlerovi."

"Proč posloucháme?"

"Z vnitřního přesvědčení, protože věříme v Německo, ve Führera, v Hnutí a SS a protože jsme loajální."

"Dobře!" Instruktor přikývl. "Dobře. Sejdeme se znovu za třicet pět minut na jižním sportovišti. Jost: zůstat. Ostatní: rozchod!"

Se svými nakrátko sestříhanými vlasy a plandajícími světle šedými pracovními uniformami vypadali kadeti jako trestanci. Rozhlíželi se hluchně s hřmotem židlí a dupáním holínek na hrubé dřevěné podlaze. Ze zdi se na ně dolů benevolentně usmíval veliký portrét Heinricha Himmlera. Jost vypadal, jak tu stál v pozoru sám uprostřed třídy, jako ztracený. Někteří z ostatních kadetů na něho při odchodu vrhali zvědavé pohledy. Kdo jiný, než Jost, jako kdyby si při tom mysleli. Jost: ten teplouš, ten samotář, vždycky ten přebytný. Je docela možné, že dneska večer v kasárnách ho čeká další výprask.

Instruktor pokynul dozadu, do třídy. "Máš návštěvu."

March se opíral o těleso ústředního topení se založenýma rukama a pozoroval ho. "Tak zase nazdar, Joste," řekl.

Kráčeli spolu přes obrovské pochodové cvičiště. V jednom rohu SS Hauptscharführer buzeroval hlouček nových rekrutů, ve druhém se stovka mladíků v černých teplácích natahovala, kroutila a dotýkala špiček nohou dokonale plnic vyřváváné rozkazy. Návštěva tady u Josta připadala Marchovu jako návštěva vězňů v káznici. Stejný

institucionalizovaný pach leštidel a desinfekce a vařeného jídla. Stejně ohyzdné betonové bloky. Stejně vysoké zdi a patrolující stráž. Stejně jako kácěčko byla Akademie Seppa Dietricha obrovská a současně klaustrofobická; svět úplně uzavřený do sebe.

"Můžeme jít někam, kde budeme mít víc soukromí?" zeptal se March.

Jost ho obdařil opovrhlivým pohledem. "Tady neexistuje žádné soukromí. O to jde." Šli kus dál. "Myslím, že bysme to mohli zkusit v kasárnách. Všichni ostatní jedí."

Obrátili se a Jost Marche vedl do nízké šedivě natřené budovy. Uvnitř byla ponurá, prosycená silným pachem mužského potu. Určitě tam bylo nejméně sto postelí seřazených ve čtyřech řadách. Jost hádal správně: bylo tu prázdné. Jeho postel byla ve třetí třetině, uprostřed. March se posadil na hrubou hnědou pokrývku a nabídl Jostovi cigaretu.

"Tady se to nesmí."

March mávl krabičkou, jako když ho pokouší. "Jen si vem. Řekni, že jsem ti to rozkázal."

Jost si jednu vděčně vzal. Klekl si, otevřel kovovou skříňku vedle postele a začal hledat něco vhodného jako popelník. Jak se otevřela dvířka dokořán, uviděl March dovnitř: komínek paperbacků, časopisy, zarámovaná fotografie.

"Smím?"

Jost pokrčil rameny. "Jistě."

March vzal fotografii. Rodinná skupinka mu připomněla fotografii Weissových. Otec v uniformě SS. Stydlivě vypadající matka v klobouku. Dcera: pěkné děvče s blondatými copy; možná čtrnáctileté. A Jost: s tlustými tvářemi a úsměvem, stěží k poznání jako ten utrpený kluk s ježkem klečící teď na kasárenská podlaze.

Jost řekl: "Změnil jsem se, co?"

March by šokovaný a snažil se to skrýt. "Tvoje sestra?" zeptal se.

"Ještě chodí do školy."

"A otec?"

"Teď vede strojírenský podnik v Drážďanech. Byl jeden z prvních, co se dostali ve čtyřicátém prvním do Ruska. Proto ta uniforma."

March si zblízka prohlížel tu přísnou postavu. "Nenosí náhodou rytířský kříž?" Bylo to nejvyšší vyznamenání za statečnost.

"Ale ano," řekl Jost. "Skutečný válečný hrdina." Vzal fotografii a dal ji zpátky do skříňky. "A co váš otec?"

"Sloužil u Říšského námořnictva," řekl March. "V první válce byl zraněný. Nikdy se z toho vlastně nedostal."

"Kolik vám bylo, když zemřel?"

"Sedm."

"Vzpomínáte na něho ještě?"

"Každý den."

"Dal jste se vy k námořnictvu?"

"Skoro. Sloužil jsem u ponorkového loďstva."

Jost pomalu potřásl hlavou. Jeho bledá tvář zrůžověla.

"My všichni následujeme příklad svých otců, že?"

"Většina možná. Ne všichni."

Chvilí kouřili mlčky. March slyšel, jak venku pokračuje dál hodina tělocviku. "Raz, dva, tři...raz, dva, tři..."

"Tyhle lidi," řekl Jost a zavrtěl hlavou. "Existuje jedna báseň od Ericha Kästnera - "Marschliedchen." Zavřel oči a recitoval:

Milujete nenávist a chcete ji měřit svět.

Krmíte tím tu bestii v člověku,

ať ve vás roste jak od věků,

až bestie v člověku člověka pozře hned.

Ta náhlá vášnivost mladého muže způsobila Marchovi jistě rozpaky. "Kdy ji napsal?"

"1932."

"Tu neznám."

"Nemůžete. Je zakázaná."

Bylo ticho, potom řekl March: "Už známe totožnost toho těla, co jsi objevil. Doktor Josef Buhler. Vládní činitel Generální správy. SS - Brigadeführer."

"Panebože!" Jost ukryl hlavu v dlaních.

"Stala se z toho vážná záležitost, víš. Než jsem přišel sem, za tebou, prověřil jsem si všechno u stráž v bráně. Mají záznam, že's vyšel z kasáren jako obvykle včera ráno v pět třicet. Takže časové údaje v tom tvém protokolu nedávají smysl."

Jost držel dál ruce na obličejí. Mezi prsty mu hořela cigareta. March se naklonil, vyndal ji a uhasil. Vstal.

"Koukej," řekl Jost vzhledl a March začal na místě klusat. "Tohle jsi ty včera v noci, ano?" March předvedl únavu, hekal a utíral si pot z čela předloktím. Jost se mimoděk usmál. "Fajn," řekl March. Pokračoval dál v klusání. "Teď přemýšlím o nějaké knize, nebo jak je ten život hrozný, když právě vybiháš z lesa na cestu u jezera. Lije jak z konve a je špatné světlo, ale vlevo od sebe něco zpozoruješ..."

March otočil hlavu. Jost ho upřeně pozoroval.

"...Ať je to cokoliv, není to žádné tělo..."

"Ale..."

March přestal klusat a ukazovákem namířil na Josta. "Já ti doporučuju, aby ses do toho svinstva už víc nenamáčel."

Před dvěma hodinama jsem se tam vrátil a prohlíd jsem si to místo, kde jsi našel mrtvolu - je absolutně nemožné, abys ji uviděl ze silnice."

Opět začal klusat. "Takže: něco vidíš, ale nezastavuješ se. Běžíš kolem. Ale jelikož jsi svědomitý hoch, o pět minut dále na cestě se rozhodneš, že bys měl zaběhnout zpátky a mrknout se na to. A tehdy objevíš to tělo. A teprve potom zavoláš policajty."

Chytil Josta za ruce a postavil na nohy. "Poběž se mnou," přikázal.

"Já nemůžu..."

"Poběži!"

Jost začal neochotně vláčet nohy. Kamenné dlaždice jim pod nohama hlasitě klapaly.

"Teď mi popiš, co vidíš. Vybíháš právě z lesa a jsi na jezerní stezce..."

"Prosím..."

"Pověz mi to!"

"Já... já vidím... auto..." Jost zavřel oči. "...Potom tři postavy... Hustě prší, mají kabáty, kápě jako mniši... Mají skloněné hlavy... Jdou proti svahu od jezera... já... já mám strach...tpřeběh jsem cestu a do lesa, aby mě neviděly..."

"Pokračuj."

"Nasedly do auta a odjely...Počkal jsem a pak jsem vyšel ven z lesa a našel to tělo..."

"Něco jsi vynechal."

"Přisahám, že ne..."

"Tys viděl některou tvář! Když nastupovali do auta, poznals jeho tvář!"

"Ne ..."

"Řekni, mi, či je to tvář, Joste. Viděls ho. Znáš ho. Prozrad' mi to!"

"Globus!" vykřikl Jost. "Viděl jsem Globuse!"

12. Diář a balíček

Balíček, který vybral z Buhlerova kastlíku, ležel vedle něho na předním sedadle. Možná je to bomba, pomyslel se March, když startoval Volkswagen. Za posledních pár měsíců se tu objevila celá vlna bomb v poště, která připravila půl tuctu vládních úředníků o ruce a obličej. Mohl se stát stránkou tři v Tageblattu: "Vyšetřovatel umírá při nepochopitelné explozi před kasárnami."

Jezdil po Schlachtensee tak dlouho, až objevil lahůdkářství, kde si koupil bochníček černého chleba, trochu westfálské šunky a čtvrtlitrovou lahvičku whisky. Slunce ještě svítilo, byl čerstvý vzduch. Zamířil vozem na západ, zpátky k jezerům. Hodlal udělat něco, co už neudělal dlouhá léta. Hodlal si udělat piknik.

Poté, co udělali Göringa Hlavním říšským lovcem v roce 1934, došlo k pokusům ozdravit Grunewald. Vysázeli tu kaštiny, lípy, buky, břízy a duby. Ale samý střed zůstal - jako před tisíci lesy, když evropské planiny byly ještě pokryté lesem - kopcovitou krajinou s melancholickými borovicemi. Z těchto lesů se pět století před Kristem vynořily válečné germánské kmeny; a do těchto lesů se dvacet pět století později, většinou o vikendech, ve svých karavanech a stanech vítězné germánské kmeny vracejí. Germáni byli rasou obývající lesy. Pročistěte si hlavu, jestli chcete, lesy čekají jenom na to, aby se do nich zase někdo nastěhoval.

March zaparkoval, vzal si potraviny a Buhlerovu poštovní bombu, nebo co to vlastně bylo, a opatrně kráčel po příkré stezce do lesa. Pět minut šplhání ho přivedlo na místo, které mu nabízel volný výhled na Havelské jezero a na kouřově modré svahy lesů ztrácející se v dálce. V teplém vzduchu borovice voněly silně a sladce. Nad hlavou hřměl oblohou velký tryskáč přibližuje se k berlínskému letišti. Jakmile zmizel, zmlkl i hluk, až posléze jediným zvukem byl zpěv ptáků.

March ještě stále nechtěl otevřít ten balíček. Byl z něho nervózní. Tak, že si sedl na veliký kámen - nepochybně přivezený sem pro tento účel městským úřadem - pořádně si loknul whisky a začal jíst.

O Odilo Globocnikovi - Globusovi - toho March věděl málo a to ještě jenom to, co se o něm říkalo. Jeho štěstí se točilo během posledních třiceti let jako korouhvička. Původem Rakušan, povoláním stavitel, se stal členem Strany v Korutanech uprostřed třicátých let, a pak vládcem Vídně. Prožil období nemilosti, které souviselo s ilegálními devizovými spekulacemi, pak následovala rehabilitace, byl policejním šéfem v Generální správě, když začala válka. Na konci války následoval druhý pád do - kde to bylo? - do Terstu, asi. Ale po Himmlerově smrti se Globus vrátil do Berlína a teď měl blíže neurčenou pozici v Gestapu, kde pracoval přímo pro Heydricha.

Ten jeho opilecký brutální obličej byl nezaměnitelný a přes ten déšť a šero ho Jost okamžitě poznal. Portrét Globuse visel v Hale cti Akademie a sám Globus přednášel posvátnou hrůzou vyděšeným kadetům o policejní struktuře Říše sotva před pár týdny. Žádný div, že byl Jost tolik vyděšený. Měl zavolat Orpo anonymně a předtím, než přijeli, se ztratit. Z jeho hlediska by ale bývalo vůbec nejlépe, kdyby ani nezavolal.

March dojedl šunku. Sebral zbytek chleba, nalámal a rozsypal drobky po zemi. Dva kosové, kteří sledovali, jak jí, se opatrně vynořili z křovin a začali zobat.

Vytáhl ten kapesní diář. Běžné vydání pro členy Strany, k dostání v každém papírnictví. Na začátku užitečné informace. Jména stranické hierarchie: vládní ministři, náčelníci komisariátů, gauleitři.

Státní svátky: Den národního obrození, 30. ledna; Postupimský den, 21. března; Führerovy narozeniny, 20. dubna; Celostátní festival lidu Německa, 1. Máj...

Mapa říše s vlakovým jízdním řádem: Berlín - Rovno, šestnáct hodin; Berlín - Tiflis, dvacet sedm hodin; Berlín - Ufa, čtyři dny...

Vlastní kalendář měl na jeden týden dvě stránky a zápisy v něm byly tak řídké, že si March nejprve pomyslel, že je asi prázdný. Pozorně jej prolistoval. U 7. března byl malý křížek. U 1. dubna si Buhler zapsal "Narozeniny mé sestry". Další křížek byl u 9. dubna. U 11. dubna si poznamenal "Stuckart / Luther, ráno - 10". Nakonec, u 13. dubna, den před svou smrtí, Buhler zase nakreslil křížek. To bylo všechno.

March si ta data přepsal do svého zápisníku. Začal pak novou stránku. Smrt Josefa Buhlera. Řešení. Jedna: Smrt byla náhodná, Gestapo se o ní dozvědělo pár hodin před tím, než bylo informováno Kripa a Globus jenom prohlíželo tělo, když probíhal kolem Jost. Absurdní.

Tak dobře. Dvě: Buhlera zabilo Gestapo a Globus byl ten, kdo vraždil. Opět absurdní. "Poučení Noc a mlha" z roku 1941 stále ještě platí. Bylo by bývalo možné Buhlera zcela legálně svázat a v nějaké cele Gestapa usmrtit a jeho majetek by propadl státu. Kdo by se kvůli němu rmoutil? Nebo by se ptal kam zmizel?

Takže tři: Buhlera zabil Globus, který chtěl po sobě zamést stopy tím, že prohlásil jeho smrt záležitostí státní bezpečnosti a převzal sám vyšetřování. Ale proč vůbec dovolil, aby se do toho zapojilo Kripa? Jaké měl Globus motivy? Proč nechal ležet Buhlerovo tělo na veřejném místě?

March se opřel o kámen a zavřel oči. Slunce v jeho tváři proměnilo černou tmou na krvavě rudou. Propadl se do hřejivého závoje whisky.

Určitě nespál víc jak půl hodiny, když uslyšel zapraskání ve křoví vedle sebe a ucítil, jak se cosi dotýká jeho rukávu. Okamžitě byl vzhůru, včas, aby ještě zahlédl bílý ocásek a zadek srnky prchající do lesa. Venkovská idyla, deset kilometrů od samého srdce Říše! Buď to, nebo whisky. Potřásl hlavou a zvedl ten balíček.

Thustý hnědý papír, pěkně zabalený a ovázaný páskou. Opravdu profesionálně zabalený a zavázaný. Úhledné záhyby a ostré hrany, šetrné použití materiálu a značná péče. Přímý vzorový balíček. Žádný muž, kterého kdy March ve svém životě potkal, by nebyl schopen vyrobit něco takového - musela to zabalovat žena. Dále - poštovní známka. Tři švýcarské známky, na nichž byly žluté drobné kvítky na zeleném pozadí. Podáno v Zürichu v 16 00 hodin 13. 4. 64. To bylo především.

Cítil, jak se mu potí dlaně, když to s přehnanou opatrností otevíral. Nejdříve odlepil pásku a pak opatrně, centimetr za centimetrem rozbaloval papír. Po kouskách jej zvedal. Uvnitř byla bonboniéra.

Její víko zdobila skupinka děvčat s vlasy jako len a v červených kostkovaných šatech; jak tančí kolem májky na louce plné květů. Za nimi, na šmolkově modré obloze se tyčily bílé vrcholky Alp. Přes ně bylo černým švabachem natištěno věnování: "Blahopřání k narozeninám našeho milovaného vůdce, 1964." Bylo tu ale něco podivného. Ta krabička byla na čokoládové bonbóny příliš těžká.

Vyndal kapesní nůž a rozřízl celofánový obal. Jemně krabičku položil na ležící kmen. S odvráceným obličejem a úplně nataženými rukama nadzvedl špičkou nože víko. Uvnitř se s vrčením rozběhl jakýsi strojek. A pak:

Láska tichá,
vírou dýchá,
život můj.
Smyčce hrají
známý refrén,
lásko stůj,
ozvěna se vrací,
máš mě také chtít,
celý svět se lásce vzdal,
musím tě mít.

Samozřejmě jenom melodie, ne slova. Ale on je znal až dost dobře. A tak sám na kopci v Grunewaldském lese poslouchal March, jak ta krabice vyhrává valčík - duet z třetího jednání Veselé vdovy.

Ulice na cestě zpátky do centra Berlína vypadaly nepřírozeně tiché a když March dorazil na Werderscher Markt, objevil pro to důvod. Velká nástěnná tabule v hale hlásala, že ve čtyři třicet bude vydáno vládní prohlášení. Zaměstnanci se mají shromáždit v závodní jídelně. Účast: povinná. Přijel právě včas.

Na Ministerstvu propagandy vymysleli novou teorii, že nejvhodnější doba pro zásadní oznámení je ke konci pracovní doby. Zprávy jsou tak přijímány masově v soudružském duchu: na soukromou skepsi nebo poraženství tak není místo. Vysílání byla také načasována tak, že pracující odcházeli domů o něco dříve - asi ve čtyři padesát místo v pět - což podporovalo jejich pocit uspokojení a podvědomě pak příjemné pocity spojené s režimem. Tak to nyní fungovalo. Sněhobílý palác na Wilhelm Strasse zaměstnával více psychologů než novinářů.

Kantýna na Werderscher Marktu se zaplňovala zaměstnanci: důstojníci a úředníky, písáčkami a řidiči, bok po boku ve ztělesnění ideálu Národního socialismu. Čtyři televizní obrazovky, po jedné v každém rohu, ukazovaly mapu Říše prolínající se s hákovým křížem za doprovodu vybrané Beethovenovy hudby. Příležitostně do toho vstupoval hlasatel se vzrušeným oznámením: "Lide Německa, připrav se na důležité hlášení!" Za mlada v rádiu vysílali jenom hudbu. Opět pokrok.

Kolikpak takových událostí si March pamatoval? Zůstávaly kdesi daleko za ním jako ostrůvky času. V třicátém osmém byl vyvolán ze třídy, aby se dozvěděl, že německá vojska vstupují do Vídně a že se Rakousko vrací do své Otčiny. Ředitel školy, který byl v první světové válce přiotrávený plynem, tehdy na podiu v malé tělocvičně plakal pozorován stádem nechápajících kluků.

V třicátém devátém byl se svou matkou doma v Hamburku. V pátek ráno v 11 hodin vysílali Führerovu řeč přímým přenosem z Reichstagu: "Od tohoto okamžiku jsem pouhým prvním vojínem Německé říše. Ještě jednou jsem se oblékl do uniformy, která mi je nejdražší a nejbližší. A nesundám ji, dokud nebude dosaženo vítězství nebo nepřeziju její konec". Následovala bouře potlesku. Tenkrát jeho matka plakala - hromádka neštěstí, jak se tak otřásala pláčem. March, tehdy sedmnáctiletý, se jí zahanbeně vyhýbal pohledem, vyhledal fotografii svého otce - úžasně krásného v uniformě Císařského německého loďstva - a myslel si: Díky Bohu! Konečně válka! Třeba teď konečně budu moci žít tak, jak sis to přál ty.

Příštích pár rozhlasových oznámení zažil už na moři. Vítězství nad Ruskem na jaře 43 - triumf Führerova strategického

genia! Letní ofenzíva Wehrmachtu z předchozího roku izolovala Moskvu od Kavkazu a Rudou armádu od naftových polí Baku. Stalinova válečná mašinerie mlela z posledního, až se kvůli nedostatku pohonných hmot zastavila úplně.

Mír s Brity ve 44. - triumf Führerova kontrarozvědného génia! March si pamatuje, jak všechny U - Booty zavolali zpátky na základny na atlantickém pobřeží, aby je vybavili novým kódovacím systémem, neboť jim bylo řečeno, že zrádní Britové si čtou kódy jejich Otčiny! Potom už bylo snadné vyřídít obchodní loďstvo a Anglie byla hladem donucena k pokoře. Churchill a ta jeho banda válečných štváčů uprchli do Kanady.

Mír s Američany ve 46 - triumf Führerova vědeckého génia! Když Amerika porazila Japonsko shovením atomové bomby, Führer poslal raketu V - 3, která vybuchla nad New Yorkem, aby dokázal, že dokáže na takový útok adekvátně odpovědět. Potom se válka rozměnila v sérii krvavých partyzánských střetů na okrajích nové Německé říše. Nastalo nukleární příměří, které diplomaté nazvali Studenou válkou.

Ale vysílání různých prohlášení pokračovalo. Když zemřel Göring v roce 51, celý den vyhrávala smuteční hudba, než došlo k tomu oznámení. Himmlerovi byla prokázána stejná pozornost, když byl zabit při výbuchu letadla v roce 62. Úmrtí, vítězství, války, nabádání k obětem a pomstě, vleklý boj s Rudoarmějci na Uralu s jeho nevyslovitelnými názvy bojišť a ofenzív - Okt'abrskoje, Polunočnoje, Alapajevsk...

March se rozhlédl po tvářích kolem něho. Nucený humor, rezignace, opatrnost. Lidé s bratry a syny a manžely na Východě. Zrakem občas mrkli na obrazovky.

"Německý lidé, připrav se na důležitá hlášení!"

Co asi mělo přijít teď?

Kantýna byla skoro plná. Marche přimáčkli ke sloupu. Viděl, jak pár metrů vedle žertuje Max Jaeger s prsatou sekretářkou z oddělení VA (1), právního oddělení. Max si ho všiml dívaje se přes rameno a zašklebil se na něho. Ozvalo se bubnování. Místnost zmlkla. Hlasatel řekl: "Přepojujeme teď přímo na Ministerstvo zahraničních věcí v Berlíně."

Ve světle obrazovky se zabýl skl bronzový reliéf. Nacistický orel držící v drápech globus, kolem pruhy světla, jako když dítě maluje paprsky slunce. Před ním s hustým černým obočím a zakrývaným podbradkem stál mluvčí Ministerstva zahraničí Drexler. March potlačil smích: člověk by očekával, že Goebbels přece jenom dokáže v celém Německu objevit alespoň jednoho jediného mluvčího, který nevypadá jako usvědčený kriminálník.

"Dámy a pánové, mám pro vás stručné prohlášení říšského Ministerstva zahraničních věcí." Oslovoval skupinu novinářů, kteří byli mimo obraz. Nasadil si brýle a začal číst.

"Podle dávného a dobře známého přání Führera a lidu Velkoněmecké říše žít v míru a přátelství se všemi státy světa a po rozsáhlých konzultacích s našimi spojenci v Evropském společenství, říšský ministr zahraničních věcí, jménem Führera, pozval dnes presidenta Spojených států amerických na oficiální návštěvu Velkoněmecké říše a k osobním rozhovorům s cílem posílit porozumění mezi našimi dvěma národy. Toto pozvání bylo přijato. Dnes ráno nám americká vláda dala najevo, že se pan Kennedy chystá navštívit Führera v září v Berlíně. Heil Hitler! Ať žije Německo!"

Obraz zčernal a další bubnování ohlašovalo začátek státní hymny. Muži a ženy v kantýně začali zpívat. March si v ten okamžik představil lidi po celém Německu - v loděnicích a ocelárnách, úřadech a školách - tvrdé a vysoké hlasy se spolu mísí v chorálu stoupajícím až k nebi.

Německo, Německo, nadevšecko?

Nadevšecko na světě!

Jeho rty se pohybovaly v souladu s ostatními, ale nevycházel z nich ani tón.

13. Zajímavé odhalení

"Další zasařaná práce pro nás," řekl Jaeger. Byli zpátky v kanceláři. Nohy měl na stole a dýmal z doutníku. "Jestli si myslíš, že Führer je nějaký bezpečnostní problém, tak na to zapomeň. Dovedeš si vůbec představit, jaký to bude, až tu ve městě bude Kennedy?"

March se usmál. "Myslím, že ti, Maxi, uniká historický rozměr té události."

"Vyser se na historický rozměry té události! Já myslím na moje spaní. Už teďka vybuchnou bomby jako rachejtle. Koukni se na tohle?"

Jaeger shodil nohy se stolu a hrabal se v kupě akt. "Zatímco ty si si hrál u jezírka, některý z nás museli trochu makat!"

Zvedl obálku a vysypal obsah. Byl to fascikl OPZ. Osobní předměty zesnulého. Z hromady dokumentů vytáhl dva pasy a podal je Marchovi. Jeden patřil důstojníkovi SS Paulu Hahnovi; ten druhý mladé ženě, Magdě Vossové.

Jaeger povídá: "Hezká, co? Právě se vzali. Odcházeli z recepcie ve Spandau. Na cestě k líbánkám. On řídil. Zahnuli do Nawener Strasse. Před nimi zastavil nákladák. Zezadu vyskočil kluk se zbraní. Náš člověk zpanikařil. Začne couvat. Bác! Vjede na chodník a rovnou do sloupu lampy. Zatímco se snaží zařadit zase jedničku - prásk! - střelej ho do hlavy. Konec ženicha. Malá Magdalenka vyskočí z auta a pokouší se vzít roha. Prásk! Konec nevěsty. Konec líbánek. Konec všeho, do prdele! Vlastně ještě ne, protože rodiny pořád ještě sedějí na hostině a připíjejí na novomanžele a nikdo se jim celý dvě hodiny ani nenamáhá oznámit, co se stalo."

Jaeger se vysmrkal do umolousaného kapesníku. Poláci. Litevci. Estonci. Ukrajinci. Češi. Chorvati. Kavkazové. Gruzíni. Rudí. Anarchisti. Kdo ví? Dneska to mohl bejt kdokoli. Ten blbeček připíchl pozvánku pro všechny na hostinu na nástěnku v kasárnách? Gestapo odhaduje, že to musel vidět někdo jako kuchař nebo uklízečka, a dát to dál. Většina pomocného kasárenského personálu jsou cizinci. Dneska odpoledne je všechny chudáky sbalili."

Strčil pas a osobní průkazy zpátky do obálky a hodil ji do zásuvky psacího stolu.

"Jak to šlo tobě?"

"Vem si bonbón." March podal krabici k Jaegerovi, který ji otevřel. Kanceláři se rozlila tlumená hudba.

"Moc vkusný."

"Co ty o tom víš?"

"Cože? O Veselý vdově? Je to Führerova zamilovaná opereta. Moje máti do ní byla blázen."

"Moje taky."

Každá německá matka byla do ní blázen. Veselá vdova od Franze Lehára. Poprvé hraná ve Vídni v roce 1905: sladká jako jeden z těch šlehačkových dortů z města. Lehár zemřel v roce 1948 a Hitler mu na pohřeb poslal svého osobního zástupce.

"Co se na to dá ještě říct?" Jaeger si vzal jeden z čokoládových bonbónů do své obrovské pracky a soupnul jej do pusy. "Od koho je to? Od nějaký tajný obdivovatelky?"

"Vzal jsem je z Buhlerovy schránky na dopisy." March si kousl do pralinky a odporně sladká griotka s ním zacloumala.

"Představ si to: nemáš žádný přítele, ale přesto ti někdo pošle ze Švýcarska luxusní bonboniéro. A žádný vzkaz.

Bonboniéra, co hraje Führerovu zamilovanou melodii. Kdo by to tak moh udělat?" Spolkl druhou polovinu pralinky.

"Třeba nějaké travič?"

"Kristepane!" Jaeger vyplivl obsah svých úst do dlaně, vytáhl kapesník a začal si stírat z prstů a rtů hnědě zbarvené sliny. "Občas pochybuju o tvém zdravém rozumu!"

"Já systematicky ničím úřední důkazy," povídá March. Donutil se a spolkl další pralinku. "Ne, ještě něco horšího: já konzumuju úřední důkaz, čímž páchám dvoji zločin. Manipuluju spravedlností, přičemž se obohacuju."

"Človče, ty si musíš vzít dovolenou! Myslím to vážně. Potřebuješ si odpočinout. Radím ti, aby si zaběh dolů a hodil ty posraný pralinky co nejrychleji do odpadků. Potom pojď domů k nám a dej si se mnou a Hanelore večeri. Vypadáš, jako kdybys neměl pořádné žvanec hezkejch pár tejdnu. Gestapo si odneslo celý akta. Pitevní zpráva jde přímo na Prinz Albrecht Strasse. Je po všem. Hotovka. Zapomeň na to."

"Poslyš, Maxi." March mu pověděl o Jostově přiznání, o tom, jak viděl Globuse s mrtvolou. Vytáhl Buhlerův deník.

"Co tady ty jména? Kdo je Stuckart a Luther?"

"Já nevím." Jaegerův obličej byl najednou zamračený a tvrdý. "A co víc, ani to vědět nechci!"

Strmé kamenné schodiště vedlo dolů do polotmy. Na dně March s pralinkami v ruce, začal váhat. Dveře vlevo vedou na dlážděný centrální dvůr, odkud z velkých rezavých popelnic vyvázejí odpadky. Vpravo vede matně osvětlená chodba do archivu.

Strčil si bonboniéro pod paži a zahrnul vpravo.

Archiv Kripa sídlí v kdysi prázdných sklepeních hned vedle kotelny. Blízkost kotlů a pavučina potrubí vedoucího teplou vodu těsně pod stropem udržují v místnostech stále teplo. Je tu ten známý pach teplého prachu a suchého papíru a ve špatném světle mezi sloupy kovové regály vypadají že se táhnou do nekonečna.

Archivářka, tlustá dáma v umaštěném saku, která kdysi byla bachařkou ve vězení v Plötzensee, chtěla vidět jeho průkaz. Podal jí jej, jako to dělalval posledních deset let víc než jedenkrát týdně. Podívala se na něj, jako vždy, jako kdyby jej nikdy v životě neviděla, potom na jeho obličej, potom zase zpátky, potom mu jej vrátila a kývla bradou vzhůru, cosi mezi souhlasem a pošklebkem. Pohrozila mu prstem: "A žádné kouření," řekla už po pětistě.

Vedle jejího stolu z police si vybral Wer ist's? německý Who's Who - adresář v červených deskách o tisíci stranách. Vzal si také menší publikaci Strany, Průvodce osobnostmi NSDAP, který obsahoval fotografie pasového formátu každého představitele. To byla ta kniha, kterou použil ráno Halder k identifikaci Buhlera. Odtáhl oba objemné svazky ke stolu a rozsvítil čtenářskou lampičku. V dálce hučely kotle. Archiv byl opuštěný.

Z těch dvou knih dal March přednost Průvodci Strany. Ten vycházel více méně pravidelně každý rok od poloviny třicátých let. Často během temných a tichých zimních odpolední chodil sem dolů do tepla a listoval starými vydáními. Fascinovalo ho vidět, jak se mění tváře. První vydání byla plná převážně prošedivělých ex - Freikorps, dogmatických řvounů s krky širšími než jejich čela. Civěli do fotoaparátu, vydrhnutí a nesví jako podomci z devatenáctého století ve svých svátečních šatech. Ale od roku 1950 pivní rváči vyklidili pole hladkým technokratům typu Speera - upraveným absolventům univerzit se studenými zdvořilými úsměvy a tvrdýma očima.

Byl tu jen jeden Luther. Křestním jménem Martin. Ejhle, soudruzi, historické jméno jako hříčka! Ale tenhle Luther vůbec nevypadal jako jeho slavný jmenovec. Měl bledý obličej, černé vlasy a tlusté brýle s rohovinovou obroučkou. March vyndal svůj zápisník.

Narozen: 16. prosince 1895, Berlín. Sloužil u divize německé armádní dopravy, 1914 - 18. Povolání: stěhování nábytku. Vstoupil do NSDAP a SA 1. března 1933. Poslanec za okres Dahlem v berlínském zastupitelstvu. 1936 vstoupil do služeb Ministerstva zahraničních věcí. Vedoucí oddělení Německo - Abteilung Deutschland - ministerstva až do důchodu v roce 1955. V červenci 1941 povýšen na náměstka ministra.

Podrobnosti byly sporé, ale dost jasné na to, aby March pochopil, jaký je to typ. Agresivní suchar, rvavý a nemilosrdný politik ulice. Oportunista. Jako tisíce jiných Luther se hnál do Strany pár týdnů poté, co se Hitler dostal k moci.

Obracel stránky ke Stuckartovi, Wilhelmovi, doktoru práv. Jeho fotografie to byl portrét z atelieru s obličejem naplň zastíněným jako u filmové hvězdy. Marnivec zvláštní směsice rysů: kudrnatě šedé vlasy, pronikavé oči, rovná brada, ale přitom měkká, téměř chlípná ústa.

Udělal si dalších pár poznámek.

Narozen 16. listopadu 1902 ve Wiesbadenu. Vystudoval práva a ekonomii na universitách v Mnichově a Frankfurtu nad Mohanem. Absolvoval s vyznamenáním v červnu 1928. Vstoupil do Strany v Mnichově 1922. Různá postavení v SA a SS. Starosta Štětína 1933. Ministr, Ministerstvo vnitra. 1935 - 53. Publikace: Výklad k Německému rasovému zákonu (1936). Povýšen na čestného SS - Obergruppenführera 1944. Vrátil se ke své právní praxi 1953.

Tady byl docela jiný typ než Luther. Intelektuál, starý bojovník, jako Buhler; ctižadostivec... Stát se starostou přístavního města o skoro 300 000 obyvatelích v jednatřiceti... Najednou si March uvědomil, že tohle už jednou, velice nedávno, četl. Ale kde? Nemohl si vzpomenout. Zavřel oči. No tak!

Wer ist's? nepřidalo nic nového, kromě toho, že Stuckart byl svobodný, zatímco Luther byl potřetí ženatý. Našel ve

svém zápisníku volnou dvoustranu a narýsoval tři sloupce. Nadepsal je Buhler, Luther a Stuckart; začal uvádět seznam údajů. Dávat dohromady chronologické přehledy bylo jeho oblíbenou metodou jak najít v něčem, co bylo jinak zdánlivou mlhovou náhodně posbíraných fakt, nějaký systém. Všichni byli narozeni zhruba ve stejnou dobu. Buhlerovi bylo čtyřiašedesát, Lutherovi šedesát osm, Stuckartovi šedesát jedna. Všichni se stali státními zaměstnanci ve třicátých letech - Buhler 1939, Luther 1936, Stuckart 1935. Všichni měli přibližně stejné hodnosti - Buhler a Stuckart byli ministři; Luther náměstkem ministra. Všichni odešli do důchodu v padesátých letech - Buhler 1951, Luther 1955, Stuckart 1953. Museli se určitě navzájem znát. Všichni se sešli v 10 dopoledne minulý pátek. V čem tady byl jaký systém?

March se opřel do opěradla židle a zíral na změř potrubí honícího se po stropě jako klubko hadů.

A potom si vzpomněl.

Hodil sebou kupředu a vyskočil na nohy. Vedle vchodu byly volně svázané svazky Berliner Tageblattu, Volkischer Beobachteru a novin SS, Das Schwanen Korps. Prudce převracel stránky Tageblattu, zpátky až ke veřejšímu vydání, zpátky k nekrologům. Tady to bylo. Viděl to včera večer.

Soudruh Wilhelm Stuckart, bývalý ministr vnitra, který náhle zemřel na srdeční selhání v neděli 13. dubna, bude vždy znám jako oddaný služebník národně - socialistických ideálů...

Zemřel se mu zahoupala pod nohama. Uvědomil se, že na něho civí archivářka.

"Je vám špatně, Herr Sturmbannführer?"

"Ne, mně je dobře. Udělala byste mi laskavost, prosím vás?" Vzal žádanku na spisy a napsal na ni celé Stuckartovo jméno a datum narození. "Podívala byste se, jestli tady máme svazek na tuhle osobu?"

Podívala se na ten lístek papíru a pak natáhla ruku: "Průkaz."

Dal jí svůj průkaz. Naslinila si tužku a zapsala dvanáct čísel Marchova služebního kódu do formuláře žádanky. Tímto způsobem tak vznikl přehled o tom, jaký svazek ten který vyšetřovatel Kripa vyžadoval a kdy. Jeho zvědavost tady bude zdokumentována, aby to Gestapo vidělo, plných osm hodin po jeho odvolání z případu Buhler. Další důkaz jeho nedostatku národně - socialistické disciplíny. S tím se ale nedalo nic dělat.

Archivářka vytáhla dlouhé dřevěné šuple plné registračních kartiček a hranatými konečky prstů pochodovala po jejich horní hraně. "Stroop," mumlala si. "Strunek. Struss. Stülpnagel..."

March řekl: "Přeskočila jste."

Zachrochtala cosi a vytáhla růžový lístek. "Stuckart, Wilhelm."

Podívala se na něho. "Má tu záznam. Ale je pryč."

"Kdo ho má?"

"Koukněte se sám."

March se naklonil kupředu. Stuckartův záznam byl u Sturmbannführera Fiebese z oddělení kripa VB 3. Odbor sexuálních zločinů.

Whisky a suchý vzduch způsobily, že dostal žízeň. Na chodbě před archivem stál pult s chlazenou vodou. Nalil si sklenici a uvažoval, co bude dělat.

Co by udělal rozumný člověk? To bylo jednoduché. Rozumný člověk by udělal to, co dělá Max Jaeger každý den. Nasadil by si na hlavu čepici, oblékl plášť a šel domů k ženě a dětem. Jenomže pro Maxe to nebyla žádná volba. Ten prázdný byt na Ansbacher Strasse, hádává sousedé a veřejší noviny, to pro něho nebylo nic přitažlivého. Zredukoval svůj život až do bodu, kdy už mu zbývala jen jeho práce. Kdyby zradil i tohle, co by mu ještě zbylo?

A přece ještě něco existovalo, jakýsi instinkt, který ho hnál každé ráno z postele do nepřivítivého dne, a tím byla touha - vědět. Při policejní práci se vyskytla vždycky další křížovatka, které bylo třeba dosáhnout, další roh, za který bylo třeba nahlédnout. Kdo byla ta rodina Weissových a co se s nimi stalo? Či bylo to tělo v jezeře? Co spojovalo smrt Buhlera a Stuckarta? To ho udržovalo v chodu, jeho požehnání nebo jeho prokletí, tahleta posedlost vědět. A tak nakonec nemá na vybranou.

Hodil papírový kalíšek do popelnice a šel nahoru.

14. Spis Wilhelma Stuckarta

Walter Fiebes byl ve své kanceláři a pil koňak. Ze stolu pod oknem ho pozorovala řada pěti lidských hlav - bílé sádrové odlitky s rozpůlenou lebkou visící v pantech, všechny ty skalpy vztyčené jako sedátka toalet a ukazující mozky s jejich červenými a šedými zónami - pět ras, z nichž se skládá Německá říše.

Plakáty oznamovaly odleva doprava snižující se stupeň jejich přijatelnosti pro státní úřady. Kategorie jedna: Čistě nordická. Kategorie dvě: Převážně nordická nebo Falická. Kategorie tři: Harmonický kříženec s lehkou alpskou dinarickou nebo středomořskou charakteristikou. Tyto skupiny byly přijatelné pro členství v SS. Ty ostatní nemohly zastávat žádný veřejný úřad a zíraly vyčítavě na Fiebese. Kategorie čtyři: Kříženec převážně východně baltského nebo alpského původu. Kategorie pět: Kříženec mimoevropského původu.

March byl Jedna/Dva; Fiebes, ironií osudu, na hranici Trojky. Ale konec konců rasová fanatici bývají zřídka modroocí arijsťjší supermani - ti, podle textu v Das Schwarzes Korps, "přilíží inklinují k tomu, považovat své místo v Národě za samozřejmost". Takže místo nich bažinaté hranice Německé rasy hlídali ti méně sebejistí svou krevní způsobilostí. Nejistota plodí dobré pohraničníky. Křivonohý francký kantor směšný ve svých kožených gatích; bavorský prodavač se svými tlustými brýlemi; zrzavý thüringenský účetní s neurotickým tikem a zálibou v mladších členech Hitlerovy mládeže; chromí a odporní, pohlaví národního smeti - to byli ti nejhalasnější obránci Národa.

A tak tomu bylo i u Fiebese - krátkozrakého, nahrbeného, s vyceněnými zuby, paroháče Fiebese - kterému Říše požehnala při práci, kterou chtěl vážně dělat. Homosexualitu a mšeni ras vystřídaly znásilnění a incest jako hlavní zločiny. Interupce "sabotážní čin proti budoucnosti německé rasy" mohla být trestána smrtí. Permisivní léta šedesátá zaznamenávala vzrůst těchto sexuálních zločinů. Fiebes, perverzní od přírody, makal celou dobu, co ho Führer

potřeboval, a byl šťastný, řečeno slovy Maxe Jaegera, jako prase v kobylici.

Dnes ale ne. Teď nasával ve své kanceláři, oči měl zvlhlé a jeho příčesek připomínající netopýří křídlo, mu visel trochu nakřivo.

March řekl: "Podle novin zemřel Stuckart na selhání srdeční činnosti."

Fiebes zamrkal.

"Ale podle archivářky jsi dostal jeho spis ty."

"To nemůžu komentovat."

"Ale jasně, že můžeš. Jsme přece kolegové." March se posadil a zapálil si cigaretu. "Máme na krku rodinný problém, jak zabránit tomu, aby rodina neměla ostudu."

Fiebes zamumlal: "Nejenom rodina." Zaváhal. "Moh bys mi dát jednu?"

"Jasně." March mu podal cigaretu a cvaknul zapalovačem. Fiebes zkusmo zatáhl jako nějaký školák.

"Tahle záležitost mě pěkně zdrbla, Marchi, to ti klidně přiznám. Pro mě byl ten člověk hrdina."

"Ty jsi ho znal?"

"Přirozeně jenom z doslechu. Nikdy jsem se s ním osobně nesetkal. Proč? Co se vo to zajímáš ty?"

"Státní bezpečnost. Můžu ti říct jenom tohle. Víš, jak to chodí."

"Aha. Tak teď už to chápu." Fiebes si nalil další koňskou dávku šnapsu. "My jsme si hodně podobný, Marchi, ty a já."

"Fakt?"

"Jasný. Ty seš jedinej vyšetřovatel, co je tady tak často jako já. My jsme se zbavili svých ženských, svých dětí - všeho toho krámu. My žijem pro svojí práci. Když to jde dobře, cítíme se dobře. Když to nejde..."

Hlava mu padla dopředu. Po chvilce řekl: "Znáš tu Stuckartovu knihu?"

"Naneštěstí ne."

Fiebes otevřel zásuvku psacího stolu a podal Marchovi potřáhaný, v kůži vázaný, výtisk. Výklad Říšského německého rasového zákona. March jej prolisoval. Byly tu kapitoly o každém ze tří Norimberských zákonů z roku 1935: Říšský zákon o státním občanství, Zákon o ochraně německé krve a německé cti, Zákon o ochraně genetického zdraví německého lidu. Některé pasáže byly podškrtnuté červeným inkoustem s vykřičníky vedle. "Abychom se vyhnuli rasovým škodám je nutné, aby se páry podrobili lékařskému vyšetření ještě před uzavřením sňatku." "Sňatky mezi osobami trpícími pohlavní chorobou, slabostí ducha, epilepsií nebo genetickou vadou (viz Sterilizační zákon z roku 1933) budou povoleny po předložení potvrzení o sterilizaci." Byly tady i tabulky: "Přehled přípustnosti sňatku mezi ariji a neariji," "Rozšířenost míšení prvního stupně."

Pro Xaviera Marche to všechno byly žvásty.

Fiebes řekl: "Většina z toho je dneska už zastaralá. Spousta z toho se vztahuje na Židy a Židi, jak víme, - mrknul spiklenecky - všichni odešli na východ. Ale Stuckart je pořád ještě bible mého srdce. Je to základní kámen."

March mu podal tu knihu. Fiebes s ní zacházel, jako by choval dítě. "Co já potřebuju ale vážně vidět," řekl March, „je svazek o Stuckartově smrti."

Byl už připravený na hádku, ale místo toho Fiebes jenom zešíroka. mávnul lahví šnapsu. "Posluž si."

Akta Kripa byla téměř starověká. Šla víc než čtvrt století zpátky. V roce 1936 se Stuckart stal členem "Výboru na ochranu německé krve" ministerstva vnitra - tribunálu státních úředníků, právníků a lékařů, kteří zvažovali žádosti o sňatky mezi ariji a neariji. Krátce nato policie začala dostávat anonymní obvinění, že Stuckart vydává povolení k sňatku za úplatky v hotovosti. Zjevně také vyžadoval sexuální požitky od některých z těch žen, jichž se žádosti týkaly.

První jmenovitě uvedený stěžovatel byl jakýsi dortmundský krejčí, pan Maser, který protestoval v kanceláři své místní stranické pobočky, že došlo k napadení jeho snoubenky. Jeho prohlášení bylo předáno Kripu. Nebyl tu žádný záznam o vyšetřování. Místo toho šel pan Maser i se svou přítelkyní do koncentračního tábora. Mnohé další historky, včetně jedné od Stuckartova spolubojovníka z války Blocwarta, byly součástí spisů. Nikdy nedošlo k žádnému řízení.

V roce 1953 si Stuckart začal románek s osmnáctiletou Varšavankou Marií Dymarskou. Aby si mohla vzít kapitána Wehrmachtu, tvrdila, že její německý původ se datuje už od roku 1720. Závěr expertů ministerstva byl, že všechny dokumenty jsou padělané. Následujícího roku dostala Dymarská povolení pracovat jako pomocnice v domácnosti v Berlíně. Jméno jejího zaměstnavatele bylo - Wilhelm Stuckart.

March vzhlédl. "Jak to, že mu to deset let procházelo?"

"Marchi, byl to Obergruppenführer. Na takovýho člověka si přeci nemůžeš stěžovat. Vzpomeň si, co se stalo s Maserem, když si stěžoval. Kromě toho, tenkrát nikdo neměl žádný důkazy."

"A teď důkazy jsou?"

"Koukni se do obálky."

Uvnitř akt, v manilové obálce, byl tucet barevných fotografií překvapivě dobré kvality, ukazujících Stuckarta a Dymarskou v posteli. Bílá těla na rudých saténových prostěradlech. Obličej - v některých záběrech zkreslené vzrušením, v jiných zase klidné - bylo snadné identifikovat. Všechny byly brány ze stejného postavení, podél postele. Dívčino tělo, bledé a podvyživené bylo pod tím mužovým křehounké. Na jedné fotografii na něm seděla s roztaženými nohama - tenké bílé ruce sepnuté za hlavou a obličej nakloněný směrem ke kameře. Měla široké slovanské rysy. Ale se svými na blond obarvenými vlasy na ramena se mohla považovat za Němku.

"To není dělané teď?"

"Asi před deseti lety. Víc zešedivěl. A ona trochu přibrala na váze. Jak stárla, tak vypadá víc jako šlapka."

"Máme tušení, kde to jsou?" Pozadí byly jen rozmazané barvy. Hnědé čelo jakési dřevěné postele, červeně a bíle pruhované tapety, lampa se žlutým stínidlem; mohlo to být kdekoli.

"Jeho byt to není - aspoň ne podle toho, jak je tapetovanej dneska. Nějaký hotel, možná bordel. Fotoaparát je za

průhledným zrcadlem. Vidiš, někdy jako když civěj přímo do objektiv? Takovej pohled jsem viděl stokrát. Prohlížeš se v zrcadle."

March znovu prohlížel každou fotografii. Byly vyleštěné a nepoškrábané - nové pozitivy ze starých negativů. Ten druh fotek, které by se vám asi snažil prodat pasák v zadních uličkách Kreuzbergu.

"Kde's je našel?"

"Vedle mrtvol."

Stuckart nejdříve zastřelil svou milenkou. Podle pitevní zprávy ležela úplně oblečená obličejem dolů na posteli ve Stuckartově bytě na Fritz Todt-Platzu. Vpálil jí kulku vzadu do hlavy ze svého SS Lugeru (jestli tomu bylo skutečně tak, pomyslel si March, tak to bylo pravděpodobně vůbec poprvé, co ho ten starý škrabal použil). Stopy vtlačené bavlny v ráně prozrazovaly, že vystřelil skrz polštář. Potom se posadil na okraj postele a zjevně se stělel do patra ústní dutiny. Na fotografiích z místa činu nebylo ani jedno tělo k rozpoznání. Stuckartova ruka stále svírala pistoli.

"Nechal vzkaz," řekl Fiebes, "na jídelním stole."

"Tímto činem doufám ušetřím hanby svou rodinu, Říši a Führera. Heil Hitler! Ať žije Německo! Wilhelm Stuckart."

"Vydírání?"

"Pravděpodobně."

"Kdo objevil mrtvoly?"

"To je na tom to nejlepší." Fiebes ta slova vyplavoval, jako kdyby to byl jed: "Nějaká americká novinářka!"

Její hlášení bylo v aktech. Charlotte Maguirová, dvacet pět let, berlínská zástupkyně americké zpravodajské agentury World European Features.

"Fakt pěkná kráva. Hned jak jsme jí předvedli, začala ječet o svezích právech. Právech!" Fiebes si dal další lok šnapsu.

"Do prdele, teďka asi budeme muset bejt na Američany hodný, ne?"

March si poznamenal její adresu. Jediným vyslýcháným svědkem byl vrátný, který pracoval v domě, kde bydlel Stuckart. Ta Američanka tvrdila, že těsně před nalezením těch mrtvol viděla na schodech dva muže; jenže vrátný trval na tom, že tam nikdo nebyl. March najednou vzhlédl. Fiebes vyskočil. "Co je?"

"Nic. Asi nějaký stín u tvech dveří."

"Proboha, tady je to..." Fiebes prudce dokořán rozrazil zamaľované skleněné dveře a civěl oběma směry po chodbě. Zatímco stál zády, March oddělil obálku připíchnutou vzadu k aktům a ukryl ji v kapse.

"Nikdo." Zavřel dveře. "Ztrácíš nervy, Marchi."

"Moc velká představitost, to bylo vždycky moje prokletí." Zavřel desky a vstal.

Fiebes se zakymácel a zašilhal po Marchovi. "Nechceš si to vzít s sebou? Copak na tom nepracuješ společně s Gestapem?"

"Ne. To je jiná věc."

"Aha." Těžce se posadil. "Když jsi řek 'státní bezpečnost', myslel jsem, že... To je jedno. Dal jsem to z ruky. Gestapo to přebralo, díky Bohu! Odpovědnost převzal Obergruppenführer Globus. Určitě jsi o něm musel slyšet? Je to surovec, to je pravda, ale ten to vyřeší."

Informační kancelář na Alexander Platzu měla Lutherovu adresu. Podle policejních záznamů stále ještě bydlel v Dahlemu. March si zapálil další cigaretu a pak vytočil číslo. Telefon zvonil dlouho - chmurná nepřátelská ozvěna kdesi ve městě. Právě když už se chystal zavěsit, ozval se ženský hlas.

"Ano."

"Paní Lutherová?"

"Ano." Zněla mladší než čekal. Její hlas byl zastřený, jako kdyby plakala.

"Jmenuji se Xavier March. Jsem vyšetřovatelem berlínské kriminální služby. Mohu mluvit s vaším manželem?"

"Promiňte... nechápu. Jestliže jste od policie, určitě víte..."

"Vím? Co vím?"

"Že se pohřešuje. Zmizel v neděli." Začala znovu plakat.

"To je mi líto." March položil cigaretu na hranu popelníku.

Dobrý Bože, tak další!

"Povídal, že jede obchodně do Mnichova a vrátí se v pondělí."

Vysmrkala se. "Ale já už jsem tohle všechno vysvětlovala. Určitě víte, že se touhle záležitostí zabývají na těch nejvyšších místech. Cože?"

Odmělčela se. March slyšel na druhém konci nějaký hovor. V pozadí byl nějaký mužský hlas: ostrý a vyptávající se. Ona mu odpověděla cosi, čemu nerozuměl a pak se vrátila k telefonu.

"Je tady zrovna u mne Obergruppenführer Globocnik. Chtěl by s vámi mluvit. Jak jste říkal, že se jmenujete?"

March zavěsil.

Cestou ven ho napadl ten telefon ráno v Buhlerově domě. A stařecký hlas:

"Buhlere? Tak mluv. Kdo je tam?"

"Přítel."

Cvak.

15. Americká novinářka

Bühlow Strasse běží od západu na východ asi jeden kilometr jednou z nejrušnějších čtvrtí Berlína, blízko nádraží Götterland. Adresa té Američanky byl obytný blok někde uprostřed. Byl zašlejší než March čekal: pět pater vysoký, zčernalý stoletými výfukovými plyny, pošpiněný ptačími výtrusy. Vedle vchodu seděl opilec a obracel hlavu za každým kolenjdoucím. Na protější straně ulice byla vyvýšená trasa U-Bahnu. Když zaparkovával, ze stanice Bühlow Strasse vyjel vlak a jeho červenožluté vagóny vytvářely modrobílé záblesky elektřiny, jasně viditelné v nastupujícím

šeru.

Její byt byl ve čtvrtém patře. Nebyla doma. "Henry," stálo anglicky na listu papíru, který byl připíchnutý ke dveřím bytu, "jsem v baru na Potsdamer Strasse. S láskou, Charlie."

March znal anglicky jenom pár slov - ale bylo to dost na to, aby pochopil smysl toho vzkazu. Otráveně sešel dolů. Potsdamer Strasse byla dlouhá ulice se spoustou barů.

"Hledám Fräulein Maguirovou," řekl správcové dole v hale. "Nemáte tušení, kde bych jí mohl najít?"

Bylo to, jako kdyby zapnul vypínač: "Vyšla před hodinou, Sturmbannführere. Jste druhý člověk, co se po ní shání. Další cizinec - pěkně oblečený, s krátkýma vlasama. Ona se nevrátí dřív než o půlnoci, to vám můžu slíbit."

March byl zvědavý, na kolik dalších nájemníků ta stará paní donáší gestapu.

"Je tu nějaký bar, kam chodí pravidelně?"

"Heini, hned za rohem. Tam se scházejí všichni ty ztracení cizáci."

"Vaše pozorovací schopnost vám slouží ke cti, madam."

Když ji o pět minut později zanechal jejímu štrykování, měl March hlavu plnou informací o "Charlie" Maguirové. Věděl, že má tmavé nakrátko ostříhané vlasy, že je malá a hubená, že nosí pláštěnku ze zářivě modré umělé hmoty a vysoké podpatky jako šlapka; že tady bydlí už šest měsíců, že je většinou pořád pryč a často vstává až v poledne; že platí pozdě nájem a že by měl vidět těch flašek od chlastu, co ta husa vyhazuje...

Na Bülow Strasse zahrnul vpravo. Další obrát vpravo ho zavedl na Potsdamer Strasse. Heini's bar byl padesát metrů před ním vlevo. Malovaný štít ukazoval majitele v zástěře a s knírem jako klika od dveří, jak nese džbán pěnivého piva. Pod ním část rudého neonu nesvítla: Heins.

Bar byl tichý až na místo v rohu, kde seděla skupina šesti lidí kolem jednoho stolu a hlasitě mluvila s anglickým přízvukem. Byla jedinou ženou. Smála se a cuchala staršímu muži vlasy. Také se smál. Potom uviděl Marche a smích ustal. Pozorovali ho, jak se k nim blíží. Byl si vědom své uniformy, hluku svých holínek na naleštěné dřevěné podlaze.

"Fräulein Maguirová, jsem Xavier March z berlínské kriminální policie." Ukázal jí svůj průkaz. "Chtěl bych s vámi mluvit, prosím."

Měla velké tmavé oči, které v barovém osvětlení jiskřily.

"Tak spust'te."

"V soukromí, prosím."

"Nemám, co bych víc řekla." Obrátila se k tomu muži, kterému cuchala vlasy a zamumlala něco, čemu March nerozuměl. Všichni se zasmáli. March se ani nepohnul. Po chvíli se zvedl mladý muž ve sportovním saku s rozepnutou košilí. Vytáhl z náprsní kapsy kartičku a napřáhl ji k němu.

"Henry Nightingale. Druhý sekretář velvyslanectví Spojených států. Je mi líto, pane Marchi, ale slečna Maguirová už řekla, co k tomu měla říci, vašim kolegům."

March kartičku ignoroval.

Ta žena řekla: "Jestliže nehodláte odejít, tak co kdybyste se k nám přidal? Tohle je Howard Thompson z New York Timesů." Ten starší muž pozvedl svou sklenici. "Tohle je Bruce Fallon z United Press. Peter Kent, CBS. Arthur Haines, Reuter. Henryho už znáte. Mě evidentně taky znáte. Právě trochu popijíme na oslavu té veliké noviny. No jo. Američani a SS - teď jsme všichni přátelé!"

"Opatrně, Charlie," řekl ten mladý muž z velvyslanectví.

"Mlč, Henry. Kristepane, jestli se tenhle chlap brzo nehne, půjdu a promluví si s ním čistě z pouhý nudy. Hele..." Na stole před ní ležel pomačkaný papír. Hodila ho Marchovi. "Tohle jsem dostala za to, že jsem se do toho zapletla. Vzáli mi vízum kvůli "bratření s německým občanem bez oficiálního povolení." Měla jsem odjet už dneska, ale tady moji přátelé ztratili slovo na Ministerstvu propagandy a opatřili mi týdenní odklad. Nevypadalo by to dobře, ne? Vyhodit mě zrovna v den té veliké noviny!"

March řekl: "Je to důležité."

Dlouze a chladně si ho změřila. Ten pán z velvyslanectví jí položil ruku na paži. "Nemusíš nikam chodit."

To jako by u ní rozhodlo. "Prestaneš už, Henry?" Vytrhla se mu a přehodila si přes ramena plášť. Vypila do dna obsah své sklenice - whisky a vodu podle toho, jak to vypadalo - a vstala. "Tak jdem."

Muž zvaný Thompson něco řekl anglicky.

"Ano, Howarde. Neboj se."

Venku řekla: "Tak kampak jdeme?"

"Do mého vozu."

"A potom kam?"

"Do bytu doktora Stuckarta."

"To bude zábava!"

Byla opravdu malá. I když se s klapáním nesla na vysokých podpatcích byla Marchovi několik centimetrů pod ramena. Otevřel jí dveře Volkswagenu a jak se naklonila, aby se dostala dovnitř, ucítil z jejího dechu whisky a také cigarety - ne německé, francouzské - a parfém: něco drahého, pomyslel si.

Motor Volkswagenu 1300 za ním hlasitě rachotil. March řídil opatrně: západně po Bülow Strasse, kolem nádraží Gotenland a na sever po Vítězné třídě. Ukořistěná děla z akce Barbarossa lemovala bulvár po obou stranách, hlavně namířené proti hvězdám. Normálně tato část hlavního města bývala v noci klidná a Berličané dávali přednost hlučným kavárnám za K-dammem nebo ve změti uliček Kreuzbergu. Ale dnes večer byli lidé všude - stáli v hloučcích, obdivovali děla a světlem zalité budovy, procházeli se a prohlíželi si výkladní skříně.

"Co je to za lidi, kterým se chce chodit v noci ven a dívat se na děla?"

"Turisti," řekl March. "Do dvacátého jich tady bude víc jak tři milióny."

Bylo to riskantní brát s sebou tu Američanku do Stuckartova bytu, obzvlášť nyní, když už Globus věděl, že někdo z Kripa pátrá po Lutherovi. Ale potřeboval ten byt vidět, slyšet příběh té ženy. Neměl žádný plán, žádnou hmatatelnou představu, co tam může objevit. Vybavil si Führera slova - "Kráčím cestou, kterou mne vede osud s jistotou náměsíčníka" - usmál se.

Světlo mety před nimi si našly orla na vrcholu Velké haly. Vypadal že visí ve vzduchu, zlatý dravec číhající nad městem.

Všimla si jeho úšklebku. "Čemu se smějete?"

"Ničemu." U Evropského parlamentu zahnul vpravo. Vlajky dvanácti členských států byly osvětleny bodovými reflektory. Vlajka s hákovým křížem, která vlála nad nimi, byla dvakrát tak velká jako ty ostatní. "Povězte mi o Stuckartovi. Jak dobře jste se znali?"

"Skoro vůbec ne. Setkala jsem se s ním přes moje rodiče. Otec před válkou pracoval tady na velvyslanectví. Vzal si Němku, herečku. To je moje matka. Monika Koch, slyšel jste o ní někdy?"

"Ne, myslím, že ne." Její němčina byla bez chybičky. Určitě německy mluví od narození; bezpochyby díky své matce.

"To jí bude líto, až se to dozví. Ona si myslí, že tady bývala velká hvězda. Ale přesto, oni oba znali Stuckarta jenom málo. Když jsem přijela loni do Berlína, dali mi seznam lidí, se kterými bych se měla sejít a popovídat si s nimi - kontakty. Polovina z nich, jak vyšlo najevo, už zemřela, tak či onak. Většina z těch zbývajících mě nechtěla ani vidět. Americká novinářka, to není dobrá společnost, jestli chápete, co tím myslím. Nebude vám vadit, když si zakouřím?"

"Jen do toho. Jaký byl Stuckart?"

"Příšerný." Ve tmě zaplanul její zapalovač; zhluboka vtáhla. "Vyjel po mně, přestože současně byla v bytě i jeho stará. To bylo těsně před vánocemi. Potom jsem se držela spíš dál. Pak jsem ale minulý týden dostala vzkaz z naší kanceláře v New Yorku. Čtělí článek k Hitlerovým pětasedmdesátým narozeninám, jak mluví s nějakými lidmi, co ho znají ze starých časů."

"Takže jste brnkla Stuckartovi?"

"Správně."

"A dohodla se s ním, že se sejdete v neděli, a když jste tam dorazila, byl mrtvý?"

"Když to všechno víte," odsekla podrážděně, "proč potřebujete se mnou znova mluvit?"

"Já to všechno nevím, Fräulein. V tom to je."

Poté jeli dál mlčky.

Fritz Todt-Platz byl pár bloků od Vítězné třídy. Byl postavený uprostřed padesátých let jako součást Speerovy přestavby hlavního města a tvořil ho čtverec luxusně vyhlížejících obytných budov, obklopujících malý park s památníkem. Uprostřed stála absurdně hrdinsky pózující socha Todta, tvůrce německých dálnic od profesora Thoraka.

"Který je ten Stuckartův?"

Ukázala na blok na druhé straně náměstí. March projel kolem a zaparkoval před ním.

"Které patro?"

"Čtvrté."

Podíval se vzhůru. Čtvrté patro bylo v úplné tmě. Fajn.

Todtova socha tonula v záplavě světla. V odraženém světle měla bílý obličej. Vypadala, jako když se jí začíná dělat zle. Potom si vzpomněl na Fiebesovy fotografie těch mrtvol - Stuckartova lebka byla jako kráter, jako rozteklá svíčka - a pochopil.

Řekla: "Tohle přece nemusím dělat, že ne?"

"Ne. Ale uděláte to."

"Proč?"

"Protože vy chcete vědět, co se stalo, nejméně tolik jako já. Proto jste jela až sem."

Znovu se na něho upřeně zadívala, potom uhasila cigaretu kroutíc a drtíc ji v popelníku. "Tak ale rychle. Chci se vrátit ke svým přátelům."

Klíče k budově byly stále ještě v té obálce, kterou March vzal ze Stuckartových akt. Celkem jich tam bylo pět. Našel ten, co patří k hlavnímu vchodu, a vstoupili do haly. Byla vulgárně elegantní, v novém imperiálním stylu - bílá mramorová podlaha, křišťálové lustry, pozlacená křesla z devatenáctého století s tlustým rudým čalouněním, vzduch prosycený sušenými květy. Díkybohu žádný vrátný. Má zjevně po službě. Opravdu, vypadalo to, že celý dům je prázdný. Možná, že obyvatelé odjeli do svých druhých domovů na venkově. Týden před Führerovými narozeninami dokázal být Berlín nesnesitelně přelidněný. Smetánka vždycky z hlavního města utekla.

"Co teď?"

"Povězte mi jenom, co se stalo."

"Vrátný byl tady u svého pultu," řekla. "Já se zeptala po Stuckartovi. Poslal mě do čtvrtého patra. Nemohla jsem jet výtahem, protože ho opravovali. Zrovna na něm pracoval nějaký člověk. Takže jsem šla pěšky."

"V kolik to bylo?"

"Přesně v poledne."

Vystoupili nahoru po schodech.

Pokračovala: "Právě jsem došla na druhé poschodí, když proti mně vyběhli dva muži."

"Popište je, prosím."

"Všecko se to stalo tak rychle, že jsem si je nestihla pořádně prohlédnout. Oba to byli asi třicátníci. Jeden měl hnědý oblek, ten druhý měl anorak. Nakrátko ostříhaní. To je asi tak všechno."

"Co dělali, když vás uviděli?"

"Jenom proběhli kolem mne. Ten v tom anoraku řekl cosi tomu druhému, ale neslyšela jsem co. Ze šachty výtahu sem

hlasitě zaléhalo to vrtání. Potom jsem šla dál ke Stuckartovu bytu a zazvonila jsem. Nikdo se neozýval."

"Takže, co jste udělala?"

"Sešla jsem dolů k vrátnému a požádala ho, aby otevřel dveře u Stuckartova bytu, abysme zjistili, že je v pořádku."

"Proč?"

Zaváhala. "Na těch dvou mužích bylo něco divného. Měla jsem takové tušení. Víte, takové to tušení, že když zaklepete na dveře, nikdo sice neodpovídá, ale vy jste si jistý, že je uvnitř."

"A vy jste přesvědčila vrátného, aby vám otevřel?"

"Řekla jsem mu, že zavolám policii, když to neudělá. Řekla jsem mu, že to bude muset vysvětlovat úřadům, jestli se něco doktorovi Stuckartovi stalo."

Chytrá psychologie, pomyslel si March. Po třiceti letech dirigování co má dělat si průměrný Němec dával pozor, aby na sebe nebral konečnou odpovědnost za cokoli, dokonce i za to, že by neotevřel dveře. "A pak jste objevila ta těla?"

Přikývla. "Vrátný je uviděl první. Zaječel a já jsem utekla."

"Zmínila jste se o těch dvou mužích, co jste viděla na schodech? Co na to říkal vrátný?"

"Nejdřív měl hodně práce se svým zvracením, než aby mohl něco povídat. Potom jenom trval na tom, že on nikoho neviděl. Říkal, že to byla jenom moje fantazie."

"Myslíte, že lhal?"

Uvažovala. "Ne, myslím, že ne. Myslím, že opravdu nikoho neviděl. Na druhé straně si nedovedu představit, jak by je mohl nevidět."

Byli stále ještě na druhém poschodí, tam, kde tvrdila, že ji ti dva muži minuli. March šel o poschodí níže. Chvilí čekala, potom šla za ním. U paty schodiště byly dveře vedoucí do chodby v prvním patře.

Řekl napůl k sobě: "Mohli se schovat tady, myslím. Kde jinde?"

Sestoupili dál do přízemí. Byly tady další dvojce dveře. Jedny vedly do haly. March zkusil ty druhé. Nebyly zamčené. "Nebo se mohli dostat ven tudy."

Holé betonové schody, osvětlované zářivkami, vedly dolů do sklepa. Na konci byla dlouhá chodba s několika dveřmi. March je po řadě otvíral. Toaleta. Skladiště. Generátor. Protiletecký kryt.

Podle Říšského zákona civilní obrany z roku 1948 musí být každá nová stavba vybavena protileteckým krytem; ty, které byly umístěné pod kanceláři a obytnými bloky, musí mít své vlastní generátory a filtrovanou ventilaci. Tenhle kryt byl obzvláště dobře vybavený: palandy, skříň, oddělená kóje s toaletami. March přenesl železnou židli k ventilační šachtě, která zabíhala do stěny dva a půl metru nad zemí. Chytil za železný kryt. Snadno mu vklouzl do ruky. Všechny šrouby byly vyšroubované.

"Ministerstvo stavebnictví specifikuje otvor o průměru půl metru," řekl March. Odepjal si pásek a pověsil jej i s pistolí přes opěradlo židle. "Kéž by si jenom uvědomili, jaké potíže nám to způsobuje. Dovolíte?"

Sundal si sako a podal je novinářce, potom vystoupil na židli. Sáh do potrubí, nahmatal cosi, čeho se mohl přidržet a vysoukal se dovnitř. Filtry i ventilátor někdo odstranil. Opíraje se střídavě rameny o stěny roury mohl se pohybovat kupředu. Byla tady naprostá tma. Dusil se prachem. Jeho ruce natažené vpřed, se dotkly jakéhosi železa. Strčil do toho. Venkovní kryt povolil a s hřmotem vypadl na zem. Dovnitř se vřítel noční vzduch. Na okamžik pocítil téměř neodolatelnou chuť vylézt za ním ven, ale potom se místo toho začal soukat zpátky a spustil se do sklepního krytu. Přistál na zemi zaprášený a umazaný od šmíru.

Novinářka na něho mřela jeho vlastní pistolí.

"Beng, beng," pravila. "A jste mrtvej." Na jeho úlek reagovala s úsměvem: "To je americký vtip."

"Moc vtipný ne." Vzal jí Luger a zastrčil zpátky do pouzdra.

"Okay," řekla, "tady je lepší. Svědek vidí, jak dva vrahové opouštějí budovu, a policii to trvá čtyři dny, aby přišla na to, jak to udělali. Řekla bych, že tohle je vtipnější, ne?"

"Záleží na okolnostech." Setřásl prach ze své košile. "Pokud policie našla vedle jedné z obětí vzkaz psaný její vlastní rukou, že jde o sebevraždu, dovedl bych pochopit, proč se dalším pátráním neobtěžovala."

"Ale pak jste přišel vy a vy se dál obtěžujete?"

"Já jsem takový zvědavý typ."

"Jasně." Opět se usmála. "Takže Stuckarta zastřelili a vrahové se snažili, aby to vypadalo jako sebevražda?"

Zaváhala. "Je to možné."

Litoval těch slov sotva je vyslovil. Dotlačila ho k tomu, aby o Stuckartově smrti prozradil více než je moudré. V jejich očích teď zasvítíl posměšek. Proklínal se, že ji tak podcenil. Měla rafinovanou povahu profesionálních zločinců.

Uvažoval, jestli ji nemá odvézt zpátky do toho baru a dál pokračovat sám, ale pak ten nápad zavrhl. Nebyl k ničemu. Aby pochopil, co se stalo, musí to vidět jejíma očima.

Zapnul si sako. "Teď musíme prohlédnout byt stranického soudruha Stuckarta."

To, jak s potěšením zaregistroval, jí zahnal o tváře úsměv. Ale jít s ním neodmítl. Vystoupili po schodech a jeho znovu překvapilo, že ona stála o to vidět Stuckartův byt skoro stejně tolik jako on sám.

Jeli výtahem do čtvrtého patra. Když vystupovali, uslyšel z chodby po jejich levici, jak se otevírají dveře. Uchopil Američanku za paži a smýkl s ní za roh, pryč z dohledu. Když se podíval zpět, uviděl ženu středních let v kožichu jak jde k výtahu. V náručí chovala malého psíka.

"Pusťte, to bolí."

"Promiňte."

Skryl se hlouběji do stínu. Žena tiše cosi povídala psíkovi a nastoupila do výtahu. March byl zvědav, zdali už Globus vyzvedl od Fiebese ta akta a objevil, že chybějí klíče. Musí si pospíšet.

Dveře do Stuckartova bytu byly v den činu zapečetěny hned u kliky červeným voskem. Pruh papíru informoval

zvědavce, že od této doby jsou prostory bytu pod správou Státní tajné policie, Gestapa, a vstup je zakázán. March si natáhl tenké kožené rukavice a rozlomil pečeť. Klíč se v zámku hladce otočil.

Řekl: "Ničeho se nedotýkejte."

Byl tu ještě větší luxus odpovídající té budově: rafinovaná zlacená zrcadla, starožitné stoly a židle s vyřezávanými nohama a damaškovým čalouněním slonovinové barvy, koberce v královské modré a s perskými koberečky kolem Válečná kořist, ovoce Impéria. "Řekněte mi znovu, co se stalo."

"Vrátný otevřel dveře. Vešli jsme do haly." Její hlas se zvyšoval. Roztřásla se. "Zakřičel a když nikdo neodpovídal, tak jsme oba vešli rovnou dovnitř. Já jsem otevřela dveře první."

Byl to ten druh koupelny, který March vídal jenom v exkluzivních časopisech. Bílý mramor a hnědá kouřová zrcadla, zapuštěná vana v podlaze, dvojité umývadlo se zlatými kohoutky... Tady, napadlo ho, to bylo dílo Marie Dymarské, která si listovala německým vydáním časopisu Vogue u dámského kadeřníka na Kudammu, zatímco její polské kořeny byly odbarvovány na árijskou světlou.

"Pak jsem šla do obývacího..."

March rozsvítil světlo. Jedna stěna sestávala z vysokých oken vedoucích na náměstí. Zbývající tři tvořila velická zrcadla. Ať se obrátil kamkoli, všude viděl odraz sebe a té dívky: černá uniforma a lesklý modrý kabát, tak absurdní uprostřed těch starožitností. Vrcholem výzdoby ale byly nymfy. Ve zlatém provedení se vinuly kolem zrcadel; lité v bronzu nesly stolní lampy a hodiny. Byly tu obrazy nymf a sochy nymf; vodní nymfy a dřevěné nymfy; Amphitrité a Thetis.

"Slyšela jsem ho, jak křičí. Šla jsem mu pomoci..."

March otevřel dveře do ložnice. Odvrátila se. Krev v polotmě vypadá černě. Tmavé tvary, zkroucené a groteskní vyskočily na stěny a strop jako stíny stromů.

"Byli na posteli, ano?"

Přikývla.

"Co jste dělala vy?"

"Zavolala na policii."

"Kde byl ten vrátný?"

"V koupelně."

"Podívala jste se na ně ještě jednou?"

"Co si to myslíte?" Hněvivě si otřela rukávem oči.

"No dobrá, Fräulein. To stačí. Počkejte v obývacím pokoji."

Lidské tělo obsahuje šest litrů krve: dost na vymalování velkého bytu. March se snažil, aby se vyhnul pohledu na postel, zatímco pracoval - otevíral dvířka skříní, prohmatával podšívku každého kousku oděvu, prohledával každou kapsu svou koženou rukavicí. Přešel k nočním stolům vedle postele. Ty byly odemčené a prohledané už dříve. Obsah zásuvek byl vysypán, aby jej mohli prověřit a pak jej nacpali bez ladu a skladu zpátky. Typická nedbalá práce Orpa, které likviduje více důkazů, než by mohlo objevit.

Nic, nic. Copak všechno riskoval kvůli tomuhle?

Klečel na kolenou a natahoval ruce pod postel, když to uslyšel. Zabralo mu to asi sekundu, než si ten zvuk uvědomil.

Láska tichá,

vírou dýchá,

život můj ...

"Promiňte," řekla, když vletěl dovnitř. "Neměla jsem na to sahat."

Vzal od ní opatrně bonboniéru a přiklopil na její melodii víko.

"Kde to bylo?"

"Tam na tom stole."

Někdo poslední tři dny vybíral Stuckartovu poštu, prohlížel ji, pečlivě rozstříhal obálky a vytáhl dopisy. Byly na hromádce vedle telefonu. Když vešel, tak si jich hned nevšímal. Jak je jen mohl přehlédnout? Pralinky byly, jak viděl, zabalené přesně tak jako ty Buhlerovy s poštovním razítkem Zürich, 1600, pondělí odpoledne.

Potom si všiml, že ona drží v ruce nůž na papíry.

"Říkal jsem vám, abyste se ničeho nedotýkala."

"Říkala jsem - promiňte."

"Myslíte si, že tohle je nějaká hra?" Je větší blázen než já. "Budete muset odejít." Snažil se ji uchopit, ale vytrhla se mu.

"V žádném případě!" Couvala s nožem napřaženým proti němu. "Hádám, že mám stejný právo tady být jako vy. Jen mě zkuste vyhodit a já začnu tak hlasitě ječet, že tady na ty dveře budou bouchat všichni gestapáci ve městě."

"Vy máte nůž, ale já mám pistoli."

"Jo, ale vy se ji neodvážíte použít!"

March si prohrábl rukou vlasy. Myslel si: Věřil sis, jak jsi mazaný, žes ji našel, žes ji přinutil, aby se sem vrátila. A přitom ona se celou tu dobu chtěla vrátit sem. Něco hledá... Byl blbec.

Řekl: "Vy jste mi lhala."

Ona řekla: "Vy jste mi lhal. Takže jsme vyrovnáni."

"Tohle je nebezpečné. Já vás prosím, nemáte ani tušení..."

"Já vím jen tohle: moje kariéra mohla skončit kvůli tomu, co se stalo v tomhle bytě. Dostala bych padáka, až bych se vrátila do New Yorku. Vyhadují mě z téhle příšerné země a já chci vědět proč!"

"Jak mám vědět, že vám můžu věřit?"

"Jak mám vědět, že můžu věřit já vám?"

Stáli tak možná půl minuty: on, s rukou ve vlasech, ona, se stříbrným dopisním nožem stále naměřeným na něho. Naproti přes náměstí začaly hodiny odbíjet. March se podíval na své hodinky. Bylo už deset.

"Na tohle nemáme vůbec čas." Mluvil rychle. "Tady jsou klíče k bytu. Tenhle je ke dveřím dole u schodů. Tenhle je tady k hlavnímu vchodu. Tenhle se hodí k nočnímu stolku. Tohle je k psacímu stolu. Tenhle - zvedl jej - tenhle, myslím, je k trezoru. Kde je?"

"Já nevím." Když viděla jeho nevěřící pohled, dodala: "Přisáhám!"

Hledali v tichosti pár minut, posouvali nábytek, zvedali koberečky, dívali se za obrazy. Najednou řekla: "Tohle zrcadlo je nějak volné."

Bylo to malé starožitné zrcadlo, možná třicet čtverečních centimetrů nad tím stolem, kde otevírala dopisy. March vzal pozlacený rámeček. Trochu povolil, ale od zdi víc nešel.

"Zkuste tohle." Podala mu ten nůž.

Měla pravdu. Dvě třetiny dole na levé straně za okrajem byla malinká páčka. March ji špičkou dopisního nože zmáčkl a cítil, jak cosi povolilo. Zrcadlo bylo na pantech. Otočilo se a ukázalo sejf.

Prohlédl jej a zaklel. Klíček nestačil. Byl tu ještě zámek na číselnou kombinaci.

"Je to na vás moc?" zeptala se.

"Za nepříznivých okolností," citoval March, "vynalézavý důstojník ze situace vždycky vytěží nějakou možnost." Zvedl telefon.

16. Sejf

Détente, 1. (a) uvolnění, rozpuštění, povolení(něčeho co je napnuté); relaxace (svalová).

(b) uvolnění mezinárodního napětí.

Pět tisíc kilometrů daleko odtud prezident Kennedy nasadil svůj slavný úsměv. Stál za hroznem mikrofonů a mluvil k davu na fotbalovém stadionu. Za ním se rozprostíraly červeně - modro - bílé transparenty - "Znovuzvolíme Kennedyho!" "Další čtyři v šedesátém čtvrtém!" Così zakřičel, čemu March nerozuměl a dav mu jásavě odpovídal.

"O čem to mluví?"

Televize ve Stuckartově bytě vydávala modravou záři. Novinářka překládala. "Němci mají svůj systém a my máme také svůj. Ale všichni jsme obyvatelé jedné planety. A pokud si tohle naše dva národy budou pamatovat, já upřímně věřím, že budeme mít mír! - Narážka pro hlasitý potlesk přiblížlého publika."

Skopla s nohou své střevice a lehla si na břicho před televizorem.

"Aha. Tady bude ten vážnej kus." Počkala, až domluvil a pak zase překládala. "Říká, že plánuje během své návštěvy na podzim nastolit otázku lidských práv." Zasmála se a kroutila hlavou. "Bože můj, ten Kennedy tak kecá! Jediná věc, kterou opravdu chce, je posbírat v listopadu víc hlasů!"

"Lidská práva?"

"To jsou ty tisíce disidentů, co vaši lidi pozavírali v koncentracích. Milióny Židů, co zmizeli ve válce. Mučení. Zabíjení. Promiňte, že se o tom zmiňuju, ale my máme tohle buržoasní přesvědčení, že lidské bytosti mají práva. Kde jste byl posledních dvacet let, co?"

Opořzení v jejím hlase ho šokovalo. Nikdy předtím vlastně pořádně s žádnou Američankou nepromluvil, jenom se setkal s příležitostnými turisty - a těch pár cestovalo po městě pod dohledem, ukázali jim jenom to, co Ministerstvo propagandy chtělo, jako třeba když delegáti červeného kříže navštěvovali koncentrační tábory. Když ji tak nyní poslouchal, napadlo ho, že ona vlastně ví o nedávné historii jeho země víc než on sám. Cítil, že by se měl nějak bránit, ale nevěděl jak.

"Mluvíte jako politik," bylo jediné, na co se zmohl. Ani se mu na to nenamáhala odpovědět.

Podíval se znovu na tu postavu na obrazovce. Kennedy působil dojmem mladistvé síly přes to, že měl brýle a začínající pleš.

"Vyhraje?" zeptal se.

Byla zticha. Na okamžik si myslel, že se rozhodla s ním už nepromluvit. Potom řekla: "Ted' ano. Vypadá ve formě na pětasedmdesátíka, co říkáte?"

"Opravdu." March stál asi metr od okna a kouřil cigaretu, střídavě pozoruje televizi a náměstí. Doprava byla malá - většinou lidé vracející se z večere nebo kina. Mladý pár se držel za ruce pod sochou Todta. To mohlo být gestapo; těžko říci.

Milióny Židů, které zmizely ve válce... Riskoval vojenský soud už jenom tím, že s ní mluvil. Přitom ale její hlava - to je určitě pokladnice, plná neuvážených věcí, které pro ni nemají žádný význam ale pro něho mají cenu zlata. Kdyby se mu mohlo podařit nějak překonat její divokou zášť, nějak se vyhnout propagandě...

Ne. To je směšný nápad. Měl už takhle dost vlastních problémů.

Obrazovku zaplnil detail blondaté komentátorky; za ní byl sdružený portrét Kennedyho a Führera s jediným slovem "Détente."

Charlotte Maguirová si ze Stuckartova baru nalila sklenici skotské. Ted' jí zvedla proti televizi v posměšném přípitku. "Na Josefa P. Kennedyho: Presidenta Spojených států - smířovače, anti - semitu, gangstera a hajzla. Ať se smažíš v pekle!"

Venku hodiny odbíjely deset třicet, deset čtyřicet pět, jedenáct.

Řekla: "Třeba si to tenhle váš kamarád radši rozmyslel?"

March zavrtěl hlavou. "On přijde."

O chvíli později vyjela na náměstí pomačkaná modrá škodovka. Opsala pomalý okruh po náměstí, potom znovu zatočila a zaparkovala naproti jejich domu. Ze sedadla řidiče vystoupil Max Jaeger; z druhé strany vystoupil malý mužik

v obnošeném sportovním saku s plstěným kloboukem nesoucí v ruce doktorskou kabelu. Mrknul nahoru ke čtvrtému patru a couvnul, ale Jaeger ho chytil za ruku a postrčil ke vchodu.

V tichu bytu se rozezněl bzučák.

"Bude nejlépe," řekl March, "když nebudete mluvit."

Pokrčila rameny. "Jak chcete."

Šel do haly a zvedl domácí telefon.

"Ahoj Maxi."

Zmáčkl knoflík a otevřel jim dveře. Chodba byla prázdná. Za minutu tlumené cinknutí signalizovalo příjezd výtahu a objevil se ten mužík. Klopýtal po chodbě a do Stuckartovy předsíně bez jediného slova. Byl to padesátník a nesl s sebou, jako odporný dech, zápach zapadlých uliček - podezřelých transakcí, falešných hráčů a bleskově složených karetních stolků, kdykoli se na schodech ozvaly kroky. Jaeger šel těsně za ním.

Když mužík uviděl, že March není sám, stáhl se do rohu.

"Kdo je ta ženská?" obrátil se na Jaegera. "Neřek ste mi vůbec nic vo tý ženský! Kdo je to?"

"Bud' zticha Willi," řekl Max. Lehce ho strčil do obývacího pokoje.

March řekl: "Nevšímej si jí, Willi. Podívej se na tohle."

Rozsvítil lampu a namířil nahoru.

Willi Stiefel se krátce mrknul na sejf. "Anglickej," povídá. "Pancéřování jeden a půl centimetru, vysoce tažná ocel. Pět mechanismů. Osmimístnej kód. Šesti, jestli budete mít kliku." Zaprosil Marche: "Prosím vás, pane Sturmbannführer. Příště bych dostal gilotinu."

"Gilotinu dostaneš teďka," řekl Jaeger, "jestli s tím hned nepohneš!"

"Patnáct minut, pane Sturmbannführere. A pak vypadnu. Souhlasíte?"

March přikývl. "Souhlas."

Stiefel se naposledy nervózně podíval na novinářku. Potom si sundal klobouk a sako, otevřel kabelu a vyndal pár tenkých gumových rukavic a stetoskop.

March odvedl Jaegera k oknu a pošeptal mu: "Musel jsi ho moc přesvědčovat?"

"Co myslíš? Jenže potom jsem mu řek, že na něho pořád ještě platí dvaadvacítky. Pak mu to došlo."

Paragraf čtyřicet dva Říšského trestního zákoníku uvádí, že "recidivující zločinci a kriminálníci porušující morálku" mohou být zatčeni při pouhém podezření, že by mohli spáchat nějaký zločin. Národní socialismus učí, že zločinnost je již v krvi: něco, s čím se člověk už narodí jako třeba s hudebním talentem nebo s blond vlasy. Tím pádem výše trestu byla dána spíše povahou kriminálního než jeho zločinem. Gangster, který ukradl pár marek po pěstní rvačce, mohl být odsouzen k trestu smrti z důvodů, že "ukázal tendenci ke zločinu, která je tak hluboko, hluboko zakořeněná, že vyloučila možnost, aby se kdy stal platným členem své společnosti." Avšak druhý den u toho samého soudu - loajální člen Strany, který zastřelil svou ženu kvůli urážlivé poznámce, mohl dostat jenom podmíněný trest.

Stiefel si nemohl dovolit další zatčení. Nedávno si odsloužil devět let ve Spandau za vyloupení banky. Neměl na vybranou. Musel spolupracovat s policií, ať na něm chtěli cokoli - stát se donašečem, agentem provokatérem nebo otevíračem sejfů. Nyní měl hodinářskou opravnu ve Weddingu a přísahá, že žije poctivě: tomuto prohlášení nevinnosti ale bylo těžké uvěřit, když ho teď člověk pozoroval. Umístil stetoskop na dveře sejfů a občas otáčel číselníkem. Měl zavřené oči, když naslouchal cvakání stavítek zámku jak zapadala na svá místa.

Dělej, Willi. March si třel ruce. Napjatým očekáváním ani necítil konečky prstů.

"Ježíšmarjá," povídá Jaeger přidušeným hlasem. "Doufám, že víš, co děláš?"

"Vysvětlím ti to až později."

"Ne, díky. Říkal jsem ti už: nechci nic vědět."

Stiefel se narovnal a zhluboka si povzdechl. "Jedna," řekl. Jednička byla první číslo kombinace zámku.

Stejně jako Stiefel Jaeger se pořád ohlížel na to děvče. Seděla demonstrativně potichu v jednom z těch pozlacených křesel, ruce složené v klíně. "Nějaká cizinka, kristepane!"

"Šest."

A tak to pokračovalo, jedno číslo každých pár minut, až nakonec, v 1135, Stiefel řekl Marchovi: "Kdy se narodil ten majitel?"

"Proč?"

"Ušetřilo by mi to čas. Myslím, že to nařídil na svoje datum narození. Dotedka mám jedna - šest - jedna - jedna - jedna - devět. Šestnáctého jedenáctého měsíce, devatenáct set..."

March zkontroloval svoje zápisky z hesla Stuckart v Kdo je kdo.

"Devatenáct set dva."

"Nula - dva." Stiefel zkusil tu kombinaci a polom se usmál.

"Obvykle to bejvá datum narození majitele," řekl, "nebo Führerovy narozeniny nebo Den národního obrození." Zatáhl a otevřel dvířka.

Byl to malý trezor: patnácticentimetrová krychle obsahující jenom papír, žádné bankovky nebo klenoty - starý papír, alespoň většinou. March to dal na hromadu na stůl a začal se s tím probírat.

"Já bych teďka rád šel, pane Sturmbannführer."

March ho ignoroval. Převázané rudou stužkou tady byly smlouvy na nemovitosti ve Wiesbadenu - podle toho, jak to vypadalo, nějaký rodinný dům. Byly tu akcie. Hoesch, Siemens, Thyssen: společnosti to byly normální, ale investované sumy byly astronomické. Pojistky. Lidský rozměr: fotografie Marie Dymarské v pozici reklamních modelek z padesátých let.

Najednou Jaeger zařval od okna varování: "Už jsou tady, ty jeden pitomej idiote!"

Šedé BMW bez poznávací značky kroužilo rychle kolem náměstí sledované vojenským nákladákem. Vozidla zprudka zastavila, blokuje celou ulici. Z auta vyskočil muž v přepásaném koženém kabátě, zadní korba nákladáku se vyklopila a ven začali vyskakovat esesáci se samopaly.

"Dělejte! Dělejte!" ječel Jaeger. Začal strkat Charlie a Stiefela ke dveřím.

March třesoucími se prsty rychle listoval dál zbývajících papírů. Modrá neoznačená obálka. Něco těžkého uvnitř.

Záložka obálky byla otevřená. Uviděl hlavičku písma ve zlatě - Zaugg und Cie, bankéři - a napsal si ji do kapsy.

Bzučák dole u hlavního vchodu se rozezněl dlouze a naléhavě.

"Musej vědět, že jsme tady nahoře!"

Jaeger se zeptal: "A co teď?" Stiefel zbledl. Novinářka stála bez hnutí. Vypadalo to, že neví co se děje.

"Do sklepa!" zavolal March. "Třeba nás minou. Zavolej výtah!"

Ostatní tři se rozeběhli ven do chodby. March začal cpát papíry zpátky do sejfu, zabouchl jej, zatočil ciferníkem zámku a přirazil zpátky zrcadlo. Nebyl čas dělat cokoli s porušenou pečetí na dveřích bytu. Drželi kvůli němu výtah. Protáhl se dovnitř a kabina začala sestupovat.

Třetí patro, druhé patro...

March se modlil, aby se nezastavili v přízemí. Nezastavili. Výtah se otevřel do prázdného sklepa. Nad hlavami slyšeli dupot přepadového oddílu na mramorové podlaze.

"Tudy!" Vedl je do protileteckého krytu. Mřížka ventilačního potrubí byla tam, kde ji nechal, opřená o zeď.

Stiefel nepotřeboval radit. Rozběhl se k potrubí, zvedl svou kabelu nad hlavu a vhodil ji dovnitř otvoru. Začal se škrábat po hrubé cihlové zdi a snažil se zvednout se za kabelou, jeho nohy klouzaly po zdi hledající oporu. Zaječel přes rameno: "Pomozte mi!" March a Jaeger ho chytli za nohy a nadzvedli. Mužik nejdřív strčil do díry hlavu a pak byl pryč.

Přiblížilo se k nim cvakání a dupot holínek na betonové podlaze. Esesáci objevili vchod do sklepa. Nějaký chlap cosi hulákal.

March řekl Charlie: "Teď vy."

"Něco vám povím," odpověděla mu a ukázala na Jaegera. "Ten to nedokáže."

Jaegerovi ruce sjely k pasu. Byla to pravda. Byl moc tlustý. "Já tu zůstanu. Něco si vymyslím. Vy dva zmizte."

"Ne." Začínala z toho být fraška. March vzal z kapsy obálku a vtiskl ji Charlie do ruky. "Vemte si tohle. Možná nás budou prohledávat."

"A vy?" Měla v jedné ruce ty svoje stupidní střevíce a už vylézala na židli.

"Počkejte, až o sobě dám vědět. Nikomu nic neříkejte." Popadl ji, rukama sevřel pod kolena a vystrčil nahoru. Byla tak lehounká, div ho to nerozplakalo.

Esesáci už byli ve sklepe. Podél chodby se začalo ozývat bouchání rozrážených dveří.

March bleskurychle zasunul mřížku na místo a odkopnut dřevěnou židli dál.

17. Zadržení

ČTVRTEK 16. DUBNA

Až bude národní socialismus vládnout dostatečně dlouho, nebude už

možné, aby se začala rozvíjet jiná forma života, než je ta naše.

Adolf Hitler,

11. červenec 1941

Šedý BMW ujížděl na jih po Saarland Strasse kolem rozpadajících se hotelů a opuštěných obchodů centrálního Berlína. U tmavého masívu Muzea für Völkerkunde zatočil vlevo na Prinz - Albrecht Strasse směrem k velitelskému Gestapu.

V autech existovala nadřazenost, jako ostatně ve všem. Orpo vyfasovalo malinké Oply. Kripo mělo Volkswageny - čtyřdveřové verze původních bojových vozidel KdF, ty dělnické vozy s oblým zadkem, které chrlily po miliónech továrny Fallersleben. Ale Gestapo bylo něco extra. Ti se vozili v BMW 1800 - hrozivých krabicích se řvoucími upravenými motory a pochmurnou šedou karoserií.

March sedící na zadním sedadle vedle Jaegera nespouštěl oči z muže, který je zatkl a který byl velitelem přepadení Stuckartova bytu. Když je vedli ze sklepení do chodby domu, pozdravil je perfektním Heil Hitler. "Sturmabführer Karl Krebs, Gestapo!" Marchovi to nic neřekalo. Ale teprve nyní v BMW podle jeho profilu ho poznal. Krebs byl jeden z těch důstojníků SS, kteří byli v Buhlerově vile s Globusem.

Bylo mu asi třicet let, měl hranatý inteligentní obličej a bez uniformy by vypadal jako kdokoli - právník, bankéř, eugenista, popravčí. Tak tomu bylo se všemi mladými muži jeho věku. Sjeli s montážního pásu výrobní linky na Pimpfy, Hitlerjugend, Národní službu a Radost k síle. Poslouchali ty samé projevy, četli stejná hesla, jedli stejný eintopf, aby pomohli Zimní nadaci. Byli to tahouni režimu, neznající žádnou jinou autoritu kromě Strany a byli tak spolehliví a všudypřítomní jako Volkswageny Kripa.

Auto zastavilo a Krebs byl téměř současně už na chodníku a otevíral dveře. "Tudy, prosím, pánové."

March se vysunul ven a ohlédl se zpátky do ulice. Krebs byl sice zdvořilý jako vedoucí skautů, ale deset metrů za nimi se už otevíraly dveře druhého BMW, ještě než stačil zastavit, a objevili se ozbrojení tajní. Tak tomu bylo od jejich objevení na Fritz - Todt Platzu. Žádné hlavě na břicho, žádné zatýkácké formule, žádné náramky. Jenom telefon na velitelskému, po němž následovala klidná žádost "prodiskutovat si tyto záležitosti dále." Krebs je také požádal, aby odevzdali svoje zbraně. Zdvořilost, ale za tou zdvořilostí jako vždy - hrozba.

Velitelskému Gestapu bylo ve velkolepé wilhelmské pětiposchodové budově s průčelím na sever a nikdy tam nezasvitilo slunce. Před lety, v době Výmarské republiky, tato muzeu podobná stavba sloužila jako Berlínská škola umění. Když ji převzala tajná policie, donutila studenty, aby ve dvoře spálili své modernistické obrazy. Dnes večer byla vysoká okna chráněná tlustou drátěnou clonou, opatření proti teroristům. Za jemným pletivem, jakoby v mlze, svítily

lustry.

March se rozhodl, že ze zásady nikdy nepřekročí tenhle práh a do dnešní noci mu to vycházelo. Do vstupní haly vedly tři kamenné stupně. Další schody a pak veliký klenutý foyer, rudý koberec na kamenné podlaze, dutá ozvěna jako v katedrále. Bylo tu rušno. U Gestapa byly vždycky ty časné ranní hodiny rušné. Z hloubi budovy se ozvala tlumená ozvěna zvonů, kroků, zapískání, a výkřik. Tlust'och v uniformě Obersturmführera se dloubal v nose a bez zájmu si je prohlížel.

Šli dál dolů chodbou lemovanou hákovými kříži a mramorovými bustami vedení Strany - Göringa, Goebbelse, Bormanna, Franka, Leye a dalších - modelovaných podle vzoru římských senátorů. March slyšel, jak je následují tajní agenti. Mrknul na Jaegera, ale Max zíral upřeně před sebe, čelisti křečovitě sevřené.

Další schodiště, další chodba. Koberec tady ustoupil linoleu. Stěny zašlé. March hádal, že jsou asi někde v zadním traktu budovy, v druhém patře.

"Kdybyste počkali tady," řekl Krebs. Otevřel tlusté dřevěné dveře. Neonové osvětlení se probralo k životu. Ustoupil stranou, aby mohli projít dovnitř. "Kávu?"

"Díky."

A byl pryč. Jak se dveře zavíraly, uviděl March jednoho ze strážných, jak se zalovenýma rukama zaujímá postavení venku na chodbě. Napůl čekal, že uslyší otočení klíče v zámku, ale neozvalo se nic.

Zavedli je do jakési vyšetřovací místnosti. Uprostřed podlahy stál hrubý dřevěný stůl, na každé straně dřevěná židle, půl tuctu dalších postavených ke zdi. Bylo tu malé okno. Proti němu byla reprodukce portrétu Reinharda Heydricha od Josefa Vietze v laciném plastickém rámu. Na zemi byly drobné hnědé skvrny, které Marchovi připadaly jako zaschlá krev.

Prinz-Albrecht Strasse, to bylo černé srdce Německa, slavné jako Vítězná třída a Velká hala, jenomže bez turistických autobusů. V čísle osm: Gestapo. V čísle devět: osobní stan Heydricha. Za rohem: samotný palác Prince Albrechta, hlavní velitelství SD, výzvědné služby Strany. Všechny tři části spojoval komplex podzemních chodeb.

Jaeger cosi zamumlal a zhroutil se do židle. March nemohl přijít na žádnou vhodnou odpověď, a tak se díval z okna. Nabízelo neomezený výhled do dvorů paláce, které se rozprostíraly za budovou Gestapa - na temné shluky keřů, inkoustově modrou plochu trávníku, nahé větve lip, které trčely jako pařáty proti nebi. Dál vpravo, osvětlená skrz holé stromy, stála sklobetonová kostka Europa-Hausu, postaveného ve dvacátých letech židovským architektem Mendelsohnem. Strana jej nechala stát jako památník jeho "pygmejské fantazii": utopený mezi Speerovými žulovými monolity byl jak pouhá hračka. March si vzpomněl na jedno nedělní odpoledne, kdy byli s Pilim na svačině v jeho zahradním restaurantu na střeše.

Zázvorová limonáda, ovocný dort se šlehačkou, k tomu malá dechová kapela hrající - co jiného? - směs z Veselé vdovy, staré dámy s jejich rafinovanými nedělními klobouky a malinkými prsty zakřivenými kolem kostního porcelánu.

Většina si dávala pozor, aby se nedívala na ty černé budovy za stromy. Pro jiné ta blízkost Prinz-Albrecht Strasse, jako by vytvářela jakési napětí jako třeba piknik vedle vězení. Dole ve sklepě bylo Gestapu oficiálně povoleno praktikovat to, čemu Ministerstvo spravedlnosti říká "zvýšený výslech". Pravidla byla stanovena civilizovanými muži v teplých kancelářích a vyžadovala přítomnost lékaře. Před pár týdny se na Werderscher Marktu hovořilo o jedné takové věci. Někomu se doslechl o nejnovějším triku mučitelů: tenká skleněná cévka se zavede do penisu podezřelého a pak se rozlomí.

Smyčce hrají

známý refrén,

lásko stůj...

Potřásl hlavou, promnul si kořen nosu a snažil se vyjasnit si to v hlavě.

Mysli!

Nechal za sebou zdokumentovanou stopu ze všelijakých náznaků, z nichž každý sám o sobě stačil na to, aby dovedl Gestapo do Stuckartova bytu. Žádal o Stuckartův spis. Diskutoval o tom případu s Fiebesem. Zatelefonoval domů k Lutherovi. Šel hledat Charlotte Maguirovou.

Bál se o tu Američanku. I kdyby se jí podařilo zmizet z Fritz-Todt Platzu, Gestapo si ji zítra vyzvedne. "Rutinní otázky, Fräulein... Co je tohle za obálku, prosím vás?... Jak jste k ní přišla?... Popište toho člověka, co otevřel ten trezor..." Byla tvrdá, se sebejistotou herečky, ale to by jí v jejich rukách nevydrželo ani pět minut.

March spočinul čelem na chladné tabuli okenního skla. Okno bylo zatlučené hřebíky. Dolů to bylo rovných patnáct metrů.

Dveře se za ním otevřely. Snědý chlap v košili, páchnoucí potem, vešel dovnitř a položil na stůl dva hrnky kávy. Jaeger, který seděl s rukama složenýma, řekl dívaje se na své holínky: "Jak dlouho ještě?"

Chlap pokrčil rameny - hodinu? noc? týden? - a odešel. Jaeger ochutnal kávu a zašklebil se. "Prasečí chcanky." Zapálil si cigaretu a převaloval kouř v ústech než jej ve vlnách poslal po místnosti.

Zírali s Marchem na sebe. Po chvíli řekl Max: "Víš, že si moh zdrhnout?"

"A nechat tě v tom? To by nebylo fér." March ochutnal kávu. Byla vlažná. Zářivkové osvětlení blikalo, syčelo a Marchovi z toho hučelo v hlavě. Takhle s tebou zacházejí. Nechají tě až do dvou či tří ráno, až je tvoje obrana nejslabší a tvoje tělo nejzranitelnější. Znal tenhle part jejich hry stejně tak dobře jako oni.

Spolkl to hnusné kafe a zapálil si cigaretu. Cokoli, jen vydržet vzhůru. Cítil vinu kvůli té ženě, kvůli svému příteli.

"Jsem idiot. Neměl jsem tě do toho tahat. Promiň."

"Zapomeň na to." Jaeger odehnal kouř. Naklonil se kupředu a zašeptal. "Musíš mi dovolit, Xavi, abych moh přiznat taky svojí vinu. Tak tady se najednou ocitá ten dobřej soudruh Jaeger! Hnědá košile. Černá košile. Krucci, jakákoli košile! Dvacet let jsem věnoval posvátnému cíli, abych se do ničeho nenamočil!" Popadl Marche za koleno. "Pomáhal

jsi mi přeci. Jsem tvým dlužníkem."

Hlavu měl skloněnou. Šeptal. "Oni si tě už vytypovali, kamaráde. Samotář. Rozvedenej. Oni s tebe stáhnou kůži za živa."

Ale já? Ten vetkej konformista Jaeger. Vzal si nositelku Kříže německého mateřství. Nic menšího než bronzová třída. Třeba nejsem tak dobrej ve své práci, ale..."

"To není pravda."

"...ale spolehlivej. Představ si, že bych ti včera ráno bejval neřek, že Gestapo převzalo ten Buhlerův případ. Pak ses třeba vrátil a to já ti navrhl, abysme prověřili Stuckarta. Oni se kouknou na můj záznam. Když to takhle řeknu já, tak to koupěj."

"To je od tebe hezký."

"Kristepane - nech si to."

"Ale nebude to k ničemu."

"Proč ne?"

"Protože tohle je mimo laskavosti a vzájemný protislužby, copak to nechápeš? Co Buhler a Stuckart? Ti byli ve Straně dokonce ještě než jsme se narodili! A kam se poděly ty protislužby, když je potřebovali?"

"Ty si fakt myslíš, že je Gestapo zabilo?" Jaeger vypadal ustrašeně.

March dal prst na ústa a kývl k portrétu. "Neříkej mi nic, co bys nemoh říct Heydrichovi," zašeptal.

Noc se vlekla v tichu. Asi ve tři hodiny Jaeger srazil dohromady pár židlí, nemotorně se na ně složil a zavřel oči. Během pár minut už chrápal. March se vrátil na své místo k oknu.

Doslova cítil, jak mu Heydrichovy oči provrtávají záda. Snažil se to ignorovat, nepodařilo se mu to, a tak se postavil k portrétu čelem. Černá uniforma, vyzábělý obličej, stříbrné vlasy - vůbec žádná lidská podoba, ale fotografický negativ nějaké lebky; rentgen. Jedinou barvou tady byl střed té masky smrti: ty drobné leděmodré oči jako střepy zimní oblohy. March se s Heydrichem nikdy nesetkal, slyšel o něm jen povídat. Tisk ho prezentoval jako Nietzscheho supermana, který najednou obživil. Heydrich ve své pilotní uniformě (létal při bojových operacích nad Východní frontou). Heydrich ve svém šermířském dresu (šermoval za Německo na Olympiádě). Heydrich se svými houslemi (dokázal úplně rozplakat svým vášnivým přednesem posluchače). Když před dvěma roky vybuchl ve vzduchu letoun vezoucí Heinricha Himmlera, Heydrich se stal po něm Reichsführerem SS. Ted' se říkalo, že by měl nahradit Hitlera. Po Kripu se šušovalo, že říšský policejní vůdce rád mlátí prostitutky.

March se posadil. Zmocňovala se ho tupá únava, která ho paralyzovala: nejdříve nohy, potom tělo, nakonec mysl. Chtě nechtě upadl do polospánku. Jednu chvíli si myslel, že kdesi v dálce uslyšel výkřik - lidský a ztracený - ale mohl to být sen. V hlavě mu zněla ozvěna kroků. Otočení klíče. Klaply dveře cely.

Probudilo ho neurvalé trhnutí.

"Dobré jitro, pánové. Doufám, že jste si trochu odpočinuli?" Byl to Krebs.

March se cítil mizerně. Mhouřil oči do bodavého neonového světla. Okny vypadala obloha perlově šedá přicházejícím ránem.

Jaeger zabručel a shodil nohy na podlahu. "Co teď?"

"Ted' si promluvíme," řekl Krebs. "Pojďte."

"Kdo si ten kluk myslí, že je," bručel potichu Jaeger k Marchovi, "aby nás takhle buzeroval?" Ale dával si přitom pozor, aby ho nikdo jiný neslyšel.

Vyšli na chodbu a March byl zvědavý, co to s nimi hrají za hru. Výslech je umění noci. Proč to nechávají až na ráno? Proč jim dali šanci, aby získali zpátky sílu, aby si vymysleli nějakou historku?

Krebs se nedávno oholil. Měl kůži potřísněnou krvavými tečkami. Řekl: "Umývárna je vpravo. Budete se chtít dát do pořádku." Byl to rozkaz spíše než otázka.

Se zarudlýma očima a neoholený vypadal March v zrcadle spíš jako mukl než jako policista. Naplnil umývadlo, vyroloval si rukávy a uvolnil vázanku, nastříkal si vodu do tváře, na paže a na krk a nechal ji téci dolů po zádech. To studené žihadlo ho přivedlo zpátky k životu.

Jaeger stál vedle něho. "Pamatuj si, co jsem řekl."

March rychle zavřel kohoutky. "Dej si pozor."

"Myslíš, že odposlouchávají toaletu?"

"Odposlouchávají všechno."

Krebs je vedl dolů po schodech. Za ně nastoupili strážé. Že by sklep? Dupali přes vestibul - ted' tišší, než když sem přijeli - a ven do nevraživého světla.

Tak ne sklep!

V BMW na ně čekal stejný řidič, který je přivezl ze Stuckartova bytu. Konvoj se rozjel na sever do dopravní špičky, která právě začínala kolem Potsdamer Platzu. Ve velkých obchodech výkladní skříně posvátně ukazovaly velké zlaté zarámované fotografie Führera - oficiální portrét z poloviny padesátých let od anglického fotografa Beatona. Kolem rámu se pnuly girlandy větvíček a květů, tradiční ozdoba pozdravující Führerovy narozeniny. Ještě čtyři dny a každý z nich uvidí nové houští hákových křížů. Brzy bude celé město jeden les červené, bílé a černé.

Jaeger se křečovitě držel opěrky pro ruce a vypadal, že je mu zle. "No tak, Krebsi," vysoukal ze sebe lichotivým hlasem. "Máme všichni stejnou šarži. Můžete nám přece říct, kam nás to vezete?"

Krebs neodpověděl. Před nimi se zvedala Velká hala. Deset minut na to, když BMW zatočilo vlevo na Východozápadní osu, March už tušil jejich cíl.

Bylo už skoro osm, když dorazili na místo. Buhlerova vila byla celá dokořán. Parcela byla plná všelijakých vozů a černala se uniformami. Jeden voják SS pročešával trávník protonmagnetometrem. Za ním, zaražená do půdy, byla celá

řada červených praporků. Další tři vojáci kopali díry. Na šterku parkoval BMW Gestapa, nějaký nákladák a velký pancéřovaný skříňový nákladák používaný pro dopravu zlatých prutů a cihel.

March cítil, že do něho Jaeger dloube. Za domem ve stínu byla zaparkovaná pancéřovaná limuzína Mercedes a její řidič se opíral o karoserii. Nad mřížkou chladiče visel trojúhelníkový kovový emblém: stříbrné blesky SS na černém pozadí; v jednom rohu, jako symbol tajného spolku, bylo švabachem napsané písmeno K.

18. Krádeže obrazů

Šéf Říšské kriminální policie byl stařec. Jmenoval se Artur Nebe a byl živou legendou.

Nebe byl hlavou berlínské detektivní armády dokonce ještě před tím, než se Strana dostala k moci. Měl malou hlavu a zažloutlou vrásčitou kůži želv. V roce 1954 na oslavu jeho šedesátých narozenin mu Říšský sněm odhlasoval velké panství, zahrnující čtyři vesnice, někde u Minska v Ostlandu, ale on se tam nikdy nebyl ani podívat. Žil sám se svou na lůžko upoutanou ženou v Charlottenburgu, ve velkém domě charakteristickém pachem desinfekce a syčením čistého kyslíku. Občas se šušalo, že se ho chtěl Heydrich zbavit, aby dosadil do vedení Kripa svého vlastního člověka, ale neodvážil se toho. "Strejček Artur" mu přezdívali na Werderscher Marktu. Strejček Artur. Ten věděl všechno.

March už kdysi zahlédl Nebeho z dálky, ale nikdy se s ním nesetkal. Teď seděl u Buhlerova klavíru a jednou zažloutlou rukou vybrnkával pár vysokých tónů. Nástroj byl nenaladěný a zvuk se nesnášel se vzduchem plným prachu.

U okna, zády do místnosti, stál Odilo Globus. Krebs srazil paty a zasalutoval. "Heil Hitler! Vyšetřovatelé March a Jaeger."

Nebe pokračoval v brnkání na piano.

"Á!" Globus se otočil. "Dva velký detektivové!"

Při bližším pohledu to byl býk v uniformě. Límeček se mu zařezával do krku. Ruce mu visely po boku sevřené hněvem v zčervenalých pěstech. Na jeho levé tváři byla spousta jizev, modravé žilky na karmínovém pozadí. Brutalita kolem něho praskala v suchém vzduchu jako statická elektřina. Pokaždé, když Nebe zahrál nějaký tón, sebou Globus nervózně trhnul. Marche napadlo, že by starého pána nejraději praštil pěstí, ale nemůže. Nebe měl vyšší šarži.

"Jestli tady pan Oberstgruppenführer skončil svůj recitál," procedil Globus mezi zuby, "můžeme začít."

Ruka Nebeho strnula ve vzduchu nad klávesami. "Na co má někdo doma Bechsteina a nechává jej nenaladěného?" Podíval se na Marche. "Proč by to dělal?"

"Na piano hrála jeho manželka, pane," řekl March. "Zemřela před jedenácti lety."

"A za celou tu dobu tu nikdo nehrál?" Nebe potichu zavřel víko klavíru a pak přejel prstem po prachu. "Zvláštní."

Globus řekl: "Máme moc práce. Dneska brzo po ránu jsem hlásil Říšskému vůdci jistý záležitost. Jak víte, pane Oberstgruppenführere, tohle setkání se koná na jeho rozkaz. Krebs přednese stanovisko Gestapa."

March s Jaegerem na sebe pohlédli. Tak to došlo až k samému Heydrichovi!

Krebs měl napsanou zprávu. Začal číst svým přesným bezvýrazným hlasem.

"Oznámení o smrti doktora Josefa Buhlera obdrželo Gestapo faxem na velitelství Gestapa od nočního dozorcího důstojníka berlínské kriminální policie ve dvě patnáct včera ráno, patnáctého dubna."

"V osm třicet, vzhledem k čestné hodnosti soudruha Buhlera jakožto SS Brigadeführera, byl o jeho skonu informován osobně Reichsführer."

March měl ruce sejaté za zády a nehty zarýval do dlaní. V Jaegerově tváři se rozechvěl sval.

"V době jeho smrti dokončovalo Gestapo vyšetřování činnosti soudruha Buhlera. Vzhledem k tomu a vzhledem k dřívějšímu postavení zesnulého v Generální správě, byl případ přehodnocen jako věc státní bezpečnosti a vedení celé operace předáno Gestapu."

Avšak vzhledem k evidentnímu porušení styčných pravidel nebylo toto předání sděleno vyšetřovateli Kripa Xavieru Marchovi, který se dopustil ilegálního vstupu do domu zesnulého."

Tak Buhlera vyšetřovalo Gestapo! March zápasil s tím, aby udržel upřený pohled na Krebse a neutrální výraz.

"Dále: smrt soudruha Wilhelma Stuckarta. Pátráním Gestapa bylo zjištěno, že tyto dva případy souvisí. Opět byl informován Reichsführer. Opět bylo vyšetřování celé záležitosti převedeno na Gestapo. A opět vyšetřovatel March, tentokrát doprovázený vyšetřovatelem Jaegerem, vedl své vlastní vyšetřování v bytě zemřelého."

V nula - nula - dvě, šestnáctého dubna byli mnou zajištěni vyšetřovatelé March a Jaeger v domě, kde bydlel soudruh Stuckart. Souhlasili, že mne doprovodí na velitelství Gestapa s tím, že se tato věc objasní na vyšších místech.

Podepsán Karel Krebs, Sturmbannführer.

Datum a čas jsem napsal dnes v šest hodin ráno."

Krebs složil zprávu a podal ji šéfovi Kripa. Venku zazvonil o šterk rýč.

Nebe strčil listinu do kapsy. "Takový je tedy protokol. Samozřejmě my vydáme náš vlastní. A teď Globusi, o co tady jde opravdu? Víte, že umíráte touhou nám to sdělit."

"Heydrich chtěl, abyste to viděl sám na vlastní oči."

"Co viděl?"

"To, co tady váš člověk při jeho vyšetřování na vlastní pěst přehlídl. Pojdte prosím za mnou."

Bylo to ve sklepech a i kdyby byl býval March urazil zámek u vchodu a dostal se dolů násilím, pochyboval, že by to kdy objevil. Za hromadou obvyklého domácího haraburdí - rozbitého nábytku, odloženého nářadí a rolí hnusně špinavého koberce převázaného provazem - byla dřevem obložená stěna. Jeden z panelů obložení byl falešný.

"Víte, my jsme věděli, co hledáme." Globus si mnul ruce. "Pánové, zaručuju vám, že na něco takového jako tady už v životě vaše oči nebudou nikdy koukat."

Za panelem byla nějaká místnost. Když Globus rozsvítil světla, bylo to skutečně oslňující: jako sakristie; jako klenotnice. Andělé a svatí; mraky a chrámy; šlechtici vysedlých lících kostí v hermelínu a černém damašku; růžová

plet' roztahující se na navoněném žlutém hedvábí; květiny a východy slunce a benátské kanály...

"Jděte dovnitř," řekl Globus. "Reichsführerovi moc záleží na tom, abyste to viděli pořádně."

Byla to malá místnost - čtyři čtvereční metry, hádal March, s řadou reflektorů zabudovaných do stropu a namířených na obrazy, které pokrývaly všechny stěny. Uprostřed byla staromódní otáčecí židle takového typu, jakou asi měl v úctárně úředník v devatenáctém století.

Globus dal na opěradlo nohu v zářivě vyleštěné holínce a kopnul do něj, takže se roztočilo kolem dokola.

"Představte si ho, jak tu sedí. Dvě zamčený. Jak starý prasák v bordelu. Objevíme to včera odpoledne. Krebsi."

Krebs si vzal slovo. "Na cestě sem je specialista z Führerova muzea v Linzi. Včera v noci jsme tu měli profesora Brauna z Kaiser Friedricha tady v Berlíně, aby nám udělal předběžný odhad."

Podíval se do svazku svých poznámek.

"Momentálně víme, že máme Portrét mladého muže od Rafaela, Portrét mladého muže od Rembrandta, Krista nesoucího kříž od Rubense, Guardiho Benátský palác, Krakovská předměstí od Bellotta, osm Canalettů, nejméně třicet pět rytin od Dürera a Kulmbachův gobelín. Zbytek jenom hádal."

Krebs to recitoval, jako kdyby šlo o jména pokrmů v restauraci. Položili své bledé prsty na nádherně vybarvený oltář, který stál na prknech na konci místnosti.

"Toto je dílo norimberského umělce, Vieta Stosse, které si objednal polský král v roce 1477. Trvalo deset let, než byl zkompletován. Prostřední triptych ukazuje Pannu Marii, jak spí obklopena anděly. Postranní panely vyjevují scény ze života Ježíše a Marie. Predella," - ukázal na spodní část oltáře - "ukazuje Kristovu genealogii."

Globus řekl: "Sturmabführer Krebs tyhle věci zná. Je to jeden z našich nejinteligentnějších důstojníků."

"Tím si jsem jist," řekl Nebe. "Velice zajímavé. A odkud to všechno pochází?"

Krebs začal: "Ten Viet Stoss byl odvezen z kostela Panny Marie v Krakau v listopadu 1939..."

Globus ho přerušil: "Je to z Generální Správy. Většinou z Varšavy, myslím. Buhler to zanesl buď jako ztracený nebo ukradený. Jen sám Bůh ví, kolik ta zkorumpovaná svině toho vlastně nakradla. Jen si představte, co všechno musel jenom prodat, aby si mohl koupit tenhle barák!"

Nebe vztáhl ruku a dotkl se jednoho z těch pláten: umučený Svatý Šebestián přivázaný k dórskému sloupu se šípy vyčnívajícími z jeho zlaté pleti. Lak byl popraskaný, jako vyschlé řečiště, ale barvy pod ním - rudá, bílá, purpurová, modrá - byly stále ještě jasné. Obraz vydával slabou vůni plísně a kadidla - vůně předválečného Polska, národa, který zmizel z mapy světa. Některé z panelů, všiml si March, měly částečky omítky na okrajích - stopy zdí klášterů a kostelů, ze kterých byly strženy.

Nebe byl před tím svatým u vytržení. "Něco v jeho výrazu mi připomíná vás, Marchi." Jel prsty po obrysu těla a sípavě se zasmál. "Dobrovolný mučedník. Co vy na to, Globusi?"

Globus zavřel. "Já na svatý nevěřím. Ani mučedníky." Zíral na Marche.

"Pozoruhodné," mručel Nebe, "představte si Buhler, zrovna ten, s těmhle..."

"Vy jste ho znal?" vyhrkl March.

"Trochu, ještě před válkou. Angažovaný národní socialista a oddaný právník. To byla nějaká kombinace! Fanatik na detaily. Jako tady náš kolega od Gestapa."

Krebs se lehce uklonil. "Pan Oberstgruppenführer je velmi laskav."

"Teď jde o to," prohlásil podrážděně Globus, "že my už to o soudruhu Buhlerovi nějakou dobu víme. Známe jeho činnost v Generální správě. Známe jeho společníky. Naneštěstí někdy minulý týden ten hajzl přišel na to, že po něm jdeme."

"A zabil se?" zeptal se Nebe. "A Stuckart?"

"To samý. Stuckart byl absolutně degenerovanej. Nejenom, že si pomoh k těm krasotinkám na plátně, ale taky je rád ochutnával in natura. Buhler si na Východě nakrad, co chtěl. Co říkaj čísla, Krebsi?"

"Tajný seznam byl zhotoven pracovníky polského muzea. My ho teď máme. Umělecké poklady odvezené pouze z Varšavy: dva tisíce sedm set obrazů evropské školy; deset tisíc sedm set obrazů od polských malířů; tisíc čtyři sta soch."

A opět Globus: "Teď zrovna vykopáváme nějaký z těch soch v zahradě. Většina těch věcí šla tam, kam patří: do Führermuzea, do muzea Reichsmarschalla Göringa v Carinhallu, do galerií ve Vídni a v Berlíně. Jenomže mezi těma polskejma seznamama toho, co se odvezlo, a toho, co se přivezlo, je velikej rozdíl. Fungovalo to takhle. Státní tajemník Buhler měl přístup ke všemu. Poslal teda ty věci s eskortou Stuckartovi na ministerstvo vnitra. Všecko jakoby legálně. Stuckart zařídil uskladnění nebo to propašoval ven z Říše, aby to vyměnili za hotový peníze, klenoty, zlato - co se dá přenášet a nedá vystopovat."

March viděl, že to na Nebeho udělalo dojem, i když si to zrovna nepřál. Jeho malá očka se doslova vpíjela do uměleckých děl. "Byl v tom namočený ještě někdo z vysokých důstojníků?"

"Vy dobře znáte bývalýho náměstka ministra zahraničí, Martina Luthera?"

"Samozřejmě."

"To je náš člověk, kterého hledáme."

"Hledáte? Copak se pohřešuje?"

"Nevrátil se ze služební cesty před třemi dny."

"Beru to tak, že si jste jist, že se v té záležitosti Luther angažoval?"

"Během války byl Luther šéfem Německého oddělení ministerstva zahraničí."

"Pamatuji se. Byl zodpovědný za styk mezi ministerstvem a SS a námi, Kripem." Nebe se obrátil na Krebse. "Další fanatický národní socialista. Vy byste býval ocenil jeho - ehm - nadšení. Přitom ale tvrdý chlap. Mimochodem v tomto bodě bych rád uvedl do protokolu, jak jsem šokován, že zrovna on by se dopustil čehokoli protizákonného."

Krebs vytáhl své pero. Globus pokračoval: "Buhler ty umělecký díla ukrad. Stuckart je převzal. Lutherovi jeho postavení na ministerstvu zahraničí dávalo možnost volně cestovat za hranice. My věříme, že propašoval některé věci ven z Říše a tam je prodal."

"Kde?"

"Většinou ve Švýcarsku. Taky ve Španělsku. Možná v Maďarsku."

"A když se Buhler vrátil z Generální správy - to bylo kdy?"

Podíval se na Marche a ten řekl: "V roce 1951."

"V roce 1951 udělali z tohohle svojí pokladnici."

Nebe se umístil do otáčecí židle, roztočil se pomalu dokola a prohlížel si po řadě jednotlivé zdi. "Úžasné. Tohle je určitě jedna z nejlepších uměleckých sbírek v soukromých rukách na celém světě."

"Jedna z nejlepších sbírek ve zločineckých rukách!" skočil mu do řeči Globus.

"Ach." Nebe zavřel oči. "Tolik dokonalosti v jednom místě omámí smysly. Potřebuji na vzduch. Podejte mi ruku, Marchi."

Jak vstával, March slyšel praskot starých kostí. Ale sevření jeho ruky bylo jako z ocele.

Nebe kráčel s holí - tap, tap, tap - poděl verandy vzadu u vily.

"Buhler se utopil. Stuckart se zastřelil. Zdá se, že se váš případ řeší definitivně sám, Globusi, aniž by vyžadoval něco tak ostudného, jako by byl soudní proces. Řekl bych, že Lutherovy šance na přežití vypadají značněbledě."

"Čirou náhodou má pan Luther nemocný srdce. Podle jeho ženy to způsobilo to nervový vypětí během války."

"To mne překvapujete."

"Podle jeho ženy potřebuje odpočinek, léky a klid - a nic z toho momentálně nemá, ať už je kdekoli."

"Ta služební cesta..."

"Měl se vrátit z Mnichova už v pondělí. Prověřili jsme si to u Lufthansy. Nikdo jménem Luther v žádném letadle do Mnichova ten den neletěl."

"Třeba utekl do ciziny?"

"Třeba. Ale pochybuju. My ho nakonec dostaneme, ať je kde chce."

Tap, tap. March obdivoval, jak to starému pánovi myslí. Jako policejní komisař Berlína v roce 1930 sepsal knihu o kriminalistice. Vzpomněl si, že ji viděl na polici u Kotha v oddělení otisků tenkrát v úterý večer. Byla stále ještě základní učebnicí.

"A vy, Marchi." Nebe se zastavil a prudce se otočil. "Jaký je váš názor na Buhlerovu smrt?"

Jaeger, který mlčel od té doby, co přijeli do vily, se do toho nervózně vmísil: "Pane, dovolíte-li, my jsme jenom sbírali informace..."

Nebe udeřil holí do kamene. "Otázka nebyla položena vám."

March chtěl zoufale cigaretu. "Udělal jsem jenom základní průzkum," začal. Pročlsl si rukou vlasy. Tady byl mimo svou jistou půdu. Daleko mimo. Napadlo ho, že nemá kde začít a kde skončit. Globus si založil ruce na prsou a upřeně se na něho zadíval.

"Soudruh Buhler," začal, "zemřel někdy mezi šestou hodinou v pondělí večer a šestou hodinou následujícího rána. Čekáme na pitevní zprávu, ale příčinou smrti bylo téměř určitě utonutí - plíce měl plné vody, což ukazuje na to, že dýchal, když se dostal do vody. Také víme od strážného u závor, že Buhler během těch kritických dvanácti hodin neměl žádnou návštěvu."

Globus přikývl. "Takže: sebevražda."

"Ne nezbytně, pane Obergruppenführere. Buhler nepřijímal žádnou návštěvu po souši. Ale dřevěná kostra jeho mola byla nedávno poškrábaná, což naznačuje, že tam mohla přistát loď."

"Buhlerova loď," řekl Globus.

"Buhlerova loď nebyla používána měsíce, možná dokonce roky."

Ted, když získal pozornost malého publika, cítil March záchvěv rozjařenosti; pocit uvolnění. Začínal mluvit příliš rychle. Zpomal, napomínal se. Opatrně!

"Když jsem včera ráno prohlížel vilu, Buhlerův pes byl zamčený ve spíži a s náhubkem k tomu. Celá jedna strana hlavy mu krvácela. Ptal jsem se sám sebe: proč by člověk, který se chystá k sebevraždě, dělal něco takového?"

"Kde je to zvíře teď?" zeptal se Nebe.

"Moji lidé ho museli zastřelit," řekl Globus. "To zvíře bylo vyšinuté."

"Ach. Ano, ovšem. Pokračujte, Marchi."

"Myslím, že Buhlerovi vrazi tady přistáli v noci ve tmě. Pokud si vzpomenete, v pondělí v noci byla bouřka. Jezero bylo rozbouřené - to vysvětluje poškození mola. Myslím, že je pes ucítil, oni ho ztloukli do bezvědomí, dali mu náhubek a pak překvapili nic netušícího Buhlera."

"A hodili ho do jezera?"

"Hned ne. Přes svoje zmrzačení byl Buhler, podle své sestry, dobrý plavec. To se dalo poznat jak jste se na něho podíval: měl dobře vyvinutá ramena. Ale když ho omyli, prohlédl jsem v márnici jeho tělo. Měl modřiny tady - March ukázal na tváře - a na dásních vepředu v ústech. Na kuchyňském stole byla láhev vodky, většinou vypitá. Myslím, že pitva ukáže, že měl Buhler v krvi alkohol. Myslím, že ho donutili ji vypít, svlékli ho, vzali ho do své lodě a pak přehodili přes palubu."

"Intelektuální sračky," řekl Globus. "Buhler asi vypil tu vodku, aby měl odvahu sám sebe zabít!"

"Podle sestry byl soudruh Buhler abstinent."

Následovalo dlouhé ticho. March slyšel, jak Jaeger těžce dýchá. Nebe se díval do dálky přes jezero. Nakonec Globus zamručel: "Tady ta fantastická teorie ale nevysvětluje, proč ty tajemný vrahové prostě jenom neprostřelili Buhlerovi

hlavu a bylo to."

"Myslel bych, že to je evidentní," řekl March. "Chtěli, aby to vypadalo, jako sebevražda. Ale zprznili to."

"Zajímavé," zabručel Nebe. "Jestliže byla sebevražda Buhlera předstíraná, pak je logické domnívat se, že Stuckartova byla také taková."

Protože se Nebe stále díval na Havelské jezero, March si ihned neuvědomil, že ta poznámka je vlastně jemu adresovanou otázkou.

"To byl i můj závěr. Proto jsem navštívil včera v noci Stuckartův byt. Stuckartova vražda, byla, myslím, dílem tří mužů: dva byli v bytě, jeden v domovní hale předstírající, že opravuje výtah. Rámus elektrické vrtačky měl zamaskovat zvuk výstřelů a poskytnout vrahům dost času k útěku, ještě než bude objevena mrtvola."

"A sebevrahův vzkaz?"

"Asi padělaný. Nebo napsaný pod tlakem. Nebo..."

Tady se sám zarazil. UVědomil si, že přemýšlí nahlas - a to může být osudné. Krebs na něho přímo civěl.

"To je všechno?" zeptal se Globus. "Pro dnešek pohádky bratří Grimmů skončily? Totiž někteří z nás musejí pracovat. Luther je, pánové, klíč k téhle záhadě. Jakmile ho budeme mít, všechno se vysvětlí."

Nebe řekl: "Pokud je jeho srdeční onemocnění tak vážné, jak tvrdíte, potom musíme jednat rychle. Zařídím na ministerstvu propagandy, aby se Lutherova fotografie objevila v tisku a v televizi."

"Ne, ne! Absolutně ne!" Globus vypadal poplašeně. "Reichsführer výslovně zakázal jakoukoli publicitu. Poslední věc, kterou bysme potřebovali, je skandál týkající se vedení Strany, obzvláště teď, když přijede Kennedy. Bože na nebi, dovedete si představit, co by z tohoto udělal zahraniční tisk? Ne. Ujišťuju vás, že ho dokážeme chytit tak, aby si toho sdělovací prostředky ani nevšimly. Potřebujeme jediné tajnou depeši všem hlídkám Orpo; hlídky na všech hlavních nádražích, v přístavech, na letištích, na hraničních přechodech... Krebs by to zvládl."

"Pak tedy navrhují, ať to udělá."

"Ihned, pane Oberstgruppenführere." Krebs se Nebemu lehce uklonil a odpochodoval z verandy dovnitř domu.

"Já mám v Berlíně nějakou práci," řekl Nebe. "Tady March bude fungovat jako styčný důstojník do té doby, než bude zadržen Luther."

Globus se pohrdavě zašklebil. "To není nutné."

"Ale ano, je. Využívejte ho moudře, Globusi. Má hlavu na správném místě. Informujte ho stále. Jaeger: vy se vrátíte ke svým normálním povinnostem."

Jaegerovi se zjevně ulevilo. Globus vypadal, jako že se chystá něco namítnout, ale potom si to rozmyslel.

"Doprovodte mě do auta, Marchi. Přeji dobrý den, Globusi."

19. Záležitosti mezi dlouholetými kolegy

Když byli už za rohem, řekl Nebe: "Vy jste neřekl pravdu, co? Či přinejmenším ne celou pravdu. To je dobře. Sedněte si do auta. Potřebujeme si promluvit."

Řidič zasalutoval a otevřel zadní dveře. Nebe se namáhavě vyšplhal na zadní sedadlo. March nastoupil druhou stranou.

"V šest hodin ráno mi přinesl kurýr domů tohleto."

Nebe odemkl svůj kufík a vytáhl spis tlustý několik centimetrů. "Všechno je to o vás, Sturmbannführere. Lichotivé, že? Zasluhovat takovou pozornost!"

Okna Mercedesu byla zbarvena do zelena. V tom polosvětle vypadal Nebe jako ještěrka v akváriu.

"Narozen v Hamburku, 1922; otec zemřel na zranění, 1929; matka zabita při britském náletu 1942; vstoupil k námořnictvu v roce 1939; přeložen k ponorkovému loďstvu 1940; vyznamenán za statečnost a povýšen v roce 1943; dostává velení vlastní lodi v roce 1946 - jeden z nejmladších kapitánů U-Bootů v Říši. Oslňující kariéra. A pak to všechno začíná jít s kopce."

Nebe listoval spisem. March upřeně hleděl na zelený trávník, na zelenou oblohu.

"Žádné povýšení u policie celých deset let. Rozvedený v roce 1957. A pak začínají hlášení. Blockwart: vytrvalá odmítání přispívat na Zimní nadaci. Straniční funkcionáři na Werderscher Marktu: trvalé odmítání vstoupit do NSDAP. Slyšen v jídelně, jak dělá opovrhlivé poznámky o Himmlerovi. Slyšen v barech, slyšen v restauracích, slyšen na chodbách..."

Nebe vyndal pár stránek.

"Vánoce 1963 - začínáte se vyptávat na nějaké Židy, kteří bydleli ve vašem bytě. Na Židy! Copak jste zešilel? Je tu stížnost od vaší bývalé manželky; jedna i od vašeho syna..."

"Mého syna? Mému synovi je deset let..."

"Dost na to, aby si vytvořil svůj vlastní názor a byl vyslyšen - jak víte."

"Smím se zeptat, co jsem mu to měl vlastně provést?"

"Ukazoval jste nedostatečný zájem o jeho činnost ve Straně. Vtip je v tom, Sturmbannführere, že tenhle svazek celé roky užíval v kartotéce Gestapa - trochu tady, trochu odtamtud, rok za rokem, rostl jako rakovina ve tmě. A teď jste si udělal mocného nepřítele a on to chce použít."

Nebe uložil svazek zpátky do kufíku.

"Globus?"

"Ano, Globus. Kdo jiný? Žádal, aby vás včera v noci převezli do Columbie, abyste tam počkal na vojenský soud SS." Palác Columbia byl soukromým vězením SS na General-Pape-Strasse.

"Musím vám říci, Marchi, že tady je toho dostatek na to, abyste byl poslán do KZ. Potom už vám nikdo nebude moci pomoci - ani já ani kdokoli jiný."

"Co mu to překazilo?"

"Zahájit vojenský soud proti sloužícímu důstojníkovi Kripa, na to je nejdříve třeba povolení od Heydricha. A Heydrich to oznámil mně. Já jsem řekl našemu milovanému Reichsführerovi toto: "Tenhle chlap Globus," povídám mu, "je zjevně zděšený, že March na něho něco ví, takže ho chce odstranit." "Aha," povídá Reichsführer, "takže co navrhuje?" "Proč mu nedat," povídám já, "čas až do Führerových narozenin, aby tu svou věc proti Globusovi dokázal? To dělá čtyři dny." "V pořádku," povídá Heydrich. "Ale jestli do té doby s ničím nepřijde, dáme ho Globusovi." Nebe se spokojeně usmál. "Tak se vyřizují říšské záležitosti mezi dlouholetými kolegy."

"Předpokládám, že musím panu Oberstgruppenführerovi poděkovat."

"Ale ne, mně neděkujte." Nebe se rozveselil. "Heydrich je skutečně opravdu zvědav, jestli na Globuse něco máte. Rád by to věděl. A já také. Třebaže z jiného důvodu." Znovu uchopil Marche za paži - tím samým ocelovým stiskem - a zasyčel: "Ti parchanti mají něco za lubem, Marchi. Co je to? Zjistěte to. Řekněte mi to. Nikomu nevěřte. Jedině proto váš strejček Artur vydržel tak dlouho, jak vydržel. Víte, proč někteří pamětníci starých časů přezdívali Globusovi "ta ponorka"?"

"Ne, pane."

"Protože si nechal za války přidělat k jednomu polskému sklepu motor z ponorky a výfukovými plyny zabíjel lidi. Globus rád zabíjí lidi. Rád by zabil i vás. Na to byste neměl zapomínat." Nebe pustil Marchovu paži. "A teď se musíme rozloučit."

Zaklepal rukovětí své hole na skleněnou přepážku mezi řidičem a pasažéry. Řidič obešel auto a otevřel Marchovi dveře.

"Nabídl bych vám, že vás svezu do centra Berlína, ale raději cestuji sám. Informujte mne stále. Najděte Luthera, Marchi. Najděte ho, než se k němu dostane Globus!"

Dveře zabouchly. Stroj se rozšepal. Jak limuzína chrastila po šterku pryč, March stěží Nebeho rozeznával - jen zelenou siluetu za neprůstředným sklem.

Obrátil se, aby zjistil, že ho Globus pozoruje.

Generál SS proti němu vykročil s Lugerem v napřažené ruce. Je to šílenec, napadlo Marche. Je dost šílený na to, aby mě namísto zastřelil jako toho Buhlerova psa.

Ale Globus mu chtěl pouze podat zbraň. "Vaše pistole, Sturmbannführere. Budete ji potřebovat." A pak přišel k němu velmi blízko - dost blízko na to, aby March v jeho horkém dechu ucítil kyselý pach česnekového salámu. "Nemáš žádného svědka," to bylo jediné, co zasyčel. "Nemáš žádného svědka. Už ne!"

March utíkal.

Vyběhl z parcely a přes stezku a pryč do lesa - přímo skrz něj, až dorazil na dálnici, která tvoří východní hranici Grunewaldu.

Tady se zastavil, rukama opřel o kolena a přerývavě oddechoval, zatímco pod ním se hnala doprava k Berlínu.

Pak zase vyrazil dál, navzdory bolesti v boku, teď ale spíše klusem, přes most, kolem stanice Nikolassee-S Bahnu, dolů po Spanische Allee ke kasárnám.

Jeho průkaz Kripa ho provedl strážemi, jeho zjev - zarudlé oči, přerývavý dech a více než jednodenní strnisko vousů - vzbuzoval zdání nějaké strašlivé naléhavosti, která nepřipouštěla jakékoliv debaty. Našel ubytovací blok. Našel Jostovu postel. Polštář zmizel, přikrývky sundané.

Jediné, co po něm zůstalo, byla železná kostra postele a tvrdá, hnědá matrace. Skříňka byla prázdná.

Jeden osamocený kadet, který si o kus dál ležtil boty, vysvětlil, co se přihodilo. Přišli si pro Josta v noci. Byli dva. Má být poslán na Východ, říkali, na "speciální výcvik." Odešel beze slova - vypadalo to, že to očekával. Kadet vrtěl udiveně hlavou: zrovna ten Jost! Kadet mu to záviděl. Všichni mu to záviděli. Uvidí skutečnou válku!

20. Pátrání po Lutherovi

Telefonní budka zapáchala močí a starým cigaretovým kouřem, ve špině na zemi byl zašlápnutý použitý prezervativ. "Tak dělej, dělej," šeptal March. Bubnoval říšskou jednomarkovkou na zašlé sklo a poslouchal elektronické předení jejího vyzvánějícího telefonu, který zůstával stále bez odpovědi. Nechal jej dlouho zvonit a pak zavěsil. Přes ulici otevírali konzum. Přešel na druhou stranu a koupil si láhev mléka a kus teplého chleba, který spolykal vedle na ulici, vědom si toho, že ho majitel obchodu sleduje výkladní skříní. Došlo mu, že vlastně už teď žije jako uprchlík - zastavuje se na kus jídla jenom když náhodou na nějaké narazí a pozře jej venku, stále v pohybu. Mléko se mu rozeběhlo po bradě. Setřel jej hřbetem ruky. Cítil, že má kůži jako brusný papír.

Znovu si prověřil, jestli ho nesledují. Na jeho straně ulice uniformovaná chůva tlačila kočárek. Na druhé straně jakási stařena vešla do telefonní budky. Jakýsi školák běžel k Havelskému jezeru třímaje v ruce Malinkou plachetnici. Normál, normál...

Řádný a slušný občan March hodil láhev do popelnice a vydal se dolů po předměstské ulici.

"Nemáš žádného svědka! Už ne..."

Zuřil a měl vztek na Globuse tím více, čím více cítil svou vinu. Gestapo určitě vidělo Jostovo prohlášení ve svazku o Buhlerově smrti. Prověřili si to u akademie SS a zjistili, že March se tam vrátil a znovu ho včera odpoledne vyslyšal. To je hnalo tryskem do Prinz-Albrecht-Strasse. Takže jeho návštěva v kasárnách byla rozsudkem smrti nad Jostem. Ukojil svoji zvědavost - a zabil člověka.

A teď ani ta Američanka nezvedala telefon! Co jí tak asi udělali? Předjelo ho vojenské nákladní auto, ovál ho větrný vír a jeho mysl zaplnila představa Charlotte Maguirové ležící přjeté ve škarpě. "Berlínské úřady této nehody hluboce litují... Pátrání po řidiči zmíněného nákladního vozu stále pokračuje..." Cítil se jako rozséváč nebezpečné choroby. Měl by nosit plakát: dál od tohoto muže, je nakažený!

V hlavě se mu nekonečně honily útržky konverzace ...

Artur Nebe: "Najděte Luthera, Marchi. Najděte ho, než se k němu dostane Globus..."

Rudi Halder: "Pár chlápů od Sipa se na tebe minulej tejden vyptávalo v archívu..."

A opět Nebe: "Je tu stížnost od vaší bývalé manželky; jedna i od vašeho syna..."

Kráčel asi půl hodiny podél kvetoucích ulic, kolem vysokých živých a tyčkových plotů prosperující předměstské čtvrti Berlína. Když došel až k Dahlemu, zastavil se a zeptal se jednoho studenta na cestu. Při pohledu na Marchovu uniformu student sklonil hlavu. Dahlem byla studentská čtvrt. Mužští studenti jako tenhle, si nechávali narůst vlasy pár centimetrů přes límec; některé studentky nosily džíny - bůhsámví, kde k nim přišli. Bílá Růže, studentské hnutí odporu, které mělo krátký úspěch v roce 1940, dokud nepopravili jeho vůdce, najednou zase ožilo. "Jejich duch žije dál" říkal vyrytý nápis: "Ihr Geist lebt weiter". Členové Bílé Růže reptali proti odvodu, poslouchali zakázanou hudbu, rozšiřovali buňčské časopisy, byli pronásledováni Gestapem.

Letherův dům byl blízko Botanické zahrady, umístěný dál od ulice - venkovská stavba z devatenáctého století na konci půlměsícovitého vjezdu z bílého šterku. V šedivém neoznačeném BMW zaparkovaném naproti v ulici seděli dva muži. Ten vůz a jeho barva je okamžitě prozradily. Další dva budou hlídat zadní vchod a nejméně další jeden bude jezdit v okolních ulicích. March prošel kolem a uviděl, jak se jeden z hlídačů obrátil na toho druhého a promluvil k němu.

Kdesi hučel motor sekačky na trávu; nad příjezdovou cestou se vznášela vůně čerstvě posekané trávy. Ten dům a parcela musely stát celé jmění - asi ne tolik, jako ta Buhlerova vila, ale ne o moc méně. Zpod okapu vykukovala červená krabice čerstvě instalovaného poplachového zařízení.

Zazvonil na zvonek a měl pocit, že si ho někdo prohlíží kukátkem uprostřed masivních dveří. Po půl minutě se dveře otevřely a ukázaly anglickou komornou v černobílém pracovním oblečení. Dal jí svůj průkaz a ona zmizela uvnitř, aby si to ověřila u své paní, přičemž její stěevíce pleskaly po vyleštěné: podlaze. Vrátila se a uvedla Marche do setmělého obývacího pokoje. Nad ní se vznášel příjemný opar Eau de cologne. Paní Marthe Lutherová seděla na sofa a tiskla k sobě kapesník. Vzhlédla k němu - skleněné modré oči protkané nepatrnými žilkami.

"Jaké máte zprávy?"

"Žádné, madam. Je mi to líto. Ale buďte ujištěna, že se dělá všechno pro to, aby byl váš manžel nalezen." To je pravdivější, než si umíte představit, pomyslel si.

Byla ženou rychle ztrácející svou krásu, ale statečně proti tomu bojující. Jenomže její taktika byla nevhodná: nepřírozeně blond vlasy, těsná sukně, hedvábná blůza rozepnutá o jeden knoflík více než se sluší, ukazující tlusté mléčné bílé zádnadří. Vypadala do posledního centimetru jako třetí manželka. Romantický román ležel otevřený stránkami dolů na vyšívaném polštářku vedle ní. Císařův ples od Barbary Cartlandové.

Vrátila mu jeho identifikační průkaz a vysmrkala se hlasitě. "Posadíte se? Vypadáte vyčerpaně. Neměl jste ani čas se oholit! Dáte si trochu kávy? Nebo třeba sherry? Ne? Rózo, přineste panu Sturmbannführerovi kávu. A já bych se třeba mohla posilnit jenom malinkou sherry."

Seděl nepohodlně na okraji hlubokého čalouněného pestrého křesla s blokem na klíně naslouchal March lítostivému vyprávění paní Lutherové. Její manžel? To byl velmi hodný člověk, trochu impulzivní, možná, ale to všechno kvůli těm svým nervům, chudáček. Byl to takový chudáček - měl takové slzavé oči, ví to March?

Ukázala mu fotografii: Luther v nějakých středomořských lázních, absurdní v krátkých kalhotkách, jak se škaredí a jeho oči za tlustými brýlemi jsou celé oteklé.

A pokračovala dále: člověk v jeho věku - v prosinci mu bude šedesát devět, a pojedou na jeho narozeniny do Španělska. Martin je přítelem generála Franca - milý člověk, setkal se s ním někdy March?

Ne: neměl to potěšení.

No nic. Nemůže snést pomyšlení co se mu mohlo stát, byl vždycky tak opatrný a říkal jí kam jde, nikdy nic takového předtím neudělal. Je to taková pomoc, když si může pohovořit a s takovým sympatickým...

Ozval se šustot hedvábí jak zkřížila nohy, sukně jí provokativně vylezla až nad baculaté koleno. Objevila se znovu služebná a položila na stolek šálek s kávou, džbánec se smetanou a misku s cukrem před Marche. Její paní obdržela sklenku sherry a krystalovou karafu ze tří čtvrtin prázdnou.

"Slyšela jste někdy, že by se zmínil o jménech Josef Buhler nebo Wilhelm Stuckart?"

V nánosu líčidla se objevila malá vráska soustředění:

"Ne, nevzpomínám si... Ne, rozhodně ne."

"Byl vůbec minulý pátek venku?"

"Minulý pátek? Myslím - ano. Šel ven brzo ráno." Srkala své sherry, March si dělal poznámku.

"A kdy vám řekl, že musí jet pryč?"

"To odpoledne. Vrátil se asi ve dvě, řekl, že se něco stalo a že musí strávit pondělí v Mnichově. Letělo mu to v neděli odpoledne, takže mohl zůstat přes noc a ráno vstát brzo."

"A on vám neřekl, o co se jedná?"

"V tomhle byl takový staromódní. Jeho business byl jeho business, jestli víte, co myslím."

"Jak vypadal před tím odjezdem?"

"Ale podrážděný, jako obvykle." Rozesmála se - dívčím chichotáním. "Ano, asi byl přece jenom trochu ustaranější než normálně. Televizní zprávy ho vždycky deprimovaly - ten terorismus, válčení na východě. Říkala jsem mu, aby si toho nevšímal - ze starostí stejně nic dobrého nevzejde, povídám - ale věci se... ano, sužovalo ho to." Ztlumila hlas. "Ve válce se nervově zhroutil, chudáček. To napětí..."

Už se zase málem rozplakala. March jí skočil do řeči: "Ve kterém roce se to zhroutil?"

"Domnívám se, že to bylo ve čtyřicátém třetím. To ovšem bylo předtím, než jsem ho poznala."

"Ovšem." March se usmál a kývl hlavou. "To jste určitě chodila ještě do školy."

"Možná už ne zrovna do školy..." Sukně se ještě trochu zvedla.

"Kdy jste se začala obávat o jeho bezpečí?"

"Když se v pondělí nevrátil domů. Byla jsem vzhůru celou noc."

"Takže jste v úterý ráno ohlásila, že ho pohřešujete?"

"Už jsem se k tomu chystala, když přijel Obergruppenführer Globocnik."

March se snažil, aby v jeho hlase nezaznělo překvapení: "On přijel ještě předtím, než jste to vůbec ohlásila policii? V kolik hodin to bylo?"

"Brzy po deváté. Povídal, že musí mluvit s mým manželem. Řekla jsem mu, co se děje. Obergruppenführer to přijal velmi vážně."

"Tim jsem si jistý. Řekl vám, proč potřebuje s panem Lutherem mluvit?"

"Ne. Předpokládala jsem, že je to nějaká záležitost Strany. Proč?"

Najednou se v jejím hlase objevilo jakési ostří. "Chcete mi naznačit, že můj manžel se dopustil něčeho špatného?"

"Ne, ne..."

Přetáhla si sukni přes kolena a uhladila rukou obtěžkanou prsteny. Potom bylo chvíli ticho a pak se zeptala: "Pane Sturmbannführere, jaký je smysl této konverzace?"

"Navštívil váš manžel někdy Švýcarsko?"

"Kdysi, příležitostně, před několika lety. Měl tam nějakou obchodní záležitost. Proč?"

"Kde je jeho pas?"

"V pracovním ho nemá, to jsem už zjistila. Ale tohle už jsme probrali s Obergruppenführerem. Martin nosil pas stále u sebe. Říkal, že nikdy neví, kdy ho bude potřebovat. To ho naučili na ministerstvu zahraničí. V tom opravdu není nic neobvyklého, opravdu..."

"Promiňte, madam." Vytrvale pokračoval. "Co ten poplachový systém proti vloupání? Všiml jsem si jej, když jsem šel sem. Vypadá jako nový."

Pohlédla do klína. "Martin ho nechal instalovat loni. Měli jsme tu nevíтанou návštěvu."

"Dva muže?"

Pohlédla na něho překvapeně. "Jak to víte?"

To byla chyba. Řekl: "Musel jsem to asi číst v hlášení ve svazku vašeho manžela."

"To není možné." Překvapení v jejím hlase vystřídalo podezření. "Nikdy to totiž nehlásil."

"Proč ne?"

Už-ůž mu chtěla dát břitkou odpověď - "Co je vám do toho?" nebo něco v tom duchu - ale potom uviděla výraz Marchových očí a změnila svůj názor. Řekla rezignovaně: "Prosila jsem ho, pane Sturmbannführere. Ale nechtěl. A neřekl mi ani proč."

"Co se stalo?"

"Bylo to loni v zimě. Plánovali jsme si, že večer zůstaneme doma. Na poslední chvíli nám zavolali nějakí přátelé a tak jsme šli na večeři k Horcherovi. Když jsme se vrátili, byli v tomhle pokoji dva muži."

Rozhlédla se, jako by se mohli ještě někde schovávat. "Díkybohu naši přátelé šli s námi. Kdybysme byli sami... Když viděli, že jsme čtyři, vyskočili tamtím oknem." Ukázala za Marche.

"Takže si nechal instalovat alarm. Udělal ještě nějaká jiná opatření?"

"Najal si hlídače. Vlastně čtyři. Pracovali na směny. Nechal si je až do vánoc. Potom se rozhodl, že už jim nemůže věřit. Byl tak vylekaný, pane Sturmbannführere!"

"Z čeho?"

"To mi neprozradil."

Objevil se kapesník. Z karafy putovala další dávka sherry. Její rtěnka zanechala kolem okraje skleničky široké růžové šmouhy. Už zase měla slzy na krajíčku. March ji špatně odhadl. Ona se o svého muže upřímně bála. Ale ještě více se bála, že ji třeba podváděl. Hlavou se jí honily všelijaké myšlenky a zanechávaly stopy v jejích očích. Byla v tom nějaká jiná žena? Nebo nějaký zločin? Tajemství? Uprchl ze země? Odjel navždy? Cítil, že mu je jí líto a na okamžik zauvažoval, jestli ji nemá varovat, že Gestapo pracuje na případu proti jejímu muži. Ale proč by jí ještě přidělával další utrpení? Dozví se o tom stejně brzy sama. Doufal jenom, že jim stát nezkonfiskuje dům.

"Madam, obtěžuji vás už příliš dlouho." Zavřel blok a vstal. Tiskla mu ruku a upřeně k němu vzhlížela.

"Já už ho nikdy neuvidím, že?"

"Ale ano," odpověděl.

Už ne, myslel si.

Byla to úleva být pryč z té tmavé a nevolnost vzbuzující místnosti a uniknout do čerstvého vzduchu. Gestapáci stále seděli ve svém BMW. Pozorovali ho, jak odchází. Chvíli váhal a pak zahrnul vpravo, k nádraží Botanischer Garten.

Čtyři soukromí strážci!

Už do toho začínal vidět. Pátek ráno schůzka v Buhlerově vile, kterou navštívili Buhler, Stuckart a Luther. Schůzka plná paniky - starci zpocení strachy - a zcela odůvodněně. Možná každý z nich dostal zvláštní úkol. V každém případě Luther v neděli odletěl do Zürichu. March si byl jistý, že to byl určitě on, kdo poslal v pondělí odpoledne z züríšského letiště ty čokoládové pralinky, možná v okamžiku, kdy právě nastupoval do jiného letadla. Co ty pralinky znamenaly? Žádný dárek: nějaký signál. Mělo jejich doručení znamenat, že svůj úkol úspěšně splnil? Nebo že se mu to nepodařilo?

March mrknul přes rameno. Ano, teď ho sledovali, byl si tím téměř jistý. Měli dost času to zorganizovat, zatímco byl v domě u Lutherových. Kdo byli jejich agenti? Ta žena v zeleném kabátě? Ten student na kole? Beznadějné. Gestapo bylo příliš dobré na to, aby ho zpozoroval. Budou přinejmenším tři nebo čtyři. Prodloužil krok. Blížil se k nádraží.

Otázka: vrátil se Luther do Berlína z Zürichu v pondělí odpoledne nebo zůstal venku? Když tak o všem uvažoval, došel March k názoru, že se vrátil. Ten telefonát včera ráno do Buhlerovy vily - "Buhler? Tak mluv. Kdo je tam?" - to byl Luther, tím si byl jistý. Takže: předpokládejme, že Luther poslal ty bonboniéry těsně předtím, než nastoupil do

svého letadla, řekněme asi v pět hodin. Pak by přistál v Berlíně asi v sedm večer. A zmizel.

Nádraží Botanischer Garten stálo na lince předměstské elektrické dráhy. March si koupil jednomarkovou jízdenku a pak čekal na nástupišti, dokud se neobjevil vlak. Potom nastoupil a právě, když dveře vydechly, aby se zavřely, vyskočil a sprintoval po železném mostě na druhé nástupiště. O dvě minuty později nastoupil do vlaku na jih, aby hned vystoupil na Lichterfelde a znovu přešel trať. Nádraží bylo opuštěné. Nechal první vlak na sever ujet, chytil až druhý a usadil se na sedadle. Jedinou pasažérkou ve vagóně byla jedna těhotná žena. Usmál se na ni; vyhnula se mu pohledem. Prima.

Luther. Luther. March si zapálil cigaretu. Táhne mu na sedmdesát, má neurotické srdce a zanícené oči. Je tolik paranoidní, že nevěří ani své ženě. Přišli si pro tebe už před šesti měsíci a našťásti jsi jim vyklouzl. Proč jsi utíkal tedy až z berlínského letiště? Prošel jsi celníci a rozhodl se, že zavoláš svým společníkům? V Stuckartově bytě by telefon nikdo nezvedl - vedle krví postříkané ložnice. Na Schwanenwerderu, pokud Eisler odhadl dobu smrti přesně, Buhlera už určitě překvapili vrahové. Copak nechali telefon jen tak vyzvánět? Nebo ho jeden z nich zvedl, zatímco ostatní drželi Buhlera?

Luthere, Luthere: něco se stalo, co způsobilo, že jsi byl přinucen utéci, aby sis zachránil holý život - utéci do toho mrznoucího deště v pondělí večer.

Vystoupil na nádraží v Gotenlandu. To byl další kousek architektonické fantazie, která se stala skutečností - mozaikové podlahy, leštěný kámen, třicet metrů vysoká okna s olovnatým sklem. Režim zavřel kostely a kompenzoval to tím, že postavil nádraží vypadající jako katedrály.

Dívá se dolů z nadchodu na tisíce pospíchajících cestujících March téměř propadal beznaději. Myriády životů - každý se svým tajemstvím, plány a sny, s individuálním zavazadlem své viny - křižovali se pod ním, ani jeden se druhého nedotkl, izolovaní a zřetelní. Myslet si, že jedině on sám byl mohl vystopovat jednoho starce mezi tolika lidmi - poprvé ho ta představa překvapila jako fantastická a absurdní.

Ale Globus, ten to dokázat mohl. Už teď March viděl, že policejní hlídky jsou zesílené. To se muselo stát během poslední půlhodiny. Orpáci podrobně prohlíželi každého muže nad šedesát. Jakýsi tulák si právě stěžoval, protože byl bez dokladů a odváděli ho pryč.

Globus! March se otočil od zábradlí a vstoupil na dolů jedoucí eskalátor, aby našel jedinou osobu v Berlíně, která mu mohla zachránit život.

21. Švýcarské konto

Cestování po centrální trase U-Bahnu je, podle slov Říšského ministra propagandy a kulturního osvícení, jako podniknout výlet do historie Německa. Berlín-Gotenland, Bülow Strasse, Nollendorf Platz, Wittenberg Platz, Nürnberger Platz, Hohenzollern Platz - stanice se střídají jako perly na niti.

Vozy, které jezdí na této trase, jsou ještě předválečné. Červené vozy pro kuřáky, žluté pro nekuřáky. Tvrdá dřevěná sedadla vyhladila třicet let berlínských zadků do oslnivého lesku. Většina cestujících stojí držíc se opotřebovaných kožených poutek a kymácí se v rytmu vlaku. Nápis je naléhavě žádají, aby se stali donašeči. "Zisk černého pasažéra je ztráta Berlína: Informujte odpovědné činitele o všech nepřístojnostech!" "Uvolnil jste své sedadlo ženě nebo válečnému veteránovi? Pokuta, pokud jste to neučinil; 25 Říšských marek!"

March si koupil výtisk Berliner Tageblattu v kiosku na nástupišti a opíraje se vedle dveří si jím listoval. Kennedy a Führer, Führer a Kennedy - to bylo všechno, co tam bylo ke čtení. Režim zjevně vkládal do úspěšných rozhovorů velké naděje. To mohlo jediné znamenat, že situace na Východě je mnohem horší, než si každý myslí. "Permanentní válečný stav na Východní frontě pomůže zformovat zdravou lidskou rasu," řekl jednou Führer, "a zabrání nám upadnout zpátky do změkčilosti Evropy, která je odkázána sama na sebe." Ale lidé se přesto stali změkčilými. Jaký jiný smysl má vítězství? Mají Poláky na to, aby se jim rýpali na zahradě a Ukrajince, aby jim zametali ulice, Francouze, aby jim vyvábili a Angličanky, aby jim to servírovali. Když ochutnali výdobytky míru, ztratili chuť na válku.

Kus dál dole na jedné vnitřní stránce, tak malým tiskem, že to bylo sotva čitelné, byl Buhlerův nekrolog. Psali o něm, že zemřel během "nehody při koupání".

March si strčil noviny do kapsy a vystoupil na Bülow Strasse. Z nekrytého nástupiště mohl vidět na byt Charlotty Maguirové. Nějaké obrysy se pohnuly za záclonou. Byla doma. Nebo spíše - někdo byl doma.

Domovnice nebyla ve své židli a když zaklepal na dveře bytu, nedostal žádnou odpověď. Zaklepal znovu, ještě silněji. Nic.

Odešel ode dveří a hlasitě dupal po první půlce schodů. Potom se zastavil, počítal do deseti a plížil se zpátky, stranou, se zády přitisknutými ke zdi - jeden krok, pauza; druhý krok, pauza - šklebil se, kdykoli udělal sebemenší hluk, až nakonec stál přede dveřmi. Vytáhl pistoli.

Ubíhaly minuty. Psi štěkali, kolem létala letadla, projížděly vlaky, děti plakaly, ptáci zpívali: kakofonie ticha. A pak v jednu chvíli uvnitř bytu, hlasitěji než všechno kolem, zaskřípalo prkno v podlaze.

Dveře se o chlup pootevřely.

March se otočil a ramenem do nich vletěl. Ať byl na druhé straně kdokoli, síla nárazu ho odrazila zpět. A pak se March octl uvnitř a na něm a tlačil ho před sebou skrz malinkou chodbu do obývacího pokoje. Na podlahu se převrátila lampa. Snažil se zvednout pistoli, ale ten člověk ho chytil za ruku. A teď to byl on, kdo byl tlačěn zpátky. Vzadu nohama ucítil stůl a srazil přes něj narážeje hlavou na cosi tvrdého a Luger dělal žabky po podlaze.

Tedy teď to bylo docela legrační a za jiných okolností by se tomu byl asi March smál. V těchto věcech byl velmi dobrý a teď - když začal s výhodou překvapení - ležel na zádech, odzbrojený, s hlavou v krbu a nohama stále ještě spočívajícíma na konferenčním stolku, v pozici těhotné ženy, která právě prodělává gynekologické vyšetření.

Útočník padl na něho a snažil se ho dusit. Jedna rukavice mu začala prsty do obličeje, druhá ho chytila za krk. March nemohl ani dýchat ani vidět. Kroutil ze strany na stranu hlavou a kousal do kožené rukavice. Bušil do hlavy toho druhého pěstmi, ale nemohl do nich vložit žádnou sílu. To co na něm leželo, nebyl snad žádný člověk. Mělo to

nesmířitelnou sílu stroje. Drtilo ho to. Ocelové prsty našly tu tepnu, kterou si March nikdy nepamatoval, natož aby ji dovedl lokalizovat, a on cítil, jak se vzdává té síle, jak spěchající temnota zahluje bolest. Tak já chodil po zeměkouli, pomyslel si, abych nakonec došel k tomuhle!

Rána. Ruce povolily, odtáhly se. March se opět zúčastnil zápasu, i když tentokrát spíše jako divák. Toho chlapa ta rána trubkovou ocelí židle srazila na bok. Krev mu zamaskovala obličej črčí z řezné rány nad okem. Bác. Zase ta židle. Pokouše se jednou rukou chránit před úderem, druhou rukou si horečně otíral osleplé oči. Začal se sunout po kolenou ke dveřím, jako ďábel na zádech - syčící plivající příšera s drápajícími pařáty, které se snaží znovu objevit jeho oči. Pomalu, jako kdyby na sobě nesl obrovskou tíhu, se zvedl na jednu nohu, potom na druhou. Teď nechtěl nic jiného než se odtud dostat pryč. Narazil do rámu dveří, obrátil se a jednou dvakrát do něj praštil svým mučitelem.

Teprve potom ho Charlie Maguirová nechala běžet.

Hrozny bolesti vybuchovaly jako ohňostroj: v hlavě, vzadu v nohách, v žebrech, v hrdle.

"Kde jste se naučila zápasit?"

Byl v malinké kuchyni, nakloněný nad dřezem. Utírala mu krev z rány vzadu na hlavě.

"Zkuste vyrůst jako jediná holka v rodině se třemi bratry. To se naučíte prát. Držte klidně."

"To je mi líto těch bratrů. Au!" Marchova hlava bolela nejvíce. Z krve kapající do umaštěných talířů pár centimetrů od jeho obličeje se mu dělalo zle. "Myslím, že v Hollywoodu je tradicí, aby muž zachránil děvče?"

"Hollywood je plný hovadin." Přiložila mu na to čerstvý kus látky. "Je to docela hluboké. Jste si jistý, že nechcete jít do nemocnice?"

"Nemám na to čas."

"Vrátí se ten chlap?"

"Ne. Alespoň ne hned. Tohle má být stále ještě tajná operace. Děkuju vám."

Podržel si látku vzadu na hlavě a napřímil se. Jak to udělal, objevil novou bolest u konce páteře.

"Tajná operace?" opakovala. "Vy nemyslíte, že to byl obyčejný zloděj?"

"Ne. Byl to profesionál. Autentický, gestapem trénovaný profesionál."

"A já ho porazila!" Adrenalin dal její kůži lesk; její oči se zaleskly. Jediné zranění, které měla, byla modřina na rameně. Byla přitažlivější než jak si ji pamatoval. Jemné lícní kosti, silný nos, plné rty, velké hnědé oči. Měla hnědé vlasy, v týlu zastřižené, které nosila zastrčené za ušima.

"Pokud měl rozkaz vás zabít, tak by to byl udělal."

"Vážně? Tak proč to neudělal?" Najednou zněla rozněvaně.

"Jste Američanka. Chráněný druh, obzvlášť v téhle chvíli." Prohlížel si ten kus látky. Příval krve se zastavil.

"Nepodceňujte nepřítele, Fräulein."

"Nepodceňujte mě! Kdybych nebyla přišla domů, byl by vás zabil!"

Rozhodl se, že už nic říkat nebude. Evidentně držela svou náladu už jenom na vlásku.

Celý byt byl dokonale zplundrovaný. Její šaty vyndané z šatníku a prádelníku, papíry rozházené po psacím stole a na zemi, kufrý dnem vzhůru. Ne snad, napadlo ho, že by tady byl býval jinak pořádek; to špinavé nádobí v dřezu, moře lahví (většinou prázdných) v koupelně, žlutnoucí výtisky New York Timesů a Time se stránkami rozřezanými na pásy německými cenzory a naskládané porůznu kolem stěn. Prohlížet to musel být zlý sen. Skrz špinavé síťové záclony sem pronikalo slabé světlo. Každých pár minut se otřásl zdi jak kolem projížděl vlak.

"Tohle bude asi vaše?" Vytáhla zpoza židle Luger a držela ho mezi ukazovákem a palcem.

"Ano. Děkuju vám." Vzal si jej. Měla nadání pro to, aby se cítil před ní hloupě. "Chybí vám něco?"

"Pochybuju." Rozhlédla se. "Nejsem si jistá, že bych to poznala, i kdyby něco chybělo."

"Ta věc, co jsem vám včera v noci dal...?"

"Ach to? To bylo tady na krku." Přejela po římse rukou mračíc se. "Bylo to tady..."

Zavřel oči. Když je otevřel, stále ještě se šklebila.

"Nebojte se, Sturmbannführere. Zůstala přímo u mého srdce. Tak jako milostný dopis."

Obrátila se k němu zády rozepínajíc si blůzu. Když se zas otočila, měla tu obálku v ruce. Odnal si ji k oknu. Byla na dotek teplá.

Byla dlouhá, tenká, ze silného papíru - smetanově modrá s hnědými skvrnami stáří jako skvrny na játrech. Papír byl luxusní, ručně dělaný, příjemně vonící jinou dobou. Nebyla na ní žádná adresa, žádné jméno.

Uvnitř obálky byl malý měděný klíček a dopis na korespondujícím modrém papíře silném jako lepenka. Nahoře v pravém rohu bylo vytištěné ozdobným zlatým písmem: Zaugg & Cie, Bankéři, Bahnhof Strasse 44, Zürich. Prostá větička napsaná pod tím strojem označovala nositele jako spoluvlastníka bankovního účtu číslo 2402. Dopis byl datován 8. července 1942. Byl podepsán Herman Zaugg, ředitel.

March si jej četl znovu. Nebyl překvapen, že jej Stuckart schovával zamčený v sejfě: pro německého občana bylo protizákonné vlastnit bankovní konto v zahraničí bez povolení Říšské banky. Trest za neuposlechnutí byla smrt.

Řekl: "Bál jsem se o vás. Snažil jsem se vás dovolat před pár hodinami, ale nikdo to nebral."

"Byla jsem venku, bádala jsem."

"Bádala?"

Zase se zakřenila.

March navrhl, aby si vyšli na procházku do Tiergarten, toho tradičního místa schůzek pro Berličany, kteří potřebují prodiskutovat nějaké tajemství. Dokonce i samotné Gestapo musí teprve vymyslet nějaké prostředky, kterými by se dal park odposlouchávat. U pat stromů vyrážely skrz ostrou trávu narcisy. Na Neuer See krmily děti kachny.

Říkala, že dostat se pryč ze Stuckartova bloku bylo jednoduché. Ta ventilační roura ústila ven téměř v rovině vnější úrovně půdy. Nebyli tam žádní esesáci. Všichni byli kolem toho předního vchodu. Takže ona jednoduše odešla podél

boku toho bloku až vzhůru na ulici a vzala si domů taxík. Zůstala polovinu noci vzhůru čekajíc, že jí zavolá, četla si ten dopis znovu a znovu až ho znala nazpaměť. Když do devíti hodin stále nevolal, rozhodla se, že už nebude čekat.

Chtěla vědět, co bylo s ním a s Jaegerem. Pověděl jí jenom tolik, že je odvezli na velitelství Gestapa a ráno propustili.

"Máte problémy?"

"Ano. Řekněte mi teď, na co jste přišla vy."

Nejdříve šla do veřejné knihovny na Nollendorf Platzu - neměla teď zrovna nic lepšího na práci, když jí skončila ta tisková akreditace.

V knihovně měli telefonní seznam evropských bank. Zaugg & Cie stále ještě existují. Budova banky zůstala na Bahnhof Strasse. Z knihovny odešla na Americké velvyslanectví navštívit Henryho Nightingala.

"Nightingala?"

"Včera večer jste se s ním seznámil."

March se rozpomněl: ten mladý muž ve sportovním saku a moderní košili s rukou kolem jejích ramen. "Neřekla jste mu nic?"

"Ovšemže ne. Ale stejně, on je diskrétní. Jemu můžeme věřit."

"Raději dělám své vlastní závěry o tom, komu mohu věřit." Měl pocit, jako by ho zklamala. "Je to váš mileneček?"

Zůstala stát. "Co je tohle za otázku?"

"Fräulein, já v tomhle dávám v sázku víc, než vy. Mnohem víc. Mám právo to vědět."

"Nemáte vůbec žádné právo!" Byla vzteky bez sebe.

"No dobrá." Zvedl ruce. Ta ženská byla nemožná. "Je to vaše věc."

Dali se znovu do kroku.

Nightingale, vysvětlovala, byl expertem na švýcarské obchodní záležitosti a zabýval se několika případy německých uprchlíků ve Spojených státech, kteří se snaží vyzvednout své peníze v Zürichu a Ženevě.

Je to téměř nemožné.

V roce 1934 agent Gestapa jménem Georg Hannes Thomae byl Reinhardem Heydrichem vyslán do Švýcarska, aby zjistil jména tolika německých držitelů tamních kont, kolik je jenom možné. Thomae se zabydlel v jednom domě v Zürichu a začal si románek s pár osamělými pokladními a spřátelil se s nižšími bankovními úředníky. Když získalo Gestapo podezření, že určitá osoba má ilegální bankovní konto, Thomae navštívil banku, vydával se za prostředníka a snažil se vložit nějaké peníze. Jakmile byly peníze přijaty, věděl Heydrich přesně, že to konto skutečně existuje. Majitel konta byl zatčen, mučen, aby vyjevil podrobnosti a brzy nato obdržela banka příkaz podrobným kabelogramem a v patřičné formě, aby vrátila do Německa celý vklad.

Tahle válka Gestapa se švýcarskými bankami se stávala stále rafinovanější a rozsáhlejší. Telefonní rozhovory, telegramy a dopisy mezi Německem a Švýcarskem byly kontrolovány jako prakticky rutinní záležitost. Zákazníci byly popravováni nebo posíláni do koncentračních táborů. Nakonec švýcarské Národní shromáždění narychlo schválilo nový Bankovní zákon, kterým bylo bankám zakázáno poskytovat jakékoli informace o vkladech svých klientů pod hrozbou uvěznění. Georg Thomae byl odhalen a vypovězen.

Švýcarské banky došly k názoru, že obchodovat s německými občany je příliš nebezpečné a náročné na čas, než aby to mohlo být tolerováno. Komunikace se zákazníky byla prakticky nemožná. Vyděšení vkladatelé se vzdali stovek svých kont. V každém případě žádní solidní bankéři si vůbec nepřáli účastnit se takových transakcí, při nichž jde o život nebo smrt. Tato publicita byla ničivá. Kdysi lukrativní obchod s německými konty se rokem 1939 zcela zhroutil.

"Potom přišla válka," vyprávěla Charlie. Došli na konec Neuer See a kráčeli zase zpátky. Zpoza stromů sem doléhalo hučení dopravy na Východozápadní ose. Nad domy se vypínala klenba Velké Haly. Berliňané vtipkovali, že jediným způsobem, jak ji nevidět, bylo v ní bydlet.

"Po roce 1939 se poptávka po švýcarských kontech dramaticky zvýšila. Důvody byly jasné. Lidé se zoufale snažili dostat svůj majetek ven z Říše. Takže banky jako Zaugg zařídily nový druh depozitních účtů. Za poplatek 200 franků jste dostal schránku a číslo a klíček a oprávnění."

"Přesně jako Stuckart."

"Správně. Potřeboval jste se jenom objevit s dopisem a klíčkem a bylo to všechno vaše. Žádné otázky. Každý depozitní účet mohl mít tolik klíčků a oprávnění, za kolik byl držitel depozitu ochoten zaplatit. Vtip byl v tom, že banky se to už vůbec netýkalo. Jednou, pokud dostala výjezdní doložku, se objevila nějaká stará dáma se svými celoživotními úsporami. Deset let poté se třeba objevil její syn s dopisem oprávnění a klíčkem a odešel se svým dědictvím."

"Nebo se objevilo třeba Gestapo..."

"...a když měli dopis a klíček, banka jim všechno vydala. Žádná ostuda. Žádná publicita. Žádné porušení bankovního zákona."

"Tyhle depozity - ještě pořád existují?"

"Švýcarská vláda je na konci války zakázala, pod tlakem z Berlína a od té doby žádná nová konta nebyla povolena. Ale ta stará - ta pořád existují, protože se musí dodržet podmínky původní dohody. Staly se z nich svým způsobem cenné věci. Lidi si je mezi sebou prodávají. Podle Henryho Zaugg se v nich docela pěkně specializoval. Bůh sám ví co tam v těch zamčených krabicích má!"

"Zmínila jste se o jménu Stuckart tomuhle Nightingalovi?"

"Ovšemže ne. Řekla jsem mu, že píšu článek pro Fortunu o "ztraceném dědictví války."

"Tak jako mě jste řekla, že jste chtěla dělat rozhovor se Stuckartem kvůli článku 'Führerovy začátky'?"

Zaváhala a potom tiše řekla: "Co má tohle znamenat?"

Hlava mu třeštila, jeho žebra stále ještě bolela. Co tím vlastně chtěl říci? Zapálil si cigaretu, aby získal čas na rozmyšlenou.

"Lidé, kteří se octnou tváří v tvář násilné smrti, se na ni snaží zapomenout, utéci pryč. Vy ne. Včera večer: ta vaše horlivost jít do Stuckartova bytu, ten váš způsob, jak jste otevírala ty dopisy. Dneska ráno: přišla jste s tou informací o švýcarských bankách..."

Přestal mluvit. Po cestičce je mýjel starší pár a zíral na ně udiveně. Uvědomil si, jak podivně musí jako párek asi vypadat: esesácký Sturmbannführer, neholený a lehce potlučený a žena, která byla jasně cizinka. Její přízvuk je možná perfektní, ale měla v sobě něco, nebo to byl její výraz, její oblečení, její držení těla - něco, co prozrazovalo, že není Němka.

"Pojďme tudy." Zavedl ji pryč z cestičky, směrem ke stromům. "Můžu dostat jednu?"

Ve stínu, když jí zapaloval cigaretu, přikryla plamen dlaněmi. V očích jí tančily odrazy plamene.

"No tak dobrá." Ustoupila o krok zpátky otřásaje se, jako kdyby jí byla zima. „Pravda je, že moji rodiče Stuckarta znali už před válkou. Je pravda, že jsem ho byla navštívit před vánoci. Ale já ho nevolala. On zavolal mně."

"Kdy?"

"V sobotu. Pozdě."

"Co říkal?"

Zasmála se. "Tak to ne, Sturmbannführere. V moji branži je informace zboží prodejně na volném trhu. Ale jsem ochotna si ji vyměnit."

"Co chcete vědět?"

"Všechno. Proč jste se musel včera v noci do toho bytu vloupat. Proč máte tajemství před svými vlastními lidmi. Proč vás před hodinou Gestapo málem zabilo."

"Ach tohle..." Usmál se. Cítil se unavený. Opřel se zády o drsnou kůru jakéhosi stromu a zahleděl se přes park. Zdálo se mu, že nemá co by ztratil.

"Před dvěma dny," začal, "jsem vylovil z Havelského jezera jedno tělo."

Pověděl jí všechno. Pověděl jí o Buhlerově smrti a o Lutherově zmizení. Pověděl jí, co viděl Jost a co se s ním stalo. Pověděl jí o Nebem a Globusovi, o těch uměleckých pokladech i o jeho záznamu na Gestapu. Dokonce jí pověděl i o prohlášení malého Piliho. A - stalo se něco, čeho si všiml, když vypovídali zločinci, dokonce i ti, kteří věděli, že jejich přiznání je jednoho dne přivede na šibenici - když skončil, cítil se lépe.

Byla dlouho tiše. "To je fěr," řekla. "Nevím sice, jak by vám to mohlo pomoci, ale tohle je, co se stalo mně."

22. Vzpomínky

Šla v sobotu večer brzy do postele. Počasí bylo ošklivé - začala ta clona deště, který po celé tři dny umýval město. Necítila se společensky naladěná, vlastně už týdný ne. Víte, jak to bývá. Berlín na vás dokáže mít takový vliv. Způsobí, že se cítíte malinký a bezmocný ve stínu těch obrovitých šedých budov; ty nekonečné uniformy; ti zamračení byrokraté.

Telefon se ozval asi v jedenáct třicet, právě když začínala usínat. Mužský hlas. Napjatý. Precizní. "Naproti vašemu bytu je telefonní budka. Jděte tam. Zavolám vás tam za pět minut. Pokud bude budka obsazena, počkejte, prosím."

Nepoznala kdo to byl, ale něco v hlasu toho mule jí prozradilo, že to není žádný vtip. Oblékla se a hodila na sebe kabát, seskákala se schodů a ven na ulici současně se snažíc jít a obouvat si střevice. Déšť ji udeřil jako by dostala políček na tvář. Přes ulici, před nádražím, byla stará dřevěná telefonní budka - bohudíky prázdná.

Teprve, když čekala na ten telefon, si uvědomila, kdy ten hlas slyšela poprvé.

"Vraťte se kousek zpátky," řekl March. "Vaše první schůzka se Stuckartem. Popište ji."

To bylo před vánoci. Přimo mu sama zavolala. Vysvětlila, kdo je. Vypadal nepříliš ochotně, ale ona vytrvala, takže ji pozval na čaj. Měl bílou kudrnatou kšticí a takovou tu snědou barvu, jako by strávil dlouhou dobu na slunci nebo pod paprsky ultrafialové lampy. Ta žena, Maria, byla také v bytě, ale chovala se jako služka. Servírovala jim trochu čaje a pak je opustila. Obvyklá konverzace: jak se daří vaší matce? Velmi dobře, díky.

Haha, to byl vtip.

Odklepla popel z konce cigarety.

"Kariéra mojí matky skončila, když odjela z Berlína. Můj příchod ji pohřbil. Dovedete si představit, že během války v Hollywoodu nebyla zrovna velká poptávka po německých herečkách."

Potom se jí zeptal na jejího otce, takovým tím způsobem se zaťatými zuby. A ona si to pěkně vychutnávala, když mu říkala: velmi dobře, děkuji vám. V šedesátém prvním odešel do důchodu, když Kennedy převzal vládu. Náměstek ministra zahraničí Michael Maguire. Bůh pomáhej Spojeným státům americkým. Stuckart se s ním setkal přes matku a znal ho z doby, kdy tady pracoval na velvyslanectví.

March ji přerušil: "Kdy to bylo?"

"Třicet sedm až třicet devět."

"Pokračujte."

No a pak chtěl vědět o její práci a ona mu to pověděla. World European Features: nikdy o nich neslyšel. To vůbec nepřekvapuje, řekla ona: nikdo o nich neslyšel. Takové ty věci. Zdvořilý zájem, víte. Takže když odcházela, dala mu svou navštívenku a on se sklonil, aby jí políbil ruku, prodléval nad ní, olizoval ji jako pes, uděloval se jí z něho špatně. Na cestě ven jí poplácal po zadku. A to bylo všechno. A byla tomu ráda. Pět měsíců: nic.

"Až do soboty večer?"

Až do soboty večer. Nebyla v té telefonní budce víc jak třicet sekund, když se ozval. Ted' z jeho hlasu vyprchala všechna arogance.

"Charlotte?" Dal na druhou slabiku velký důraz. Shar-lott-e. "Promiňte mi tohle melodrama. Odposlouchávají vám telefon."

"Říká se, že odposlouchávají telefon každému cizinci."

"To je pravda. Když jsem byl já na ministerstvu, vídával jsem občas zápisy. Ale veřejné telefonní automaty jsou bezpečné. Já jsem teď ve veřejném automatu. Přišel jsem tam k vám a napsal jsem si ve čtvrték číslo té budky, ve které teď jste. Víte, je to vážné. Potřebuji kontaktovat odpovědné činitele ve vaší zemi."

"Co kdybyste zkusil promluvit si s velvyslanectvím?"

"Velvyslanectví není bezpečné."

Zněl vyděšeně. A křečovitě. Rozhodně musel být přiořpý.

Dlouhé ticho. Potom se za ní ozval nějaký hluk. Zvuk kovu klepajícího na sklo. Obrátila se a objevila v té tmě a dešti nějakého muže s dlaněmi v kornoutu kolem očí, jak civí do budky a vypadá jako podmořský potápěč. Určitě vydala nějaký výkřik nebo co, protože se Stuckart velice vylekal.

"Co to bylo? Co je to?"

"Nic. Jenom někdo chce telefonovat."

"Musíme být rychlí. Budu jednat jenom s vaším otcem, s žádným velvyslanectvím."

"Co chcete, abych udělala?"

"Přijďte ke mně zítra a já vám všechno povím. Shar-lott-e. Udělám z vás tu nejslavnější reportérku na světě!"

"Kam? V kolik?"

"Do mého bytu. V poledne."

"Je to bezpečné?"

"Nikde to není bezpečné."

A pak to položil. To byla ta poslední slova, která od Stuckarta slyšela.

Dokouřila cigaretu a rozmáčkla ji nohou.

Zbytek už více méně znal. Nalezla ta těla, zavolala policii. Odvezli ji na tu velkou městskou policejní stanici na Alexander Platzu, kde seděla přes tři hodiny a div se z toho nezbláznila. Potom jí odvezli do jiné budovy, aby nadiktovala protokol nějakému hnusnému esesákovi v laciné paruce, jehož kancelář vypadala spíš jako u patologa než u detektiva.

March se nad tím popisem Fiebese usmál.

Rozhodla už se, že policii o Stuckartově telefonu včera v noci nic neřekne. Důvod byl zřejmý. Kdyby naznačila, že se chystala pomoci Stuckartovi k dezerci, byla by obviněna z "činnosti neslučitelné s jejím statutem novináře" a byla by zatčena. Jak to tak vypadalo, rozhodli se ji vyhostit tak jako tak.

Úřady plánovaly v Tiergarten ohňostroj na oslavu Führerových narozenin. Část parku byla přehrazena a pyrotechnici, pozorovaní davem zvědavců, instalovali svá překvapení. Odpalovací roury, odpalovací postavení obložená pytlí písku, výkopy a kilometry kabelů, to všechno vypadalo spíše jako příprava na dělostřelecké bombardování, než jako oslava. Nikdo si nevšímal Sturmbannführera a té ženy v modrém pláští z umělé hmoty.

Napsal cosi na stránku z jeho bloku.

"Tohle jsou moje telefonní čísla. Kancelář a domů. Tady jsou taky čísla na mého přítele, který se jmenuje Max Jaeger. Pokud byste mě nesehnala, zavolejte jeho." Vytrhl stránku a dal jí to. "Kdyby se stalo cokoli podezřelého, cokoli by vás zneklidňovalo - to je jedno, v kterou dobu - volejte."

"A co vy? Co budete dělat vy?"

"Já se pokusím dneska večer odletět do Zürichu. Hned ráno si prověřím tohle konto."

Věděl, co hodlá říci, ještě než otevřela ústa.

"Já pojedu s vámi."

"Tady budete mnohem bezpečnější."

"Ale tohle je taky moje reportáž!"

Zněla jako rozmazlené děcko. "Prokristapána, tohle žádná reportáž není!" Potlačil svůj hněv. "Podívejte, uděláme takovou dohodu. Ať objevím cokoli, přísahám, že vám to povím. Budete to mít všechno."

"Není to tak dobré, jako kdybych tam byla."

"Je to lepší, než být mrtvá."

"Nic takového by v cizině neudělali!"

"Naopak, to je přesně to, co by udělali. Pokud se stane něco tady, jsou za to zodpovědní oni. Jestli se stane něco v zahraničí. Pokrčil rameny. "Dokažte jim to."

Rozloučili se uprostřed Tiergarten. Kráčel svižně přes trávu, vstříc hučícímu centru. Během chůze vyndal tu obálku z kapsy, stiskl ji, aby se ujistil že ten klíček tam stále je a impulzivně ji zvedl k nosu. Její vůně. Ohlédl se přes rameno. Kráčela mezi stromy, zády k němu. Na okamžik mu zmizela, potom se zase objevila; zmizela, objevila se - malinká jako ptáček - modré opeření proti pošmournému pozadí lesa.

23. Přípravy na cestu do Švýcarska

Dveře Marchova bytu byly vyvrácené z pantů jako zlomená čelist. Stál na odpočívadle naslouchaje s připravenou pistolí. Byt byl tichý a opuštěný.

Tak jako byt Charlotty Maguirové jeho byt byl prohledán, ale mnohem zlovolnější rukou. Všechno bylo naházeno na hromadu uprostřed místnosti - šaty, knihy, obuv, staré dopisy, porcelánové i kameninové nádoby, nábytek - zlomky lidského života. Bylo to jako kdyby někdo zamýšlel udělat si tady táborák, ale na poslední chvíli, když se chystal přiložit zápalku, ho vyrušili.

Zaražená ve vrcholku té hromady byla v dřevěném rámečku fotografie dvacetiletého Marche jak si potřásá rukou s velitelem ponorkového loďstva, U-Boot Waffe, admirálem Dönitzem. Proč ji nechali právě takhle? Jakou to mělo mít pointu? Vyndal ji, odnesl k oknu a odfoukl prach. Sám dokonce zapomněl, že ji vůbec má. Dönitz chodil rád na palubu každé lodi než opustila Wilhelmshaven: hrůzu nahánějící postava, nekompromisní chlap, s ocelovým stiskem,

nemluvný mnout. "Dobrý lov," vyštěkl na Marche. Vřel to samé na každého. Na fotografii stálo v šiku pět mladých členů posádky pod šikmou věží a čekalo, až k nim přijde. Po Marchově levici byl Rudi Halder. Ostatní tři zahynuli později ten rok, když uvízli v trupu U-175.

Dobrý lov.

Hodil zarámovanou fotografií zpátky na hromadu.

Udělat něco takového zabralo dost času. Času, vzteku a jistoty, že je nikdo nevyruší. Muselo se to stát, když ho hlídali v Prinz-Albrecht Strasse. Mohlo to být jedině dílo Gestapa. Vzpomněl si na heslo vyškrábané hnutím Bílá Růže na stěnu u Werderscher Marktu: "Policejní stát je země, ve které vládnou zločinci."

Otevřeli mu i poštu. Pár účtů, dávno splatných - což oni jistě uvítali a dopis od jeho ex-manželky, datovaný v úterý. Stručně jej přehlédl. Rozhodla se, že už Piliho navštěvovat nesmí. Příliš to toho chlapce rozrušovalo. Doufá, že to je pro dobro věci. Pokud to bude nutné, je ochotna to odpřisáhnout před soudem, před Reich Familiengericht a uvést své důvody tam. Věří tomu, že to ale nebude nutné, jak kvůli hochovi, tak kvůli němu samému. Byl podepsán "Klara Eckart". Takže se vrátila ke svému dívčímu jménu. Zkroutil jej v ruce a hodil na hromadu vedle své fotografie a dalšího haraburdí.

Alespoň koupelna byla celá. Osprchoval se a oholil a v zrcadle prohlédl utrpěná zranění. Cítil se hůř než to vypadalo: velká krásně rozkvétající modřina na jeho prsou, další vřadu na nohou a na konci páteře; modravý otisk na hrdle. Nic vážného. Co to bylo, co mu říkával jeho otec - se svou otcovskou náplastí na všechny ty výprasky dětství? "To přežiješ, chlapče." "To je ono. "To přežiješ!"

Vrátil se nahý do obývacího pokoje a prohledával trosky, vytáhl čisté šaty, pár bot, kufřík a koženou brašnu. Báł se, že mu také vzali jeho pas, ale byl tady, úplně na dně té kupy. Byl vydán v roce 1961, kdy March odjel do Itálie, aby přivedl zpět jednoho gangstera zadržovaného v Miláně. Zíralo na něho jeho mladší já, s tlustšími tvářemi a napůl s úsměvem. Můj Bože, pomyslel si, zestárl jsem za tři roky o deset.

Vykartáčoval si uniformu a znovu si ji oblékl spolu s čistou košilí a zapakoval si kufřík. Když se sklonil, aby jej zamkl, jeho oči zachytily cosi na prázdném roštu krbu. Obličejí dolů tady ležela fotografie Weissovy rodiny. Zaváhal, potom ji zvedl a složil do malého čtverečku - přesně tak, jak ji našel před pěti lety - a strčil do peněženky. Kdyby ho zastavili a prohledali, řekne, že to je jeho rodina.

Pak se naposledy rozhlédl po místnosti a vyšel ven zavíraje za sebou vyražené dveře tak dobře, jak to jen šlo.

V hlavní budově Deutschebank na Wittenberg Platzu se zeptal, kolik je na jeho kontě. "Čtyři tisíce dvě stě sedmdesát sedm reichsmark a třicet osm feniků."

"Vezmu si to."

"Všechno, pane Sturmbannführere?" Pokladník zamrkal očima za brýlemi s drátěnými obroučkami. "Vypovídáte svůj účet?"

"Všechno."

March ho pozoroval, jak počítá čtyřicet dva stomarkových bankovek, pak si je nacípal do peněženky vedle té fotografie. Na celoživotní úspory to tedy moc není.

Tohle s tebou udělalo sedm let alimentů a žádné povýšení.

Pokladník na něho civěl. "Říkal pan Sturmbannführer něco?"

Myslel nahlas. Začíná určitě šilet. "Ne. Promiňte. Děkuju vám."

March zvedl kufřík, vyšel na náměstí a chytil taxík na Werderscher Markt.

Sám ve své kanceláři udělal dvě věci. Zavolal na vedení Lufthansy a požádal šéfa bezpečnosti - bývalého vyšetřovatele Kripa, Friedmana, kterého znal - aby prověřil, jestli letecká společnost má na seznamu pasažéra jménem Martin Luther na některém z letů Berlín-Zürich v neděli nebo pondělí.

"Tak teda Martina Luthera, jo?" Friedman se bavil. "A nikoho jiného nechceš, Marchi? Císaře Charlemagne? Pana Goetha?"

"Je to důležité."

"Vždycky je to důležité. Jasně. Já vím." Friedman slíbil, že to okamžitě zjistí. "Poslyš, až tě unaví honění zlodějků, byl by tady vždycky pro tebe flek, kdybys chtěl."

"Díky. Možná ano."

Když zavěsil, March vzal uschlou rostlinu z kartotéky. Vytáhl z kořenáče atropované kořeny, dal tam ten mosazný klíček, vrátil dovnitř a postavil květináč na jeho místo.

Pět minut nato volal Friedman.

Komplex kanceláři Artura Nebeho byl na čtvrtém patře - všude samé béžové koberce a béžové vymalované stěny, zapuštěná světla a sedací soupravy z černé kůže. Na stěnách byly reprodukcce Thorakových soch. Herkulské postavy s gargantuovskými torzy valily balvany do příkrých svahů na oslavu stavby německých Autobahn; Valkýry bojovaly s trojitými démony Ignorancí, Bolševismem a Slovanstvím. Obrovitost Thorakových sousoší byla terčem vtipů. Říkali mu "Thorax" "Pan profesor dnes nepřijímá návštěvy - pracuje totiž v levém uchu koně."

Adjutant Nebeho, Otto Beck, uhlazený absolvent universit v Heidelbergu a Oxfordu, vzhlédl, když March vstoupil do přijímací kanceláře.

March řekl: "Musím mluvit s Oberstgruppenführerem."

"Žádné návštěvy nepřijímá."

"Mně přijme."

"Nepřijme."

March se naklonil obličejem těsně k Beckově tváři, s pěstmi na jeho psacím stole. "Zeptejte se."

Za sebou uslyšel Nebeho sekretářku, jak říká: "Mám zavolat ochranku?"

"Ještě okamžik, Ingrid." Mezi absolventy akademie SS v Oxfordu bylo módní dávat najevo anglický klid. Beck smetl s rukávu svého saka neviditelné smítko. "A jaké je vaše jméno?"

"March."

"Ó! Ten slavný March!" Beck zvedl telefon. "Sturmabführer March vás chce navštívit, pane Oberstgruppenführere." Pohlédl na Marche a přikývl. "Dobrá."

Beck zmáčkl knoflík ukrytý pod deskou psacího stolu otevíraje elektrický zámek. "Pět minut, Marchi. Má schůzku s Reichsführerem."

Dveře do vnitřní kanceláře byly ze solidního dubového dřeva, šest centimetrů tlusté. Uvnitř byly úplně zatažené záclony proti světlu. Nebe se nakláněl nad svým stolem v okruhu žlutého světla studuje strojem psaný seznam pod lupou. Obrátil na svého návštěvníka své velké rozplizlé rybí oko.

"Tak copak to máme...?" Položil lupu. "Sturmabführer March. S prázdnými rukama, předpokládám?"

"Naneštěstí."

Nebe přikývl. "Dověděl jsem se od dozorčího důstojníka, že i teď jsou policejní stanice Říše naplněné až k prasknutí starými žebráky, starými pijany, kteří ztratili svoje dokumenty, staříky prchajícími před zákonem... Dost na to, aby měl Globus spoustu práce až do vánoc." Opřel se do opěradla své židle. "Pokud já znám Luthera, je příliš rafinovaný na to, aby se už ukázal. Ten ještě pár dní počká. To je určitě vaše naděje."

"Chtěl bych vás požádat o laskavost."

"Mluvte."

"Chtěl bych odjet ze země."

Nebe zařičel smíchy. Zabubnoval na desku oběma rukama. "Marchi, váš spis na Gestapu je obsažný, ale nezmiňuje se nikde o vašem smyslu pro humor. Vynikající! Kdoví? Třeba to dokonce přežijete. Nějaký velitel koncentračního tábora vás možná bude adoptovat jako domácí zvířátko!"

"Chtěl bych jet do Švýcarska."

"Ovšem. Krajina je tam velkolepá."

"Zavolali mi z Lufthansy. Luther letěl do Zürichu v neděli odpoledne a do Berlína se vrátil posledním letem v pondělí v noci. Domnívám se, že měl přístup k číselnému bankovnímu kontu."

Nebeho smích se změnil v příležitostné zafknutí. "Podle jakých důkazů?"

March položil na Nebeho psací stůl obálku. "Včera v noci jsem tohle odnesl ze Stuckartova bytu."

Nebe ji otevřel a prohlédl si dopis pod lupou. Vzhlédl. "Neměl by u tohoto být ještě klíč?"

March se upřeně díval na obraz za Nebeho hlavou - Schmutzlerovy "Dívky vracející se z polí", Paduův "Führer hovoří" - příšerná ortodoxní mazanice.

"Aha, už chápu." Nebe se opět opřel do opěradla a hladil si bradu lupou. "Když vám nedovolím tam odjet, nedostanu klíč. Mohl bych vás samozřejmě předat Gestapu a ty by vás dokázali přesvědčit, abyste vysolil ten klíč - pravděpodobně velice rychle. Jenomže potom by to byl Globus a Heydrich, kdo by se dozvěděl o obsahu toho bankovního seřfu a ne já."

Chvilí byl zticha. Potom se vydrápal na nohy a dobelhal se k žaluziím. Roztáhl dvě lišty na malou škvírku a vyhlédl ven. March viděl, jak se jeho oči pomalu pohybují ze strany na stranu.

Konečně řekl: "Lákavý obchod. Ale proč jenom mám před očima sebe sama jak vám mávám na rozloučenou bílým kapesníčkem na letišti Hermann Göringa a vy se už nikdy nevrátíte?"

"Předpokládám, že kdybych vám dal svoje slovo, že se vrátím...?"

"Ten předpoklad uráží naši inteligenci."

Nebe se vrátil ke svému stolu a znovu si přečetl ten dopis. Zmáčkl knoflík na stole. "Becku."

Objevil se pobočník. "Marchi, dejte mu váš pas. A teď, Becku, pošlete to na ministerstvo vnitra, ať vydají okamžitou výjezdní doložku počínaje od šesti dnes večer a konče v šest zítra."

Beck vrhl pohled na Marche a pak vyklouzl z kanceláře. Nebe řekl: "Tohle je moje nabídka. Šéf švýcarské kriminální policie, Herr Streuli, je můj dobrý přítel. Od okamžiku, kdy vystoupíte z letadla, až do okamžiku, kdy do něho znovu nastoupíte, vás budou sledovat jeho lidé. Nepokoušejte se je oklamat. Pokud se zítra nevrátíte, budete zatčen a deportován. Pokud se pokusíte uprchnout do Bernu na nějaké cizí velvyslanectví, překazí vám to. V každém případě nemáte kam jít. Po včerejším radostném oznámení vás Američani jednoduše hodí přes hranici zpátky. Britové, Francouzi a Italové udělají to, co jim přikážeme. Austrálie a Kanada poslechnou Američany. Jsou tu sice ještě Číňané, ale kdybych byl vámi, tak bych to raději zkusil v koncentráku. A jakmile se vrátíte do Berlína, okamžitě mi prozradíte všechno, na co jste přišel. Platí?"

March přikývl.

"Fajn. Führer nazývá Švýcary "národem hoteliérů". Já vám doporučuji Baur au Lac na Tal Strasse s výhledem na jezero. Velice exkluzivní. Prima nocleh pro odsouzence."

Zpátky ve své kanceláři, jako parodie turisty, si March rezervoval hotel a sedadlo v letadle. Během jedné hodiny měl zpátky pas. Výjezdní doložka byla orazítkovaná uvnitř: všudypřítomná orlice a olistěná svastika, prázdná místa pro datum vyplněná muří úřednickou nohou.

Trvání výjezdní doložky bylo přímo úměrné politické spolehlivosti žadatele. Straničtí vedoucí ji dostávali na deset let, řadoví členové strany na pět, občané s neposkrvněným kádrovým materiálem na jeden rok, chamrad z koncentráků nedostávala přirozeně vůbec nic. Marchovi vydali výjezdní povolení do vnějšího světa na jeden den. Octl se dole mezi odpadky společnosti - kverulanty, příživníky, nemakačenky, lidmi na šikmé ploše.

Zavolal na ekonomické oddělení Kripa a chtěl k telefonu rezidentního švýcarského experta. Když se zmínil o jméně Zaugg a požádal odbor, zda o něm nemají nějaké informace, ten chlap na druhém konci se rozesmál. "Kolik času na to

máte?"

"Začněte od začátku."

"Nezavěšujte, prosím." Položil telefon a šel si pro dotýčný svazek.

Zaugg & Cie byla založena v roce 1877 francouzsko-německým finančníkem Louisem Zauggem. Hermann Zaugg, podepsaný na Stuckartově dopisu, byl zakladatelův vnuk. Byl stále uváděn jako hlavní ředitel banky. Berlín sledoval jeho činnost už více než dva roky. Během čtyřicátých let byl Zaugg ve styku s mnoha německými státními příslušníky pochybné spolehlivosti. Byl v současné době podezírán z toho, že poskytl úkryt milionům říšských marek v hotovosti, zlatých prutech či cihlách, klenotech a drahých kamenech - přičemž všechno mělo být správně zabaveno, ale ministerstvo financí k tomu nemělo žádný přístup. Snaží se o to již celá dlouhá léta.

"Co máme na Zaugga osobně?"

"Jenom obvyklý fakta. Je mu padesát čtyři, ženatý, má jednoho syna. Má vilu na Zürichsee. Velmi solidní. Velmi soukromě založený. Má spoustu přátel ve švýcarské vládě."

March si zapálil cigaretu a popadl kus papíru. "Dejte mi ještě jednou tu adresu."

Max Jaeger přišel právě, když mu March psal vzkaz. Rozrazil dveře zadkem nesa náruč šanonů, celý zpocený. Dva dny neholené vousy mu dávaly hrozivý vzhled.

"Xavi, díkybohu!" Zadíval se na něho přes hromadu lejster. "Snažím se tě dohonit celej den. Kde jsi byl?"

"Tak různě. Co je tohle? Tvoje paměti?"

"To je to střílení ve Spandau. Slyšel jsi dneska ráno strejčka Artura." Zaimitoval Nebeho řezavým hlasem: "Jaeger, vy se můžete vrátit ke svým normálním povinnostem."

Upustil materiály na svůj psací stůl. Okna zarachotila. Prach zavířil po kanceláři. "Prohlášení svědků a svatebních hostů. Pitevní zpráva - vydolovali z toho zatraceného blázna patnáct kulek." Protáhl se, promnul si oči pěstmi.

"Dokázal bych spát celej tejden. Něco ti řeknu: na takový strašení jako včera v noci, jsem už moc starý. Moje srdce to nevydrží." Přerušil svoje povídání. "Co ty to, sakra, děláš?"

March vyzvedl zašlou rostlinu z květináče a vytahoval klíček k bankovnímu sejfu.

"Musím za dvě hodiny chytit letadlo."

Jaeger se zadíval na jeho kufřík. "Nepovídej mi, že máš dovolenou! Trochu si poslechněš balalajku na pláži Černého moře..." Založil ruce na prsou a začal vykopávat nohama jako při ruském kozáčku.

March potřásl hlavou usmívaje se: "Nemáš chuť na pivo?"

"Jestli nemám chuť na pivko?" Jaeger vytančil ze dveří ještě než se March stačil jen otočit.

Malý bar na Obwall Strasse patřil penzionovanému orpákoví jménem Fischer. Byl prosycený pachem kouře, potu, zvětralého piva a smažené cibule. Většina zákazníků byli policisté. Zelené a černé uniformy se tlačily kolem baru nebo vykukovaly z šera dřevem obložených kójí.

Liška i Medvěd obdrželi srdečné přivítání.

"Bereš si dovolenou, Marchi?"

"Hej Jaegere! Příště si můžeš stoupnout drobet blíž k břitvě!"

Jaeger trval na tom, že platí pití. March zabral kóji v jednom rohu, strčil kufřík pod sedadlo a zapálil si cigaretu. Tady byli lidé, které znal už desetiletí. Řidiči z Rahnsdorfu s jejich karetními triky a oplzlými příhodami. Těžcí pijani z oddělení Závažné trestné činy na Worth Strasse. Ty by nepostrádal. Walther Fiebes seděl u baru sám a civěl do láhve šnapsu.

Jaeger se vrátil a zvedl skleničku. "Na zdraví!"

"Na zdraví."

March si otřel se rtů pěnu. "Dobrý párky, dobré motory, dobré pivo - to jsou tři německé dary světu!" Jaeger to říkal vždycky, když spolu pili a March nikdy neměl to srdce, aby mu to připomněl. "Takže. Co to má být, to s tím letadlem?" Vypadalo to, že pro Jaegera to slovo ztělesňuje všechno, co je na světě exotické. V životě byl nejdále z Berlína v jednom rodinném rekreačním táboře na břehu Černého moře - během dovolené loni v létě u Gotenburgu, kterou organizovala asociace Radosti k síle.

March nepatrně otočil hlavu a vrhl pohled na jednu a pak druhou stranu. Německý pohled. Kóje po obou stranách byly prázdné. Od baru sem zaléhaly výbuchy smíchu.

"Musím jet do Švýcarska. Nebe mi dal výjezdni doložku na dvacet čtyři hodin. Ten klíč, co jsi právě viděl v kanceláři - ten jsem vzal včera v noci ze Stuckartova sejfu. Patří k bezpečnostní schránce sejfu v Zürichu."

Jaeger vykulil oči. "Tam určitě schovali ty svoje umělecké poklady! Pamatuješ se, co říkal dneska ráno Globus? Propašovali to ven a prodali ve Švýcarsku!"

"Je v tom něco víc. Mluvil jsem zase s tou Američankou. Zdá se, že jí Stuckart volal v sobotu v noci domů a chtěl emigrovat."

Emigrovat. Takové slovo je tabu. Zůstalo viset ve vzduchu mezi nimi.

Jaeger řekl: "Ale to Gestapo už určitě ví, Xavi. Její telefon je přeci určitě odposlouchávaný?"

March zavrtěl hlavou. "Na to byl Stuckart až moc chytrý. Použil budku naproti jejímu bytu." Usrkl si piva. "Vidíš, jak to pokračuje, Maxi? Cítím se jak člověk, co sestupuje ve tmě po schodech. Nejdřív to tělo v jezeře, ze kterého se vyklube starý revolucionář. Pak se jeho smrt dá do souvislosti s tou Stuckartovou. Včera v noci jediného mého svědka - toho kadeta Josta - odvezli esesáci na Globusův rozkaz pryč. A teď vyšlo najevo, že chtěl Stuckart emigrovat. Co se stane příště?"

"Ty z těch schodů spadneš a srazíš si vaz, kamaráde. To se stane příště."

"To je reálná předpověď. A to ještě nevíš to nejhorší."

March mu pověděl o svém svazku na Gestapu. Jaeger vypadal vydešeně.

"Kristepane! Co budeš dělat?"

"Napadlo mě, že bych se mohl pokusit zůstat z Říše venku. Dokonce jsem si vyzvedl z banky všechny svoje úspory. Ale Nebe má pravdu: žádná země by se mě ani nedotkla." March dopil své pivo. "Udělal bys hro mě něco?"

"Řekni co."

"K té Američance se dneska někdo vloupal. Mohl bys požádat Orpo v Schönebergu, aby se tam občas na to mrkli - nechal jsem její adresu u mě na stole. Taky jsem jí dal tvoje telefonní číslo, kdyby měla nějaké potíže."

"To je bez problémů."

"A mohl bys tohle schovat pro Piliho?" Podal Jaegerovi obálku obsahující polovinu peněz, které vyzvedl z banky. "Není to moc, ale zbytek budu možná potřebovat. Nech si to dokud nebude dost starý na to, aby věděl, co se s tím má dělat."

"Ale jdi, človče!" Max se k němu naklonil přes stůl a poklepal mu na rameno. "Tak strašný to snad nejní? Co? Že ne?"

March na něho upřeně hleděl. Asi po jedné či dvou vteřinách Jaeger zamručel a odvrátil pohled. "No, tak dobře..." Zastrčil si obálku do kapsy. "Můj bože," vyhrkl najednou energicky, "kdyby mě můj vlastní kluk udal Gestapu, něco pořádného bych mu teda dal - ale peníze by to nebyly!"

"To není vina toho kluka, Maxi."

Vina, pomyslel si March. Copak se dá obviňovat desetileté dítě? Ten kluk potřebuje tátu. A to bylo přesně to, co mu nabídla Strana: stabilitu, společnost, něco, v co by věřil - všechno to, co mu měl dát March a co mu nedal. Mimo toho organizace PIMPF očekávala, že mládež přesune svou sounáležitost do rodiny ke státu. Ne, on nebude - a nemůže - vinit svého syna.

Jaegera ovládly chmury. "Ještě pivo?"

"Je mi líto." March vstal. "Musím jít. Dlužím ti pivo."

Jaeger se také vztyčil. "Až se vrátíš, Xavi, přijed' k nám a zůstaneš u nás pár dní. Mladší holky jsou na táboře s Bund deutscher Mädel na tejden, takže můžeš mít jejich pokoj. Třeba něco vymyslíme na ten soud."

"Poskytoval útočiště asociáloví - to by ti u místní organizace Strany asi moc neposloužilo."

"Ať jde místní Strana do prdele!"

To bylo řečeno se skutečným citem. Jaeger natáhl ruku a March ji stiskl. Velkou mozolnatou prackou.

"Dávej na sebe pozor, Xavi."

"Dávej na sebe pozor, Maxi."

24. Vítejte ve Švýcarsku!

Nastoupěna na ranvejích letišť Hermann Göring a mihotajíc se v závoji výparů z pohonných hmot stála nová generace cestovních trysek: modré a bílé Boeingy společnosti Pan-American, červené, bílé a černou svastikou pomalované Junkersy Lufthansy.

Berlín má dvě letiště. Staré letiště Tempelhof nedaleko městského centra obstarává krátkou, vnitrostátní dopravu. Mezinárodní doprava prochází Göringem, který je na severozápadním předměstí. Nové budovy terminálu jsou dlouhé konstrukce z mramoru a skla, navržené - kým jiným - Speerem. Venku před příjezdy stojí socha Hanny Reitschové, průkopnické německé aviatičky, vyrobená z roztavených Spitfirů a Lancasterů. Hledá na obloze narušitele. Nápis za ní hlásá: VÍTEJTE V BERLÍNĚ: HLAVNÍM MĚSTĚ VELKONĚMECKÉ ŘÍŠE v pěti jazycích.

March zaplatil taxi, dal řidiči spropitné a vyšel po rampě k automatickým dveřím. Vzduch byl chladný a umělý: prosáklý leteckým benzinem a rozervaný řevem přiškracených motorů. Pak se dveře otevřely a on se ocitl v průhledné zvukotěsné bublině odletového terminálu. "Let Lufthansy 401 do New Yorku. Žádáme cestující, aby se dostavili ke vchodu číslo osm k nástupu do letadla..."

"Poslední výzva pro let Lufthansy 014 do Theoderichshafenu. Žádáme cestující..."

March šel nejdříve k recepci Lufthansy, aby si vyzvedl letenku, potom k odbavovací přepážce, kde jakási blondýna se jménem "Gina", přišpendleným k levému prsu a s plackou se svastikou na klopě, zevrubně zkoumala jeho pas.

"Přeje si pan Sturmbannführer odbavit nějaká zavazadla?"

"Ne, díky. Mám jenom tohle." Poklepal na svůj kufík.

Vrátila mu pas s palubním lístkem složeným uvnitř. Doprovodila to úsměvem, jasným a veselým jako neonové světlo.

"Nastupuje se za půl hodiny. Hezký let, Herr Sturmbannführer."

"Děkuji, Gino."

"Není zač."

"Děkuji."

Klaněli se sobě navzájem jako párek japonských obchodníků. Cestování vzduchem to byl pro Marche nový svět, podivná krajina se svými neproniknutelnými rituály.

Šel podle nápisů na toaletu, vybral si kóji nejdále od umývadel, zamkl dveře, otevřel kufík a vyndal kožený vak. Potom se posadil a stáhl si holínky. Bílé světlo zářilo na chrom a bílé obladačky. Když byl svlečený až do spodků, strčil holínky a uniformu do vaku, doprostřed nacpal svůj Luger, zapnul zip a zamkl.

Pět minut nato se vynořil z kóje úplně jiný. V lehkém šedém obleku s bílou košilí, světle-modrou vázankou a měkkými hnědými polobotkami se arijský superman změnil v normálního občana. Viděl hned, jak se ta jeho proměna odráží v očích jiných lidí. Už žádné ustrašené pohledy. Zřízenec v úschovně zavazadel, kam si uložil svůj vak, byl neurvalý. Podal Marchovi lístek.

"Neztraťte to. Jestli to ztratíte, neobtěžujte se vůbec vracet." Kývl hlavou k nápisu nad ním, kde stálo: "Varování! Věci se vydávají jenom proti předložení lístku!"

U kontroly pasů March chvíli otálel všimaje si bezpečnostních opatření. Překážka číslo jedna: kontrola palubních lístků, které se nedají pořídit bez řádné výjezdní doložky. Překážka číslo dvě: nová kontrola výjezdních doložek. Tři

členové Zollgranzschutz, pohraniční stráž, stáli po obou stranách vstupu, v rukách samopaly. Jakýsi starší pán před Marchem byl podroben zvlášť pečlivé prohlídce a celník s kýmsi hovořil po telefonu, než toho člověka mávnutím propustil dále. Stále ještě hledají Luthera.

Když přišla řada na Marche, zpozoroval, že jeho pas celníka šokuje. Sturmbannführer SS a výjezdni doložka jenom na dvacet čtyři hodin? Normální znaky hodnosti a privilegia, obvykle tak jasné, byly tady těžko čitelné. V obličejí celníka sváděla boj zvědavost se servilitou. Jako obvykle, zvítězila servilita.

"Přeju příjemnou cestu, pane Sturmbannführere."

Na druhé straně bariéry March obnovil studium bezpečnostních opatření na letišti. Všechna zavazadla procházela rentgenovou kontrolou. Odmávli ho a potom požádali, aby otevřel svůj kufřík. Prozkoumali každou maličkost - otevřeli zip pouzdra mycí houby, holicí krém otevřeli a čichali k němu. Bezpečnostní orgány pracovali s pečlivostí lidí, kteří dobře vědí, že v případě únosu letadla nebo teroristické bomby na palubě během jejich služby by to znamenalo strávit příštích pět let v koncentračním táboře.

Konečně byl shledán čistým. Poklepal si na náprsní kapsu, aby se ujistil, že Stuckartův dopis tam stále ještě je, zatímco v druhé ruce obracel mosazný klíček. Potom šel do baru a dal si tam velkou whisky.

Vstoupil na palubu Junkerse deset minut před odletem. Ten den to byl poslední let z Berlína do Zürichu. Kabina byla plná obchodníků a bankéřů v tmavých společenských oblecích s vestou čtoucích růžové finanční noviny. Uskladnil svůj kufřík v oddílu nad hlavou, usadil se do sedadla a zavřel oči. Uvnitř letadla zněla Bachova kantáta. Venku nastartovaly motory. Stupňovaly zvuk od pouhého brčení až k ostrému vytí, nastupující jeden po druhém jako chór. Letadlo sebou slabě trhlo a začalo se pohybovat.

Třicet tři hodin z minulých třiceti šesti byl March vzhůru. Teď ho ta hudba ukolébala, vibrace uspaly. Spal. Přišel o ukázkou nouzových opatření. Start do jeho snů téměř vůbec nepronikl. Stejně, jako si nevšiml osoby, která vedle něj vklouzla do sedadla.

Dole pod nimi se vinul Rýn jako stužka roztaveného kovu ve zmrakujícím slunci. March to ze vzduchu nikdy neviděl. "Milovaná otčino, neboj se nebezpečí žádného: tvá stráž na Rýně stojí hrdinně!" Řádky z jeho dětství, vytloukané na nenaladěném píánu v gymnáziu plném průvanu. Kdo je napsal? Nemohl si vzpomenout.

Přelet nad řekou byl signálem, že vyletěli z Říše a jsou ve Švýcarsku. V dálce: hory, šedobílé a zamlžené; dole: upravená čtverhranná políčka a tmavé shluky borovicových lesů; ostře šikmé střechy a bílé kostely.

Když se probudil, rozesmála se nad překvapením v jeho tváři. Jste možná zvyklý jednat s tvrdými kriminálníky, povídá mu, a s Gestapem a s SS. Ale nikdy jste neměl co dělat se starými dobrými americkými novináři.

Zaklel, na což odpověděla s očima jakoby nevinností dokořán rozevřenými, jako jedna z dcer Maxe Jaegera. Byl to výstup úmyslně zkažený, což jej učinilo ještě lepším, obraceje jeho hněv proti němu samotnému a současně z něho dělal spoluhráče. Trvala na tom, že všechno musí vysvětlit, ať už ji chtěl poslouchat nebo ne; přičemž gestikulovala s plastickou lahví whisky. Bylo to snadné, řekla. Řekl jí přece, že ten večer poletí do Zürichu. Byl to jediný let. Na letišti informovala recepční Lufthansy, že by měla cestovat se Sturmbannführerem Marchem. Ale přijela pozdě: mohla by, prosím, dostat místo vedle něho? Když souhlasili, už si byla jistá, že je na palubě.

"A byl jste tady a spal jste," dokončila, "jako děčko."

"A co kdyby byli řekli, že nemají žádného cestujícího jménem March?"

"Letěla bych stejně." Jeho zlost ji rozčilovala. "Poslyšte, už mám skoro většinu svojí reportáže. Zpronevěra uměleckých pokladů. Dva vysocí důstojníci mrtví. Třetí na útěku. Pokus o emigraci. Tajné švýcarské konto. A v nejhorším případě získám v Zürichu extra kolorit. V nejlepší případě třeba okouzlení Herr Zaugga, aby mi poskytl rozhovor."

"O tom nepochybují."

"Netvařte se tak ustaraně, Sturmbannführere - vaše jméno z toho vynechám."

Zürich je pouze dvacet kilometrů jižně od Rýna. Sestupovali rychle. March dopil svou skotskou a postavil prázdný kelímek na nastavený podnos letušky.

Charlotte Maguirová vypila svou sklenici jedním lokem a položila ji vedle té jeho. "Máme aspoň společnou whisky, Herr March." Usmála se.

Odvrátil se k oknu. Tohle uměla, pomyslel si: udělat z něho blbečka, teutonského dřeváka. Nejdříve mu neřekla o tom, že jí telefonoval Stuckart. Potom ho vmanévrovala do toho, aby jí dovolil prohledat s ním Stuckartův byt. Dneska ráno, místo aby na něho počkala, až ji bude kontaktovat, mluvila s tím americkým diplomatem Nightingalem o švýcarských bankách. A teď tohle! Bylo to, jako kdyby měl člověk navždycky v patách děčko - vytrvalé, inteligentní, uvádějící ho do rozpaků, lstivé, nebezpečné děčko. Potají nahmatal kapsu, jestli stále ještě obsahuje ten dopis a klíček. Ona to byla schopná ukrást, zatímco spal.

Junkers se chystal přistát. Jako ve stále více zrychlovaném filmu se kolem přeháněla švýcarská krajina: traktor v polích, silnice s pár světlomety aut v kouřovém oparu stmívání a pak - náraz, druhý - kola se dotkla přistávací dráhy.

Zürišské letiště nevypadalo tak, jak si je představoval. Za letadlem a hangáry byly lesnaté kopce a nikde ani vidu po městě. Na okamžik ho napadlo, zda-li Globus neodhalil jeho poslání a nezařídil to tak, aby letadlo letělo jinam. Třeba je posadili dolů na nějakou vzdálenou leteckou základnu v jižním Německu? Ale potom uviděl na budově terminálu nápis ZÜRICH.

V momentě, kdy letadlo zastavilo, se pasažéři - profesionální cestovatelé, alespoň většinou - jako jeden muž zvedli. Ona už také stála a sundávala svůj kufr a ten nemožný modrý kabát. Sáhl vedle ní. "Promiňte."

Nasoukala se do kabátu. "Kam teď?"

"Já jedu, slečno, do svého hotelu. Co budete dělat vy, to je vaše věc."

Podařilo se mu protáhnout se před nějakého tlustého Švýcara, který cpal nějaké dokumenty do koženého příručního

kufříku. Tímhle manévrem uvízla o něco pozadu. Když se posunovali uličkou dál a ven z letadla, ani se neohlédl.

Kráčel svižně příletovou halou k pasové kontrole, předbíhaje většinu pasažérů a postavil se do čela fronty. Za sebou slyšel hluk, jak se snažila jej dohonit.

Švýcarský pohraniční úředník, vážný mladý muž s visicím knírem, listoval pasem.

„Služebně nebo rekreačně, pane Marchi?“

„Služebně.“ Rozhodně služebně. „Okamžik.“

Mladý muž zvedl telefon, vytočil tři čísla, odvrátil se pryč od Marche a zašeptal cosi do sluchátka. Řekl: „Ano. Ano. Ovšem.“ Potom zavěsil a vrátil pas Marchovi.

Byli dva, ti, co na něho čekali u pasu se zavazadly. Všiml si jich už padesát metrů daleko: svalovité postavy s nakrátko ostříhanými vlasy, v těžkopádných černých botách a přepásaných žlutohnědých pršipláštích. Policisté - na celém světě jsou stejní. Prošel kolem nich bez mrknutí a spíše cítil, než viděl, že se dali za ním.

Prošel volně zeleným celním pásmem a ven na veřejné prostranství a nikdo ho nezastavil. Taxi. Kde jsou taxíky?

Klap-klap, klap-klap. Blížilo se to zezadu.

Vzduch venku byl o pár stupňů studenější než v Berlíně. Klap-klap, klap-klap. Otočil se kolem své osy. Byla tam, v tom svém kabátě, tiskla k sobě kufřík a balancovala na těch vysokých podpatcích.

„Jděte pryč, Fraulein. Rozumíte? Potřebujete to písemně? Odjeďte zpátky do Ameriky a tam si vydejte tu svoji stupidní reportáž. Já mám totiž práci!“

Aniž by čekal na odpověď, otevřel zadní dveře čekajícího taxíku, hodil dovnitř kufřík a vsunul se dovnitř. „Baur au Lac,“ řekl řidiči.

Vyjeli z letiště a na dálnici vedoucí na jih, do města. Den byl téměř u konce. Natahuje krk dozadu, aby viděl zadním oknem, March zpozoroval asi deset metrů za nimi natlačený neoznačený bílý Mercedes. Kristepane, stává se z toho všeho pěkná fraška! Globus honí Luthera, on honí Globuse, Charlie Maguirová honí jeho a teď honí švýcarská policie oba dva. Zapálil si cigaretu.

„Copak neumíte číst?“ zeptal se řidič. Ukázal na nápis: DĚKUJI VÁM, ŽE ZDE NEKOURÍTE.

„Vítejte ve Švýcarsku,“ zamumlal March. Sroloval o pár centimetrů okno a obláček bílého kouře se protáhl ven do chladného vzduchu. Zürich byl krásnější než očekával. Centrum mu připomnělo Hamburk. Kolem břehů rozlehlého jezera se nakupily hrozny starých staveb. Tramvaje v zelenobílé uniformě rachotily před nimi projíždějice kolem hojně osvětlených obchodů a kaváren. Řidič poslouchal Hlas Ameriky. V Berlíně to bylo jenom praskání a poruchy v éteru. Tady to bylo jasně slyšet. „I wanna hold your hand,“ zpíval jakýsi mladistvý hlas v angličtině. „I wanna hold your ha-a-and!“ Tisíce náctiletých děvčat se rozječelo.

Baur au lac byl přímo přes ulici od jezera. March zaplatil taxikáři v říšských markách - každá země na starém kontinentu přijímá říšské marky, je to zcela samozřejmě evropské platidlo - a vstoupil do hotelu. Byl skutečně tak luxusní, jak Nebe sliboval. Pokoj ho stál půl měsíční gáže. „Prima nocleh pro odsouzence...“ Když se zaregistroval, zachytil koutkem oka záblesk modré u dveří vzápětí sledovaný žlutohnědými pršiplášti. Jsem jak filmová hvězda, pomyslel si March vstupuje do výtahu. Všude kam se hnu, mám v patách dva detektivy a brunetku.

25. Příměří a bankéři

Rozložil mapu města na posteli a sedl si vedle ní propadaje se hluboko do houbovité matrace. Má tak málo času! Široká rozlohá züríšského jezera se zakusovala do komplexu ulic jako modrá břitva. Podle svého záznamu na Kripu bydlí Hermann Zaugg kdesi na See Strasse. March ji nalezl. See Strasse běží podél východního pobřeží jezera asi čtyři kilometry od hotelu.

Někdo jemně zaklepal na dveře. Mužský hlas ho volal jménem.

Co to bude? Přešel přes pokoj a rázně otevřel dveře dokořán. Na chodbě stál vrchní a držel podnos. Vypadal vylekaně.

„Promiňte, pane. S uctivým poručením od dámy z místnosti 277, pane.“

„Ano. Ovšem.“ March ustoupil stranou, aby ho pustil dovnitř. Číšník váhavě vešel, jako by si myslel, že ho March chce praštit. Položil podnos na stůl, zlomek času zaotálel, aby dostal spropitné a pak, když žádné nepřicházelo, odešel. March za ním zamkl dveře.

Na stole byla láhev Glenfiddich s jedním slovem na lístku papíru. „Příměří?“

Stál u okna, kravatu rozvolněnou, srkal sladovou whisky a díval se na jezero. Černou vodu lemovala síť dutých lamp, hladinu probodávaly špendlíkové hlavičky červené, zelené a bílé barvy mrkající a poskakující. Zapálil si další cigaretu, asi milióntou za ten týden.

Na příjezdové cestě pod jeho oknem se nějací lidé smáli. Přes jezero se pohybovalo světlo. Žádná Velká Hala, žádné pochodující kapely, žádné uniformy. Poprvé - za jak dlouho? - přinejmenším za rok - byl daleko od železného a žulového Berlína. Takže. Pozvedl sklenici a studoval bledou tekutinu. Existoval přece jenom ještě jiný život a jiná města.

Všiml si, že současně s lahví posílá dvě sklenice.

Sedl si na okraj postele a pohlédl na telefon. Bubnoval prsty na toaletní stolek.

Šílenství.

Měla takový zvyk strkat si ruce hluboko do kapes a stát s hlavou nakloněnou na jednu stranu a napůl se usmívat. Vzpomněl si, že v letadle měla na sobě červené vlněné šaty s koženým páskem. Měla pěkné nohy v černých punčochách. A když se zlobila, nebo ji něco pobavilo, což bylo vlastně většinou, tahala se za vlasy za uchem. Smích venku odumřel.

„Kde jste byl posledních dvacet let?“ To byla její pohrdavá otázka, kterou mu položila ve Stuckartově bytě.

Tolik toho znala. Kroužila kolem něho.

„Milióny Židů, kteří zmizeli během války...“

Obracel její vzkaz v prstech, nalil si další whisky a lehl si znovu na postel. Deset minut nato zvedl telefon a žádal operátora v ústředně. "Pokoj 277."

Šílenství, je to šílenství.

Setkali se dole v hale, za vějíři jakési luxusní palmy. V protějším rohu se smyčcový kvartet probírnkával výběrem melodií z "Die Fledermaus."

March řekl: "Ta skotská je moc dobrá."

"Mírové gesto."

"Přijato. Děkuju vám."

Pohlédl přes halu na starou violončelistku. Její tlusté nohy byly doširoka roztažené, jako kdyby došla krávu. "Bůhví, proč bych vám měl věřit."

"Bůhví, proč bych měla věřit já vám."

"Základní pravidla." řekl pevně. "První: už žádné lhaní. Dvě: budeme dělat to, co řeknu, ať chcete nebo ne. Tři: vy mi ukážete, co hodláte vydat a když vás požádám, abyste něco nepsala, vynecháte to. Souhlasíte?"

"Platí." Usmála se na něho a nabídla mu ruku. Stiskl ji. Měla studený, pevný stisk. Poprvé si všiml, že má na zápěstí pánské hodinky.

"Co vás přimělo změnit názor?" zeptala se.

Pustil jí ruku. "Jste připravená jít ven?" Pořád ještě měla ty červené šaty.

"Ano."

"Máte nějaký notes?"

Poklepala si na kapsu kabátu. "Nikdy bez žádného necestuji."

"Ani já ne. Prima. Tak jdem."

Švýcarsko bylo jedním hroznem světél uprostřed úplné tmy, nepřátelé všude kolem: na jih Itálie, na západ Francie, Německo na severu a východě. Jeho přežití bylo neustálým zdrojem úžasu: říkali tomu "švýcarský zázrak".

Z Luxembourg se stal Moselland, Alsace-Lorraine byla Westmarkou, Austria byla Ostmarkou. Co se týče Československa - to zparchantěle dítě Versaillské smlouvy se scvrklo na Protektorát Böhmen und Mähren. Polsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko - ty zmizely z mapy světa. Na východě byla Německá Říše rozparcelována na čtyři díly, Reichskommissariáty Ostland, Ukrajina, Kavkaz a Moskevsko.

Na západě bylo dvanáct států - Portugalsko, Španělsko, Francie, Irsko, Velká Británie, Belgie, Holandsko, Itálie, Dánsko, Norsko, Švédsko a Finsko - sehnáno Německem do houfu podle Římské smlouvy do Evropského obchodního bloku. Druhým úředním jazykem na všech školách byla němčina. Lidé jezdili v německých autech, poslouchali německá rádia, dívali se na německou televizi, pracovali v továrnách patřících Němcům, lkali nad chováním německých turistů v Němci převážně obsazených rekreačních zařízeních a lázních, zatímco německé týmy vyhrávaly všechny mezinárodní sportovní soutěže s výjimkou kriketu, který hrají jediné Angličané.

A uprostřed toho všeho bylo neutrální Švýcarsko. To nebyl Führerův záměr. V době, když plánovači Wehrmachtu konečně přišli se strategií, jak pokořit švýcarský stát, začala patová situace Studené války. Švýcarsko zůstalo pláckem nikoho, stále užitečným pro obě strany a s postupem doby se stalo místem tajných schůzek a jednání.

"Ve Švýcarsku jsou jenom tři třídy občanů," řekl Marchovi ten expert z Kripa. "Američtí špióni, němečtí špióni a švýcarští bankéři, kteří se snaží přijít si na své peníze."

Během minulého století se ti bankéři usídlili kolem severního okraje zürichského jezera, jako bohatý škraloup, jako známka přílivu peněz. Jako na Schwanenwerderu jejich vily ukazovaly světu prázdnou tvář vysokých zdí a silných vrat chráněnou navíc clonou stromů.

March se naklonil kupředu a řekl řidiči: "Tady pomalu." Byli teď docela slušná kavalkáda: March a Charlie v taxíku, sledování dvěma dalšími vozy, v každém po jednom švýcarském policistovi. Bellerive Strasse vyústila do See Strasse. March počítal čísla.

"Zastavte tady."

Taxík zahnul k chodníku. Policejní auta je předjela; asi sto metrů za nimi se rozzářila jejich brzdová světla.

Charlie se rozhlédla. "A co teď?"

"Teď se mrkneme na domov doktora Hermannu Zaugga."

March zaplatil taxikáři, který se rychle obrátil a vyrazil zpět do města. Silnice byla prázdná.

Všechny vily byly dobře chráněné, ale Zauggova - třetí, ke které došli - byla úplnou pevností. Brána byla ze solidního kovu, tři metry vysoká a na každé straně s kamennou zdí. Bezpečnostní kamera filmovala vstup. March vzal Charlie pod paži a oba se loudali kolem jako milenci na procházce. Přešli silnici a čekali v příjezdové cestě na druhé straně. March se podíval na hodinky. Bylo těsně po deváté hodině. Uplýnulo pět minut. Už-ůž se chystal, že ji navrhne, aby odešli, když se s cinknutím a hučením motoru začala vrata otevírat.

Charlie zašeptala: "Někdo vyjíždí."

"Ne." Kývl nahoru k silnici. "Přijíždí."

Limuzína byla veliká a silná: britský vůz, Bentley, černý lak. Přijížděl směrem od města, rychle, ostře zatočil a sklouzl do vjezdu. Vepředu šofér a další muž; vzadu záblesk šedých vlasů - asi Zauggových. March měl akorát tak dost času, aby si všiml, že karoserie visí nízko nad zemí. Potom jedna pneumatika po druhé absorbovala náraz, jak Bentley vjel na chodník - bamp, bamp, bamp bamp - a byl pryč.

Vrata se začínala zavírat, potom zůstala napůl otevřená. Směrem od domu se vynořili rychle kráčející dva muži.

"Vy tam!" zakřičel jeden z nich. "Vy dva! Zůstaňte stát!" Vyšel na ulici. March popadl Charlie za loket. V tom okamžiku začalo jedno z policejních aut couvat směrem k nim až převodovka vyla. Muž se ohlédl vpravo, zaváhal a pak začal couvat

Auto se smykem zastavilo. Okénko bylo srolované. Unavený hlas pravil: "Do prdele, nasedněte."

March otevřel zadní dvířka a strčil tam Charlie, potom vklouzl za ní. Švýcarský policista provedl rychlý obrat na tři rychlosti a už přidával plyn směrem k městu. Zauggovi tělesní strážci už zmizeli; vrata se za nimi s třeskotem zavřela.

March se otočil, aby viděl zadním oknem. "Jsou všichni vaši bankéři takhle dobře chráněni?"

"Záleží na tom, s kým obchodují." Policista nastavil zrcátko, aby na ně viděl. Bylo mu hodně přes čtyřicet, s očima podlitýma krví. "Plánujete nějaká další dobrodružství, Herr March? Třeba nějakou rvačku někde? Moc by nám pomohlo, kdybyste nás příště drobet varoval."

"Myslel jsem, že nás máte sledovat, ne chránit."

"Sledovat a chránit, pokud to bude nutné: to jsou naše rozkazy. Mimochodem, tam vzadu v tom autě za námi, to je můj parťák. Byl to sakra dlouhý den, do prdele. Promiňte mi ty výrazy, Fräulein - vůbec nic neříkal o tom, že v tom bude taky nějaká ženská."

"Můžete nás vyhodit zpátky u hotelu?" zeptal se March.

Policista cosi zabručel. "Takže teď si ještě ke svým povinnostem mám přidat taxikaření?" Zapnul vysílačku a mluvil se svým kolegou. "Je po panice. Jedem zpátky do Baur au Lacu."

Charlie měla na klíně otevřený svůj notes a psala. "Kdo jsou tihle lidi?"

March zaváhal, ale pak ho napadlo: co na tom záleží? "Tenhle důstojník a jeho partner jsou členové švýcarské policie a mají zajistit, že se nepokusím dezertovat - pokud budu za hranicemi Říše. A také mají zajistit, abych se vrátil celý."

"Je to vždycky potěšení asistovat našim německým kolegům," zavrčel hlas zepředu.

Charlie řekl: "Je tu nebezpečí, že byste se třeba celý nevrátil?"

"Zjevně ano."

"Kristepane!" Něco si poznamenala. Odvrátil zrak. Od nich nalevo, pár kilometrů přes jezero, tvořila světla Zürichu žlutou pásku na tmavé vodě. Jeho dech zamlžil okno.

Zaugg se určitě vracel ze své kanceláře. Bylo pozdě, ale obyvatelé Zürichu na své peníze pracovali tvrdě - dvanáct až čtrnáct hodin denně bylo úplně normální. Bankéřův dům byl k dosažení jedině po téhle silnici, což vylučovalo to nejúčinnější bezpečnostní opatření: měnit každý večer příjezdovou trasu. A See Strasse, s jednou stranou tvořenou jezerem a pár tucty dalších ulic vedoucích z ní pryč, to je pro bezpečáka jako zlý sen. To vysvětluje mnohé.

"Všimla jste si jeho auta?" zeptal se Charlie. "Jak těžké je, jaký hluk dělají ty jeho pneumatiky? Takové jsou k vidění v Berlíně často. Ten Bentley byl pancéřovaný." Prohrábl si vlasy rukou. "Dvě gorily, vězeňská vrata, dálkově ovládané kamery a obrněný vůz. Co je tohle za bankéře?"

Nemohl ve stínu vidět dobře na její obličej, ale cítil její vzrušení vedle něho. Řekla: "My máme přece ten autorizující dopis, vzpomínáte si? Ať je to jaký chce bankéř - teď je to náš bankéř."

26. Vzájemné sblížení

Pojedli v jednom restaurantu na Starém městě - lokále s tlustými lněnými ubrusy a těžkými stříbrnými příbory, kde se za nimi řadili vrchní do fronty a sundávali poklapy z jejich talířů jako skupina kouzelníků předvádějících svá kouzla. Pokud ho jeho hotel stál půl měsíčního platu, tak tohle jídlo ho bude stát tu druhou půlku. Ale Marchovi to bylo jedno.

Ona byla jako žádná z těch žen, co už poznal. Nebyla ani tou domácí puťkou jako ze Ženské ligy Strany, samé to "děti, kostel a kuchyně - Kinder, Kirche und Küche" - s večeří vždycky včas připravenou na stole pro manžela, jeho uniforma čerstvě vyžehlená a pět spících děcek nahoře v ložnici. A zatímco řádná národně-socialistická děva měla hrůzu před kosmetikou, nikotinem a alkoholem, Charlie Maguirová si dopřávala bez zábran všech tří. Její tmavé oči byly něžné ve světle svící, když mluvila prakticky bez přestávky o New Yorku, zahraničních reportážích, o působení jejího otce v Berlíně, o prohnání Josefa Kennedyho, politice, penězích, mužích a o sobě.

Narodila se ve Washingtonu DC na jaře 1939. ("Poslední mírové jaro, jak říkali moji rodiče - v každém slova smyslu.") Její otec se nedávno vrátil z Berlína, aby pracoval na Ministerstvu zahraničí. Její matka se snažila prorazit jako herečka, ale po roce 1941 byla šťastná, že alespoň unikla koncentračnímu táboru. V padesátých letech, po válce, odjel Michael Maguire do Omska, hlavního města z toho, co zbylo po Rusku, aby sloužil na americkém velvyslanectví. Na to, aby vzal s sebou čtyři malé děti, to bylo považováno za příliš nebezpečné místo, a tak Charlotte zůstala doma, aby se vzdělávala v nákladných školách ve Virginii; Charlie vypadla ze školy v sedmnácti - proklínajíc, protestujíc a bouříc se proti všemu na dohled.

"Odjela jsem do New Yorku. Pokoušela jsem se stát se herečkou. Nešlo to. Zkusila jsem dělat žurnalistku. To mi šlo líp. Zapsala jsem se na Kolumbijskou univerzitu - k obrovské úlevě mého otce. A pak - to byste neřek - začala jsem si s naším učitelem." Potřásla hlavou. "Jak člověk dokáže zblbnout!" Vyfoukla prudce cigaretový oblak kouře. "Je v tom ještě nějaké víno?"

Nalil zbytek v láhvi a objednal další. Vypadalo to, jako kdyby teď byla řada na něm, aby něco povídal. "Proč Berlín?"

"Byla to šance dostat se pryč z New Yorku. To, že je moje matka Němka, mi pomohlo dostat spíš vízum. Musím přiznat: World European Features není tak zase moc velká agentura jako to zní. Dva lidi v kanceláři na špatné straně města s telexem. Abych byla upřímná, byli by rádi vzali kohokoli, kdo byl schopný vytáhnout z Berlína vízum. Dokonce i mne." Podívala se na něho lesknoucíma se očima. "Víte, já nevěděla, že je ženatý. Ten učitel." Luskla prsty. "Základní nedostatek průzkumu, co vy na to?"

"Kdy to skončilo?"

"Minulý rok. Přijela jsem do Evropy, abych jim ukázala, že to dokážu. Zvláště jemu. To proto jsem se cítila tak mizerně, když mě vyhodili. Bože, ta představa, že je zase všechny uvidím..." Srkala své víno. "Třeba jsem fixovaná na otce. Jak jste starý?"

"Čtyřicet dva."

"Moje cílová kategorie." Usmála se na něho přes okraj skleničky. "Radši si dávejte pozor. Jste ženatý?"

„Rozvedený."

"Rozvedený! To je slibné. Povězte mi o ní."

Její upřímnost ho zasáhla nepřipraveného. "Byla," začal, ale hned se opravil. "Je..." Zarazil se. Jak byste shrnuli někoho, s kým jste byli devět let oddáni, rozvedeni sedm let a kdo vás právě udal úřadům? "Ona není jako vy," bylo jediné, na co si dokázal vzpomenout.

"To znamená?"

"Nemá vlastní hlavu. Záleží jí na tom, co si myslí jiní. Není vůbec zvědavá. Je zatrpklá."

"Na vás?"

"Přirozeně."

"Má někoho jiného?"

"Ano. Jednoho stranického funkcionáře. Mnohem vhodnějšího, než jsem já."

"A vy? Máte někoho?"

V Marchově hlavě zazněl výstražný klakson. Uхни, uхни, uхни! Od rozvodu měl dvě známosti. S jednou učitelkou, která bydlela pod jeho bytem a jednou mladou vdovou, která učila dějiny na univerzitě - další kamarádka Rudiho Haldera: někdy Rudiho podezřival, že si udělal životní poslání z toho, najít mu novou ženu. Ty svazky se vlekly pár měsíců, až obě ženy unavily telefony na poslední chvíli z Werderscher Marktu: "Něco mi do toho přišlo, omlouvám se..."

Místo, aby jí March odpověděl, řekl: "Tolik otázek! Měla byste být detektivem."

Zašklebila se na něho. "A tak málo odpovědí! Měl byste být reportérem."

Číšník jim nalil další víno. Když se vzdálil, řekla: "Víte, když jsem vás potkala, nenáviděla jsem vás už jen na pohled."

"Aha. Ta uniforma. Člověka to poznamená."

"Ta uniforma tedy ano. Když jsem vás hledala dneska odpoledne v letadle, stěží jsem vás poznala."

Marchovi najednou došlo, že k té dobré náladě má další důvod: neviděl totiž v zrcadle tu svojí černou uniformu, neviděl, že by se lidi při jeho přiblížení stahovali do sebe.

"Povězte mi," zeptal se jí, "co se říká v Americe o SS?"

Obrátila oči v sloup. "Ale nechte toho, Marchi. Prosím vás. Nekažme si pěkný večer."

"Já to myslím vážně. Rád bych to věděl." Musel jí přemlouvat, aby mu to řekla.

"No, že jsou to vrazi," konečně řekla. "Sadisti. Zosobněné zlo. Všechno dohromady. Řekl jste si o to. Neberte to ale osobně, chápete? Ještě nějaké otázky?"

"Milión. Na celý život otázek."

"Na celý život! No tak začněte. Nic jsem si nenaplánovala."

Na okamžik byl němý, jako by byl paralyzován neomezeností výběru. Kde začít?

"Ta válka na Východě," řekl. "V Berlíně slyšíme jenom o vítězstvích. Přitom ale Wehrmacht musí posílat domů rakve z fronty na Uralu jenom v noci a speciálními vlaky, aby nikdo neviděl, kolik je tam mrtvých."

"Někde jsem četla, že Pentagon odhaduje počet zabitých Němců od roku 1960 na sto tisíc. Luftwaffe bombarduje ruská města na padrt' den co den a oni se na vás vrhají znovu a znovu. Nemůžete to vyhrát, protože oni nemají kam jít. A vy se neodvážíte použít nukleární zbraně, protože bychom mohli udělat totéž a svět by vyletěl do vzduchu."

"Co ještě?" Snažil se vzpomenout si na nedávné novinové titulky. "Goebbels tvrdí, že německá vesmírná technologie pokaždé americkou porazí."

"To je, myslím, asi pravda. Peenemünde vypustilo družice na oběžnou dráhu celá léta před námi."

"Žije ještě Winston Churchill?"

"Ano. Je to už stařec. V Kanadě. Tam teď žije. Stejně jako královna." Zpozorovala jeho údiv. "Alžběta tvrdí, že má nárok na trůn ona a ne její strýc."

"A co ti Židé?" zeptal se March. "Co říkají Američané, že jsme s nimi provedli?"

Potrásla hlavou. "Proč to děláte?"

"Prosím. Pravdu."

"Pravdu? Jak mám vědět, co je pravda?" Najednou zvýšila hlas, až skoro křičela. Lidé u okolních stolů se začali otáčet. "Nás vychovali tak, abysme si mysleli, že Němci jsou někdo odněkud z vesmíru. Pravda do toho nepatří."

"No tak dobře. Povězte mi tedy tu vaši propagandu."

Uhnula pohledem, celá zoufalá, ale potom na něho pohlédla s takovým odhodláním, že mu působilo potíže nesklopit oči. "Tak dobře. Říká se, že jste pročesali Evropu, abyste našli všechny žijící Židy: muže, ženy, děti, kojence. Říká se, že jste je převezli do ghet na Východě, kde jich tisíce zemřeli hladem a podvýživou a nemocemi. Potom jste donutili ty, co přežili, aby šli ještě dál na Východ. Od té doby už nikdo neví, co se s nimi stalo. Pár jich uteklo přes Ural do Ruska. Viděla jsem je v televizi. Podivní starci, tedy většinou; trochu blázni. Mluví o hromadných popravách do jam, lékařských experimentech, táborech, kam lidé přišli a už se nikdy nedostali ven. Mluví o miliónech mrtvých. Potom ale přijde ten německý velvyslanec v jeho elegantních šatech a všude všem vypráví, že to je jenom pustá propaganda. Takže nikdo neví, co je pravda a co ne. A řeknu vám ještě něco - většinu lidí je to jedno." Opřela se do opěradla.

"Spokojený?"

"Mrzí mne to."

"Mě taky." Sáhla po cigaretě, potom se zarazila a znovu na něho pohlédla. "Proto jste v hotelu změnil rozhodnutí, jestli mě máte vzít s sebou, že? S tou whisky to nemělo co dělat. Chtěl jste zneužít můj mozek." Začala se smát. "A já si myslela, že zneužívám já vás!"

Po tomhle spolu začali vycházet lépe. Ať to byl jakýkoli jed mezi nimi, teď vyprchal. Vyprávěl jí o svém otci a jak následoval jeho příklad a dal se k námořnictvu, jak se postupně přesunul k policii a jak ho ta práce začala bavit, jak se

mu stala dokonce posláním.

Řekla: "Stejně pořád nechápu, jak jí můžete nosit."

"Co."

"Tu uniformu."

Nalil si další sklenku vína. "Ale na to je jednoduchá odpověď. V roce 1936 Kriminální policie byla sloučena s SS; všichni důstojníci museli přijmout čestnou hodnost SS. Takže já jsem měl na vybranou: buď budu vyšetřovatelem v té uniformě a budu se snažit udělat alespoň trochu něčeho dobrého, nebo budu něco jiného bez té uniformy a neudělám dobrého vůbec nic."

A jak se to tak vyvíjí, brzo nebudu mít ani na vybranou, pomyslel si.

Naklonila hlavu na jednu stranu a přikývla. "Dovedu si to představit. Zní to fěr."

Necítil se ale dobře, bylo mu ze sebe na nic. "Ne zní. To jsou všechno kecy, Charlie." Bylo to poprvé, co jí tak nazval od okamžiku, kdy ho o to na začátku večere požádala; když to udělal, znělo to jako prohlášení. Rychle pokračoval: "To je odpověď, kterou dávám každému, včetně mne samotného, posledních deset let. Bohužel jsem tomu přestal věřit už i já sám."

"Jenomže to, co se stalo - to nejhorší, co se stalo - bylo během války a vy jste u toho nebyl. Říkal jste, že jste byl na moři."

mlčel a díval se do talíře. Pokračovala: "A válka je stejně něco jiného. Ve válce dělají všechny země hrozné věci. Moje vlast shodila na japonské civilisty atomovou bombu - zabila v momentě čtvrt miliónu lidí. A Američané jsou posledních dvacet let spojenci Rusů. Vzpomínáte, co udělali Rusové?"

V tom co říkala, byla pravda. Jak postupovali dále na Východ, začali Němci objevovat masové hroby Stalinových obětí, jeden za druhým, počínaje těly 10 000 polských důstojníků v Katyňském lese. Milióny zemřeli hladu, v čistkách a deportacích třicátých let. Nikdo neznal přesná čísla. Popravčí jámy, mučírny a gulagy za Polárním kruhem - všechny byly Němci zachovány jako památníky na ty mrtvé, jako muzea komunistického zla. Vodili po nich děti, bývalí vězňové dělali průvodce. Existovala celá historiografická škola věnovaná výzkumům zločinů komunismu. Televize ukazovala dokumentární filmy o Stalinově holocaustu - vybělené lebky a krácející kostry, mrtvolky hrnuté buldozery a hlinou slepené trosky žen a dětí svázaných drátem a zastřelených vzadu do týla.

Položila svou ruku na jeho. "Takový je prostě svět. Tak to vidím i já."

Promluvil nedívaje se na ni. "Ano. Prima. Jenže všechno, co jste říkala, jsem už slyšel. 'Bylo to před dávnou dobou.' 'Taková je válka.' 'Jani byli nejhorší ze všech.' 'Co zmůže jediný člověk?' Slyším, jak si to lidé šeptají už deset let. To je také mimochodem všechno, co dokáží. Šeptat."

Vyprostila mu svou ruku a zapálila si cigaretu obracejíc svůj malý zlatý zapalovač neustále v prstech. "Když jsem přijela do Berlína poprvé, a moji rodiče mi dali ten seznam lidí, co znali ze starých časů, byla mezi nimi spousta lidí od divadla, umělců, přátel mé matky. Předpokládám, že hezkých pár jich muselo být, jak to tak už je, buď Židy nebo homosexuály. A já jsem je začala hledat. Všichni zmizeli, samozřejmě. To mě nepřekvapilo. Ale oni prostě nebyli. Bylo to, jako kdyby nikdy ani neexistovali."

Klepala zlehka zapalovačem na ubrus. Všiml si jejich prstů - štíhlých, nelakovaných, nepěstěných.

"Ovšem v těch bytech, které patřily přátelům mé matky, teď někdo žije. Často staří lidé. Ti přece musí vědět, ne? Ale oni se jen tváří nechápavě. Dívají se na televizi, pijí čaj, poslouchají hudbu. Nezbylo vůbec nic."

March řekl: "Podívejte na tohle."

Vytáhl peněženku a vyndal z ní fotografii. Vypadala uprostřed toho luxusního restaurantu jaksi nevhodné; relikvie z něčí pudy, haraburdí z blešího trhu.

Dal jí to. Studovala ji. Přes obličej jí sklouzl pramen vlasů a ona jej odhrnula zpátky. "Kdo to je?"

"Když jsem se nastěhoval do svého bytu, potom, co jsme se s Klárou rozešli, nebyl už léta vymalovaný. Tohle jsem našel zastrčené za tapetami v koupelně. Řeknu vám, že jsem to tam rozebral na kousky, ale tohle bylo všechno. Jejich příjmení bylo Weiss. Ale kdo to je? Kde jsou teď? Co se s nimi stalo?"

Vzal tu fotografii, složil ji na čtvrtky a vložil zpět do peněženky.

"Co byste dělala vy," řekl, "kdybyste zaslala celý svůj život odhalování zločinců a postupně se vám začíná ukazovat, že zločinci jsou ti lidé, pro které pracujete? Co byste dělala, když vám každý povídá, nedělej si starosti, s tím nemůžeš nic udělat, to bylo už dávno?"

Teď se na něho dívala jinak. "Asi bych se zbláznila."

"Nebo něco horšího. Vystřízlivěla byste."

Trvala na tom, navzdory jeho protestům, že zaplatí polovinu útraty. Byla už skoro půlnoc, když odcházeli z restaurantu. Šli mlčky k hotelu. Na obloze se klenuly hvězdy: u paty dlážděné ulice čekalo jezero.

Vzala ho za ruku. "Ptal jste se mě, jestli ten muž na velvyslanectví - Nightingale - jestli je můj milenec."

"To bylo ode mne hrubé. Promiňte."

"Byl byste býval zklamán, kdybych řekla, že je?" Zaváhal.

Pokračovala: "No tak tedy není. Rád by byl. Promiňte. Zní to jako vytahování."

"Ne vůbec ne. Jsem si jist, že spousta by jich chtěla být."

"Předtím jsem nikoho nepotkala..."

"Předtím..."

Zarazila se. "Je mi pětadvacet. Jdu, kam chci. Dělám si, co chci. Vybírám si, koho chci." Obrátila se k němu, zlehka ho pohladila teplou rukou po tváři. "Panebože, já tyhle věci tak nerada povídám, když se s někým chci seznámit! A co vy?" Přitáhla si k sobě jeho hlavu.

Jak je to podivné, pomyslel si potom March, žít si svůj život a přitom ignorovat minulost, minulost svého života a

sebe samého. Ale jak to přitom jde snadno! Ty sis tak každý den vyšlapoval po cestě, kterou pro tebe připravili jiní, nezvedaje nikdy hlavu - zahalený do jejich logiky, od plenek až po rubáš. Byl to svého druhu strach.

No, s tím je konec. A je dobře nechat to za sebou - ať se teď stane cokoliv.

Jeho nohy tančily na kočičích hlavách. Jednou rukou ji objal. Měl tolik otázek!

"Počkej, počkej," smála se držíc se těsně u něho. "Dost. Přestaň! Už si začínám dělat obavy, že mě chceš jenom kvůli mojí hlavě!" V jeho hotelovém pokoji mu rozvázala kravatu a opět ho k sobě přitáhla spočívajíc měkce svými ústy na jeho. Stále ještě jej líbajíc stáhla mu s ramen sako, rozeplula košili a rozhalila ji. Její ruce ho hladily na prsou, po zádech a břiše.

Klekla si a zatáhla za pásek u kalhot. Zavřel oči a prsty mu zajely do jejích vlasů.

Po chvíli se ji něžně odtáhl a klekl si k ní tvář v tvář svlékaje jí šaty. Když se z nich vymanila, zvrátila hlavu zpátky a potrásla vlasy. Chtěl ji poznat celou. Políbil ji na hrdlo, na prsa, na břicho; vdechoval její vůni, cítil, jak její pevné svaly vládní a tají pod jeho rukou a její pleť chutná sladce.

Později ho odvedla k posteli a posadila se na něho. Jediné světlo sem padalo z jezera. Všude kolem se vlnily stíny. Když otevřel ústa, aby něco řekl, položila mu na rty prst.

27. Schránka k účtu 2402

PÁTEK 17. DUBNA

Gestapo, Kriminální policie a Bezpečnostní služby jsou zahaleny tajemnou aurou politické detektivky.

Reinhard Heydrich

Berlínská burza se otevřela pro obchodní transakce o třicet minut dříve. Na informačním panelu Union des Banques Suisse na zürichské Bahnhof Strasse čísla cvakala jako pletací dráty. Bayer, Siemens, Thyssen, Daimler - nahoru, nahoru, nahoru. Jediná akcie, která klesla po té zprávě o détentu, byl Krupp.

Dav elegantních a mazaných obchodníků se jako každé ráno shromáždil s nervózním očekáváním, aby pozoroval tento monitor hospodářského zdraví Říše. Ceny na Borse už šest měsíců klesaly a investorů se zmocnila nálada blízká panice. Ale tento týden díky starému dobrému Pepovi Kennedymu - starý Joe ví o trhu své: v mládí si jednou vydělal na Wall Streetu miliardu dolarů - ano, díky Pepovi se ten skluz zastavil. Berlín byl šťastný. Všichni byli šťastní. Nikdo si nevšímal dvojice krácející ulicí nahoru od jezera, nedržící se sice za ruce, ale přitom dost blízko, aby se jejich těla příležitostně dotkla a za nimi párek unaveně vyhlížejících džentlmenů ve žlutohnědých přšipláštích.

March dostal krátké školení o operacích a fungování švýcarských bank to odpoledne, když odlétal z Berlína.

"Bahnhofstrasse je finanční centrum. Vypadá jako hlavní nákupní ulice, což také je. Ale to, co je hlavní, jsou ty dvory za obchody a kanceláře nad nimi. Tam najdete ty banky. Ale musíte mít otevřené oči. Švýcaři říkají: čím jsou peníze starší, tím jsou méně vidět. V Zürichu jsou peníze tak staré, že jsou téměř neviditelné."

Pod dlážděním a kolejemi Bahnhof Strasse běží katakomby trezorů, do kterých ukryli své bohatství tři generace evropských boháčů. March se díval na nakupující a turisty, kteří proudili ulicemi a byl zvědav na to, po jakých starověkých snech, tajemstvích a kostech to šlapou.

Tyhle banky byly malé, rodinné podniky: tucet či dva zaměstnanců, řada kanceláří, malá mosazná tabule. Zaugg & Cie byla typická. Vchod byl v postranní uličce, za klenotníkem, sledovaný dálkové řízenou kamerou, stejnou jako byla ta před Zauggovou vilou. Když March zazvonil na zvonek vedle diskrétních dveří, cítil, jak ho Charlie hladí po ruce.

Ženský hlas interkomu chtěl znát jeho jméno a důvod návštěvy. Vzhlédl ke kameře.

"Já se jmenuji March. Tohle je Fräulein Maguirová. Chtěli bychom navštívit pana Zaugga."

"Máte s ním sjednanou schůzku?"

"Ne."

"Pan ředitel nikoho bez ohlášení nepřijímá."

"Povězte mu, že máme pověřující dopis k účtu číslo 2402."

"Okamžik, prosím."

U východu do postranní ulice postávali policisté. March pohlédl na Charlie. Zdálo se mu, že má jasnější oči, její pleť se více leskne. Předpokládal, že si nějak moc namlouvá. Dneska všechno vypadalo jaksi lépe - stromy zelenější, květy bělejší, obloha modřejší, jakoby pokryté leskem.

Nesla si tašku přes rameno, ze které teď vytáhla fotoaparát, Leicu. "Myslím, že si udělám snímek pro rodinné album."

"Jak si přeješ. Ale mě z něho vynech."

"Taková skromnost!"

Udělal foto Zauggových dveří a cedule s firmou. Z interkomu vyštěkl hlas recepční. "Prosím, pojdte do druhého patra." Ozval se bzučák otevírající elektrickou závoru a March strčil do těžkých dveří.

Budova byla optickou iluzí. Zvenčí malá a těžko popsitelná, uvnitř schodiště ze skla a chromu vedlo na širokou recepční plochu zdobenou moderním uměním. Hermann Zaugg už na ně čekal. Za ním stál jeden z těch jeho tělesných strážců ze včerejška.

"Vy jste pan March?" Zaugg mu podal ruku. "A slečna Maguirová?" Potrásl jí také rukou a lehce se uklonil.

"Angličanka?"

"Američanka."

"Ah. Výborně. Je to vždy potěšení setkat se s našimi americkými přáteli." Byl jako malá loutka: stříbřité vlasy, lesklý růžový obličej, drobné ruce a nohy. Měl na sobě perfektní černý oblek, bílou košili a perlově šedou vázanku. "Bylo mi řečeno, že máte potřebná oprávnění?"

March vyndal ten dopis. Zaugg jej rychle obrátil ke světlu a studoval podpis. "Ano, opravdu. Podpis mého mládí. Obávám se, že od té doby se můj rukopis značně zhoršil. Pojdte."

Ve své kanceláři je odvedl k nízké sedačce z bílé kůže. Sám si sedl za svůj psací stůl. Teď měl výhodu vyšší pozice: ten nejstarší trik pod sluncem.

March se rozhodl, že bude upřímný. "Včera v noci jsme šli kolem vašeho domu. Máte své soukromí opravdu dobře hlídané."

Zaugg měl ruce sepjaté před sebou na stole. Udělal jenom nezávazné gesto svými malými palci, jako kdyby chtěl říci: Víte, jak to chodí. "Od svých zaměstnanců vím, že jste měli své vlastní hlídače. Mám tuto návštěvu pokládat za úřední nebo soukromou?"

"Obojí. Totiž, ani jedno, ani druhé."

"Jsem zasvěcen do celé situace. Vzápětí mi řeknete, že jde o 'delikátní záležitost'."

"Jde o delikátní záležitost."

"Moje specializace." Upravit si manžetové knoflíčky. "Někdy se mi zdá, že touto kanceláří prošly celé dějiny Evropy ve dvacátém století. Ve třicátých letech tady, kde sedíte právě vy, seděli židovští uprchlíci často nebohá stvoření tisknoucí v rukách cokoli, co se jim podařilo zachránit. Ti byli obvykle těsně sledováni pány z Gestapa. Ve čtyřicátých letech to byli němečtí činitelé vlastníci - jak bych to jen měl říci - nedávno nabyté bohatství. Někdy ti samí lidé, kteří jednou přijeli zrušit konta jiných, se teď vraceli a otevírali si konta sami pro sebe. V padesátých letech jsme jednali s potomky těch, co zmizeli ve čtyřicátých letech. Nyní, v šedesátých letech, očekávám příliv amerických zákazníků, jelikož se vaše dvě velké země zase jednou spojují. Sedmdesátá léta přenechám svému synovi."

"Tehle opravňující dopis," řekl March, "nás opravňuje k čemu všemu?"

"Máte klíček?" March přikývl.

"Pak tedy máte naprostý přístup."

"Rádi bychom začali s účetními záznamy."

"Výborně." Zaugg prostudoval dopis a potom zvedl telefon. "Fräulein Graf, přineste mi složku pro 2402."

Objevila se v minutě, žena středních let nesoucí tenké desky v barvě manily. Zaugg je od ní převzal. "Co si přejete vědět?"

"Kdy bylo toto konto založeno?"

Nahlédl do papírů. "V červenci 1942. Osmý den toho měsíce."

"A kdo jej založil?"

Zaugg zaváhal. Byl jako lakomec s pokladnicí cenných informací: rozloučit se s každou z nich bylo pro něho utrpením. Ale podle svých vlastních pravidel neměl na vybranou.

Konečně tedy řekl: "Herr Martin Luther."

March si dělal poznámky. "A jaká byla opatření ohledně konta?"

"Jedna schránka. Čtyři klíče."

"Čtyři klíče?" March údivem zvedl obočí. To byl tedy sám Luther a Buhler a Stuckart. Ale kdo měl ten čtvrtý klíč? "Jak byly rozděleny?"

"Všechny byly vydány Herr Lutherovi, současně se čtyřmi opravňujícími dopisy. Přirozeně, co si s nimi dělal potom, to není naše věc. Uvědomte si, že tohle byla zvláštní forma konta - nouzové opatření, válečné konto - vytvořené proto, aby chránilo anonymitu a současně umožnilo snadný přístup kterémukoli dědici nebo nabyvateli, kdyby se náhodou něco stalo původnímu majiteli konta."

"Jak za to konto platil?"

"V hotovosti. Ve švýcarských francích. Pronájem na třicet let. Nebojte, pane Marchi, až do roku 1972 nemusíte platit vůbec nic."

Charlie řekla: "Máte záznam transakcí vztahujících se k tomu kontu?" Zaugg se na ni obrátil. "Jenom data, kdy došlo k otevření schránky."

"Kdy to bylo?"

"Osmého července 1942. Sedmého prosince 1942. Devátého srpna 1943. Třináctého dubna 1964."

Duben třináctého! March jen stěží potlačil triumfální výkřik. Tak hádal správně. Luther skutečně přiletěl do Zürichu začátkem týdne. Zapsal si ta data do svého bloku. "Jenom čtyřikrát?" zeptal se. "Správně."

"A až do minulého pondělí tu schránku skoro dvacet jedna let nikdo neotevřel?"

"Tak praví tato data." Zaugg zavřel svazek se stínem podráždění. "Mohl bych ještě dodat, že na tom není vůbec nic zvláště divného. Máme tady schránky, které leží nedotčené už padesát let i více."

"Původně jste to konto vyřizoval vy?"

"Já."

"Řekl vám Herr Luther proč to chtěl otevřít nebo proč tato speciální opatření potřeboval?"

"Zákazníkového privilegia."

"Promiňte?"

"To je tajná informace mezi klientem a bankéřem."

Charlie je přerušila. "Ale my jsme přece vaši klienti."

"Ne, Fräulein Maguirová. Vy jste nabyvatelé mého klienta. To je důležitý rozdíl."

"Otevíral tu schránku pokaždé osobně Herr Luther?" zeptal se March.

"Zákazníkového privilegia."

"Otevřel tu schránku v pondělí Luther? Jakou měl náladu?"

"Zákazníkového privilegia, zákaznického privilegia." Zaugg zvedl ruce. "Můžeme takto pokračovat celý den, Herr March. Nejenom, že nemám vůbec žádnou povinnost vám tyto informace poskytovat, ale podle švýcarského Bankovního zákona by to pro mne bylo protizákonné. Předal jsem vám vše, co máte právo vědět. Přejete si ještě něco?"

"Ano." March zavřel notes a podíval se na Charlie. "Rádi bychom si prohlédli tu schránku sami."

Malý výtah je svezl dolů do trezoru. Bylo v něm akorát tak dost místa pro čtyři osoby. March a Charlie, Zaugg a jeho strážce nemotorně stáli tisknouce se k sobě navzájem. Takhle blízko voněl bankéř eau de Cologne; jeho vlasy se leskly nánosem pomády.

Trezor vypadal jako vězení nebo márnice: bíle vykachlíkovaná chodba, která se táhla před nimi asi třicet metrů daleko a na každé straně měla mříže. Na vzdálenějším konci vedle branky seděl u stolu strážný. Zaugg vytáhl z kapsy tlustý svazek klíčů připojený k opasku řetízem. Něco si mumlal, zatímco hledal ten pravý.

Strop se lehce otřásl pod jedoucí tramvají.

Vpustil je do klece. V neonovém světle zářily ocelové stěny: řady dvířek, každá asi půl čtverečního metru. Zaugg přešel před ně, odemkl jedny asi ve výši pasu a ustoupil. Tělesný strážce vytáhl dlouhou kovovou krabici asi tak velikostí vojenského kufříku a odnesl ji na stůl.

Zaugg pravil: "Váš klíč padne k zámku na té krabici. Já počkám venku."

"To nemusíte."

"Děkuji vám, ale raději počkám tam."

Zaugg vyšel z té klece a stoupl si ven zády k mřížím. March pohlédl na Charlie a dal jí ten klíček.

"Udělej to ty."

"Celá se třesu..."

Vsunula dovnitř klíč. Otáčel se hladce. Konec krabice se otevřel. Sáhla dovnitř. Na tváři se jí objevil úžas a potom zklamání.

"Myslím, že to je prázdné." Náhle se výraz její tváře změnil. "Ne..."

Usmála se a vytáhla plochou krabici z lepenky, asi tak padesát krát padesát centimetrů a pět centimetrů vysokou. Víko bylo zapečetěno červeným voskem se strojem napsaným štítkem přilepeným nahoře: "Vlastnictví Říšského archivu smluv a dohod ministerstva zahraničí, Berlín." A pod tím švabachem stálo: "Geheime Reichssache." Přísně tajný státní dokument.

"Nějaká dohoda?"

March rozlomil pečeť pomocí klíčku. Nadzvedl víko. Zevnitř ho ovanul pach plísně a kadidla.

Nad nimi přejela další tramvaj. Zaugg si stále cosi broukal cinkaje klíči.

Uvnitř lepenkové krabice bylo cosi zabaleného v naolejovaném plátně. March to zvedl a položil na stůl. Stáhl plátno: dřevěný panel, poškrábaný a velmi starý; jeden z rohů odlomený. Obrátil jej.

Charlie stála vedle něho. Zašeptala: "To je nádhera!"

Hrany panelu byly rozpraskané jako kdyby jej někdo vypáčil z místa, kde byl upevněný. Ale portrét sám byl v perfektním stavu. Mladá žena se světle hnědými očima se dívá vpravo, na krku má dvakrát omotanou šňůru černých korálů. Vklíně ve svých dlouhých aristokratických prstech drží malé zvířátko s bílou srstí. Ne úplně jako pes, spíše jako lasička.

Charlie měla pravdu. Bylo to překrásné. Vypadalo to, jako kdyby to do sebe nasávalo světlo z trezoru a vyzařovalo jej zpět. Bledá pleť té dívky zářila - svítila, jako kdyby patřila andělu.

"Co to má znamenat?" zašeptala Charlie.

"Bůhsámví." March se cítil jaksi oklamán. Copak ta schránka nebyla nic jiného, než pobočka Buhlerovy pokladnice uměleckých děl? "Co víš o umění?"

"Moc ne. Ale něco mi to připomíná. Smím?" Vzala jej a držela v rukách před sebou. "Myslím, že je to italské. Všimni si jejího oděvu - jak je výstřih čtverhranný a pak ty rukávy. Řekla bych, že je to Renesance. Hodně staré a dost pravé."

"A dost kradené. Dej to zpátky."

"Musíme?"

"Ovšem. Jedině, kdybys dokázala vymyslet nějakou slušnou výmluvu pro celníky na berlínském letišti."

Tak další obraz: a to bylo všechno! Tiše proklínaje March prohmatl olejem napuštěné plátno a prozkoumal lepenkové pouzdro. Obrátil bezpečnostní schránku vzhůru nohama a zatřásl s ní. Nic. Dutý zvuk prázdného kovu se mu vysmíval. V co vlastně doufal? Nevěděl. Ale rozhodně v něco, co by mu poskytlo lepší vodítko než tohle.

"Musíme jít," řekl.

"Okamžik."

Charlie opřela panel o krabici. Přikřčila se a udělala půl tuctu fotografií. Potom obraz zabalila, vrátila do schránky a zamkla ji.

March zavolal: "Už jsme tu skončili, Her Zaugg! Děkuje vám."

Zaugg se vynořil se svým strážcem. Kapku moc rychle, napadlo Marche. Hádal, že se je asi pan bankéř snažil poslouchat.

Zaugg si mnul ruce. "Všechno k vaší spokojenosti, jak doufám?"

"Naprosto."

Strážný vsunul schránku zpět do otvoru. Zaugg uzamkl branku a dívka s lasičkou se stala znovu zajatkyň tmy.

"Máme tady schránky, které leží nedotčené padesát let i více..." Takhle dlouho tady bude ležet, než zase někdy spatří světlo světa?

Výtahem jeli mlčky. Zaugg je doprovodil na úroveň ulice. "Takže se loučíme." Potřásl si s nimi rukama, pěkně popořádě.

March cítil, že by měl ještě něco říci a zkusit ještě nějakou taktiku. "Musím vás varovat, pane Zauggu, dva spoludržitelé tohoto konta byli minulý týden zavražděni a sám Martin Luther zmizel."

Zaugg ani nemrkl. "Jejej. Staří klienti odcházejí a noví" ukázal na ně - "zaujímají jejich místo. A tak se svět točí dál."

Jedinou věcí, kterou si můžete být jistý, Herr March, je, že ať vyhraje kdokoliv, až se usadí kouř z bitevní vřavy, budou stále stát banky švýcarských kantónů. Přeji vám dobrý den."

Byli už venku na ulici a dveře se zavíraly, když najednou Charlie zakřičela: "Herr Zaugg!"

Objevil se jeho obličej a předtím, než jej mohl zase schovat, cvakl fotoaparát. Jeho oči byly otevřené dokořán, ústa zaokrouhlená do krásného O vyjadřujícího znechucení.

Zürišské jezero bylo mlhavě modré, jako obrázek z pohádky - krajina vhodná pro mořské příšery a hrdiny, aby spolu svedli bitvu. Kdyby jenom svět vypadal tak, jak nám bylo slibováno, pomyslel si March. Pak by tou mlhou pronikaly vysoké věže zámku.

Opíral se o vlhký kámen zábradlí před hotelem s kufříkem u nohou čekaje na Charlie, až zaplatí svůj účet.

Kéž by mohl zůstat déle - vzít ji na vodu, prohlédnout si město, ty kopce; dát si večeři ve Starém městě; vracet se každý večer do hotelového pokoje, milovat se při šplouchání jezera... sen. Padesát metrů po jeho levici sedíce ve svých vozech, zívají jeho strážní andělé od švýcarské policie.

Kdysi dávno, když byl March ještě mladičkým detektivem u hamburského Kripa, nařídili mu, aby eskortoval jednoho vězně, který si odpykával doživotí za loupež a který dostal speciální den volna. Proces s tímto člověkem byl ve všech novinách; jeho školní láska se o něm dočetla a napsala mu; navštívila ho ve vězení; souhlasila s tím, že si ho vezme za muže. Celý románek odstartoval příliv sentimentality, tak silné v německé psyché. Došlo k veřejné kampani, aby mohlo dojít ke svatbě. Úřady se smílovaly. Takže ho March vezl na svatbu, stál k němu připoután bohem obřadu a dokonce i během svatebních fotografií, jako neobvykle pozorný svědek.

Hostina byla v ponuré síni vedle kostela. Ke konci mu vězeň pošeptal, že je tam nějaký sklad s kobercem a že kněz nemá žádné námitky... A March - jakožto mladý manžel - prověřil ten sklad, viděl, že tam nejsou žádná okna a nechal tam toho muže s jeho manželkou dvacet minut. Ten kněz - který pracoval jako kaplan třicet let v hamburských docích a zažil všechno možné - na Marche jen spiklenecky mrkl.

Cestou zpátky do vězení, když se na dohled objevily vysoké zdi, čekal March, že vězeň propadne depresi a začne žádonit o prodloužení, nebo se vrhne ke dveřím. Ale vůbec ne. Seděl usmívaje se a dokuřoval svůj doutník. Teď, když stál na břehu zürišského jezera, si March uvědomil, co ten člověk cítil. Stačilo mu vědět, že existuje možnost jiného života; jeho jeden den mu stačil.

Ucítil, že k němu zezadu přistoupila Charlie. Něžně ho políbila na tvář.

Obchod na zürišském letišti byl nacpaný pestrými dárky - kukačkovými hodinami, hračkovými lyžemi, popelníky s malovaným obrázkem Matterhornu a čokoládovými bonbóny. March si vybral jednu z hracích bonboniér s nápisem na víčku "Gratulace k narozeninám našeho milovaného Führera, 1964" a odnesl si ji k pultu, kde čekala baculatá žena středních let.

"Mohla byste mi to zabalit a odeslat?"

"Bez problémů, pane. Napište, kam to chcete poslat."

Dala mu formulář a tužku a March napsal jméno a adresu Hannelore Jaegerové. Hannelore byla dokonce ještě tlustší než její manžel a milovnice čokolády. Doufal, že Max ten vtip pochopí.

Prodávačka rychle zabalila zkušenými prsty krabici do hnědého papíru. Byla zabalená úplně přesně tak, jako ta, kterou vybral z Buhlerovy poštovní schránky. "Předpokládám, že nemáte záznam míst, do kterých ty balíčky posíláte?"

"To není možné." Napsala na něj adresu, přilepila známku a přidala na hromadu za sebou.

"Ovšem. Ale nevzpomněla byste si náhodou, jestli jste obsluhovala také staršího Němce asi ve čtyři hodiny v pondělí odpoledne? Měl tlusté brýle a usazené oči."

Její obličej najednou ztvrdl podezřením. "Kdo jste? Jste policista?"

"To není důležité." Zaplatil za čokoládu a také za džbánek s nápisem "Miluju Zürich" natištěným na jedné straně.

Luther by necestoval takovou dálku do Švýcarska proto, aby do sejfů uložil ten obraz, přemýšlel March. Dokonce ani jako penzionovaný činitel Ministerstva zahraničí by neuspěl při pašování balíku takových rozměrů, ještě k tomu orazítkovaným přísně tajně, celní kontrolou. Určitě sem přijel, aby si něco vyzvedl a odvezl do Německa. A jelikož to bylo poprvé, co po jednadvaceti letech navštívil ten trezor a jelikož existují další tři klíče a jelikož nikomu nevěřil, musel mít pochyby o tom, zda-li tam ta věc ještě vůbec je.

Stál a díval se na halu odjezdů a snažil se představit si staršího muže, jak spěchá do budovy terminálu, tiskne k sobě svůj drahocenný poklad a jeho slabé srdce hlasitě buší do žeber. Ty čokoládové bonbóny byly určité signálem, že je všechno v pořádku: až dosud úspěch, soudruzi. Co by to tak ještě mohl jenom nést? Určitě žádný obraz, určitě žádné peníze; obojího mají v Německu spoustu.

"Dokumenty."

"Cože?" Charlie, která na něho čekala před budovou, se překvapeně otočila.

"To je určitě pojitko. Dokumenty. Všichni byli státní úředníci. Oni žili těmi svými lejsky a žili i v nich!"

Představil si je ve válečném Berlíně - jak sedí ve svých kancelářích v noci, posílají oběžníky a hlášení v nekonečném byrokratickém papírovém honu, budující si papírovou pevnost. Milióny Němců bojovali ve válce: v mrazivém blátě stepí nebo v libyjské poušti, nebo na jasném nebi nad jižní Anglií, nebo - jako March - na moři. Ale tito starci vedli svou válku - krváceli a zestárlí - na papíře.

Charlie zavrtěla hlavou. "Nevím, kam míříš?"

"Já vím. Třeba k sobě samému. Koupil jsem ti něco."

Rozbalila džbánek a rozesmála se tisknouc si jej k srdci.

"Budu to hlídat jako oko v hlavě."

Prošli rychle pasovou kontrolou. Za závorou se March naposledy otočil. Od pokladny s letenkami ho pozorovali dva švýcarští policisté. Jeden z nich - ten, co je zachránil před Zauggovou vilou - zvedl ruku. March mu na oplátku zamával.

Naposledy vyvolávali číslo jejich letu: "Cestující do Berlína Lufthansou 227 se musí okamžitě hlásit..."

Nechal ruku klesnout a obrátil se ke vchodu k odletům.

28. Návrat

Žádná whisky na tomto letu, ale káva - spousta kávy, silné a černé. Charlie se snažila číst noviny, ale usnula. March byl příliš vzrušený na to, aby mohl odpočívat.

Vytrhl už ze svého bloku tučt prázdných stránek, rozervl je napolovic a zase napolovic. Teď si je rozprostřel před sebe na plastický stůl. Na každém útržku bylo jméno, datum, nehoda. Nekonečně je přesouval - přední dozadu, zadní dopředu, prostřední na začátek s cigaretou mezi rty, s mraky kouře a hlavou v jeho oblacích. Ostatním cestujícím, z nichž někteří na něho vrhali kradmě pohledy, určitě připadal jako člověk hrající obzvláště dementní formu pasiánsu.

Červenec 1942. Na východní frontě zahájil Wehrmacht operaci "Modrá": protiútok, který nakonec vyhraje Německu válku. Amerika dostává na frak od Japonců. Britové bombardují Ruhr, bojují v Severní Africe. V Praze se Reinhard Heydrich zotavuje z pokusu o atentát.

Takže: dobré časy pro Němce, zvláště ty v okupovaných územích. Elegantní byty, milenky, úplatky - napakované kufrы kořisti posílané domů. Korupce odshora dolů; od kaprála až ke Komisaři; od alkoholu až k částem oltářů. Buhler, Stuckart a Luther mají obzvláště výhodnou partu ve hře. Buhler zabavuje umělecké poklady Generální Správy, posílá je tajně Stuckartovi na Ministerstvo vnitra - zcela bezpečně, neboť kdo by se odvážil dotknout se pošty tak mocných služebníků Říše? Luther pašuje ty předměty do zahraničí na prodej - opět zcela bezpečně, neboť kdo by se opovážil nařídít šéfovi Německého odboru na ministerstvu zahraničí, aby otevřel svoje zavazadla? Všichni tři odešli do penze v padesátých letech, bohatí a uznávaní.

A pak přišel rok 1964: katastrofa.

March přemístil své papírky, zase s nimi zamíchal...

V pátek, 11. dubna, se všichni konspirátoři scházejí v Buhlerově vile: první střípek důkazů, který ukazuje na paniku...

Ne. To nebylo takhle. Prolistoval své záznamy až k Charliině výpovědi o rozhovoru se Stuckartem. No samozřejmě!

Ve čtvrtek 10. dubna, den před jejich setkáním, stojí Stuckart v Bülow Strasse a poznamenává si číslo telefonu v telefonní budce naproti bytu Charlotty Maguirové. Takto vyzbrojen odchází v pátek do Buhlerovy vily. Těm třem hrozí něco tak strašlivého, že uvažují o něčem nepředstavitelném: o útěku do Spojených států amerických. Stuckart předkládá plán. Velvyslanectví se věřit nedá, protože Kennedy ho nacisty smířlivými zaměstnanci. Oni ale potřebují přímé napojení na Washington. Stuckart jej má: Dcera Michaela Maguira. Odsouhlaseno. V sobotu Stuckart telefonuje tomu děvčeti a dohodne setkání. V neděli letí Luther do Švýcarska: ne, aby přivezl obrazy nebo peníze, kterých mají v Berlíně spoustu, ale aby vyzvedl cosi, co tam uložil během prvních třech návštěv, mezi létem roku 1942 a jarem 1943.

Ale už je příliš pozdě. V době, kdy to Luther vyzvedl, poslal signál z Zürichu a přistál v Berlíně, už jsou Buhler a Stuckart oba mrtví. Takže se rozhodne zmizet a bere s sebou i to, co vzal ze sejfů v Zürichu.

March se opřel přemýšleje nad svou napůl dokončenou křížovkou. Jedna verze těch událostí je přinejmenším stejně platná jako kterákoliv jiná.

Charlie se ve spánku zavrtěla a povzddechla si, pak položila hlavu na jeho rameno. Políbil ji na vlasy. Dneska byl pátek. Führertag je v pondělí. Má na to tedy jenom víkend. "Ach, má drahá slečno Maguirová," zamumlal. "Bojím se, že jsme hledali na špatném místě!"

"Dámy a pánové, brzy začneme sestupovat na letiště Hermann Göering. Prosím, vraťte svá sedadla do kolmé polohy a složte stolký před sebou..."

Opatrně, aby ji nevzbudil, vyprostil March rameno zpod Charliiny hlavy, shrnul svoje papírky a nejspíše se odebral do zadní části letadla. Z toalety se vynořil chlapec v uniformě Hitlerovy mládeže a zdvořile mu podržel dveře. March přikývl, vešel dovnitř a zamkl za sebou. Tlumené světlo mrkalo.

Malá kabinka páchla nekonečně recyklovaným zatuchlým vzduchem, laciným mýdlem a výkaly. Zvedl kovové víko toaletní mísy a vhodil tam papírky. Letadlo se naklonilo a zachvělo. Rozsvítila se světla s varováním POZOR! VRA?TE SE NA SVÉ SEDADLO! Žaludek mu začal poskakovat turbulencemi. Zdalipak se takhle cítil Luther, když jeho letadlo padalo směrem k Berlínu? Kov byl na dotek lepkavý. Zatahl za páku a toaleta spláchnula, jeho poznámky zmizely z dohledu ve víru modré vody.

Lufthansa vybavovala toalety nikoli ručníky, ale malými vlhkými kapesníčky z papíru napuštěnými jakousi tekutinou. March si tím otřel obličej. Ucítil skrz kluzkou hmotu horkost své pleti. Další vibrace, jako když je ponorka v hloubce bombardována hloubkovými náložemi. Rychle padali. Přitiskl svoje žhnoucí čelo na chladné zrcadlo. Dolů, dolů, dolů... Byla už vzhůru a pročesávala si hřebenem husté vlasy. "Už jsem si myslela, že jsi sám vyskočil."

"Pravda je, že mě to skutečně napadlo." Zapnul si svůj pás. "Ale třeba jsi moje záchrana."

"Říkáš samé příjemné věci."

"Říkal jsem... třeba..." Vzal ji za ruku. "Poslyš. Jsi si jistá, že Stuckart povídal, že ten telefonní automat před tvým bytem byl zkontrolovat ve čtvrtek?"

Na okamžik se zamyslela. "Ano, jsem si jistá. Pamatuji se, že jsem si proto uvědomila: tenhle člověk je seriózní, odvedl slíbenou práci."

"To si myslím i já. Otázka je, jestli jednal Stuckart sám snaže se zajistit si svou soukromou únikovou trasu - nebo ti zavolał podle plánu dohodnutého s ostatními?"

"Záleží na tom?"

"Moc. Představ si to. Kdyby se na tom dohodl s ostatními v pátek, to by znamenalo, že Luther asi ví, kdo jsi a zná, jak tě kontaktovat."

Překvapením mu vytrhla ruku. "Ale to je šílené! Mně by přece nikdy neuvěřil!"

"Máš pravdu, je to šílené." Spadli už jednou vrstvou mraků; pod nimi byla další. March už viděl, jak jí proniká vrcholek Velké Haly, jako vršek přílby. "Ale za předpokladu, že Luther je stále ještě tam dole naživu, jaké má možnosti? Letiště je hlídané. Stejně tak jako doky, nádraží, hranice. Nemůže riskovat, že by šel přímo na Americké velvyslanectví, rozhodně ne po tom všem s tou návštěvou Kennedyho. Nemůže jít ani domů. Co tedy může dělat?"

"Tomu nevěřím. Mohl mě zavolat už v úterý nebo středu. Nebo ve čtvrtek ráno. Na co by čekal?"

V jejím hlase ale jasně slyšel pochyby. Napadlo ho: Ty tomu nechceš věřit. Myslíš si jak jsi chytrá, když hledáš svoji reportáž v Zürichu, ale celou dobu tě přitom on hledá v Berlíně!

Odvrátila se od něho, aby se zadívala z okna.

March se najednou cítil úplně prázdný. Po pravdě řečeno, vzdor všemu, co se stalo, ji sotva zná. Řekl: "Důvod proč by čekal, je ten, že chtěl zkusit najít něco lepšího, něco bezpečnějšího. Kdo ví? Třeba to našel."

Neodpověděla mu.

Přistáli v Berlíně, v lehké přehánce, těsně před druhou hodinou. Na konci ranveje, jak se Junkers otočil, se voda přehnala přes okénko zanechávaje za sebou korálky kapek. Svastika nad budovou terminálu v tom vlhku visela schlíplé.

U pasové kontroly byly dvě fronty: jedna pro německé občany a příslušníky Evropského společenství, druhá pro zbytek světa.

"Tady se rozloučíme," řekl March. Přesvědčil ji, s odpovídající námahou, aby jí nesl kufřík. Teď jí ho vrátil. "Co budeš dělat?"

"Pojeďu k sobě do bytu a asi budu čekat, až mi někdo zavolá. Co ty?"

"Napadlo mě, že bych si dal lekci dějepisu." Podívala se na něho nechápavě. Řekl: "Zavolám ti později."

"Nezapomeň."

Stopa staré nedůvěry se jí vrátila. Viděl to v jejích očích, cítil, jak po ní pátrá v jeho. Chtěl něco říci, chtěl jí nějak ujistit. "Neboj se. Dohoda je dohoda."

Přikývla. Trapné ticho. Pak najednou byla na špičkách a otřela se mu tváří o tvář. Byla pryč než dokázal zareagovat.

Fronta vracejících se pohybovala po jednom, v tichosti, zpátky do Říše. March trpělivě čekal s rukama sepjatýma za zády, zatímco prozkoumávali jeho pas. V těchto několika málo dnech před Führerovými narozeninami byly pohraniční formalities vždy zpřísněné a pohraničníci vzteklejší.

Oči vojáka pasové kontroly byly schované pod štískem čepice. "Herr Sturmbannführer se vrátil o tři hodiny dřív." Přeskrtl výjezdni doložku tlustou černou čarou, naškrábal přes ní "neplatné" a vrátil pas. "Vítejte doma."

V přeplněné celnici se March pokoušel zahlédnout Charlie, ale nikde ji neviděl. Třeba ji odmítli vpustit zpátky do země. Skoro doufal, že je to tak: bylo by to pro ni mnohem bezpečnější.

Celníci otevírali každé zavazadlo. Nikdy ještě taková bezpečnostní opatření neviděl. Byl to zmatek. Cestující se hemžili a hádali kolem šatstva, což způsobilo, že celá hala vypadala spíš jako indické tržiště. Čekal, až na něho přijde řada.

Když se dostal March do úschovny zavazadel a vyzvedl svou kabelu, bylo už po třetí. Na záchodě se opět převlékl zpátky do své uniformy, složil civilní oblek a zabalil jej. Potom zkontroloval svůj Luger a zasunul do pouzdra. Odcházejce mrkl na sebe do zrcadla. Známa černá postava. Vítejte doma.

29. Zpráva ze služební cesty

Když svítlo slunce, Strana to nazývala Führerovým počasím. Pro déšť žádné pojmenování neměli.

Nicméně bylo nadekretováno, ať mží nebo ne, že toto odpoledne má být začátek tří denního svátku. Takže s buldočí tvrdohlavostí národních socialistů se lidé pustili do oslavování.

March seděl v taxiku ujíždějícím skrz Wedding na jih. Tohle byl dělnický Berlín, komunistická bašta dvacátých let. Tovární sirény na znamení oslav zazněly o hodinu dříve než obvykle. A teď byly ulice plné promočených rozjařenců. Blockwarti se činili. Z každé druhé nebo třetí budovy vlál prapor - většinou svastiky, ale občas také nějaký ten transparent natažený mezi železnými balkóny obytných pevností. BERLÍNŠTÍ PRACUJÍCÍ ZDRAVÍ FÜHRERA K JEHO 75. NAROZENINÁM! A? ŽIJE VELKÁ NÁRODNĚ SOCIALISTICKÁ REVOLUCE! A? ŽIJE NÁŠ VŮDCE A PRVNÍ SOUDRUH ADOLF HITLER! Uličky za bloky domů byly jako delirium barev pulsující při um-pa um-pa místních kapel SA. A to byl teprve pátek! March byl zvědav, co asi úřady ve Weddingu plánují na narozeniny samé.

Přes noc nějaký buřičský duch dodal na rohu Wolf Strasse bílou barvou další heslo: KAŽDÝ, KDO BUDE PŘISTIŽEN, ŽE SE NEBAVÍ, BUDE ZASTŘELEN. Pár ustrašeně vyhlížejících hnědokošiláčů se to snažilo seškrábat.

March jel taxikem až na Fritz-Todt Platz. Jeho Volkswagen stál ještě pořád před Stuckartovým bytem, kde ho zaparkoval tu noc předečím. Pohlédl nahoru do čtvrtého patra. Kdosi zatáhl záclony.

Na Werderscher Marktu strčil kufřík do své kanceláře a zatelefonoval dozorcímú důstojníkovi. Martina Luthera nenašli.

Krause řekl. "Mezi námi, Marchi, Globus nás všechny honí, div se neposere. Každých půl hodiny je tady, řve a běsní, že jestli nebude mít nějaký výsledky, tak někoho pošle do koncentráku."

"Herr Obergruppenführer je velice snaživý důstojník."

"Jo to je, to je." Krausův hlas najednou zněl vyděšeně. "Já nechtěl, aby sis myslel, že ..."

March zavěsil. To poskytne tomu, kdo poslouchá jeho telefony, nějaký námět k přemýšlení.

Přitáhl si přes stůl psací stroj a vložil do něho jeden list. Pak si zapálil cigaretu.

Komu: Artur Nebe, SS - Oberstgruppenführer,

Reich Kriminalpolizei

Od: X. March, SS - Sturmbannführer

17. 4. 1964

1. Mám tu čest vás informovat, že jsem v 1000 dnešního rána navštívil prostory Zaugg a Cie, Bankéři, Bahnhof

Strasse, Zürich.

2. Číselné konto, o jehož existenci jsme diskutovali včera, bylo založeno Náměstkem ministra zahraničních věcí Martinem Lutherem, 8. 7. 1942. Byly vydány čtyři klíče.

3. Schránka byla postupně otevřena při třech příležitostech: 17. 12. '42, 9. 8. '43, 13. 4. '64.

4. Při mé osobní prohlídce schránka

March se opřel do opěradla své židle a vyfoukl pár umných kroužků kouře ke stropu. Myšlenka na ten obraz v rukách Nebeho - vražedná do sbírky těch jeho bombastických, sentimentálních Schmutzlerů a Kirchnerů - byla odporná, téměř svatokrádežná.

Bude lepší, když ji nechá v klidu ve tmě. Okamžik nechal prsty ležet na klávesách psacího stroje a potom vytřel: byla prázdná.

Vyroloval papír ze stroje, podepsal jej a zalepil do obálky. Zavolal do Nebeho kanceláře a bylo mu nařízeno obálku ihned osobně doručit nahoru. Zavěsil a zadíval se ven z okna na cihlovou vyhlídku.

Proč ne?

Vstal a prohlížel police s knihami, až našel telefonní seznam Berlína. Sundal jej a vyhledal číslo, které vytočil z vedlejší kanceláře, aby nebyl odposloucháván.

Ozval se mužský hlas: "Říšský archiv."

Deset minut nato už se jeho holínky bořily do bahna koberce v kanceláři Artura Nebeho.

"Věříte v náhodu, Marchi?"

"Ne, pane."

"Ne," řekl Nebe. "Prima. Já také ne." Položil svou lupu a odstrčil Marchovu zprávu. "Já nevěřím, že dva penzionovaní státní zaměstnanci stejného věku a hodností si vyberou spáchat sebevraždu spíše než být odhaleni pro korupci. Můj Bože -" tvrdě a úsečně se zasmál - "kdyby si takhle počínal každý vládní úředník v Berlíně, ulice by byly samé hromady mrtvol. A není také náhodou, že jsou zavražděni zrovna v týdně, kdy americký prezident oznamuje, že nás poctí svou návštěvou."

Odstrčil svou židli dozadu a belhal se ke knihovničce plné posvátných děl národního socialismu: Mein Kampf, Rosenbergův Mythus der XX. Jahrhunderts, Goebbelsův Tagebücher...

Zmáčkl jakýsi vypínač a předeck knihovny se rozevřel odkrýváje příruční bar. Svazky knih byly vlastně jenom hřbety přilepené na dřevo. Nebe si nalil velkou vodku a vrátil se ke stolu. March pořád stál na místě, ani v plném pozoru, ani v pohovu.

"Globus pracuje pro Heydricha," řekl Nebe. "To je jednoduché. Globus by si ani neutřel prdel, kdyby mu Heydrich neřek, že je čas to udělat."

March to neřekl.

"A Heydrich většinou pracuje pro Führera a stále pro sebe..." Nebe pozvedl těžkou sklenku ke rtům. Jeho ještěřčí jazyk se vsunul do vodky pohrával si s ní. Chvilí mlčel. Potom řekl: "Víte, Marchi, proč lezeme Američanům do zadku?"

"Ne, pane."

"Protože jsme v prdeli. Tady si poslechněte něco, co si nemůžete přečíst v doctůrkových novinách. Dvacet miliónů osadníků na Východě. Takový byl Himmlerův plán. Devadesát miliónů koncem století. Prima. No, v pořádku jsme se tam dopravili. Potíž je v tom, že polovička se jich chce vrátit. Představte si ten kolosální zásah ironie, Marchi: životní prostor, ve kterém nechce nikdo žít. Co se týče terorismu - mávl rukou se skleničkou až zacinkal led - "nemusím povídat důstojníkovi Kripa jak vážným problémem se terorismus stal. Američané dodávají peníze, zbraně, výcvik. Udržíjí rudé v akci přes dvacet let. A co se týče nás: mladí nechťejí bojovat a staří nechťejí pracovat."

Zavrtěl hlavou nad takovou pošetlostí, vylovil z nápoje kus ledu a hlučně jej cugal.

"Heydrich si šileně přeje tenhle americký kšeft. Zabil by, jen aby to vyšlo. Je to to, co se tu děje, Marchi? Buhler, Stuckart, Luther - mohli to nějak ohrozit?"

Oči Nebeho pátraly v jeho obličejí. March hleděl přímo před sebe.

"Vý, Marchi, jste svým způsobem taky ironie. Napadlo vás to někdy?"

"Ne, pane."

"Ne, pane." Nebe ho posměšně napodobil. "Tak o tom uvažujte teď. My se snažíme vychovat generaci supermanů, aby vládli impériu, ano? My je cvičíme, aby používali tvrdou logiku - bezohledně, dokonce i krutě. Pamatujete se, co jednou pravil Führer? 'Můj největší dar Němcům je, že jsem je naučil jasně myslet.' A co se nestane? Pár z vás - možná těch nejlepších pár - začíná obracet tohle nemilosrdné jasné myšlení proti nám. Já vám řeknu, jsem rád, že jsem dědek. Bojím se budoucnosti."

Okamžik byl zticha, ponořen do svých myšlenek.

Potom zdoluhavě, zjevně zklaman, vzal ten starý pán opět do ruky lupu. "Takže, korupce." Pročetl si Marchovo hlášení ještě jednou, potom ho roztrhal a hodil do koše na papíry.

30. V Říšském archivu

Clio, múza historie, hlídá Říšský archiv: je to jakási amazonská nahotina stvořená Adolfem Zieglerem, "Říšským ministrem genitálního ochlupení". Mračí se přes Třidu vítězství směrem k Síni vojsk, kde čekává dlouhá fronta turistů, aby prošla kolem kosti Bedřicha Fredericka Velikého. Na svazcích jejích obrovitých ňader se usadily holubi jako horolezci na povrchu ledovce. Za ní byl znak vytesaný nad vchodem do archivu, zlatý list na leštěné žule. A citát z Führera: PRO KAŽDÝ NÁROD JSOU TY SPRÁVNÉ DĚJINY JAKO STO DIVIZÍ.

Rudolf Halder vedl Marche dovnitř a nahoru do třetího patra. Strčil do lítacích dveří a ustoupil stranou, aby mohl projít. Chodba s kamennými zdmi a podlahou vypadala nekonečně dlouhá.

"Mohutné, co?" Na svém pracovišti mluvil Halder tónem profesionálního historika, současně sděluje hrdost i

sarkasmus. "My tomu slohu říkáme rádoby - teutonský. Tohle je, jak tě zajisté nepřekvapí, ten největší archiv na celém světě. Nad námi: dvě administrativy. Na tomto patře: kanceláře výzkumných pracovníků a čítárny. Pod námi: šest pater dokumentů. Kráčíš, můj příteli, po historii své otčiny, svého Vaterlandu. Co se týče mne, já se přihřívám u světla Clio tady."

Byla to jakoby mnišská cela: malá, bez oken, stěny z bloků žuly. Na stole byly haldy papírů až do výše půl metru; přepadly až na podlahu. Všude byly knihy - několik set - z každé čouhala změt' značek: mnohobarevné kousky papíru, tramvajové lístky, kousky z cigaretových kartónů, vypálené zápalky.

"Historikovo poslání. Vynést z hloubi chaosu - ještě více." Halder zvedl z osamocené židle štos starých armádních znaků, oprášil jej a pokynul Marchovi, aby si sedl.

"Zase potřebuju tvoji pomoc, Rudi."

Halder se usadil na kraj psacího stolu. "Celé měsíce o sobě nedáš vědět, potom najednou dvakrát za měsíc. Předpokládám, že to má co dělat s touhle Buhlerovou aférou? Viděl jsem nekrolog."

March přikývl. "Měl bych ti teď taky říct, že mluvíš s vyřízeným člověkem. Možná se vydáváš v nebezpečí už jenom tím, že ses se mnou sešel."

"To to jenom dělá ještě napínavějším." Halder sepal své dlouhé prsty a zapraskal klouby. "Pokračuj."

"Tohle je pro tebe opravdová výzva." March udělal pauzu a nadechl se. "Tři muži: Buhler, Wilhelm Stuckart a Martin Luther. První dva mrtví; ten třetí na útěku. Všichni tři vysocí státní zaměstnanci, jak víš. V létě 1942 si založili bankovní konto v Zürichu. Nejdřív jsem si myslel, že si dají stranou obrovskou sumu peněz nebo uměleckých pokladů - jak jsi správně usuzoval, Buhler byl až po krk v korupci - ale teď si myslím, že je pravděpodobnější, že to byly nějaké dokumenty."

"Jaký druh dokumentů?"

"Tím si nejsem jistý."

"Riskantní?"

"Pravděpodobně."

"Máš tady hned jeden problém. Mluvíš o třech různých ministerstvech - zahraničí, vnitra a Generální správě, což vlastně vůbec není žádné ministerstvo. To dělá tuny dokumentů. A já tím, Xavi, vážně míním - tuny."

"Máte tady jejich seznamy?"

"Zahraničí a vnitra ano, ale Generální správy jsou v Krakau."

"Máš k nim přístup?"

"Oficiálně - ne. Neoficiálně..." Mávl svou kostnatou rukou.

"...možná, když budu mít štěstí. Ale, Xavi, zabere to celý život jenom je prolistovat. Co navrhuješ, že bysme provedli?"

"Někde musí být nějaké vodítko. Třeba chybějí nějaké listiny?"

"Ale to je nemožný úkol!"

"Povídal jsem ti, že je to výzva."

"A jak brzo se tohle vodítko má objevit?"

"Potřebuju ho najít dneska v noci."

Halder vybuchl v přemíře nedůvěry hněvu a posměchu. March řekl tiše: "Rudi, vyhrožuj mi, že mě za tři dny postaví před čestný soud SS. Víš, co to znamená. Já to musím najít hned teď."

Halder se na něho chvíli díval neochoten uvěřit tomu, co právě slyší, potom se odvrátil mumlaje: "Nech mě, ať si to promyslím..."

March řekl: "Můžu si zapálit?"

"Na chodbě. Tady ne - tyhle věci jsou nenahraditelné."

Jak March kouřil, slyšel jak Halder ve své kanceláři chodí sem a tam. Pohlédl na hodinky. Šest. Dlouhá chodba byla opuštěná. Většina zaměstnanců už určitě odešla domů, aby začala sváteční víkend. March zkusil pár dveří, ale oboje byly zamčené. Třetí však byly otevřené. Zvedl telefon a poslouchal tón, potom vytočil devět. Tón se změnil: státní linka. Vytočil číslo Charlie. Zvedla to okamžitě.

"To jsem já. Jsi v pořádku?"

Řekla: "Mne je dobře. Na něco jsem přišla - jenom maličkost."

"Neříkej mi to po veřejné lince. Promluvíme si později." Snažil se vymyslet, co by jí ještě měl říci, ale položila sluchátko.

Teď telefonoval Halder a jeho rozjařený hlas se nesl ozvěnou po kamenné chodbě. "Eberhard? Přejí dobrý večer... Opravdu, pro některé z nás neexistuje žádný odpočinek: Malou otázku, jestli mohu. Ta série ministerstva vnitra... Ale, takže jsou? Prima. Na úrovni kanceláře?... Chápu. Vynikající. A všechno to už je hotovo?..."

March se opřel o zeď, oči zavřeně, snaže se nemyslet na to moře papíru, co má pod nohama. No tak, Rudi, dělej. Dělej.

Uslyšel cinknutí zvonku, jak Halder zavěšuje. Pár sekund nato se Rudi objevil v chodbě navlékaje si sako. Z kapsy mu vyčuhovala hrst tužek. "Kapka štěstíčka. Podle mého kolegy jsou už svazky z ministerstva vnitra katalogizovány."

Vyrazil po chodbě rázným krokem. March kráčel za ním.

"Co to znamená?"

"To znamená, že by měl existovat centrální index, ukazující jaké listiny přešly přes Stuckartův stůl a kdy." Zabouchal na knoflíky vedle výtahu. Nic se nestalo. "Vypadá to, že tu věc na noc vypínají. Budeme muset jít pěšky."

Když jejich kroky duněly po širokém spirálovém schodišti, Halder zakřičel: "Vážíš si toho, že jednáme proti všem předpisům? Já mám povolení na armádu Východní frontu, ale ne na státní správu, ne na vnitra. Jestli nás někdo zastaví, tak musíš vymyslet nějakou pohádku o policejních záležitostech - něco, co jim zabere pár hodin, než si to ověří. Co se týče mne, já jsem jenom jeden chudák, co ti dělá laskavost, jasný?"

"Vážím si toho. Jak daleko ještě?"

"Až úplně na dno." Halder vrtěl hlavou. "Čestný soud! Dobrej Bože, Xavi, co se s tebou děje?"

Šedesát metrů pod povrchem země cirkuloval chladný a suchý vzduch, světla byla tlumená, aby nedošlo k poškození listin. "Říká se, že tohle je postavené tak, aby to vydrželo přímý zásah americké rakety," řekl Halder.

"Co je tady za tím?"

March ukazoval na železné dveře, pokryté varovnými nápisy: "Pozor! Vstup zakázán všem neoprávněným osobám!"

"Vstup zakázán! Prokažte se propustkou!"

"Pro každý národ jsou ty správné dějiny za sto armádních divizí, vzpomínáš si? Do tohohle místa odchází všechny nesprávné dějiny. Do prdele! Pozor!"

Halder vtáhl Marche do jednoho vchodu. Proti nim šel strážný, sehnutý jako horník v šachtě a tlačící kovový vozík. March myslel, že je určitě zpozoruje, ale prošel mimo ně hekaje námahou. Zastavil u těch železných dveří a odemkl je. Na okamžik bylo vidět kotel, hučící plameny a pak za ním dveře zacvakly.

"Jdeme."

Během chůze Halder vysvětloval obvyklý postup. Celý archiv funguje na základě principu velkoskladu. Požadavky na jednotlivé svazky jdou do centrální manipulační místnosti na jednotlivých patrech. Tady, v hlavních knihách, metr vysokých a dvacet centimetrů tlustých, je hlavní index. Vedle každého svazku je číslo regálu. Regály jsou v ohnivzdorných místnostech táhnoucích se od manipulačních prostor dál. Tajemství věží v tom, řekl Halder, vypracovat si svůj způsob orientace v indexu. Přecházel před karmínovými koženými hřbety poklepávaje na každý z nich prstem, až našel, co chtěl a pak jej odtáhl ke stolu vedoucího.

Jednou se March octl v podpalubí mateřské lodi Crossadmiral Raeder. Hlubina Říšského archivu mu to připomněla: nízký strop se šňůrou světél, pocit čehosi obrovitého co seshora tíží. Vedle stolu: fotokopírka - vzácný jev v Německu, kde byla jejich distribuce pod přísnou kontrolou, aby disidenti nemohli rozšiřovat svou protistátní literaturu. Asi půl tuctu prázdných vozíků bylo seřazeno u výtahové šachty. Viděl až padesát metrů oběma směry. Bylo to tu úplně opuštěné.

Halder vítězně zahlekal. "Státní sekretář: Svazky úřadu 1939 až 1950. Kristepane! Čtyři sta krabic! Na které roky se chceš podívat?"

"To švýcarské konto založili v červenci 42, takže řekněme prvních sedm měsíců toho roku."

Halder obrátil stránku a mluvil si pro sebe. "Ano. Už chápou, co udělali. Seřadili dokumenty ve čtyřech sériích: úřední korespondence, zápisy ze schůzí a usnesení, předpisy a dekrety, zaměstnanci ministerstva..."

"Já hledám něco, co by nějak spojovalo Stuckarta s Buhlerem a Lutherem."

"V tom případě bysme měli začít radši úřední korespondencí. To by nám mohlo dát vodítko k tomu, o č v té době vlastně šlo." Halder si dělal poznámky. "D/15/M/28-34. Fajn. Tak jdeme na to."

Archivní oddělení D bylo o dvacet metrů dále po jejich levici. Regál 15, sekce M, byl přesně uprostřed místnosti. Halder řekl: "Díkybohu, jenom šest krabic. Ty si vem leden až duben, já udělám květen až srpen."

Krabice byly z lepenky, každá velikostí velké zásuvky psacího stolu. Nebyl tu ale žádný stůl, takže si sedli na zem. Zády opřený o kovové rámy polic otevřel March první krabici, vytáhl hrst papírů a začal číst.

V životě člověk potřebuje trochu štěstí.

Prvním dokumentem byl dopis z 2. ledna od náměstka ministerstva letectví týkající se distribuce plynových masek Říšské protiletdecké civilní obraně, Reichsluftschutzbundu. Druhý byl ze 4. ledna z úřadu Čtyřletého plánu a týkal se nepovoleného používání benzínu vyššími státními úředníky.

Třetí byl od Reinharda Heydricha.

March uviděl nejdříve jeho podpis - hranatá muří noha. Pak jeho zrak padl na záhlaví dopisu - Hlavní říšský bezpečnostní úřad, Berlín SW 11, Prinz-Albrecht Strasse 8 - potom na datum: 6. ledna 1942. A teprve pak na samotný text:

Tímto potvrzuji, že mezirezortní diskuse s následným obědem, původně plánovaná na 9. prosince 1941, byla posunuta na 20. ledna 1942 do kanceláře Mezinárodní komise kriminální policie, Berlín, Am grossen Wannsee, číslo 56/58.

March prolistoval ostatní dopisy v krabici: tenké průklepy a zažloutlé originály; úctyhodná záhlaví dopisů - Říšské ministerstvo financí, Ministerstvo hospodářství, Organizace Todt; pozvání na obědy a schůze; prosby, žádosti, požadavky, oběžníky. Ale nic víc od Heydricha tady nebylo.

March podal ten dopis Halderovi. "Co z toho usuzuješ?"

Halder se zamračil. "Řekl bych, že je to neobvyklé, aby Hlavní bezpečnostní úřad pořádal schůzi vládních ministerstev."

"Dá se zjistit o čem to diskutovali?"

"To by mělo jít. Můžeme to vyhledat podle křížových odkazů v zápisech ze schůzí a usnesení. Počkej: 20. leden..."

Halder pohlédl na svoje poznámky, vyškral se ze země na nohy a kráčel podél regálů. Vytáhl další krabici, vrátil se s ní a posadil se se zkříženými nohama. March ho pozoroval, jak probírá obsah. Najednou se zarazil. Řekl pomalu: "Bože můj..."

"Co je to?"

Halder mu podal list papíru, na kterém stálo strojem: "V zájmu bezpečnosti státu, zápis z mezirezortní schůze 20. ledna 1942 byl na žádost Reichsführera SS vyňat z evidence."

Halder řekl: "Koukni na to datum."

March se podíval. Byl to duben, šestého, 1964. Zápis nechal Heydrich odstranit před jedenácti dny.

"Smí to vůbec udělat - myslím podle zákona?"

"Gestapo si může na základě bezpečnosti státu dělat co chce. Obvykle odvázejí dokumenty do trezorů na

Prinz-Albrecht Strasse."

Venku na chodbě se ozval nějaký hluk. Halder varovně vztyčil prst. Oba zůstali tiše, ani se nehnuli, zatímco stráž zarachotila kolem s prázdným vozíkem z kotlny. Naslouchali, až se hluk ztratil kdesi na druhém konci budovy.

March zašeptal: "Co budeme dělat teď?"

Halder se poškrábal ve vlasech. "Mezirezortní schůze na úrovni ministrů..."

March pochopil, kam míří. "Buhler a Luther by taky dostali pozvání?"

"Vypadá to logicky. Strašně nadělají s jejich hodnotami kvůli formalitám. To by nešlo, aby z jednoho ministerstva se zúčastnil ministr a z druhého jenom nějaký nižší úředník. Kolik je hodin?"

"Osm."

"V Krakově jsou hodinu napřed." Halder si chvilku hryzal ret a pak se rozhodl. Vstal. "Zavolám svému kamarádovi, který pracuje v archivu Generální správy a zeptám se ho, jestli tam v posledních pár týdnech nečtení esesáci. Jestli ne, třeba ho dokážu přesvědčit, aby tam zítra zašel a podíval se, jestli v Buhlerových dokladech jsou ještě zápisy ze schůzí."

"Nedalo by se to zjistit rovnou tady, v archivu Ministerstva zahraničí? V Lutherových dokladech?"

"Ne. Jsou moc rozházený. To by nám zabralo celé týdny. Tohle je ten nejlepší způsob, věř mi."

"Dávej si pozor na to, co mu povídáš, Rudi!"

"Bez obav. Jsem si vědom, jak je to nebezpečné." Halder se u dveří zastavil. "A prokristapána, žádné kouření, dokud jsem pryč. Tohle je ta nejhořlavější budova v celé Říši!"

To je tedy pravda, pomyslel si March. Počkal, až Halder odejde a pak se začal procházet mezi hromadami krabic. Zoufale se mu chtělo kouřit. Ruce se mu třáslly. Zarazil je hluboko do kapes.

Tohle je ale památník Německé byrokracie! Herr A, který si přeje cosi udělat, požádá o dovolení doktora B. Doktor B se kryje tím, že ho odkáže na ministerského ředitele C. Ministerský ředitel C to předá Reichministrovi D, který praví, že to nechá na rozhodnutí doktora A, který se přirozeně vrátí k panu doktorovi B... Z těchto železných regálů se odvíjely a navíjely spojenectví a soupeření, pasti a intriky třech dekád vlády Strany; deset tisíc pavučin utkaných z lejster a visících nad nimi ve studeném vzduchu.

Halder byl v deseti minutách zpátky. "Tak SS opravdu před čtrnácti dny bylo v Krakově!" Mnul si nervózně ruce.

"Mají je stále ještě v živé paměti. Byl to totiž významný host. Sám Obergruppenführer Globocnik."

"Všude, kam se vrátím," řekl March. "Globocnik!"

"Přiletěl tam speciálně Gestapa přímo z Berlína se zvláštním pověřením od Heydricha, vlastnoručně podepsaným. Evidentně jim tam udělal nohy, nadával a děsně je zprcal. Věděl naprosto přesně co hledá: vzal jim jeden svazek. A do oběda vypadl."

Globus, Heydrich, Nebe. March si položil dlaň na čelo. Točila se mu z toho hlava. "Takže tady to končí?"

"Tady to končí. Pokud tě nenapadlo něco jiného, co by mohlo být ve Stuckartových lejtrech."

March pohlédl na krabice. Jejich obsah se mu zdál stejně mrtvý jako prach, který je pokrývá; jako kosti mrtvého člověka. Myšlenka, že by se jimi měl probírat, mu připadala odporná. Potřeboval se nadýchat trochu čerstvého vzduchu. "Zapomeň na to, Rudi. Dík."

Halder se sehnul, aby zvedl Heydrichovo oznámení: "Zajímavé je, že tu konferenci posunuli z devátého prosince na dvacátého ledna."

"Co je na tom zajímavého?"

Halder ho obdařil káravým pohledem. "To jsi byl fakticky tak zažraný do té posraný plechovky od sardinek, ve které jsme museli žít? Copak k tobě vůbec neproniknul vnější svět? Sedmého prosince 1941, ty dubová hlavo, zaútočily síly jeho imperiálního Veličenstva císaře Hirohita Japonska na Pacifickou flotilu Spojených států amerických v Pearl Harboru. Jedenáctého prosince Německo vyhlásilo Spojeným státům válku. Dost dobré důvody na to, aby se odložila konference, ne?" Halder se šklebil, ale pomalu ten výraz vystřídal zamyšlení. "To jsem zvědav..."

"Na co?"

Poklepal na to oznámení. "Před tímhle musí přece existovat nějaké oficiální pozvání."

"No a?"

"To záleží na tom. Někdy naši přátelé z Gestapa nejsou při vytrhávání trapných podrobností tak dokonalí, jak si o sobě myslí, zvláště ne tehdy, když pospíchají..."

March už stál před dalším regálem krabic prohlížeje je odshora dolů a na tváři měl optimističtější výraz. "Kterou z nich? Kde začneme?"

"S konferencí na téhle úrovni by Heydrich musel dát vědět všem účastníkům nejméně čtrnáct dní předem." Halder pohlédl do svých poznámek. "To by znamenalo svazek Stuckartovy úřední korespondence z listopadu 1941. Tak moment. Myslím, že by to mohla být krabice číslo dvacet šest."

Přistoupil k Marchovi u regálu a odpočítal krabice, až našel tu, kterou chtěl. Stáhl ji dolů a držel v náruči.

"Nebud' tak hrr, Xavi. Všechno chce svůj čas. Historie nás učí trpělivosti."

Poklekl, položil krabici před sebe, otevřel ji a vytáhl ven hrst papírů. Mrkl na každý list a pokládal na hromádku po své levici. "Pozvání na recepci požádanou italským velvyslancem: nuda. Konference organizovaná Waltherem Darrem na Ministerstvu zemědělství: velká nuda..."

Pokračoval takto asi dvě minuty, zatímco March stál nad ním a nervózně zadíral pěst do dlaně. Potom najednou Halder ztuhl. "Do prdele!" Pročítal to znovu a pak vzhlédl. "Pozvání od Heydricha. A žádná nuda to není, obávám se. Vůbec to není nuda!"

31. Záhadná úmrtí

Na obloze byl zmatek. Před očima to jiskřilo. Komety a meteority se hnaly napříč oblohou, na okamžik zmizely a pak

vybuchovaly na pozadí celého moře zelených mraků.

Nad Tiergarten už ohňostroj dosahoval vrcholu. Parašutistické světlice zalévaly Berlín světlem jako při leteckém náletu.

Zatímco March čekal ve svém voze, aby mohl zahrnout vlevo na Unter den Linden, odkudsi před ním se vynořila tlupa esesmanů. Dva z nich, držíce se kolem ramen, začali ve světle světlometů předvádět opilecký kankán. Ostatní bubnovali na karosérii Volkswagenu nebo tiskli obličej na sklo oken - vyvalené bulvy, visící jazyky; zlovolné opice. March zařadil jedničku a odpálil pryč: Ozvala se tlumená rána jak auto odhodilo jednoho z tanečníků ve vířivé piruetě stranou.

Jel zpátky na Werderscher Markt. Všechny policejní dovolené a volna byly zrušeny. V každém okně zářilo elektrické světlo. Ve foyeru ho někdo pozdravil, ale March to ignoroval. Seběhl po schodech dolů do sklepení.

Bankovní trezory a sklepy a podzemní skladiště... Stává se ze mě troglodyt, napadlo Marche; jeskyní muž, samotář; vykradač papírových hrobů.

Gorgona kartotéky byla stále ve svém pelechu. Copak nikdy nespí? Ukázal jí svůj identifikační průkaz. U centrálního stolu bylo pár dalších detektivů, kteří líně listovali známými karmínovými deskami. March se usadil v nejvzdálenějším rohu místnosti. Rozsvítil kloubovou lampu a ohnul stínítko nízko nad stůl. Ze saka vytáhl tři listy dokumentů, které si vzal v Reichsarchivu.

Byly to fotokopie ubohé kvality. Kopírka byla nastavena na slabé světlo, originály byly do ní překotně nacpané a pomačkané. Za to ale Rudimu nedával žádnou vinu. Rudi nechtěl dělat vůbec žádné kopie. Rudi byl k smrti vyděšený. Všechna jeho akademická suverenita zmizela, když si přečetl Heydrichovo pozvání. March ho musel ke kopírce fakticky násilím dotáhnout. Jakmile historik skončil, letěl zpátky do místnosti s regály, naházel dokumenty zpět do krabic a dal krabice na police. Na jeho naléhání odešli z archivu zadním vchodem.

"Myslím, Xavi, že bysme se teď hodně dlouho neměli vidět."

"Samozřejmě."

"Viš, jak to chodí..."

Halder stál, bezmocně a zoufale, zatímco se jim nad hlavami rozsvěťovaly a bouchaly rachejtle. March ho objal - "Netrap se; já vím: rodina je nejpřednější" - a rychle ho opustil.

Dokument číslo jedna. Heydrichovo původní pozvání s datem 19. listopadu 1941:

31. 7. 1941 mě Reichsmarschall Velkoněmecké říše přikázal, abych ve spolupráci s ostatními rozhodujícími ústředními ministerstvy a agenturami podnikl veškerá opatření vztahující se k organizačním, technickým a materiálním krokům pro konečné a úplné vyšetření Židovské otázky v Evropě, a co nejdříve mu předložil kompletní návrh řešení. Příkládám fotokopii tohoto příkazu.

Vzhledem k výjimečné důležitosti, kterou je třeba přikládat těmto otázkám a v zájmu dosažení jednotného názoru rozhodujících centrálních orgánů na další úkoly vyplývající ze zbývajících práce na tomto konečném řešení, navrhuji aby byly tyto problémy předmětem společné diskuse. To je obzvláště naléhavé proto že od 10. října dále jsou Židé vystěhováváni z Říšského území, včetně Protektorátu Böhmen und Mähren na Východ v nepřetržitě řadě transportů.

Tímto vás tedy zvou, abyste se přidal ke mně a ostatním, jejichž jména příkládám, v diskusi následované obědem

19. prosince 1941 ve 1200 v kancelářích Mezinárodní komise kriminální policie, v Berlíně, Am grossen Wannsee, číslo 56/58.

Dokument číslo dva. Fotokopie, místy téměř nečitelná, slova setřená jako nápis na starověkém hrobě. Rozkaz Hermanna Göringa Heydrichovi s datem 31. července 1941:

Na doplnění úkolu, kterým jste byl pověřen 24. ledna 1941, jenž pojednává o řešení židovského problému vystěhováním a emigrací tím nejvhodnějším způsobem, vás tímto pověřuji, abyste podnikl všechna potřebná opatření týkající se organizačních, technických a materiálních záležitostí, aby došlo ke konečnému vyřešení Židovské otázky uvnitř sféry německého vlivu v Evropě.

Tam, kde se to týká dalších vládních orgánů, musí tyto s vámi spolupracovat. Dále vás žádám, abyste mi v nejbližší době zaslal celkový plán pokrývající organizační, technické a materiální opatření nutná pro úspěšnou realizaci konečného řešení Židovské otázky, jak si to přejeme my.

Dokument číslo tři. Seznam čtrnácti lidí, které Heydrich pozval na konferenci. Stuckart je na seznamu třetí, Buhler šestý, Luther sedmý. March rozeznal několik dalších.

Vytrhl ze svého bloku jeden list, napsal na něj jedenáct jmen a vzal jej k výdeji. Ti dva detektivové už odešli. Archivářka nebyla k nalezení. Zabubnoval na pult a zakřičel: "Obsluha!" Zpoza řady registratur se ozvalo provinilé cinknutí sklenice o láhev. Tak tohle bylo to její tajemství! Určitě zapomněla, že je ještě tady. Za okamžik nato se přikolébala.

"Co máme o těchto jedenácti lidech?"

Pokoušel se jí podat ten seznam. Složila však buclaté paže na zamaštěném saku stejnokroje. "Bez zvláštního povolení ne víc jak tři složky najednou!"

"To je jedno."

"Není to dovolený!!"

"Není dovolené ani pít ve službě, ale vy jste tím celá načichlá. Tak dejte mi ty svazky."

Každý muž a každá žena má své číslo; každé číslo má svůj svazek. Na Werderscher Marktu ovšem neměli všechny svazky. Jenom těch, kdo se dostali do styku s kriminální policií, ať již z jakéhokoli důvodu a zanechali tady svou stopu. Ale s pomocí informační kanceláře na Alexandra Platzu a nekrologů z Völkischer Beobachteru (publikovaného každoročně jako vyhlásování padlých) byl March schopen zaplnit zbývajících mezery. Vystopoval každé jméno. Zabralo mu to dvě hodiny.

Prvním mužem na seznamu byl doktor Alfréd Meyer z Východního ministerstva. Podle svého svazku na Kripu spáchal Meyer v roce 1960 sebevraždu po léčení na různé duševní poruchy.

Druhé jméno: doktor Georg Leibrandt, také z Východního ministerstva. Ten zemřel při automobilové nehodě v roce 1959, když jeho vůz rozmačkal kamion na Autobahnu mezi Stuttgartem a Augsburgem. Řidiče toho obrovitého nákladáku nikdy nenašli.

Erich Neumann, Státní ministr úřadu čtyřletého plánu, se zastřelil v roce 1957.

Doktor Roland Freisler, ministr spravedlnosti: ubodán nějakým šilencem nožem na schodech Berlínského lidového soudu v zimě 1954. Vyšetřování toho, jak jeho tělesní strážci dokázali nechat šileného trestance přiblížit se k ministrovi tak těsně, dospělo k závěru, že není vinen nikdo. Atentátník byl zastřelen pár sekund po útoku na Freislera.

V tomto stádiu musel March ven na jednu cigaretu. Nabral zhluboka kouř, zvrátil hlavu a pomalu jej vypouštěl, jako kdyby absolvoval nějakou léčivou proceduru.

Vrátil se, aby našel na stole čerstvou hromadu dalších svazků.

SS - Oberführer Gerhard Klopfer, náměstek vedoucího Ústředního úřadu Strany, byl nahlášen svou manželkou jako nezvěstný od května 1963; jeho tělo našli stavební dělníci v jižním Berlíně nacpané do betonového míchače.

Friedrich Kritzinger. To jméno zní povědomě. Ovšem. March si vzpomněl na záběry z televizních novin: typicky uzavřená ulice pruhovanými pásy, trosky auta, vdova podpíraná svými syny. Kritzinger, bývalý ministerský rada Říšského kancléřství, vyletěl do vzduchu před svým domem v Mnichově právě před měsícem, 7. března. Až dosud žádná teroristická skupina se k atentátu nehlásí.

Dva muži podle Völkischer Beobachteru zemřeli přirozenou smrtí. SS - Standartenführer Adolf Eichmann z Hlavního říšského bezpečnostního úřadu podlehl srdečnímu záchvatu v roce 1961. SS-Sturmabführer doktor Rudolf Lange z KdS Litvy zemřel na nádor na mozků v roce 1955.

Heinrich Müller. Další jméno, které March zná. Bavorský policista Müller, dřívější šéf Gestapa, byl v Himmlerově letadle, když v roce 1962 havarovalo a zabilo všechny na palubě.

SS-Oberführer doktor Karl Schöngarth, zastupující bezpečnostní služby Generální správy spadl pod kola vlaku U-Bahnu vjíždějícího právě do stanice ZOO 9. dubna 1964 - ani ne před týdnem. Neexistují žádní svědci.

SS-Obergruppenführer Otto Hoffmann z Říšského bezpečnostního úřadu byl nalezen visící na prádelní šňůře ve svém bytě ve Spandau na Hod boží 1963.

To bylo všechno. Ze všech čtrnácti mužů, kteří se na Heydrichovo pozvání zúčastnili jeho konference, třináct bylo mrtvých. Čtrnáctý - Luther - je nezvěstný.

Ministerstvo propagandy, aby v rámci své kampaně za boj proti terorismu zvýšilo občanskou bdělost, nechalo vyrobit dětský kreslený seriál. Kdosi jeden z nich připíchl na nástěnkou v druhém poschodí. Malá holčička dostává balíček a začíná jej otevírat. V každém dalším obrázku otevírá další obal, až nakonec jí v rukách zbyde budík s připojenými dvěma dynamitovými patronami. Posledním obrázkem je pak výbuch s titulkem: "Varování! Neotvírejte žádný balíček, když neznáte jeho obsah!"

Prima vtip. Oblíbené úsloví každého německého policisty. Neotvírejte žádný balíček, když neznáte jeho obsah. Nekladte žádné otázky, když neznáte odpověď.

Endlösung: konečné řešení. Endlösung. Endlösung. To slovo zvonilo Marchovi v hlavě, když půl šel půl běžel chodbou do své kanceláře.

Endlösung.

Vytrhl zásuvky psacího stolu Maxe Jaegera a hledal v tom nepořádku. Max byl známý svou chronickou neschopností vykonávat administrativní záležitosti a často byl kvůli své laxnosti napomínán. March se modlil, aby si to nevzal k srdci.

Nevzal.

Bůh ti žehnej, Maxi, ty skopová hlavo!

Zabouchl zásuvky.

Teprve potom si všiml. Někdo přilepil žlutý lístek na vzkazy Marchovi na telefon: "Nutné! Ihned kontaktujte dozorčího důstojníka!"

Na seřaďovacím nádraží Gotenlandu kolem těla postavili obloukové lampy. Z dálky to vypadalo směšně velkolepé, jako filmová dekorace.

March klopýtal směrem k ní, dolů a nahoru, přes dřevěné pražce a železné koleje, přes kamení nasáklé naftou.

Předtím, než jej přejmenovali na Gotenland, se tohle nádraží jmenovalo Anhalter Bahnhof: bylo to hlavní vlakové nádraží Říše směrem na východ. To odtud se vydal Führer ve svém obrněném vlaku nazvaném Amerika, do svého válečného velitelského sídla ve Východním Prusku; odtud se také všichni berlínští Židé - a mezi nimi i ti Weissovi - museli vydat na cestu na Východ.

"...od 10. října počínaje se začali evakuovat Židé z říšského území na východ nepřetržitou řadou transportů..."

Ve vzduchu za ním visela blednoucí oznámení nádraží; kdesi vepředu se ozývalo cinkání kol a spojovacích článků, ponurý hvizd. Byl to obrovský prostor - krajina ze snu s oranžovým sodíkovým osvětlením - a přesně uprostřed, zářivě bílá skvrna. Když se k ní March přiblížil, rozeznal asi tučt lidí stojících před nákladním vlakem s nevysokými bočnicemi: pár lidí z Orpa, Krebs, doktor Eisler, fotograf, skupina vystrašených úředníků Deutsche Reichsbahnu a Globus.

Globus ho zpozoroval první a pomalu tleskal rukama v rukavicích v posměšném aplaudování. "Pánové, můžeme si dát pohov! Hrdinné síly Kriminalpolizei přicházejí, aby nás obšťastnili svými teoriemi!"

Jeden z orpáků se zahihňal.

Tělo, totiž to, co z něho zbylo, leželo pod surovou vlněnou dekou, napříč přes koleje a v zeleném plastickém pytli.

"Mohu se podívat na mrtvého?"

"Ovšem. Ještě jsme se ho ani nedotkli. Čekali jsme na vás, velikého detektiva!" Globus kývl na Krebse, který stáhl deku.

Mužský trup, na každém konci hladce utátný podél kolejí. Ležel břichem dolů, napříč tratě. Jedna ruka byla rozdrncena, hlava rozdrncená. Obě nohy byly také přejeté, ale zkrvavené cary šatů ztěžovaly přesný odhad místa amputace. Byl tu silně cítit alkohol.

"A teď se musíte podívat sem dovnitř." Globus podržel ten plastický zelený pytel proti světlu. Otevřel jej a přizvedl těsně k Marchovu obličejí. "Gestapo si nepřeje, aby bylo obviněno z utajování důkazů."

Dva pahýly nohou, jedna z nich ještě s botou; ruka končící rozštípanou bílou kostí a zlatý náramek hodinek. March oči nezavřel, což zjevně Globuse zklamalo. "No jo, no." Pustil pytel na zem. "Je to horší, když už smrděj, když už se do nich daly krysy. Prohlídněte mu kapsy, Krebsi."

Ve svém černém koženém plášti s vlajícími klopami se shrbený Krebs vyjímal nad mrtvým tělem jako mrchožrout. Sáhl pod tělo a hmatl po vnitřku náprsní kapsy. Přes rameno pak řekl: "Byli jsme informováni před dvěma hodinami Říšskou nádražní policií, že tady viděli člověka odpovídajícího popisu Luthera. Ale když jsme se sem dostali, už..."

"Už utrpěl osudovou nehodu!" March se hoře usmál. "Jak nečekané!"

"Tady je to, Herr Obergruppenführer." Krebs vyndal pas a náprsní tašku. Narovnal se a podal vše Globusovi.

"Tohle je jeho pas, o tom nemůže být pochyb," řekl Globus listuje v něm. "A tady je několik tisíc Reichsmark v hotovosti. Dost peněz na hedvábný povlečení v hotelu Adlon. Jenže ten parchant samozřejmě nesměl ukázat svůj ksicht v civilizované společnosti. Neměl na vybranou, musel jedinec spát tady pod širákem."

Vypadalo to, jako by mu ta představa udělala dobře. Ukázal Marchovi ten pas: zpod neforemného mozolnatého palce vykukoval zamyšlený obličej Luthera. "Koukněte na to, Sturmbannführere, pak se seberte a běžte oznámit Nebemu, že je po všem. Odteďka už všechno bude vyšetřovat jenom Gestapo. Vy se můžete sbalit a drobet si odpočinout." A pěkně to vychutnat, jako by říkaly jeho oči, dokud ještě smíš.

"Herr Obergruppenführer je velmi laskav."

"Já vám slibuji, Marchi, že eště uvidíte, jak jsem laskav!" Obrátil se k Eislerovi. "Kde je ta podělaná ambulance?"

Patolog stál v pozoru. "Je na cestě, Herr Obergruppenführer. Zcela určitě."

March usoudil, že je propuštěn. Přistoupil ke skupině železničních dělníků, kteří stáli v osamocené skupince asi deset metrů opodál. "Kdo z vás našel to tělo?"

"Já, Herr Sturmbannführer." Muž, který vystoupil kupředu, měl na sobě modrou bundu a čepici strojvůdce. Oči měl červené, hlas drsný. Bylo to pohledem na to tělo, nebo strachem z neočekávané přítomnosti generála SS?

"Cigaretu?"

"To víte, že jo, panebože! Díky."

Strojvůdce si jednu vzal s kradným pohledem na Globuse, který hovořil s Krebsem.

March mu nabídl oheň. "Klid. Nespěchejte. Už se vám něco takového někdy stalo?"

"Jednou." Muž vydechl a vděčně se zadíval na cigaretu.

"Tady se to stává každé třetí nebo čtvrté měsíce. Bezdomovci spějí pod vagónama, aby na ně nepršelo, na chudáky. Když pak se lokomotiva rozjede, místo aby zůstali klidně ležet, snažej se vylízt ven." Přejel si rukou přes oči. "Musel jsem přes něho asi couvat, ale neslyšel jsem nic. Když jsem se kouk zpátky na koleje, tak tam ležel, jak hromada hadrů."

"Máte tady v tomhle depu hodně bezdomovců?"

"Pořád pár tuctů. Reichsbahn Polizei se je snaží udržet mimo, ale je to tady moc velký na to, aby se to dalo uhlídat. Jen se koukněte támhle. Zrovna jich tam pár zdrhá."

Ukázal přes kolejiště. Zprvu March nedokázal rozeznat vůbec nic, kromě řady dobytých vagónů. Pak ale zpozoroval téměř neviditelný pohyb ve stínu vlaku - obrysy jakoby poskakující loutky; pak další; a další. Běželi podél vagónů, vrhali se do mezer mezi nimi, čekali a zase vybíhali přes volný prostor do dalšího úkrytu.

Globus k nim stál zády. Nevědom si jejich přítomnosti stále ještě hovořil s Krebsem, přičemž jeho pravá pěst bušila do dlaně levé ruky.

March pozoroval, jak se stínové postavy dostávají do bezpečí, když se na jedinou rozechvěly koleje, objevil se závan větru a výhled mu přelal lůžkový vlak do Rovna, nabírající rychlost z Berlína. Trvalo asi půl minuty, než je minula zeď poschodových jídelních a lůžkových vozů a když opět odkryla tu malou bezdomovskou kolonu, ta už zmizela do oranžové tmy.

32. Lutherova nabídka

SOBOTA 18. DUBNA

Většina z vás ví, co to znamená, když vedle sebe leží jedno po druhém sto mrtvých těl. Nebo pět set. Nebo jeden tisíc. Tohle vydržet a současně - kromě malých výjimek způsobených lidskou slabostí zůstat slušnými lidmi, to je to, co nás zocelilo. Toto je slavná stránka naší historie, která nikdy ani neměla být ani nebude napsána.

Heinrich Himmler

tajný projev k vysokým důstojníkům SS,

Poznaň, 4. října 1943

Pod dveřmi zela škvíra, kterou ven pronikalo světlo. V bytě hrálo rádio. Nějaká hudba pro zamilované - jemné housle a nyjící sametový zpěv hodící se k noční době. Že by párty? Takhle se tedy Američané chovají v nebezpečí? Stál sám na malém odpočívadle a díval se na hodinky. Byly skoro dvě. Zaklepal a za okamžik hlasitost zeslábla. Uslyšel hlas.

"Kdo je?"

"Policie."

Přešla sekunda nebo dvě, potom se ozvalo cvakání závor a řetězu a dveře se otevřely. Řekla: "Moc vtipné," ale její

úsměv byl falešný, předstíraný jedině kvůli jeho radosti. Její oči prozrazovaly únavu a ještě - co to bylo? - strach? Sklonil se, aby ji políbil, rukou ji objal v pase a okamžitě pocítil vzrušení. Můj Bože, pomyslel si, dělá ze mě šestnáctiletého kluka...

Kdesi v bytě: kroky. Vzhlédl. Přes její rameno zpozoroval postavu rýsující se ve dveřích koupelny. Byl to muž, o pár let mladší než March: hnědé perforované polobotky, sportovní sako, motýlek, bílý svetr nedbale oblečený přes společenskou košili. Charlie v Marchově náručí ztuhla a jemně se od něho odvinula. "Henryho Nightingala si pamatuješ?"

Narovnal se cítě se trapně. "Ovšem. Z toho baru v Potsdamer Strasse."

Ani jeden z mužů se nepohnul. Američanův obličej byl jako maska.

March se upřeně zadíval na Nightingala a řekl šeptem: "Co se tu děje Charlie?"

Stoupla si na špičky a zašeptala mu do ucha: "Neříkej nic. Ne tady. Něco se stalo." Potom řekla hlasitě: "No není to zajímavé, my tři pohromadě?" Vzala Marche za paži a vedla ho do koupelny. "Měli bysme jít do obývacího pokoje."

V koupelně se Nightingale začal chovat, jako kdyby mu to tam patřilo. Roztočil kohoutky studené vody v umývadle a ve vaně a dal víc rádio. Program se změnil. Teď prkenné stěny vibrovaly synkopami "německého džezu" - bezpohlavními synkopami, úředně povolenými, z nichž byly odstraněny všechny stopy "negroidního vlivu." Když Nightingale všechno upravil ke své spokojenosti, usadil se na okraj vany. March si sedl vedle něho. Charlie se složila na podlaze.

Zahájila schůzi: "Pověděla jsem Henrymu o tom svém návštěvníkovi tuhle ráno. O tom, se kterým ses popral. Myslí si, že Gestapo sem instalovalo šteníci."

Nightingale se zdvořile zašklebil. "Obávám se, že takhle to ve vaší zemi chodí, Herr Sturmbannführere."

"Vaší zemi..."

"Tím jsem si jistý - rozumné opatření."

Třeba není ani mladší než já, napadlo Marche. Američan měl husté blond vlasy, blond řasy a opálenou pleť. Jeho zuby byly absurdně pravidelné - zářící bílé kousky skloviny. V jeho dětství asi nedostával moc eintopfů, žádné vodové odvary z brambor či párky s pilinami s takovouhle pleť. Jeho mladistvý vzhled mohl znamenat jakýkoli věk - od pětadvaceti do padesáti.

Pár minut nikdo nepromluvil. Euro-pop zaplňoval ticho. Pak Charlie řekla Marchovi: "Já vím, žes říkal, abych o tom s nikým nemluvila. Ale já musela. Teď musíš věřit Henrymu a Henry musí věřit tobě. A ty věř mně, že jinak to nejde."

"A my oba musíme přirozeně věřit tobě."

"Ale no tak..."

"No dobrá." Zvedl ruce jako když se vzdává.

Vedle ní, naražený na toaletní míse byl ten nejmodernější americký přenosový magnetofon. Z jedné ze zástrček vycházel kabel, na jehož konci místo mikrofону byla malá přísavka.

"Poslyš," řekl. "Tomu budeš rozumět." Nahnula se přes něho a zmáčkla vypínač. Cívky se začaly otáčet.

"Fräulein Maguire?"

"Ano?"

"Ten samý postup jako předtím, prosím."

Následovalo cvaknutí a potom bzučení.

Zmáčkla další vypínač, zastavujíc pásek. "To byl poslední telefonát. Ty jsi říkal, že se mi ozve. Čekala jsem, na něho." Zněla triumfálně. "To je Martin Luther."

Tohle byl bláznivý případ, ten nebláznivější ze všech, co poznal, jako například najít cestu strašidelným zámkem na pouti v Tiergarten. Člověk ani nestačil vstoupit na pevnou zemi a už pod ním povolovala prkna. Zahnul jste za roh a vyrazil proti vám šílenec. Ustoupil jste a zjistil, že celou tu dobu jste se díval na svůj znetvořený obličej v křivém zrcadle.

Luther. March se zeptal: "V kolik to bylo?"

"Jedenáct čtyřicet pět."

"Jedenáct čtyřicet pět: čtyřicet minut poté, co na kolejích byla objevena ta mrtvola." Vybavil si ten nadšený výraz na Globusově obličej. A usmál se.

Nightingale řekl: "Co je na tom tak směšného?"

"Nic. Vysvětlím vám to. Co bylo potom?"

"Přesně jako předtím. Šla jsem do telefonní budky a o pět minut později volal znovu."

March zvedl ruku k obočí. "Nepovídej mí, že jsi táhla tenhle přístroj přes ulici?"

"Sakra, potřebovala jsem nějaký důkaz!" Hněvivě na něho zírala. "Věděla jsem dobře, co dělám. Koukni." Vstala, aby mu to předvedla. "Magnetofon se zavěsí takhle na pás přes rameno. Celý se vejde pod kabát. Šňůra mi prochází rukávem a na sluchátko položím tuhle přísavku. Je to jednoduché. A byla tma. Nikdo nemohl nic vidět."

Nightingale, ten profesionální diplomat, se do toho jemně vložil: "To je jedno, jak ses dostala k tomu záznamu nebo jestli jsi jej měla dělat." K Marchovi pak řekl: "Smím navrhnout, že bychom si ten pásek poslechli?"

Charlie zmáčkla knoflík. Ozval se šešest - hodně zesílený - to jak přísávala mikrofon k telefonu - a pak:

"Nemáme moc času. Já jsem Stuckartův přítel."

Starší hlas, ale ne slabý. Hlas se sarkastickým zpěvavým přízvukem rodilého Berličana. Mluvil přesně tak, jak to March očekával. Potom Charlie v její perfektní němčině:

"Řekněte co chcete."

"Stuckart je mrtev."

"Já vím. To já ho našla."

Dlouhá pauza. Na pásku, kdesi v pozadí, uslyšel March nádražní hlášení. Luther určitě využil celkového zmatku, způsobeného nalezením toho mrtvého, aby zavolal z nástupiště v Gotenlandu.

Charlie našeptala: "Ztichnul tak, že jsem už myslela, že jsem ho úplně odstrašila."

March zavrtěl hlavou. "Říkal jsem ti přece, že jsi jeho jediná naděje." Konverzace na pásku pokračovala.

"Vy víte, kdo jsem?"

"Ano."

Unaveně: "Říkáte si, co že chci? Co myslíte, že chci? Azyl ve vaší zemi."

"Povězte mi, kde jste."

"Mohu zaplatit."

"To nebude..."

"Mám informace. Jistá fakta."

"Povězte mi, kde jste. Přijedu a vyzvednu vás. Pojedeme na velvyslanectví."

"Moc brzy. Ještě ne."

"Kdy?"

"Zítřka ráno. Poslouchejte mě. Devět hodin. Velká hala. Centrální schodiště. Pamatujete si to?"

"Dobrá."

"Přiveďte s sebou někoho z velvyslanectví. Ale vy tam musíte být také."

"Jak vás poznáme?"

Smích. "Ne. Já poznám vás. Ukážu se, když to uznám za vhodné." Pauza. "Stuckart říkal, že jste mladá a hezká." Pauza.

"To byl celý Stuckart." Pauza. "Vezměte si na sebe něco, co je velmi nápadné."

"Mám jeden kabát. Jasně modrý."

"Hezké děvče v modrém. To je dobré. Tak ráno, Fräulein."

Klap.

Vrčení.

Hluk vypínaného magnetofonu. "Pust' to znovu," řekl March.

Přetočila pásek, zastavila a zmáčkla PLAY. March odvrátil zrak, pozoruje rezavou vodu jak víří pryč sifonem, zatímco se Lutherův hlas mísí s měčivým tónem klarinetu: „Hezké děvče v modrém..." Když to vyslechli podruhé, Charlie se natáhla a vypnula magnetofon.

"Když zavěsil, přišla jsem sem a nechala tu ten pásek. Potom jsem se vrátila do telefonní budky a snažila se tě dovolat. Ty jsi tam nebyl. Takže jsem zavolala Henryho. Co jiného jsem mohla dělat? On říkal, že potřebuje někoho z velvyslanectví."

"Vytáhla mě z postele," řekl Nightingale. Zazíval a protáhl se, ukazuje část bledé nohy. "Jenom nechápu, proč prostě nenechal Charlie, aby ho vyzvedla a večer přivezla přímo na velvyslanectví."

"Slyšel jste ho," řekl March. "Dneska je příliš brzy. Neodvažuje se ukázat. Musí čekat až do rána. Do té doby už možná Gestapo pravděpodobně odvolá své pátrání po něm."

Charlie se zamračila. "To nechápu..."

"Důvod, proč jsi mě nemohla před dvěma hodinami zastihnout je ten, že jsem byl na cestě do seřaďovacího nádraží Gotenlandu, kde se Gestapo objímalo nadšením, protože konečně objevilo Lutherovo tělo."

"To není možné!"

"Ne. Není." March si třel kořen nosu a potřásl hlavou. Bylo těžké zachovat si jasný rozum. "Já to odhaduju na to, že se Luther poslední čtyři dny, co se vrátil ze Švýcarska, ukrýval v tom depu a snažil se vymyslet způsob, jak tě kontaktovat."

"Ale jak tak dlouho přežil?"

March pokrčil rameny. "Vzpomeňte si, že měl peníze. Třeba si vybral nějakého tuláka, o kterém si myslel, že mu může věřit a platil mu za to, že mu nosil jídlo a pití; možná i teplé šaty."

Než si vymyslel svůj plán."

Nightingale řekl: "A jaký plán to byl, Sturmabführere?"

"Potřeboval někoho, kdo by zaujal jeho místo, kdo by přesvědčil Gestapo že je mrtvý." Nemluvil příliš hlasitě? Ta americká paranoia byla nakažlivá. Naklonil se kupředu a tiše řekl: "Včera, když se setmělo, určitě zabil nějakého člověka. Muže, zhruba jeho věku a stavby těla. Opil ho, omráčil - nevím, jak to udělal - oblékl se do jeho šatů, dal mu svou náprsní tašku, svůj pas, svoje hodinky. Potom ho položil pod nákladní vlak, ruce a hlavu na koleje. Zůstal s ním, aby se ujistil, že se nebude hýbat, dokud ho vlak svými koly nepřejede. Snaží se získat čas. Sází na to, že do devíti hodin dneska ráno po něm berlínská policie přestane pátrat. Docela slušná sázka, řekl bych já."

"Ježíši Kriste!" Nightingale se díval z Marche na Charlie a zase zpátky. "A tohle je člověk, kterého já mám vzít na velvyslanectví?"

"No, je to ještě lepší." Z vnitřní kapsy saka March vytáhl dokumenty z archívu. "Dvacátého ledna 1942 byl Martin Luther jedním ze čtrnácti mužů pozvaných na zvláštní konferenci na velitelství Interpolu ve Wannsee. Od konce války šest z těchto lidí bylo zavražděno, čtyři spáchali sebevraždu, jeden zemřel při nehodě, dva zemřeli údajně přirozenou smrtí. Dneska už žije jenom Luther. Řekli byste že jde o vrtošivou statistiku?" Podal dokumenty Nightingalovi. "Jak vidíte, tu konferenci svolal Reinhard Heydrich, aby prodiskutoval konečné řešení Židovské otázky v Evropě. Já odhaduju, že Luther vám chce udělat nabídku: nový život v Americe výměnou za dokumenty toho, co se stalo opravdu se Židy."

Voda teče. Hudba dohrála. Sametový hlas spíkra šeptá koupelnou: "A teď pro vás, milovníky noci, ať jste kdekoli, přichází Peter Kreuder se svým orchestrem a jeho voní písně Já jsem v nebi..."

Aniž by na něho pohlédla, Charlie k němu natáhla ruku. March se jí chytil. Vpletla své prsty do jeho a tvrdě stiskla. Fajn, pomyslel si, jen ať se bojí. Její stisk zesílil. Jejich ruce byly jako když se drží dva parašutisté padající volným pádem. Nightingale se skláněl nad dokumenty a mumlal si znovu a znovu "Kristepane! Kristepane!"

"Máme problém," řekl Nightingale. "Budu k vám oběma upřímný. Charlie, tohle je neoficiální." Mluvil tak tiše, že museli pořádně natahovat uši. "Před třemi dny ohlásil prezident Spojených států, ať už z jakéhokoli důvodu, že hodlá navštívit tuhle Bohem zatracenou zemi. Čímž obrátil naruby dvacet let americké zahraniční politiky. A teď tenhle chlap Luther, teoreticky - pokud je pravda to, co říkáte - by ji mohl zase zvrátit, během pouhých dvaasedmdesáti hodin."

Charlie řekla: "Pak by aspoň konec týdne skončil správně."

"To je laciný vtip."

To řekl anglicky. March na něho upřel pohled. "Co to povídáte, Mister Nightingale?"

"Já říkám, Sturmbannführere, že o tom promluví s velvyslancem Lindbergem a velvyslanec Lindberg si o tom promluví s Washingtonem. A můj typ je, že oba budou chtít mít mnohem více důkazů, než jenom tohle..." hodil fotokopie na podlahu, "...předtím, než otevřou bránu velvyslanectví člověku, o kterém říkáte, že je pravděpodobně obyčejným vrahem."

"Ale Luther vám ten důkaz nabízí."

"To říkáte vy. Ale já si nemyslím, že Washington bude chtít riskovat všechen pokrok v détente dosažený tento týden jenom kvůli vašim... teoriím."

Charlie vyskočila. "To je šílené! Jestli se Luther nedostane s tebou rovnou na velvyslanectví, zatknou ho a zabijí!"

"Promiň, Charlie. Já to udělat nemohu." Prosil ji. "No tak! Já přece nemohu přivést k nám každého nacistu, který chce emigrovat! Ne bez povolení. Zvláště ne za současného stavu věcí."

"Nemůžu uvěřit tomu, co slyším." Měla ruce v bok, stála a dívala se do podlahy kroutíc hlavou.

"Jenom se nad tím na moment zamysli!" Opravdu ji téměř prosil. "Tenhle ten týpek Luther hledá politický azyl. Němci řeknou: předejte nám ho, právě zabil člověka. My řekneme: ne, protože on nám poví, co jste, parchanti, udělali ve válce s Židy. Co to udělá se summitem? Ne - Charlie - neuhýbej očima! Mysli. Kennedy přes noc ve středu získal v průzkumech veřejného mínění deset bodů. Jak bude White House reagovat, když jim předhodíme tohle?" Podruhé Nightingale nahlédl všechny následky; podruhé se zachvěl. "Ježíši Kriste, Charlie, do čeho ses to tady namočila?"

Američané se dohadovali dalších deset minut, potom řekl March tiše: "Nepřehlížíte náhodou něco, Mister Nightingale?"

Nightingale neochotně přesunul pozornost od Charlie na něho. "Pravděpodobně. Vy jste policista. Tak mi to řekněte."

"Zdá se mi že my všichni - vy, já, Gestapo - my všichni stále našeho soudruha Luthera podceňujeme. Vzpomeňte si jen, co řekl Charlie o té schůzce v devět hodin: "Vy tam musíte být také."

"A co má být?"

"On věděl, že budete reagovat takhle. Nezapomínejte, že pracoval na ministerstvu zahraničí. S tím nastávajícím summitem před námi on dobře ví, že by ho možná Američani chtěli vrátit rovnou do rukou Gestapa. Proč by si jinak jednoduše nevzal taxík z letiště na velvyslanectví v pondělí v noci? Proto do toho chtěl zaangažovat nějakého novináře. Jako svědka." March se sehnul a zvedl ty dokumenty. "Odpusťte mi, jako pouhý policista já nechápu, jak funguje americký tisk. Ale Charlie má teď svou velkou reportáž, nebo ne? Má Stuckartovu smrt, to švýcarské bankovní konto, tyhle listiny, její magnetofonový záznam Luthera..." Obrátil se k ní. "Copak by ten fakt, že americká vláda raději Lutherovi nedá azyl a nechá ho napospas Gestapu - copak by to nebylo pro degenerovanou americkou masmédiu ještě větší sousto?"

Charlie řekla: "To se vsaď."

Nightingale zase začal vypadat zoufale. "Ale no tak, Charlie! To všechno bylo neoficiální. Vůbec jsem neřikal, že bych s něčím takovým souhlasil. Na velvyslanectví je nás spousta, kteří si nemyslí, že by sem Kennedy měl vůbec jezdit. Absolutně. Tečka." Popotahoval se za motýlka. "Ale situace je pekelně choulostivá."

Nakonec se dohodli. Nightingale se sejde s Charlie na schodech Velké Haly za pět minut devět. Za předpokladu, že se ukáže Luther, rychle ho strčí do auta, které bude řídit March. Nightingale vyslechne, co mu Luther poví a podle toho, co uslyší, ho buď vezme na velvyslanectví, nebo ne. Neřekne ani velvyslanci, ani Washingtonu, ani komu jinému, co plánuje udělat. Jakmile už budou v prostorách velvyslanectví bude na - jak je nazýval - "vyšších instancích" rozhodnout Lutherův osud. Oni ovšem ale už budou také vědět, že Charlie zná celou story a hodlá ji vydat. Charlie si byla jistá, že si State Department nedovolí Luthera odmítnout.

Jak ho ale konkrétně propašují ven z Německa, to je jiná věc.

"Máme svoje metody," řekl Nightingale. "Už jsme s emigranty pracovali. Ale o tomhle já diskutovat nebudu. Ne před důstojníkem SS - ať se mu dá věřit jak chce." Nejvíce starostí si dělá, říkal, o Charlie. "Budeš vystavená obrovskému tlaku, abys držela jazyk za zuby."

"Já to zvládnu."

"Nebud' si tak jistá. Kennedyho lidi - ti válčí špinavým způsobem. No dobrá. Předpokládejme tedy, že Luther něco má. Řekneme, že to všechny probudí - proslovy v Kongresu, demonstrace, úvodníky a komentáře v novinách - nezapomínejte, že tohle je volební rok. Najednou White House bude mít se summitem potíže. Co myslíš, že udělají?"

"To já zvládnu."

"Vyklopí ti na hlavu, Charlie, celej nákladák všelijakého svinstva a na tohohle starého nacistu taky. Řeknou: co to má tak nového? To je stejná stará historie, co slyšíme už dvacet let plus pár dalších dokumentů, pravděpodobně stejně padělaných komunisty. Kennedy vystoupí v televizi a řekne: "Moji spoluobčané, položte si sami otázku: proč tohle všechno právě teď? Čí je to zájem rozbít summit?" Nightingale se naklonil k ní s obličejem jen pár centimetrů vedle

jejího. Pro začátek na to pošlou Hoovera a FBI. Znáš nějaké levičáky, Charlie? Někaké židovské militanty? Spala jsi s některým z nich? Protože oni stoprocentně najdou pár, co prohlásí, že ano, ať už je opravdu znáš, nebo vůbec ne."

"Jdi do prdele, Nightingali!" Vysrkala ho pěští ven. "Jdi do prdele!"

Nightingale byl do ní skutečně zamilovaný, pomyslel si March. Byl do ní beznadějně zamilovaný, beznadějně ztracený. A ona to věděla. A zahrávala si s tím. Vzpomněl si, jak ji uviděl poprvé v tom baru: jak setřásla jeho ruku. Dneska večer: jak se podíval na Marche, když viděl, že ji líbá; jak absorboval její temperament zíraje na ní těma svýma náměsíčnýma očima. V Zürichu, jak šeptala: "Ptáš se, jestli byl můj milenec... Rád by byl..."

A teď na prahu jejího bytu v tom jeho přšiplášti: otálející a nejistý, neochotný ponechat je spolu o samotě, aby pak konečně zmizel do noci.

Zítřka tam bude, aby se setkal s Lutherem, pomyslel si March, i kdyby jen proto, aby se přesvědčil, že ona je v bezpečí.

33. Dáma s hranostajem

Po odchodu Američana spolu leželi jeden vedle druhého na její úzké posteli. Dlouho nikdo z nich ani nepromluvil. Pouliční světla vytvářela dlouhé stíny, okenní rám vrhal stín na strop jako mříže vězení. Ve vánku se zachvívaly záclony. V jednom okamžiku se ozvaly výkřiky a dveře auta se zabouchly - nadšenci se vraceli od slavnostního ohňostroje.

Poslouchali, jak na ulici odumírají hlasy a pak March zašeptal: "Včera po telefonu jsi říkala že jsi na něco přišla?"

Pohládila ho po ruce a vyklouzla z postele. Slyšel ji, jak se probírá nějakými papíry v obývacím pokoji. Za půl minuty se vrátila s knihou velikou jako kávový stolek. "Koupila jsem si ji cestou z letiště."

Posadila se na okraj postele, rozsvítila lampu a listovala stránkami.

"Tady." Podala Marchovi otevřenou knihu.

Byla to reprodukce, černobílá, toho obrazu ve švýcarském trezoru. Jednobarevnost jí spíše ublížila. Založil si tu stránku prstem a zavřel knihu, aby si přečetl titul. Umění Leonarda da Vinciho, od profesora Arno Brauna, z Muzea císaře Friedricha v Berlíně.

"Bože!"

"Já vím, myslela jsem si hned, že ji poznávám. Přečti si to."

Dáma s hranostajem, tak ji nazývají odborníci. "Jedno z nejtajuplnějších děl Leonardových." Prý ji namaloval asi v letech 1483-6 a prý "ukazuje Cecílii Gallerani, mladou milenkou Lodovica Sforzi, vládce Milána." Byly tu dvě publikované zmínky o ní: jedna v básni Bernardina Bellincioniho (zemřel v roce 1492); druhou byla poznámka o "nezralém" portrétu a pocházela od samé Cecílie Gallerani v dopise z roku 1498. "Ale k zámutku studentů Leonardova díla je dnes skutečným tajemstvím, kde se tento obraz opravdu nachází. Je známo, že se stal součástí sbírky polského prince Adama Czartoryského v druhé polovině osmáctého století a že byl v roce 1932 vyfotografován v Krakově. Od té doby zmizel v něčem, co Karl von Clausewitz tak výstižně nazval "válečnou mlhou." Veškerá snaha říšských orgánů objeviti jej dosud ztroskotává a jest se nyní obáváti, že tento nedocenitelný květ italské renesance je pro lidstvo navždy ztracen."

Zavřel knihu. "Myslím, že to pro tebe je další senzace."

"A to pěkná! Existuje jenom devět nepochybných Leonardů na světě." Usmála se. "Jestli se mi kdy podaří se odtud dostat, abych to mohla napsat!"

"Neboj. My na nějakou cestu odtud přijdeme." Lehl si naznak a zavřel oči. Za okamžik slyšel, jak pokládá knihu a pak se vrátila do postele přivínujíc se těsně k němu.

"A ty?" vydechla mu do ucha. "Odjedeš se mnou?"

"Teď nemůžeme mluvit. Ne tady."

"Odpusť. Já zapomněla." Špičkou jazyka se dotkla jeho ucha. Jakoby ho zasáhl elektrický proud.

Ruka jí spočívala lehce na jeho noze. Prsty se jí rozeběhly po vnitřní straně stehna. Začal cosi brumlat, ale stejně jako v Zürichu mu položila na rty prst.

"Cílem téhle hry je: ani slovo."

Potom, když nemohl usnout, poslouchal jak dýchá, jak občas cosi zamumlá - jako zdaleka a nezřetelně. Ponořena do svých snů se k němu obrátila a zasténala. Jednu ruku měla nataženou na polštáři chráníc si obličej. Jakoby bojovala nějakou svou soukromou bitvu. Pohládl ji po prameni vlasů, počkal až ji přestane trápit ta noční můra, a pak vyklouzl zpod přikrývky.

Podlaha kuchyně ho zastudila do bosých nohou. Otevřel pár skříněk. Zaprášené nádoby a pár poloprázdných balíčků s jídlem. Lednice byla zastaralá, mohla klidně pocházet jako výpůjčka z výzkumného biologického ústavu, jak byla vevnitř porostlá modrými vlákny a exotickými polštářky plísni. Je jasné, že tady péče o domácnost není žádnou prioritou. Postavil na vodu, vydrhl si hrnek a navršil do něho tři lžičky instantní kávy.

Chodil sem a tam po bytě srkaje hořkou tekutinu. V obývacím pokoji zůstal stát vedle okna a kousek poodhrnul záclonu. Bülow Strasse byla liduprázdná. Viděl tu telefonní budku, spoře osvětlenou, a stínový obrys nádraží hned za ní. Nechal záclonu spadnout na místo.

Amerika. Ta vyhlídka ho nikdy ani nenapadla. Když se nad ní zamyslel, jeho mozek mu automaticky vybavil představu, kterou mu tam promyšleně vsadil doktor Goebbels. Židé a černoši. Kapitalisti s cylindry a vysoké kouřící komíny továren. Žebráci na ulicích. Bary se striptýzem. Gangsteři střilející po sobě z obrovitých automobilů. Obytné domy plné doutnajících konfliktů a moderní džezové kapely, které vyjí celým ghettem jako policejní sirény. Thymolinový úsměv Kennedyho. Černé oči a bílé tělo Charlie. Amerika.

Šel do koupelny. Stěny byly skvrnité od mraků páry a postříkané od šampónů. Všude láhve a tuby a malé kelímky. Tajuplné ženské předměty ze skla a umělých hmot. Bylo to už dávno, co viděl naposledy dámskou koupelnu. Cítil se proto neohrabaně a cize, jako těžkopádný velvyslanec nějakého jiného druhu bytostí. Vzal pár věcí a přivoněl k nim,

vytlačil kapku bílého krému na prst a palcem jej rozetřel. Její vůně se mísila s těmi ostatními, které měl na rukách.

Zabalil se do velkého ručníku a sedl si na podlahu, aby mohl přemýšlet. Třikrát či čtyřikrát před svítáním ji slyšel jak ze sna volá - výkřiky opravdového strachu. Vzpomínka nebo tušení? Kéž by to jen vědělo!

34. Zrada

Těsně před sedmou sešel dolů na Bülow Strasse. Jeho Volkswagen stál asi sto metrů dál na ulici, vlevo, před krámem řezníka. Majitel právě věšel do výlohy rozpolcená vykrmená těla. Vrchovatý podnos u jeho nohou, plný krvavě červených párků, Marchovi něco připomněl. Ty Globusovy prsty, to bylo ono - ty obrovité surové pěsti.

Nahnul se dozadu přes zadní sedadlo Volkswagenu a přitáhl si k sobě kufřík. Když se narovnával, rychle se ohlédl na obě strany. Nic zvláštního k vidění nikde nebylo - jenom obvyklé znaky časného sobotního rána. Většina obchodů se otevírá jako normálně, ale v poledne se zavřou na počest státního svátku.

Zpátky v bytě udělal další kávu a postavil hrnek na stůl vedle Charlie a odešel se do koupelny oholit. Za pár minut ji uslyšel, jak jde za ním. Objala ho kolem prsou a stiskla, její prsa se zabořila do jeho nahých zad. Aniž by se otočil, políbil jí ruku a napsal na zrcadlo zamlžené párou: ZAPAKUJ SI - NEVRÁTÍŠ SE. Jak smazával ten svůj vzkaz uviděl ji poprvé jasně - s rozcuchanými vlasy, oči napůl zavřené, rysy jejího obličeje stále ještě změkklé spánkem. Přikývla a mátožně odešla zpátky do ložnice.

Oblékl si ty civilní šaty, které měl v Zürichu, ale s jedním rozdílem. Zasunul svůj Luger do pravé kapsy kabátu. Ten kabát - kdysi dávno velmi lacino koupený z přebytků Wehrmachtu - byl dost volný na to, aby neprozradil ukrytou zbraň. Dokonce by i mohl držet pistoli a na někoho s ní zamířit skrz látku v kapse jako to dělají gangsteři: "Okay, kámo, de se!" Sám pro sebe se usmál. Už zase ta Amerika!

Možná přítomnost cizího mikrofonu vrhala stín na jejich přípravy. Pohybovali se po bytě tiše a mlčky. Osm deset byla hotova. March vzal rádio z koupelny, položil jej na stůl v obývacím pokoji a zapnul. "Z obrazů zaslaných na výstavu je jasné, že oči některých lidí jim ukazují věci jiné, než jsou ve skutečnosti - že jsou skutečně i tací, kteří vidí zásadně louky jako modré, nebe jako zelené, mraky sírově žluté..."

Bylo již tradicí v této době znovu a znovu vysílat Führerovy nejznámější dějnotvorné projevy. Tenhle přehrávali každý rok - útok na moderní malíře, který proslovil na zahájení činnosti Domu německého umění v roce 1937.

Ignoruje její liché protesty vzal její i svůj kufřík. Hodila na sebe ten modrý kabát. Z jednoho ramene jí visela kožená kabelka. Z druhého fotoaparát. Na prahu se otočila, aby se naposledy rozhlédla.

"Buď tito 'umělci' skutečně věci takovýmto způsobem vidí a věří v to, co představují - pak se ovšem člověk musí ptát, jak k takovému defektu došlo a pokud je dědičný, potom musí Ministerstvo vnitra dohlédnout na to, aby se tato strašlivá vada neujala natrvalo - nebo, v případě, že nevěří ve skutečnost takovýchto dojmů, ale z jiných důvodů se snaží vnutit je ostatnímu národu, pak je to záležitost pro trestní soud."

Zavřeli dveře, když zněla bouře smíchu a potlesku.

Na cestě dolů po schodech mu zašeptala Charlie: "Jak dlouho to trvá?"

"Celý víkend."

"To budou mít sousedi radost!"

"To jo, ale copak se někdo odváží tě požádat, abys to dala mň?"

U paty schodiště, nehybná jako voják na stráž, stála správcová v jedné ruce láhev mléka, ve druhé výtisk Völkischer Beobachter pod pažím. Mluvila k Charlie, ale civěla na Marche: "Dobré ráno, Fräulein."

"Dobré ráno, Frau Schustermann. Tohle je můj bratranec z Aachenu. Jdeme natočit dojmy ze spontánních oslav na ulicích." Poklepala si na fotoaparát. "Tak pojď, Haralde, nebo zmeškáme zahájení."

Stařena dál nevraživě civěla na Marche a on byl zvědav, jestli si ho z té minulé noci zapamatovala. Pochyboval: pamatuje si jistě jenom jeho uniformu. Za chvíli cosi zavrčela a vkolébala se do svého bytu.

"Lžeš velice věrohodně," řekl March, když už byli venku na ulici.

"Novinářský výcvik." Kráčeli rychle k Volkswagenu. "To bylo štěstí, že jsi neměl svojí uniformu. To by se pak určitě začala vyptávat."

"Neexistuje šance, že by si Luther sedl do auta řízeného člověkem v uniformě Sturmbannführera SS. Pověz mi:

"Vypadám jako šofér velvyslanectví?"

"Jedině jako velice vážený šofér."

Uložil kufříky do zavazadlového prostoru. Když se usadil na předním sedadle, ještě než nastartoval motor, řekl:

"Nemůžeš se už nikdy vrátit, uvědomuješ si to? Ať už tohle vyjde, nebo ne. Napomáhat při emigraci - mysleli by si, že jsi špiónka. Nebyla by to pak otázka vypovězení, ale něčeho mnohem horšího."

Mávla lhostejně rukou. "Stejně se mi to tu vůbec nelíbilo." Otočil klíčkem zapalování a vyrazili do proudu ranní dopravy.

Řídil opatrně, ohlížeje se každých třicet sekund, zda-li je nesledují. Na Adolf Hitler Platz dorazili za dvacet minut devět.

March náměstí jednou objel. Říšské kancléřství, Velká Hala, nejvyšší velení Wehrmachtu - všechno vypadalo tak, jak má: fasády se lesknou, stráže pochodují; všechno tak šileně přehnané jako vždycky.

Tucet okružních autobusů už chrlilo svoje užaslé náklady. Dlouhý štrůdl dětí už se šplhal po schodech Velké Haly, k těm sloupům z červené žuly, jako když se hrnou mravenci. Uprostřed náměstí, pod obrovitými fontánami, byly hromady protidavových zátarasů, připravené na pondělí ráno, kdy měl jet Führer z kancléřství do Haly ke každoročnímu slavnostnímu díkůvzdání. Potom se vrací do své rezidence, aby se vzápětí objevil na balkóně. Německá televize si vybudovala naproti jakousi věž z lešení. U její základny se mačkaly přenosové vozy.

March zaparkoval na parkovišti kousek od turistických autobusů. Odtud měl jasný výhled přes dopravní pruhy až ke středu Haly.

"Jdi po schodech nahoru," řekl, "vejdi dovnitř, kup si průvodce a snaž se vypadat tak přirozeně, jak jen je to možné."

Až se objeví Nightingale, vraž do něho: jste staří přátelé, není to nádherná, zastavíš se a budete si chvíli povídat..."

"A co ty?"

"Až uvidím, že jste navázali kontakt s Lutherem, zajedu k vám a naložím vás. Zadní dveře nejsou zamčené. Držte se u dolních schodů, těsně u silnice. A nenechte ho vtáhnout vás do nějakého dlouhého povídání - musíme se odtud dostat rychle."

Luther si to místo vybral dobře. Všude kolem Platzu byla dobrá pozorovací místa: starý pán bude moci sledovat celé schodiště, aniž by se musel ukázat. Tři setkavších se cizinců si nikdo ani nevšimne. A kdyby se něco stalo, hrozny návštěvníků nabízejí ideální příležitost k úniku.

March si zapálil cigaretu. Ještě dvanáct minut. Sledoval, jak Charlie vystupuje po dlouhém schodišti, Na vrcholku se zastavila, aby popadla dech, potom se otočila a zmizela uvnitř.

Všude se něco dělo. Bílé taxíky a dlouhé zelené Mercedesy nejvyššího velení Wehrmachtu kroužily kolem náměstí. Televizní technici kontrolovali umístění kamer a jeden na druhého volali pokyny. Stánkaři vyrovnávali své zboží - kávu, párky, pohledy, noviny, zmrzlinu. Letka holubů se v těsné formaci přehnala nad hlavami a třepetavě přistála na zemi poblíž fontán. Pár kluků v uniformě Pimpfu se proti ním rozběhlo tleskajíc rukama a Marche napadl Pili - jako bodnutí - a pak zavřel oči, aby na okamžik ukryl svou vinu ve tmě.

Přesně za pět minut devět vyšla ze stínu a začala sestupovat po schodech. Proti ní vykročil muž v písčité žlutohnědém přšiplášti. Nightingale.

"Blázne, ne tak nápadně..."

Zastavila se a doširoka rozpřáhla ruce - perfektní gesto překvapení. Začali spolu hovořit.

Za dvě minuty devět.

Přijde Luther? Jestliže ano, z které strany? Od kancléřství směrem na východ? Od nejvyššího velení Wehrmachtu směrem na západ? Nebo přímo na sever od středu Platzu?

Najednou se u okénka vedle něho objevila ruka v kožené rukavici. K ní patřilo tělo dopravního policajta z Orpa, v kožené uniformě. March sroloval okénko.

Policista řekl: "Parkování zrušeno."

"Chápu. Dvě minuty a jsem pryč."

"Žádné dvě minuty. Teď." Ten chlap byl jako gorila, která utekla berlínské zoo.

March se snažil udržet pohled na schody a současně konverzovat s tím orpákem, kterému ukazoval služební průkaz, vytažený z náprsní kapsy.

"Kamaráde, právě to pěkně posíráte," šeptal. "Jste uprostřed sledovací akce Sipa a musím vám říct, že do toho zapadáte tak nenápadně jako pind'our do kláštera!"

Policista popadl služební průkaz a držel jej těsně před očima. "Nikdo mi nic o té akci neřek, Sturmbannführere. Co je to za akci? Koho sledujete?"

"Komunisty. Svobodný zednáře. Studenty. Slovary."

"Nikdo mi o tom neřek. Musím si to ověřit."

March svíral volant, aby uklidnil třesoucí se ruce. "Máme zákaz používání vysílaček. Zkuste ho porušit a Heydrich osobně si z vašich koulí udělá manžetový knoflíčky! To vám garantuju! A dejte sem ten služební průkaz!"

Orpákův obličej pokrýl stín pochybnosti. Na okamžik vypadal jako že už-úž vytáhne Marche z auta, ale potom mu pomalu vrátil průkaz. "Dyž já nevím..."

"Děkuju vám za spolupráci, Unterwachmeister." March vytočil okénko konče jakoukoli diskusi.

Minuta po deváté. Charlie a Nightingale stále ještě mluví. Mrkl do zrcátka. Policista pár kroků odešel, zastavil se a díval se zpátky na auto. Vypadal, že přemýšlí, potom se rozhodl, přešel ke své motorce a zvedl vysílačku.

March zaklel. Měl dvě minuty, nanejvýš. Po Lutherovi ani vidu.

Potom ho ale uviděl.

Z Velké Haly vyšel muž v obnošeném kabátě s tlustě zarámovanými brýlemi. Stál, rozhlížeje se kolem sebe s jednou rukou na žulovém sloupu, jako by se bál jít dál. Potom se váhavě pustil po schodech dolů.

March nastartoval motor.

Charlie a Nightingale k němu stále ještě stáli zády. Směřoval přímo k nim.

Dělej. Dělej! Ohlédněte se na něho, proboha!

V tom okamžiku se Charlie otočila. Uviděla toho starce a poznala ho. Luther zvedl ruku jako vyčerpaný plavec sahající po břehu. Něco se stane, napadlo najednou Marche. Něco není v pořádku. Něco, co mě nenapadlo. Lutherovi už zbývalo sotva pět metrů, když jeho hlava zmizela. Ztratila se v oblaku mokré červené spršky a pak se jeho tělo zhroutilo kupředu, valíc se dolů se schodů a Charlie zvedla ruku, jak si chránila obličej před výbuchem krve a mozkové tkáně.

Pauza. Pauza a půl. Potom se po Platzu rozlehlo zapraskání rychlopalné pušky a rozselo holuby jako šedé odpadky po celém náměstí.

Lidé začali ječet.

March zařadil rychlost, zapnul blinkr a ostře vjel do proudu vozidel ignoruje zoufalé houkání, přímo přes jeden dopravní pruh a pak přes druhý. Řídil jako člověk, který si myslí, že je nezranitelný, jako kdyby ho víra a síla vůle mohly zachránit před srážkou. Viděl, že se kolem těla shromáždila skupina lidí, zatímco tělo krvácelo a krev a tkáň tekla po schodech. Slyšel policejní píšťaly. Ze všech stran se začaly vynořovat postavy v černých uniformách - Globus a Krebs mezi nimi.

Nightingale vedl Charlie za ruku pryč od té scény, směrem k vozovce, kde už March brzdil. Diplomát vytrhl dveře, hodil ji na zadní sedadlo a vecpal se vedle ní. Dveře zabouchly. Volkswagen vyrazil pryč.

ZRADILI NÁS!

Čtrnáct lidí bylo pozváno; teď je čtrnáct lidí mrtvých.

Viděl, jak Luther rozpráhl ruku, jak mu z krku vytryskla fontána, jak mu vybuchlo celé tělo padajíc kupředu. Globus a Krebs běželi k němu. V té sprše lidské tkáně mizela všechna tajemství; spása byla tatam..

Zrazení...

Jel do podzemního parkoviště vedle Rosen Strasse, blízko Börse, kde stávala synagoga - jeho oblíbené místo setkání s informátory. Copak to někde mohlo být ještě opuštěnější? Vzal si z automobilu lístek a namířil auto dolů po druhé rampě. Pneumatiky hvízdaly na betonu; světlomety odhalovaly zašlé skvrny od oleje a sazí jak na podlaže, tak na stěnách, jako jeskynní malby.

Druhé poschodí bylo prázdné - v sobotu byl finanční sektor Berlína jedna poušť. March zaparkoval v centrální sekci. Když motor zhasl, nastalo absolutní ticho.

Nikdo nic neřikal. Charlie si otírala kabát papírovým kapesníkem. Nightingale se opíral dozadu, hlavu zakloněnou, oči zavřené. Najednou March praštil pěstmi do horní části volantu.

"Komu jste to řekli?"

Nightingale otevřel oči. "Nikomu."

"Velvyslanci? Washingtonu? Zpravodajskému rezidentovi?"

"Říkám vám, že nikomu!" V jeho hlase byl hněv.

"Tohle nám nepomůže," řekla Charlie.

"A je to ponižující a absurdní. Kristepane, vy dva..!"

"Uvažujte o možnostech." March počítal na prstech. "Luther se někomu prozradil sám - hloupost. Odposlouchávali tu telefonní budku v Bülow Strasse - nemožné: ani Gestapo nemá zařízení na odposlouchávání každého veřejného telefonního automatu v Berlíně. Tak dobře. Vyslechl tedy někdo naši včerejší konverzaci? To je nepravděpodobné, jelikož jsme se sotva slyšeli my sami!"

"Na co to musí být nějaké velké spiknutí? Třeba Luthera sledovali."

"Tak proč ho pak rovnou nesebrali? Proč by ho stříleli na veřejnosti, v okamžik navázání kontaktu?"

"Díval se přímo na mne..!" Charlie si přikryla obličej dlaněmi.

"To jsem nemusel být já," řekl Nightingale. "Mohli jste to prozradit vy dva."

"Jak? Byli jsme celou noc spolu."

"To vám věřím!" Vyštěkl ta slova a přesouval se ke dveřím. "Já tyhle kecy nemusím poslouchat. Charlie - měla bys raději jít se mnou přímo na velvyslanectví. Teď hned. My tě dneska večer posadíme na letadlo z Berlína a budeme doufat, že tě proboha nikdo s tímhle spojovat nebude." Čekal. "Tak pojď."

Zavrtěla hlavou.

"Když ne kvůli sobě, tak kvůli tvému otci!"

Zatvářila se nechápavě. "Co s tím má co dělat můj otec?"

Nightingale se vysoukal z Volkswagenu. "Já jsem se nikdy neměl nechat zatáhnout do tohoto šílenství. Ty jsi blázen. A co se týče jeho - kývl směrem k Marchovi - ten už je mrtvej!"

Odcházel od vozu a jeho kroky se odrážely od stěn prázdného parkoviště, nejdříve hlasitě, ale rychle zanikající v dálce. Orvalo se třesknutí železných dveří a byl pryč.

March se podíval do zrcátka na Charlie. Vypadala strašně malinká jak se tak choulila do sebe na zadním sedadle.

V dálce: další zvuk. Závoza nahoře na rampě se zvedla. Přijíždělo nějaké auto. Marche se najednou zmocnila panika a klaustrofobie. Tenhle útulek jim mohl posloužit také jako past.

"Tady zůstat nemůžeme," řekl. Nastartoval motor. "Musíme být pořád v pohybu."

"V tom případě chci udělat ještě nějaké fotky."

"Musíš?"

"Vy sbíráte své důkazy, Sturmbannführere, já budu sbírat zase ty svoje."

Znovu na ní pohlédl. Odložila kapesník stranou a dívala se na něho s křehkou vzdorovitostí. Sundal nohu s brzdy. Projet městem bylo riskantní, to bez diskuse, ale co jiného měli dělat? Zůstat ležet za zamčenými dveřmi a čekat, až si pro ně přijdou?

Otočil auto v kruhu a zamířil k východu právě v okamžiku, kdy je zezadu ze tmy ozářily automobilové světlomety.

35. Hledání dokumentů

Zaparkovali vedle Havelského jezera a šli na břeh. March ukázal na místo, kde našli Buhlerovo tělo. Její fotoaparát cvakal stejně jako ten Spiedelův před čtyřmi dny, jenže tady nezbylo nic, co by stálo za zvěčnění. V blátě bylo jen tak-tak vidět pár nějakých stop. Tráva byla lehce poválená na místě, kudy táhli tělo z vody. Ale za den dva i tyhle stopy zmizí úplně. Obrátila se od vody a celá se chvějíc přitáhla si těsněji kabát.

Bylo příliš nebezpečné jet k Buhlerově vile; takže zastavil na konci příjezdové stezky a nechal motor běžet. Vyklonila se z okna, aby vyfotografovala cestu vedoucí na ostrov. Červenobílá závoza byla spuštěná. Po stráži ani památky.

"To je všechno?" zeptala se. "Za tohle mi časopis Life moc nezaplatí."

Na okamžik se zamyslel. "Možná existuje ještě něco."

Číslo padesát šest až padesát osm Am grossen Wannsee se ukázala být velická vila z devatenáctého století se sloupovým průčelím. Už dávno nebyla domovem německého vedení Interpolu. Kdysi v poválečných letech se z něho stal dívčí internát. March se rozhlížel po uličce plné listí, kde byly v plném rozpuhu růžové květy a zkusil vzít za branku. Nebylo zamčeno. Pokynul Charlie, aby ho následovala.

"Jsme pan a paní Marchovi," řekl, když otevíral branku. "Máme dceru..."

Charlie přikývla. "Ano, ovšem. Heidi. Je jí sedm. Má copy..."

"V současné škole je nešťastná. Doporučili nám tuhle. Tak se chceme rozhlédnout..." Vkočili do školního areálu.

March za nimi zavřel branku.

Řekla: "Přirozeně, jestli jsme porušili vaše soukromí, tak se omlouváme..."

"Ale paní Marchová přece nevypadá dost stará na to, aby mohla mít sedmiletou dceru?"

"Svedl jí v tom citlivém věku jeden fešácký vyšetřovatel..."

Opravdu realistický příběh."

Štěrkový příjezd se obtáčet kolem kruhového záhonu. March se snažil představit si, jak to tu mohlo vypadat v lednu 1942. Na zemi třeba poprašek sněhu, nebo mráz. Holé stromy. Pár strážných třesoucích se zimou u vchodu. Vládní vozy, jeden za druhým vrzají po zledovatělém šterku. Jakýsi pobočník salutuje a přistupuje, aby otevřel dvířka. Stuckart: hezký a elegantní. Buhler: jeho právnické poznámky pečlivě složené v příručním kufříku. Luther: s mrkajícím očima za tlustými brýlemi. Zůstal po nich ve vzduchu jejich dech? A Heydrich. Přijel první jako hostitel? Nebo poslední, aby ukázal svou moc? Jestlipak ta zima vykouzila nějakou barvu i na těchto bledých tvářích?

Dům byl zavřený, okna zatlučená a byl pustý. Mezitím co si Charlie dělala fotografie vchodu, March se prodíral malým křoviskem, aby mohl nahlédnout dovnitř domu. Řady trpasličích lavic s trpasličími židlemi vzhůru nohama na nich. Dvě tabule, z nichž se žákyně učily speciální modlitby Strany. Na jedné:

Před jídlem:

Führere, můj vůdče, seslaný mi naším Pánem,
ochraňuj a zachovej mne dokud žiji!
Ty jsi zachránil Německo z nejhoršího utrpení,
a já ti dnes děkuji za svůj chléb vezdejší.
Drž dlouho při mně, aniž mne zatracuj,
Führere, buď při mně, má víro a světlo,
Heil, vůdče můj!

A na druhé

Po každém jídle:

Díky tobě za to hojné jídlo,
ochránče mládeže a příteli zestárlých!
Já vím, že o nás pečuješ, však nic se neobávej,
jsem s tebou v denní i noční době,
polož si hlavu do mého klína,
buď si jist, můj vůdče, žeš veliký,
Heil, vůdče můj!

Stěny zdobily dětské kresby - modré louky, zelená obloha, sírově žluté mraky. Dětské umění bylo nebezpečně blízko umění degenerovanému; takovou perverzi z nich budou muset vytlouct... March doslova cítil pach školy, dokonce až z venku: ten známý smíšený pach křídového prachu, dřevěných podlah a zatuchlého hromadného stravování. Odvrátil se.

Kdosi v sousední zahradě rozdělával otevřený oheň. Štiplavý bílý kouř - z mokrého dřeva a shnilého listí - se táhl přes trávník a dozadu k domu. Dolů na trávník vedly schody po obou stranách se dvěma kamennými lvy a jejich nehybnými škleby.

Za trávníkem bylo vidět skrz stromy nehybnou sklovitou hladinu Havelského jezera. Byli tváří k jihu. Schwanenwerder, ani ne půl kilometru daleko, by bylo vidět z oken horních pater. Když Buhler koupil svou vilu v padesátých letech, byla ta blízkost obou těch míst motivem - táhlo to zločince na místo činu? Jestliže ano, jaký to byl ale zločin?

March se sklonil a nabral hrst hlíny, čichl k ní a nechal jí propadnout skrz prsty. Stopa vychladla už dávno před lety.

Dole v zahradě bylo pár dřevěných sudů, zezelenalých stářím, do kterých zahradník chytal dešťovou vodu. March a Charlie si na jeden vedle sebe sedli, kopali nohama a dívali se přes jezero. March nikam pryč nespíchal. Tady by je nikdo nehledal. Všechno tady působilo nepopsatelně melancholicky - to ticho, to zetlelé listí větrem rozfoukané po trávníku, ten pach kouře - něco, co je v úplném protikladu s jarem. Vypovídalo to spíše o podzimu, o konci života.

Řekl jí: "Povídal jsem ti, že než jsem odešel na moře, žili u nás v městě Židé? Když jsem se vrátil, všichni byli pryč. Ptal jsem se na ně. Lidé říkali, že je evakovali na Východ. K přesídlení."

"Věřili tomu?"

"Na veřejnosti samozřejmě. V soukromí ale bylo také moudřejší se o tom nedohadovat. A jednodušší. Předstírat, že je to pravda."

"A ty jsi tomu věřil?"

"Já o tom nepřemýšlel."

"Komu na tom záleželo?" najednou řekl. "Představ si, že by všichni třeba i znali veškeré podrobnosti. Komu by na tom záleželo? Hrál by to opravdu nějakou roli?"

"Někteří lidé myslí, že ano," připomněla mu. „Proto je každý, kdo se zúčastnil té Heydrichovy konference, mrtvý. Kromě Heydricha."

Ohlédl se na dům. Jeho matka, která pevně věřila v duchy, mu tvrdila, že cihlové zdi a omítka do sebe vsakují dějiny a všechno, co se stalo, jako houba. Od té doby March viděl svůj díl ďábelských věcí, které se staly a přesto tomu nevěřil. Na Am grossen Wannsee 56/58 nebylo nic obzvlášť zlovolného. Byla to velká vila továrníka teď předělaná na dívčí školu. Takže, co asi ty zdi nasávají nyní? Holčiči pány? Hodiny geometrie? Nervy ze zkoušení?

Vytáhl Heydrichovu pozvánku. "Diskuse s následujícím obědem." Začíná v poledne. Končí - kdy? - ve tři nebo čtyři odpoledne. Když se rozcházel, to už byla tma. V oknech svítily žluté lampy; z jezera mlha. Čtrnáct mužů. Dobře

nakrmených; někteří možná trochu podnapili vínem Gestapa. Auta, která je mají odvézt zpět do středu Berlína. Řidiči, kteří dlouho čekali venku, mají promrzlé nohy a nosy jako rampouchy...

A pak, ani ne pět měsíců nato, uprostřed parného léta vpochoduje v Zürichu do kanceláře Hermana Zaugga Martin Luther, do kanceláře bohatého a vylekaného bankéře a otevře si tam bankovní schránku se čtyřmi klíči.

"To by mě zajímalo, proč přišel s prázdnýma rukama?"

"Cože?" Byla zmatená. Přerušil tok jejích myšlenek.

"Já si pořád představuju Luthera jak nosí nějaký malý kufík. Jenže, když šel na schodech k tobě, měl prázdné ruce."

"Třeba si všechno napsal do kapes."

"Třeba." Jezero vypadalo jako nehybná hmota; jako z rtuti. "Ale z Zürichu musel přece přistát s nějakým zavazadlem. Strávil noc mimo Říši a v bance si určitě něco vyzvedl!"

Ve stromech zašuměl vítr. March se rozhlédl kolem. "Konec konců to byl pěkně podezřavý parchant. Z jeho povahy přímo vyplývá, že by si jakýkoli opravdu cenný materiál někam schoval. Neriskoval by dát Američanům všechno najednou - jak jinak by totiž mohl licitovat?"

Nízko nad hlavami jim přeletělo tryskové letadlo, klesajíc směrem k letišti a s ním sestupoval i řev motorů. Tohle byl zvuk, který v roce 1942 neexistoval...

Najednou byl na nohou, sundal ji vedle sebe a pak rychle kráčel po trávníku směrem k domu a ona za ním - zakopávajíc, smějíc se a křičíc na něho, aby zpomalil.

Zaparkoval Volkswagen vedle silnice v Schlachtensee a běžel k telefonní budce. Max Jaeger neodpovídal, ani ve Werderscher Marktu, ani doma. Osamělé bručení nezvedaného telefonu způsobilo, že Marchovi se strašně zachtělo někoho dostihnout, kohokoli.

Zkusil číslo na Rudiho Haldera. Třeba by se mohl omluvit a nějak mu naznačit, že to stálo za to riziko. A co Pili? I to synovo nepřátelství bylo svého druhu dosaženým kontaktem. Ale ani v přízemním domku v Lichtenrade nikdo nebral telefon.

Město se k němu obrátilo zády.

Byl už na půl cesty z budky, když se, jat náhlým impulsem, otočil zpátky a zavolal do svého vlastního bytu. Na druhé zvonění se ozval mužský hlas.

"Ano?" Bylo to Gestapo: Krebs. "Marchi? Já vím, že jste to vy! Nezavěšujte!"

Upustil sluchátko, jako kdyby ho kouslo.

O půl hodiny později procházel dřevěnými dveřmi berlínské márnice. Bez uniformy se cítil jako nahý. V jednom rohu tiše plakala jakási žena, vedle ní seděla prkenně ženská pomocná stráž policie, celá nesvá nad touhle ukázkou citu a na úředním místě. Ukázal zřízenci svůj služební průkaz a zeptal se na Martina Luthera. Muž nahlédl do stohu poznámek s ohnutými rohy.

"Muž, šedesátník, identifikovaný jako Martin Luther. Přivezli ho hned po půlnoci. Železniční neštěstí."

"A co to střílení dneska ráno, to na Platzu?"

Zřízenec si povzdechl, olízl si nikotinem zbarvený ukazovák a obrátil stránku. "Muž, šedesátník, identifikovaný jako Alfréd Stark. Přivezli ho před hodinou."

"To je on. Jak ho identifikovali?"

"Měl v kapse průkaz."

"Dobrá." March se rezolutně obrátil k výtahu, aby předešel jakýmkoli námitkám. "Dojdu tam dolů sám."

Byla to jeho směla, že když se otevřely dveře výtahu, stál proti němu doktor August Eisler.

"March!" Eisler vypadal vyděšeně a ustoupil o krok. "Povídá se, že tě zatkl!"

"To je omyl. Pracuju teď v převleku."

Eisler civěl na jeho civilní šaty. "Jako co? Pasák?" Tohle lékaře SS tak pobavilo, že si musel sundat brýle a utřít oči. March se k němu se smíchem přidal.

"Ne, jako patolog. Prej dobře platěj a neexistujou žádný úřední hodiny."

Eisler se přestal usmívat. "To od tebe sedí! Já jsem tady od půlnoci!" Snížil hlas. "Nějaká velická šarže. Operace Gestapa. Pst, Pst." Poklepal si ze strany na svůj dlouhý nos. "Nic ti nesmím prozradit."

"Jen klid, Eislere. Já ten případ znám. Identifikovala paní Lutherová jeho pozůstatky?"

Eisler vypadal zklamaně. "Ne," zabručel. "Toho jsme jí ušetřili."

"A Stark?"

"No ne, Marchi - ty jsi ale dobře informovanej! Teď jsem právě na cestě, abych se do něho dal. Chceš jít se mnou?"

March v duchu zase viděl tu vybuchující hlavu, tu hustou clonu krve a mozkové tkáně. "Ne. Díky."

"To jsem si myslel. Čím ho to zastřelili? Pancéřovou pěstí?"

"Chytili vraha?"

"Ty jsi vyšetřovatel. To mi máš říct ty. Moc do hloubky se o to nezajímejte, mi řekli."

"Starkovy věci. Kde jsou?"

"Zabalený a připravený k odeslání. V kanceláři osobních věcí."

"Kde to je?"

"Jdi po chodbě. Čtvrtý dveře vlevo."

March vyrazil. Eisler za ním volal: "Hej, Marchi! Schovej mi pár svezích nejlepších kurev!" Ječivý smích patologa ho provázel po celé chodbě.

Čtvrté dveře vlevo nebyly zamčené. Zkontroloval, jestli ho nikdo nevidí a pak vstoupil.

Bylo to jakési malé skladiště, tři metry široké, kde bylo dost místa tak pro jednu osobu, která by prošla středem. Na obou stranách té uličky byly regály se zaprášenými kovovými policemi plnými uzlů prádla a šatů, zahalených do

igelitu. Byly tu i kufry, kabelky, deštníky, umělé nohy, kolečkové křeslo - groteskně deformované - klobouky... Osobní věci zesnulých si obvykle z márnice vyzvedávají nejbližší příbuzní. Pokud jsou okolnosti úmrtí podezřelé, odveze si je vyšetřovatel nebo jdou přímo do kriminální laboratoře v Schönweldu. March si začal prohlížet plastické visačky, z nichž každá uváděla čas, místo smrti a jméno oběti. Některé věci tady pocházely z doby před mnoha lety - žalostné chumly hadrů a všelijakých cetek, poslední odkaz mrtvol, o něž nemá nikdo zájem, dokonce ani policie ne.

Jak typické od Globuse, že nepřizná svou chybu! Neomylnost Gestapa musí být zachována za každých okolností! Takže se Starkovým tělem se dál zachází jako s Lutherovým, zatímco Luther půjde do ubohého hrobu toho tuláka Starka.

March zatáhl za ranec nejbliž u dveří a obrátil visačku ke světlu. 18. 4. 64. Adolf Hitler Pl., Stark, Alfréd.

Takže Luther opustil tento svět jako ten nejnižší obyvatel koncentračního tábora - násilně, napůl vyhladovělý, ve špinavých hadrech jiného, bez poct pro své tělo, s podivnou odměnou za hromadění majetku: Nadpozemská spravedlnost - asi jediná, která existuje.

Vytáhl svůj kapesní nůž a prořízl igelit. Obsah se vyřinul na podlahu jako vnitřnosti.

Na Lutherovi mu nezáleželo. Jediná věc, která ho teď zajímala bylo, jak se podařilo Globusovi zjistit mezi tou půlnocí a devátou hodinou ranní, že Luther ještě žije.

Američani!

Roztrhl poslední kus igelitu.

Šaty páchly močí a výkaly, zvratky a potem - všemi třemi pachy které vylučuje lidské tělo. Bůhsámví jaké parazity ta látka v sobě skrývá! Prošacoval mu kapsy. Byly prázdné. Ruce ho svrběly. Nevzdávej naději. Lístek z úschovny zavazadel je malinký, těsně srolovaný, ne větší než zápalky; schoval by se do rozparku v límci kabátu. Honem začal rozřezávat podšívku dlouhého hnědého kabátu, poskvrněného tuhnoucí krví, prsty mu hnědly a byly kluzké...

Nic. Všechna ta obvyklá veteš, kterou věděl, že tuláci nosí při sobě - kousky papíru a motouzů, knoflíky, cigaretové špačky - už byly odstraněny. Gestapo prohledalo Lutherovy šaty velmi pečlivě. Přirozeně. Byl blázen, když si myslel, že ne. Zuřivě začal sekat do látky - vpravo, vlevo, zleva doprava...

Ustoupil od hromady hadrů oddechuje jeho vrah. Pak zvedl kus látky a utřel si do něj nůž i ruce.

"Viš, co si myslím?" povídá Charlie, když se do auta vrátil s prázdnýma rukama. "Myslím, že sem sebou z Zürichu nepřivezl vůbec nic."

Pořád ještě byla na zadním sedadle Volkswagenu. March se k ní obrátil. "Ale ano. Ovšemže ano." Snažil se skrýt svou netrpělivost; nebyla to její chyba. "Ale strašně se bál mít to u sebe. Takže to uložil, dostal na to lístek - buď na letišti nebo na nádraží - a plánoval si, že si to vyzvedne později. Jsem si jistý, že to je takhle. Teď to má Globus, nebo se to navždycky ztratilo."

"Ne. Poslyš, přemýšlela jsem o tom. Včera, když jsem procházela letištěm, děkovala jsem Bohu, žeš mi vymluvil, abych ten obraz vzala s sebou do Berlína. Vzpomínáš si na ty fronty? Prohlíželi každou kabelku. Jak by mohl Luther dostat cokoli skrz celnici?"

March o tom přemýšlel, zatímco si masíroval spánky. "Dobrá otázka," řekl konečně. "Možná," dodal asi o minutu později, "ta nejlepší otázka, kterou mi kdo položil."

36. Kuffík z úschovny

Na letišti Hermanna Göringa socha Hanny Reitschové vytrvale oxiduje v dešti. Zírá přes prostory před příletovou halou s očima rozežranýma korozi.

"Ty radši zůstaň v autě," řekl March. "Umíš řídit?"

Přikývla. Hodil jí do klína klíčky. "Jestli se tě bude snažit letištní policie vyhnat, tak se s nimi nehádej. Odjed' a zase se vrať. Jezdi pořád dokola. Dej mi dvacet minut."

"A co pak?"

"Já nevím." Zamával ve vzduchu rukou. "Improvizuj."

Vydal se k příletové hale. Velké digitální hodiny nad pasovou kontrolou zamrkaly: 1322. Pohlédl za sebe. Svoji svobodu může měřit asi také na minuty. Dokonce ještě méně, pokud vydal Globus rozkaz o všeobecné pohotovosti, protože nikde v Říši tolik nehlídkovali jako právě na letišti.

Stále musel myslet na Krebse v jeho bytě a na Eislera: "Povídá se, že tě zatkli."

Jeden muž s taškou jako suvenýr z Haly vojáků vypadal povědomě. Že by agent Gestapa? March prudce změnil směr a namířil k toaletám. Stál u mušlí jako by močil, s očima upřenýma ke vchodu. Nikdo nevcházel. Když vyšel ven, ten muž byl již pryč.

"Poslední výzva k letu Lufthansy dva-nula-sedm do Tiflisi..." Šel k hlavní přepážce Lufthansy a ukázal jednomu ze strážců svůj služební průkaz. "Potřebuji nutně mluvit s šéfem bezpečnosti..."

"Třeba tady není, Sturmbannführere."

"Tak ho najděte."

Strážný byl pryč dlouho. 1327 říkaly hodiny. 1328. Možná volá na Gestapo. 1329. March strčil ruku do kapsy a cítil chladný kov Lugeru. Lepší bude postavit se jim tady, než se plazit po kamenné podlaze v Prinz-Albrecht-Strasse a vyplivovat zuby do dlaně.

1330. Strážný se vrátil. "Tudy, Herr Sturmbannführer. Kdybyste byl tak laskav."

Friedman přišel k berlínskému Kripu ve stejnou dobu jako March. Odešel odtamtud pět let nato, o vlasek před vyšetřováním z korupce. Teď nosil anglické šaty na zakázku, kouřil duty-free švýcarské cigarety a vydělával pětkrát tolik, co je jeho oficiální plat, díky metodám, ze kterých ho dávno podezírali, ale nikdy mu je nedokázali. Byl to král obchodů a letiště je jeho zkorumpované královstvíčko.

Když si uvědomil, že March ho nepřišel vyšetřovat, ale požádat o laskavost, byl nadšením téměř bez sebe. Jeho

vyčníkající nálada ho neopouštěla, ani když vedl Marche dlouhou chodbou pryč od budovy terminálu. "A jak se má Jaeger? Šíří kolem sebe zmatek, co? A Fiebes? Pořád ještě onanuje nad fotkami árijských panen nebo ukrajinských myček oken? Nedovedeš si představit, jak se mi po vás všech stejská! A sme tady." Friedman přesunul doutník z ruky do úst a zatáhl za velká vrata. "Ejhle, Aladinova jeskyně!"

Ocel se s třeskem rozjela po kolejnici a odhalila malý hangár nacpaný ztraceným či opuštěným majetkem. "To bys nevěřil," povídá Friedman, "co lidi zapomínají. Měli jsme tu jednou i leoparda."

"Leoparda? Kočku?"

"Chcípnu. Nějaký linej parchant ho zapomněl nakrmit. Byl z něj hezkej kožich." Zasmál se a luskl prsty a odkudsi ze stínu se vynořil starší muž se schnutými rameny - Slovan, s ustrašenými zešířila posazenými očima.

"Narovnej se, člověče! Ukaž nějakou úctu!" Friedman do něho vrazil, až se potácel pár kroků dozadu. "Tady Sturmbannführer je můj dobrý kamarád. Něco hledá. Řekni mu to, Marchi."

"Nějaký kufík, možná brašnu," řekl March. "Poslední let z Zürichu v pondělí večer, třináctého. Buď to nechal v letadle, nebo v prostoru, co se vyzvedávají zavazadla."

"Chápeš? Jasný?" Slovan přikývl. "No tak jdi!" Odšoural se pryč a Friedman ukázal na jazyk. "Je něměj. Ve válce mu vyřízli jazyk. Ideální pracovní síla!" Zasmál se a poplácal Marche po rameni. "Takže. Jak to jde?"

"Docela dobře."

"Civilní šaty. Makáš o víkendu. To musí bejt něco velikýho?"

"Možná ano."

"Týká se to tohodle Luthera, co?" March neodpověděl. "Takže ty seš taky něměj, jo? Aha." Friedman odklepl popel na podlahu. "Já to беру. Asi to bude případ hnědejch podvlikaček, co?"

"Hnědých - co?"

"To je výraz celníků. Někdo si naplánuje, že proveze něco, co by neměl. Dojdou až k celnický boudě, uviděj tam vojáky a poserou se strachy. Pustěj, ať je to co je to, na zem a zdrhnou."

"Ale tohle je přece zvláštní opatření, ne? Přece neotvíráte každou tašku každý den?"

"Jenom tejdén před Führerovejma narozeninama."

"A co takhle ztráty a nálezy, ty otevíráte?"

"Jenom, když to vypadá na něco cennýho!" Friedman se zase rozesmál. "Ne. To je fór. Na to nemáme síly. Ale je to v každým případě rentgenovaný, víš - žádný zbraně, žádný výbušniny. Takže to jenom necháme ležet tady, ať to počká na někoho, kdo si to vyzvedne. Když se nikdo do roka nepřihlásí, otevřem to a koukneme se, co tam máme."

"To vynese na pár oblečků, co?"

"Cože?" Friedman zatahal za svůj dokonalý rukáv. "Tyhle ubohý hadry?" Ozval se nějaký hluk a on se otočil.

"Vypadá to, že máš štěstí, Marchi."

Slovan se vracel a něco nesl. Friedman to od něho vzal a potěžkal v ruce. "Docela lehký. To nemůže bejt žádný zlato. Co myslíš, že to je, Marchi? Drogy? Dolary? Hedvábněj kontraband z Východu? Mapa pokladu?"

"Otevřeš to?" March se v kapse dotýkal zbraně. Pokud bude muset, tak ji použije.

Friedman vypadal šokovaný. "Tohle je přeci laskavost! Kamarád kamarádovi. Je to tvoje věc." Podal kufík Marchovi.

"Budeš si to pamatovat, Sturmbannführere, víd? Laskavost, jo? Jednou uděláš to samý pro mě, kamarád pro kamaráda."

Kufík byl takový jako ten, co nosívali lékaři, s mosazí zesílenými rohy a masivním, stářím už zašlým, mosazným zámekem. Hnědá kůže byla poškrábaná a vybledlá, tlusté stěny zčernalé, držadlo letitým používáním vyblýskané jako hnědý oblázek a příjemně přirozené na dotek jako prodloužená dlaň. Demonstraval spolehlivost a sebedůvěru; profesionalitu; nenápadné bohatství. Byl zcela jistě předválečný, možná dokonce z doby před vlasteneckou válkou - vyrobený tak, aby vydržel jednu, či dvě generace. Solidní. Hodně drahý.

To všechno si uvědomoval March cestou zpátky k Volkswagenu. Tahle trasa, jako další laskavost od Friedmana, se vyhnula celní kontrole.

Charlie po kufíku skočila jako dítě po dárečku k narozeninám a zklamaně zaklela, když zjistila, že je zamčený. Když March vyjžděl z okruhu letiště, vytáhla kabelku a z ní nůžky na nehty. Zoufale se vrhla na zámek, ale ostřím dokázala jenom udělat na mosazi pár škrábanců.

March řekl: "Ztrácíš čas. Budu ho muset rozlomit. Počkej, až tam dojedeme."

Zatřásla otráveně kufíkem "Až dojedeme kam?" Pročísil si rukou vlasy.

Dobrá otázka.

Všechny pokoje ve městě byly obsazené. Eden s kavárnou na střeše, Bristol na Unter den Linden, Kaiserhof v Mohren Strasse - všechny přestaly brát rezervace už před několika měsíci. Monstrózní hotely s tisíci lůžek a malinké penziony lemující železniční zastávky jsou plné uniform. Nejenom SA a SS, Luftwafe a Wehrmacht, Hitlerjugend a Ligy německých děv, ale i všech ostatních: Národně socialistické říšské válečné asociace, Řádu německých sokolníků, Národně socialistické školy velitelských kádrů...

Před největším a nejluxusnějším ze všech berlínských hotelů - Adlonem, na rohu Pariser Platzu a Wilhelm Strasse - se dav lidí u železné závoře namáhal zachytit alespoň na moment pohledem některou populární osobnost: filmovou hvězdu, fotbalistu, stranické papaláše, kteří přijeli do města na Führertag. Právě když March s Charlie projížděli kolem, vyjžděl ven jeden Mercedes a jeho černě uniformovaní cestující se koupali v záři foto-blesků.

March jel přímo přes náměstí do Unter den Linden, zahrnul vlevo a pak vpravo na Dorotheen Strasse. Zaparkoval mezi popelnicemi v zadním traktu hotelu Prinz Friedrich Karl. To bylo tady, kde při snídani s Rudi Halderem celá tahle záležitost vlastně začala. Kdy to bylo? Nemohl si vzpomenout.

Ředitel Friedricha Karla byl podle zvyku oblečen do staromódního černého saka a pruhovaných kalhot a nápadně

připomínal zesnulého prezidenta Hindenburga. Přifitil se uspěchaně k recepčnímu pultu, přičemž si hladil své veliké bílé licousy, jako kdyby to byla jeho zbožňovaná domácí zvířátka.

"Sturmabführer March, jaké potěšení! Skutečně, velice mne těší! A oblečen do zábavy!"

"Dobré odpoledne, Herr Brecker. Obtížná žádost. Musím sehnat pokoj."

Brecker rozhodl zoufale rukama. "To je nemožné! Dokonce i pro tak váženého hosta jako jste vy!"

"Ale no tak, Herr Brecker. Určitě něco máte. Stačí mi podkroví, nebo kumbál na košťata. Prokážete tím obrovskou službu Říšské kriminálce..."

Breckerovy staré oči putovaly od jejich zavazadla, až se zastavily na Charlie, přičemž mu v nich zaplály ohníčky. "A tohle je paní Marchová?"

"Bohužel ne." March vzal Breckera za rukáv a odvedl ho z rohu, kde je podezíravě pozoroval postarší recepční.

"Tahle mladá dáma má informace zásadní důležitosti, ale my si ji chceme vyslechnout... jak bych to jen řekl?"

"V neformálním prostředí?" navrhl starý pán.

"Přesně tak!" March vytáhl všechno, co mu zbylo z jeho životních úspor a začal odpočítat bankovky. "Za tohle neformální prostředí si vás přirozeně Kriminalpolizei přeje štědře odměnit."

"Aha." Brecker pohlédl na peníze a olízl si rty. "A jelikož je to věc státní bezpečnosti, jistě byste byl raději, kdyby se to obešlo bez určitých formalit - například bez registrace?"

March přestal počítat, vrazil do vlhkých ředitelových rukou celou roli bankovek a stiskl je.

Za to, že se nechal přivést na mizinu, dostal March služčin pokojík ve střeše, do kterého se chodilo ze třetího patra rozviklaným schodištěm. Museli počkat v recepci pět minut, zatímco to děvče vystěhovávali z jejího útulku a dávali na postel čisté povlečení. Opakované nabídky pana Breckera, že jim pomůže se zavazadly, March odmítl a stejně tak ignoroval lascivní pohledy, kterými ten staroch obdařoval Charlie. Ale poprosil přece jenom o jídlo - trochu chleba, sýra, šunky, ovoce a termosku černé kávy - což ředitel slíbil donést nahoru osobně. March mu řekl, ať to nechá na chodbě.

"Adlon to není," řekl March, když byli s Charlie sami. Ten mřímavý pokojík byl k zadušení. Jako kdyby se veškeré horko v hotelu zvedlo a uvízlo tady pod taškami. Vyšplhal se na židli, aby vysunul podkrovní okno a skočil dolů v oblacích prachu.

"Co je nám do Adlonu?" Prudce ho objala a vášnivě políbila na ústa.

Ředitel položil podnos s jídlem, jak byl instruován, přede dveře. Výstup po schodech ho téměř vyřídil. March naslouchal skrz tři centimetry dřeva jak přerývavě dýchá, a pak jak se jeho kroky ztrácejí v chodbě. Počkal, až si byl jistý, že staroch opravdu odešel, potom si vyzvedl podnos a položil jej na chatrný noční stolek. Na dveřích nebyl žádný zámek, tak jen podložil pod kliku židli.

March položil Lutherův kufřík na tvrdou dřevěnou postel a vyndal kapesní nůž.

Zámek byl vyroben právě tak, aby podobný druh útoku přestál ve zdraví. Teprve po pětiminutovém páčení a kroucení, přičemž zlomil menší čepel, patentní uzávěr povolil. Otevřel víko.

Zase ten papírový pach - vůně dlouho zavřené registratury nebo zásuvky psacího stolu, závan oleje psacího stroje. A za tím něco jiného: něco antiseptického, nemocničního...

Charlie seděla za ním. Cítil její horký dech na krku. "Nepovídej, mi že je prázdný!"

"Ne. Není prázdný. Je plný."

Vytáhl kapesník a utřel si pot z čela a rukou. Potom obrátil kufřík vzhůru nohama a vytřásl obsah na prošívanou příkrývku.

37. Řešení židovské otázky

Místopřisežně prohlášení Wilhelma Stuckarta, ministra vnitra:

(4 strany strojopisu)

V neděli 21. prosince 1941, poradce Ministerstva vnitra pro Židovskou otázku, dr. Bernhard Losener, si u mne vyžádal naléhavé slyšení. Dr. Losener přijel ke mně domů na nejvyšší míru vzrušený. Informoval mne o tom, že se jeho podřízený, asistent-poradce v rasových záležitostech, dr. Werner Feldscher, doslechl ze skutečně spolehlivého zdroje, od přítele, že jeden tisíc Židů, kteří byli nedávno evakuováni z Berlína, byl v Rumbulském lese v Polsku hromadně povražděn. Dále mne informoval, že jeho rozhořčení je dostatečně silné na to, aby mu znemožnilo setrvat v jeho současném zaměstnání na ministerstvu a proto žádá, aby byl přeložen na jinou práci. Odpověděl jsem mu, že se pokusím v této záležitosti sjednat jasno.

Následujícího dne jsem na svou žádost byl přijat Obergruppenführerem Reinhardem Heydrichem v jeho kanceláři na Prinz-Albrecht Strasse. Obergruppenführer mi potvrdil, že informace doktora Feldschera je správná a snažil se mne přinutit, abych odhalil její zdroj, protože takové porušení bezpečnostních opatření nemůže být tolerováno. Potom z místnosti poslal svého pobočníka ven a řekl, že si přeje mluvit se mnou soukromě.

Informoval mne, že ho v červenci zavola Führer k sobě do svého hlavního stanu ve Východním Prusku. Führer s ním mluvil upřímně následujícím způsobem: Rozhodl se, že již jednou provždy vyřeší Židovskou otázku. Ta hodina nyní udeřila. Nemůže se spoléhat na to, že jeho následovníci budou mít stejné odhodlání nebo vojenskou sílu, kterou nyní disponuje on. Neobává se následků. Lidé za čas začali opěvovat Francouzskou revoluci, ale kdo si teď vzpomene na tisíce těch nevinných, co při ní museli zemřít? Revoluční doba má své vlastní zákony. Když Německo vyhrálo válku, nikdo se nás potom neptal, jak jsme to dělali. Kdyby válku Německo prohrálo, alespoň ti, kteří doufají něco získat z pádu národního socialismu, budou zlikvidováni. Je nutné jednou provždy zlikvidovat samotnou biologickou základnu Judaismu. Jinak tento problém vybuchne později a zamoří budoucí generace. To je poučení z historie.

Obergruppenführer Heydrich dále uvedl, že všechny potřebné pravomoci, které mu umožní uskutečnit tento Führerův rozkaz, mu udělil Reichsmarschall Göring 31. 7. 1941. Tyto záležitosti se prodiskutují na nadcházející mezirezortní

konferenci. Mezitím na mne naléhal, abych použil jakékoli prostředky na odhalení zdroje informací doktora Feldschera. Je to záležitost státní bezpečnosti nejtajnějšího charakteru.

Načež jsem navrhl, že vzhledem k tomu, že se to týká tak závažných věcí, by bylo z legislativního hlediska vhodné, mít ten Führerův rozkaz v písemné formě. Obergruppenführer prohlásil, že něco takového je nemožné vzhledem k politickým důvodům, ale pokud mám nějaké výhrady, měl bych je projednat s Führerem osobně. Obergruppenführer Heydrich zakončil naše setkání žertovnou poznámkou, že se nemusíme o právní rámec obávat, protože já jsem hlavně zákonodárce Říše a on je její první policista.

Tímto místopřísežně prohlašuji, že toto je pravdivý záznam našeho rozhovoru založený na poznámkách, které jsem si sám téhož večera dělal.

Podepsán Wilhelm Stuckart (právník)

datum 4. června 1942, v Berlíně

svědek Josef Buhler (právní zást.)

Nad městem zkomíral den. Slunce zapadlo za kopuli Velké Haly a pozlatilo ji jako u nějaké obrovské mešity. S hučením se rozsvítilo slavnostní osvětlení Vítězné třídy a Východozápadní osy. Odpolední davy se rozmělnily, rozběhly a znovu shromáždily v nočních frontách před kiny a restauracemi, zatímco nad Tiergarten, ztracena v temnotě, bzučela vzducholoď.

Říšské ministerstvo zahraničních věcí.

Tajný státní dokument

Depeše od německého velvyslance v Londýně

Herberta von Dirksena

Obsah rozhovoru s velvyslancem Josephem P. Kennedym, velvyslancem USA ve Velké Británii

(dvě strany strojopisu výňatků)

Obdrženo v Berlíně 13. 6. 1938

Ačkoliv neumí německy, (velvyslanec Kennedy) z různých zdrojů se dověděl, že současná vláda dosáhla pro Německo velkých věcí a že Němci jsou spokojeni a mají dobrou životní úroveň.

Potom se velvyslanec dotkl Židovské otázky a prohlásil, že má přirozeně velkou důležitost ve vztazích mezi Německem a Amerikou. V této souvislosti to není sama skutečnost, že se chceme zbavit Židů, která nám škodí, ale spíše celkový povyk, jenž kolem toho děláme. On sám naši židovskou politiku úplně chápe; pochází z Bostonu a tam v jednom golfovém klubu a i v dalších klubech, již padesát let mají zakázán přístup Židů.

Obdrženo v Berlíně 18. října 1938.

Také dnes, jakož i během dřívějších rozhovorů, se Kennedy zmínil, že ve Spojených státech existují velmi silné protizidovské nálady, a že většina obyvatelstva chápe německý přístup k Židům... Z celé jeho osobnosti usuzuji, že by s Führerem vycházel velice dobře.

"Tohle sami nedokážeme."

"Musíme."

"Prosím. Dovol mi, abych to vzala na velvyslanectví. Mohou to propašovat ven v diplomatické poště."

"Ne!"

"Nemůžeš si být přece jistý, že nás zradil..."

"Kdo jiný by to mohl být? A podívej se na tohle. Myslíš, že by se toho američtí diplomati chtěli jen dotknout?"

"Ale jestli nás s tím chytí... to je rozsudek smrti!"

"Já mám plán."

"Dobrý?"

"Musí být dobrý."

Ústřední konstrukční kancelář, Auschwitz,

Německým zařizovacím továrnám,

Auschwitz., 31. března 1943.

Odpověď na Váš dopis z 24. 3. 1943.

(výtah)

V odpovědi na Váš dopis uvádíme, že v souladu s objednávkou z 18. ledna 1943, se mají pro Bw 30B a 3c zkonstruovat tři vzduchotěsné věže, stejných rozměrů a stejným způsobem, jako věže již vydodané.

Při této příležitosti upozorňujeme na objednávku z 6. března 1943 týkající se vydodání plynových dveří 100/192 ke sklepení mrtvol č. I krematoria III, Bw 30a, které mají být zhotoveny způsobem a velikostí odpovídající parametrům sklepních dveří krematoria II naproti, s kukátkovým otvorem z dvojitého osmimilimetrového skla uloženého v gumě. Tuto objednávku je třeba pokládat za obzvláště naléhavou...

Nedaleko od hotelu, severně od Unter den Linden, je lékárna s nočním provozem. Patří, jako ostatně všechny obchody, Němcům, ale vedou ji Rumuni - jediní lidé, kteří jsou dostatečně chudí, aby byli ochotni pracovat v takovou dobu. Lékárna je zásobena vlastně jako orientální bazar s pánvemi na smažení, petrolejovými kamínky, punčochami, dětskou výživou, blahopřejnými pohledy, papírnickými potřebami, hračkami, filmy... Mezi vzrůstající populací Gastarbeiterů dělá slušné obchody.

Vstoupili do ní odděleně. U jednoho pultu oslovila Charlie starší prodavačku, která rychle zmizela dozadu a vrátila se s celou náručí lahví na vybranou. U další prodavačky koupil March školní sešit, dva archy tlustého hnědého papíru, dva archy dárkového balícího papíru a cívku průsvitné pásky.

Odešli a kráčeli dva bloky až na Friedrich Strasse Bahnhof, kde chytili U-Bahn jedoucí na jih. Vůz byl přecpán obvyklým nočním davem - za ruce se držícími milenci, rodinami jedoucími na ohňostroj, mladými muži, co si vyrazili na

pitku - a nikdo, pokud byl March schopen to poznat, jim nevěnoval i jen tu sebemenší pozornost. Nicméně počkal, až se dveře už-ůž zavírají, než ji vytáhl s sebou na nástupiště v Tempelhofu. Desetiminutová jízda tramvají třicet pět je dopravila až na letiště.

Celou tu dobu seděli mlčky.

Krakau

18. 7. 43 (psáno rukou)

Drahý Kritzingere,

tady je ten seznam

Auschwitz	50.02N	19.11E
Kulmhof	53.20N	18.25E
Blezec	50.12N	23.28E
Treblinka	52.48N	22.20E
Majdanek	51.18N	22.31E
Sobibor	51.33N	23.31E

Heil Hitler!

(podpis)

Buhler (?)

Tempelhof je starší než letiště Hermana Goeringa - zanedbanější a primitivnější. Odletová hala byla postavena před válkou a vyzdobena fotografiemi z pionýrských dnů letecké osobní dopravy - je tu starobylý Junkers Lufthansy s trupem z vlnitého plechu, zocelení piloti s kulatými brýlemi a jízvami, neohrožené pasažérky s tlustými kotníky a kloboučky do zvonu. Jak nevinné dny! March si stoupl u vchodu do terminálu a předstíral, že studuje dobové fotografie, zatímco Charlie přistoupila ke stánku firmy pronajímající automobily.

Najednou se začala usmívat a rukama omluvně gestikulovala - perfektně zahrála ženu v potížích. Propásla své letadlo, její rodina čeká... Pronajímající agent byl okouzlen a hledal v tištěném seznamu. Na okamžik to viselo na tenké niti - ale pak, ano, čistou náhodou, slečno, bych tady něco měl. Samozřejmě jenom pro někoho s tak krásným očima jako máte vy... Váš řidičský průkaz, prosím...

Podala mu jej. Byl vydán před rokem na jméno Vossová, Magda, věk dvacet čtyři, z Mariendorfu, Berlín. Byl to řidičský průkaz té dívky zavražděné v den její svatby před pěti dny - ten průkaz, který nechal ve svém stole Max Jaeger spolu s ostatními dokumenty o tom střelení ve Spandau.

March odvrátil pohled nutě se do studia starého leteckého snímku letiště Tempelhof. BERLIN stálo velkými bílými písmeny na přistávací dráze. Když se znovu ohlédl, agent už zapisoval údaje z řidičského průkazu do nájemní smlouvy směje se nad nějakým svým vtípkem.

Jako strategie to nebylo bez rizika. Ráno bude kopie této nájemní smlouvy automaticky postoupena Polizei a dokonce i takové Orpo by se mohlo divit, k čemu si zavražděná najímá auto. Ale zítra je neděle, pondělí je Führertag a do úterý - nejbližší doba, kdy se orpáci k něčemu zase vzchopí - March předpokládal, že on a Charlie buď budou v bezpečí, nebo zatčeni, nebo mrtvi.

Deset minut později, s úsměvy na rozloučenou, dostala Charlie klíče k čtyřdveřovému černému Opelu s deseti tisíci kilometry na tachometru. Pět minut nato se k ní na parkovišti připojil March. Navigoval, zatímco ona řídila. Bylo to poprvé, co ji viděl za volantem: její další tvář. V rušné dopravě předváděla úzkostlivou opatrnost, která mu připadala nepřírozená.

NÁČRT STAVBY OD MARTINA LUTHERA

(Datum 15. července; psáno rukou; 1 strana)

Foyer hotelu Prince Friedrich Karl bylo opuštěné: hosté byli na noc venku. Když jej procházeli ke schodišti, recepční nezvedla ani hlavu. Byli jenom jedním z dalších malých švindlů Herr Breckera - nejlépe je vědět co nejméně.

Jejich pokoj nebyl prohledán. Bavlněné nitky visely tam, kam je March pověsil, mezi dveřmi a rámem. Uvnitř, když vytáhl Lutherův kufík zpod postele, pořád ještě byl prostrčený zámkem jeho vlas.

Charlie vyklouzla z šatů a omotala si kolem ramen ručník.

V koupelně na konci chodby holá žárovka osvětlovala nevábné umývadlo. Vana stála na jakýchsi železných pařátech.

March se vrátil do pokoje, zavřel dveře a znovu podepřel židli kliku. Vysypat obsah kufíku na noční stolek - mapku, různé obálky, zápisy ze schůzí a usnesení, hlášení a zprávy včetně té jedné s řadami statistických údajů, napsané na stroji se zvlášť velkými písmeny. Některé listiny popraskaly stářím. Vzpomněl si, jak seděli s Charlie během toho slunečného odpoledne s rámušem dopravy venku; jak si předávali důkazy sem a tam jeden druhému - nejprve vzrušeně, potom šokovaně a mlčky, nevěřice svým očím, až se nakonec dostali k tomu sáčku s fotografiemi.

Ted' potřeboval systematictější přístup. Přitáhl si židli, udělal si místo a otevřel sešit. Vytrhl třicet stránek. Nahoru na každý list napsal rok a měsíc, počínaje červencem 1941 a konče lednem 1944. Sundal si sako a přehodil přes opěradlo židle. Potom se začal prokousávat hromadou papírů děláje si poznámky do čistého svazku stránek.

ŽELEZNIČNÍ JÍZDNÍ RÁD - špatně vytištěný na zažloutlém válečném papíře.

Datum

Vlak č.

Z

Odjezd

Do

Příjezd

26. 1.
Da 105
Theresienstadt

Auschwitz

27. 1.
Lp 106
Auschwitz

Theresienstadt

29. 1.
Da 13
Berlin
17.20
Auschwitz
10.48

Da 107
Theresienstadt

Auschwitz

30. 1.
Lp 108
Auschwitz

Zamocz

1. 2.
Da 109
Theresienstadt

Auschwitz

2. 2.
Da 15
Berlin
17.20
Auschwitz
10.48

Lp 110
Auschwitz

Myslowitz

3. 2.
Po 65
Zamocz
11.00
Auschwitz

4. 2.
Lp 16
Auschwitz

Litzmannstadt

...a tak dále až do druhého týdne v únoru, kdy se objevuje nové místo určení. Teď již jsou téměř všechny časové údaje vypracované na minutu přesně.
Datum

Vlak č.
Z
Odjezd
Do
Příjezd
11. 2.
Pj 131
Bialystok
9.00
Treblinka
12.10

Lp 132
Treblinka
21.18
Bialystok
1.30
12. 2.
Pj 133
Bialystok
9.00
Treblinka
12.10

Lp 134
Treblinka
21.18
Grodno

13. 2.
Pj 135
Bialystok
9.00
Treblinka
12.10

Lp 136
Treblinka
21.18
Bialystok
1.30
14. 2.
Pj 163
Grodno
5.40
Treblinka
12.10

Lp 164
Treblinka

Scharfenwiese

...a tak dále až do konce měsíce.

Rezavá sponka zašpinila roh jízdního řádu. Připevňovala telegrafický dopis Ústředního vedení Direktorátu Východ Říšské německé železnice, datovaný Berlín, 13. ledna 1943. Nejdříve seznam adresátů:

Direktoráty říšské železnice
Berlín, Breslau, Dresden, Erfurt, Frankfurt, Halle (S), Karlsruhe, Königsberg (Pr), Linz, Mainz, Oppeln, Východ ve Frankfurtu (O), Posen, Vienna
Generální direktorát Východní železnice v Krakau
Reichsprolektor, Sdružení železnic v Praze,
Ředitelství všeobecné dopravy Warsaw
Ředitelství říšské dopravy Minsk

Potom hlavní text:

Věc: Speciální vlaky pro přesídlení během období od 20. ledna do 28. února 1943.

Přikládáme sestavení zvláštních vlaků (Vd, Rm, Po, Pj a Da) jak dohodnuto v Berlíně 15. ledna 1943 na období od 20. ledna do 28. února 1943 a plán cirkulace vagónů pro tyto vlaky.

Sestavování vlaků je důležité pro každou novou cirkulaci a je třeba dbát na tyto pokyny. Po každém plném okruhu se musí vagóny dobře vyčistit, pokud to bude nutné dezinfikovat kouřem a po ukončení této operace připravit pro další použití. Počet a druh vagónů bude určen po vypravení posledního vlaku a bude mi nahlášen telefonicky spolu s potvrzením služebních průkazů.

(podepsán)

Dr. Jacobi

33 Břp 5 Břsv

Minsk, 9. února 1943

March zalistoval zpátky v jízdním řádu. Theresienstadt (Auschwitz, Auschwitz.) Theresienstadt, Bialystok (Treblinka, Treblinka) Bialystok: ty slabiky bubnovaly na jeho unavený mozek jako rytmus kol na kolejkách.

Běžel prstem dolů po sloupcích čísel snaže se rozšiřovat informace, které skrývají. Takže: v polském městě Bialystok naložili v době snídaně jeden vlak. V době oběda už dorazil do toho pekla Treblinky. (Ne všechny trasy byly tak krátké - oťásl se při představě sedmácti hodin z Berlína do Auschwitz.) Odpoledne byly vagóny vyloženy v Treblince a dezinfikovány kouřem. V devět večer se vrátily do Bialystoku, někdy kolem ranních hodin, připravené k opětovnému naložení v době snídaně.

12. února je tento systém porušen. Místo zpět do Bialystoku je prázdný vlak odeslán do Grodna. Dva dny tam stojí na vedlejší koleji a pak - ve tmě, dávno před svítáním - už zase plně naložený, jede tentýž vlak do Treblinky. Přijíždí tam v době oběda. Je vyložen. A ještě té noci už jede zase zpátky na Západ, tentokrát do Scharfenweisse.

Co ještě by dokázal vyšetřovatel berlínské Kriminalpolizei vydedukovat z tohoto dokumentu?

Dokázal by vydedukovat čísla. Například: šedesát osob na jeden vagón, průměr šedesát vagónů na vlak. Dedukce: v jednom transportu bylo tři tisíce šest set osob.

Do února jezdily transporty průměrně jeden denně. Dedukce: dvacet pět tisíc lidí za týden; sto tisíc lidí za měsíc; jeden a čtvrt miliónu osob za rok. A to byl jen průměr, dosažený v hloubi středoevropské zimy, když zamrzaly výhybky a sněhové závěje blokovaly koleje a z lesů se jako duchové vynořovali partyzáni, aby všude pokládali bomby.

Dedukce: na jaře a v létě to bude ještě větší množství.

Stál u dveří koupelny. Charlie v černých slipech stála k němu zády a nakláněla se nad umývadlem. S mokřými vlasy vypadala menší; téměř křehká. Svaly v bledých ramenou se jí napínaly jak si drbala hlavu. Promnula si vlasy naposledy a naslepo za sebe natáhla ruku. Podal jí ručník.

Podél okraje vany měla soupravu nejrůznějších předmětů - pár zelených gumových rukavic, kartáč, masku, lžici, dvě malé láhve. March zvedl ty lahvičky a luštil nálepky. Jedna obsahovala směs magnesia carbonatum a sodia acetate, druhá dvacetiprocentní roztok peroxidu vodíku. Vedle zrcadla nad umývadlem připevnila otevřený pas té dívky. Magda Vossová shlížela na Marche širokým, bezstarostným očima. "Jsi si jistá, že to bude fungovat?"

Charlie si omotala ručník kolem hlavy jako turban. "Nejdřív zezrzávím. Potom zoranžovím. Nakonec budu světlá blondýnka." Vzala mu ty lahvičky. "Byla jsem patnáctiletá školačka a blázen do Jean Harlowové. Moje matka se z toho málem zbláznila. Věř mi."

Navlékla si na ruce gumové rukavice a odměřila do misky dávku chemikálií. Lžící je potom začala míchat na hustou modrou pastu.

TAJNÁ ŘÍŠKÁ ZÁLEŽITOST, ZÁPIS Z KONFERENCE, 30 KOPIÍ, KOPIE ČÍSLO...

(číslo bylo vyškrábáno)

Následující osoby se zúčastnily konference 20. ledna 1942 v Berlíně, Am grossen Wannsee 56/58, o konečném řešení Židovské otázky...

March si toho odpoledne četl ten nápis dvakrát. Nicméně se přinutil a zase znovu se probíral jednotlivými stránkami.

"Toto konečné řešení Židovské otázky zahrnuje kolem jedenácti miliónů Židů..."

Nejenom německých Židů. Zápisy uváděly více než třicet evropských národností, včetně francouzských Židů (865 000), holandských Židů (160 000), polských Židů (2 284 000), ukrajinských Židů (2 994 684); byli tu angličtí, španělští, irští, švédští a finští Židé; konference zajistila místo dokonce i albánským Židům (všem 200).

Během konečného řešení by měli být Židé pod řádným vedením a vhodným způsobem dopraveni na východ k pracovnímu využití. Rozdělení podle pohlaví by měli být fyzické práce schopní odvedeni do těchto oblastí ve velkých zástupech, aby stavěli silnice, přičemž je mimo pochybnost, že větší část z nich odpadne přirozenou redukcí.

Nevyhnutelný konečný zbytek obsahující bezpochyby to nejodolnější jádro, bude muset být vyřešen odpovídajícím způsobem, protože představuje výsledek přirozeného výběru, který by při osvobození byl základní reprodukční buňkou nového židovského rozvoje. (Viz poučení z historie). Během praktického naplnění konečného řešení bude Evropa pročesávána od západu k východu.

"Pod řádným vedením a vhodným způsobem... to nejodolnější jádro, bude muset být vyřešen odpovídajícím způsobem..." "Odpovídajícím - vhodným způsobem." Oblíbená slova byrokratů - metoda, jak proklouznout kolem nepříjemností, úniková cesta před konkrétními údaji.

March rozprostřel sadu fotokopí. Jak se ukázalo, jsou to kopie původního konceptu zápisu konference ve Wannsee, pořízeného SS-Standartenführerem Eichmannem z Hlavního říšského bezpečnostního úřadu. Byl to dokument psaný strojem, plný dodatků a rozhňevaných škrtů úpravným rukopisem, který March rozluštil jako rukopis Reinharda Heydricha.

Eichmann například napsal:

Nakonec byl Obergruppenführer Heydrich dotázán na praktické pouze plynoucí ze zpracování takového velkého počtu. Obergruppenführer konstatoval, že k tomu se používají nejrůznější metody. Střílení se musí pokládat za neodpovídající řešení z mnoha důvodů. Je to pomalá práce. Bezpečnost je špatná a následně existuje riziko z toho že ostatní čekatelé na zvláštní nasazení propadnou panice. Tato metoda má také zhoubné účinky na naše muže. Pozval Sturmbannführera doktora Rudolfa Langeho (KDS Latvia), aby podal hlášení účastníka akce.

Sturmbannführer Lange konstatoval, že v poslední době byly použity tři metody, které skýtají příležitost ke srovnání. Třicátého listopadu bylo v lese nedaleko Rígy zastřeleno jeden tisíc berlínských Židů. 8. prosince jeho lidé zorganizovali zvláštní nasazení pomocí plynových nákladních aut v Kulmhofu. Mezitím, počínaje říjnem, se začaly provádět pokusy v táboře Auschwitz na ruských zajatcích a polských Židech za použití plynu Zyklon B. Tady byly výsledky obzvláště slibné, jak z hlediska kapacity, tak i bezpečnosti.

Proti tomu napsal Heydrich do zápornky "Ne!". March to srovnal s konečnou verzí zápisu konference. Celá tato její část byla zredukována do jedné věty:

Nakonec došlo k diskusi o různých typech možného řešení.

Takto vypracovaný zápis byl pak již vhodný k archivování. March si udělal další poznámku: říjen, listopad, prosinec 1941. Prázdné archy se pomalu zaplňovaly. V příšeří podkrovního pokojíku se začal rýsovat celkový obraz: souvislosti, strategie, příčiny a následky... Vyhledal příspěvky z konference ve Wannsee, které přednesli Luther, Stuckart a Buhler. Luther předvídal problémy v "nordických zemích", ale jinak "žádné větší potíže v jihovýchodní a západní Evropě". Když byl dotázán Stuckart, co s osobami s jedním židovským prarodičem, navrhl "uplatnit povinnou sterilizaci". Buhler, pro něho typický, Heydrichovi jenom pochleboval: "Žádal jenom jednu laskavost - aby byla Židovská otázka v Generální Správě vyřešena tak rychle, jak to jen bude možné."

Na pět minut přestal, aby si vykouřil cigaretu v chůzi sem a tam po chodbě, přičemž si přerovnával papíry jako herec studující svou roli. Z koupelny bylo slyšet tekoucí vodu. Zbytek hotelu: nic než zavržení ve tmě, jako když stará galérie sedí na kotvě.

38. Dokumenty z kufříku

POZNÁMKY O NÁVŠTĚVĚ MARTINA LUTHERA V AUSCHWITZ - BIRKENAU, NÁMĚSTKA MINISTRA, ŘÍŠSKÉ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

(Rukopis; 11 stran)

14. července 1943

Konečně, téměř po roce opakovaných žádostí, mi bylo povoleno podniknout řádnou inspekci tábora Auschwitz-Birkenau, jako zástupce Ministerstva zahraničních věcí.

Přistál jsem v Krakau z Berlína krátce před západem slunce a strávil noc s Generálním guvernérem Hansem Frankem, státním tajemníkem Josefem Buhlerem a jejich personálem na hradě Wawel. Zítra ráno mne má za úsvitu dopravit vůz z hradu do tábora (cesta trvá asi hodinu), kde mne přijme velitel tábora Rudolf Hoess.

15. července 1943

Tábor. Můj první dojem je dán už pouhou rozlohou celého zařízení, které podle Hoessa měří téměř 2 km x 4 km. Půda z nažloutlého jílu, podobného tomu ve Východním Slezsku - krajina jako poušť; tu a tam přerušena zelenými ostrůvky stromů. Uvnitř tábora se táhnou do dálky až mimo dohled stovky dřevěných baráků se střechami pokrytými zeleným dehtovým papírem. V dále jsem viděl mezi nimi pohybovat se malé skupiny vězňů v modrobíle pruhovaných uniformách - někteří nosili prkna, jiní lopaty a krumpáče; pár jich nakládá na korbu nákladních aut velké dopravní klece. Nad celým táborem je cítit jakýsi zápach.

Poděkoval jsem Hoessovi, že mne přijal. Vysvětluje mi systém správy. Tábor je plně v jurisdikci Hlavního úřadu hospodářské správy SS. Ty ostatní v Lublinském okrese spadající pod kontrolu Obergruppenführera SS Odilo Globocnika. Bohužel nával práce Hoessovi neumožňuje, aby mne osobně provedl po táboře a proto mne svěřuje do péče mladého Untersturmführera Weidemanna. Nařizuje Weidemannovi, aby dohlédl na to, že mi bude ukázáno všechno a všechny moje otázky budou zodpovězeny. Začínáme snídání v kasárenských ubikacích SS.

Po snídání jedeme do jižního sektoru tábora. Zde je železniční vlečka dlouhá asi 1,5 km. Na každé straně: drátěný plot s betonovými sloupky a dřevěné hlídací věže s kulometnými hnízdy. Je již horko. Silně to tu páchne, milióny much. Na západě se nad stromy zvedá čtyřhranný tovární komín z černých cihel, chrlící kouř.

740 ráno: prostory kolem železniční tratě se začínají zaplňovat vojáky SS, z nichž někteří mají psy, a speciálními vězni vybranými jako pomocníci. V dále slyšíme houkání vlaku. Pár minut nato: lokomotiva pomalu projíždí vjezdem, vypouštěná pára zvedá oblaka žlutého prachu. Zastavuje před námi. Brána se za ní zavírá. Weidemann: "Tohle je transport Židů z Francie."

Odhadují délku vlaku asi na 60 nákladních vagónů s vysokými bočními stěnami. Vojáci a vybraní vězni-pomocníci obstupují vlak. Dveře jsou odšroubovány a roztaheny dokořán. Všude podél vlaku jsou slyšet stejné výkřiky: "Všichni ven! Osobní zavazadla s sebou! Těžká zavazadla nechat ve vagónech!" První vycházejí ven muži, oslepení náhlým světlem a seskakují na zem - 1,5 metru a pak se otáčejí a pomáhají svým dětem a ženám a starším lidem a přebírají jejich zavazadla.

Stav deportovaných: žalostný - špinaví, zaprášení, naprahují ruce s miskami a hrnkami a pláčují žízni. Za nimi na podlaze leží mrtví a nemocní, kteří se nemohou ani pohnout - Weidemann říká, že jejich putování začalo před čtyřmi dny. Strážci SS nutí ty, kdo jsou schopni chůze, do dvou řad. Jak se od sebe rozdělují rodiny, křičí jeden na druhého. Za velkého křiku a gestikulace jsou zástupy odváděny různými směry. Tělesně schopní muži jdou směrem k pracovnímu táboru. Ostatní jdou k té cloně ze stromů, já a Weidemann za nimi. Když se ohlédnu, vidím jak vězňové v pruhovaných šatech šplhají do vagónů vytahující ven zavazadla a mrtvolky.

830 ráno: Weidemann odhaduje počet zástupu asi na 2 000: ženy nesou děti, některé děti se drží jejich sukní; starci a

stařeny; dospívající mládež; nemocní; šílení. Jdou v pěticích po asi 300 metrů popelem vysypané cestě, skrz dvůr, po další cestě končící dvanácti betonovými schody vedoucími dolů do obrovského sklepení, dlouhého asi 100 metrů. Nápis hlásají v několika jazycích (německy, francouzsky, řecky, maďarsky): "Koupelny a desinfekce." Je to tu jasné osvětlené, se spoustou lavic a stovkami věšáků.

Strážé křičí: "Všichni svlíknout! Máte deset minut!" Lidé váhají, dívají se jeden po druhém. Rozkaz je zopakován, drsněji, a tentokrát se váhavě, ale klidně podrobí. "Pamatujte si čísla svých věšáků, abyste si zase našli své šaty!" Táborovi důvěrníci procházejí mezi nimi a šeptají slova povzbuzení pomáhaje těm duševně či fyzicky slabým. Některé matky se snaží schovat své děti v hromadách odloženého šatstva, ale kojenci jsou rychle odhaleni.

905: Nahý zástup se posunuje velkými dubovými dveřmi, u nichž stojí strážé, do druhé místnosti, stejně velké jako je ta první, ale absolutně holé, kromě čtyř tlustých čtverhranných sloupů podepírajících ve vzdálenosti dvaceti metrů od sebe strop. U paty každého sloupu je železný rošt. Místnost se zaplňuje, dveře zabouchnou. Weidemann mi kyne. Jdu za ním prázdnou šatnou, nahoru po betonových schodech, na vzduch. Slyším zvuk automobilového motoru.

Přes trávu, která pokrývá strop tohoto zařízení, poskakuje malá dodávka s odznaky Červeného kříže. Zastavuje. Důstojník SS a lékař vystupují s maskami na obličejích a nesou čtyři plechové kanystry. Z trávy vyčuhují čtyři betonové roury, dvacet metrů od sebe. Lékař a ten důstojník SS zvedají víka rour a dovnitř sypou slabě fialovou granulovanou chemikálii. Sundávají si masky a zapalují si na slunci cigarety.

909: Weidemann mě vede zpět dolů po schodech. Jediný zvuk je jakési tlumené bubnování přicházející z druhého konce sklepení, tam za hromadami kufrů a ještě teplých oděvů. V dubových dveřích je zabudován malý skleněný panel. Přikládám k němu oko. Proti otvoru tlouče mužská dlaň. Prudce hlavou trhnu.

Jeden strážný to komentuje: "Dneska je voda ve sprchách asi moc horká, protože tak hlasitě ječeji."

Venku povídá Weidemann: teď musíme dvacet minut počkat. Nechtěl bych navštívit Kanadu? Já říkám: Cože? On se směje: "Kanadu" - jednu táborovou sekci. Proč Kanada? Pokrčí rameny: to nikdo neví.

Kanada. 1 km severně od plynové komory. Obrovský obdélníkový dvůr obklopený ostnatým drátem a strážní věží v každém rohu. Hory předmětů - kufrů, ruksaků, aktovek, tašek, ranců, balíků; přikrývky; dětské kočárky, kolečková křesla, umělé údy; kartáče, hřebeny. Weidemann: údaje o majetku nedávno zaslaném do Reichu a shromážděném pro RF - SS; mužské košile: 132 000, ženské kabáty: 155 000, ženské vlasy: 3 000 kg (jeden nákladní vagón), chlapecké bundy: 15 000, dívčí šaty: 9 000, kapesníky: 135 000.

Dostávám jako suvenýr nádherně provedený lékařský kufřík - Weidemann na tom trvá.

931: Návrat do podzemního zařízení. Vzduch se otřásá hlasitým bzučením elektřiny - patentovaný systém "Exhator" na odstranění plynu. Otevírají se dveře. Těla jsou nakupena u jedné strany (nečitelné) nohy potřísněné výkaly, menstruační krví; nesou stopy pokousání a poškrabání. Židovské Sonderkomando přichází v gumových holínkách, zástěrách, plynových maskách (podle W. zůstávají u podlahy shluky plynu až dvě hodiny po akci), aby hadicemi postříkalo mrtvolu. Těla jsou kluzká. Kolem zápěstí dostávají kroužky, za které jsou otažena ke čtyřem výtahům s dvojitými dveřmi. Každý má kapacitu: 25 (nečitelné) zvoní zvonek, vystupujeme o poschodí výše...

1002: Spalovací komora. Dusivé vedro: 15 pecí hoří naplno. Hlasitý hluk: dieselové motory dmychají do plamenů. Těla jsou z výtahů naložena na pásové dopravník (železné válce). Krev atp. jde do betonového kanálu. Po obou stranách jsou holiče a holi mrtvolám vlasy. Vlasy se sbírají do pytlů. Prsteny, náhrdelníky, náramky atd. se vhazují do plechové krabice. Naposledy: zubní tým - 8 mužů s pácidly a kleštěmi - vyndávání zlata (zubů, můstků, plomb) W. mi podává potěškat krabici zlata: velmi těžká. Mrtvolu jsou z železných vozíků vyklápěny do plamenů.

Weidemann: v táboře čtyři takové plynové komory (krematoria). Celková kapacita každého 2 000 těl za den = 8 000 celkem. Obsluha - židovští nádeníci, každé 2 - 3 měsíce vyměnění. Tím je celá operace samoběžná; tajemství samoregulační. Největší bezpečnostní problém - zápach z komínů a v noci záře plamenů viditelná na kilometry daleko, zvláště pro vojenské vlaky směřující na východ do první linie.

March porovnal data. Luther navštívil Auschwitz 15. července. 17. července poslal Buhler mapu území šesti táborů Kritzingerovi z Říšského kancléřství. 9. srpna došlo ve Švýcarsku k poslednímu vkladu do schránky. Téhož roku, podle jeho manželky, utrpěl Luther nervový kolaps.

Udělal si poznámku. Kritzinger byl ten čtvrtý muž. Jeho jméno bylo všude. Zkontroloval údaje v Buhlerově kapesním diáři. Data se také shodovala. Další tajemství vyřešeno.

Pero se rozběhlo po papíře. Byl skoro hotov.

Jedna maličkost mu během odpoledne unikla; jeden asi z tuctu papírků zastrčených nazdařbůh do potrhaných desek. Byl to oběžník od SS Gruppenführera Richarda Glückse, velitele Amtsgruppe D v Hlavním úřadě hospodářské správy SS. Nesl datum 6. srpna 1942.

Věc: použití odebraných vlasů.

V odpovědi na zasláné hlášení nařizuje velitel Hlavního úřadu hospodářské správy SS Obergruppenführer Pohl, že veškeré vlasy nastříhané v koncentračních táborech musí být využity. Lidské vlasy budou zpracovány na průmyslovou plst' a utkány na přízi. Ženské vlasy, které byly ustříženy a vyčesány, budou používány jako tkanivo, z něhož budou vyrobeny ponožky pro posádky ponorek a pracovní ponožky pro železničáře.

Proto se vám nařizuje ženské vlasy po jejich dezinfekci skladovat. Vlasy ustřížené mužským vězňům mohou být použity pouze v případě, že jsou delší než minimálně 25 mm.

Množství vlasů sebraných každý měsíc, rozdělených na mužské a ženské, musí být nahlášeno do pátého každého měsíce do tohoto úřadu, počínaje 5. zářím 1942.

Přečetl si to ještě jednou: "Posádky ponorek..."

"Jedna. Dvě. Tři. Čtyři. Pět..." March byl pod vodou, zadržoval dech a počítal. Poslouchal tlumené zvuky, díval se na rozmazané vzory, které před ním plují ve tmě jako řetězce řas. "Čtrnáct. Patnáct. Šestnáct..." S řevem se vynořil nad

hladinu lapaje po dechu a stříkaje kolem sebe. Párkrát ještě naplnil plíce vzduchem, potom se co nejvíce zhluboka nadechl a zase se ponořil. Tentokrát to dotáhl na pětadvacet než jeho dech vybuchl ven z plic a on pak vyletěl nahoru vylévaje vodu na podlahu koupelny.

Bude někdy zase čistý?

Polom zůstal ležet s rukama bezvládně visícíma přes okraj vany, s hlavou zvrácenou a zíraje na strop jako utonulý člověk.

39. Plán útěku

NEDELE 19. DUBNA

Ať tato válka skončí jak chce, my jsme vyhráli válku proti vám; nikdo z vás nezůstane, aby mohl svědčit, a kdyby i jen někteří z vás přežili, svět jim to neuvěří. Možná bude mít určitá podezření, budou diskuse, výzkumy historiků, ale nebude žádná jistota, protože důkazy budou zničeny společně s vámi. A kdyby nějaký důkaz i zůstal a někteří z vás budou žít, lidé si řeknou, že události, které popisujete, jsou tak děsivé, že se jim nedá věřit: řeknou, že je to přehánění spojenecké propagandy a budou věřit nám, kteří všechno popřeme, a ne vám. My budeme ti, co budou diktovat dějiny Koncentračních táborů.

důstojník SS v "Utonutí a spasení" od Primo Leviho

V červenci 1953, když ještě Xavieru Marchovi dávno nebylo ani třicet, a jeho práce nebyla o moc víc, než zatýkání kurev a pasáků v docích Hamburku, odjel s Klárou na dovolenou. Začali ji ve Freiburgu, na kopcích Černého lesa, odtud jeli na jih k Rýnu, potom východně v jejich pomačkaném KdF až k Bodensee a v jednom z těch malých hotýlků podél řeky, v jednom deštivém odpoledni s duhou na obloze, zasedl semínko, ze kterého vyrostl Pili.

Stále ještě to místo měl před očima: balkón s železným zábradlím, pod ním údolí Rýna, bárky pohybující se líně po širokém řečišti; kamenné stěny Starého města, studený kostel; Klářinu sukni, od pasu až po kotníky, žlutou jako slunečnice.

A bylo tu ještě něco, co měl před očima: kilometr dál po proudu, klenoucí se přes propast mezi Německem a Švýcarskem - záblesk ocelového mostu.

Zapomeň na to, že se ti podaří uniknout hlavními leteckými nebo vodními přístavy: ty jsou tak přísně střežené a sledované jako Říšské kancléřství. Zapomeň na to, že přejdeš do Francie, Belgie, Holandska, Dánska, Maďarska, Jugoslávie, Itálie - to bylo jen jako přelézání zeď jednoho vězení a dostat se do druhého. Zapomeň na to, že bys ty dokumenty poslal poštou do zahraničí: příliš mnoho balíčků se běžně rozbaluje, aby to bylo bezpečné. Zapomeň na to, že ty materiály dáš nějakému dopisovateli v Berlíně: ten by se jen ocitl před stejným problémem a kromě toho, podle Charlie, jsou tak důvěryhodní jako chřestýš.

Švýcarská hranice nabízí největší naději; most svádí.

Ted' to schovat. Schovat všechno.

Klekl si na prošlapaný koberec a rozprostřel na něm arch hnědého papíru. Udělal z dokumentů úhledný sloupek vyrovnávaje rohy listin. Z náprsní taky vyndal fotografii Weissovy rodiny. Chvilí se na ni zahleděl a potom přidal k ostatním dokumentům. Celou tu sbírku pevně zabalil do papíru, ovázal průhlednou lepicí páskou několikrát kolem dokola, až balíček na dotek působil dojmem zabaleného kusu dřeva.

Zbýl mu obdélníkový balíček, deset centimetrů silný, na dotek nepoddajný a na pohled naprosto anonymní.

Výdechl si. Takhle už to vypadá líp.

Přidal další vrstvu, tentokrát z dárkového balicího papíru. Zlatá písmena hlásala HODNĚ ŠTĚSTÍ a VŠECHNO NEJLEPŠÍ a kroutila se jako stužky mezi nafukovacími balónky a zátkami šampaňského za smějící se nevěstou a ženichem.

Autobahnem z Berlína do Nürenbergu: pět set mil. Autobahnem z Nürenbergu do Stuttgartu: sto padesát kilometrů. Ze Stuttgartu se pak cesta vinula vesničkami a Württemberským lesem až k Waldshutu na Rýně: dalších sto padesát kilometrů. Celkem osm set kilometrů.

"Kolik je to mil?"

"Pět set. Myslíš, že to zvládneš?"

"Samozřejmě. Dvanáct hodin jízdy, možná i méně." Seděla na samém okraji postele, nakláněla se kupředu, pozornost sama. Měla na sobě dva ručníky - jeden kolem těla a druhý jako turban kolem hlavy.

"Nemusíš to upospíchat - máš na to dvacet čtyři hodiny. Až si budeš myslet, že už si bezpečně daleko z Berlína, zavolej do hotelu Bellevue ve Waldshutu a rezervuj si tam pokoj - ted' není sezóna, neměly by s tím být problémy."

"Hotel Bellevue. Waldshut." Pomalu přikývla vrávajíc si to do paměti. "A ty?"

"Já pojedu pár hodin po tobě. Pokusím se k tobě přidat v hotelu kolem půlnoci."

Viděl, že mu nevěří. Pospíchal dále: "Pokud jsi ochotna podniknout to riziko, myslím, že bys měla vzít ty dokumenty a také tohle..." Z kapsy vytáhl ukradený pas. Paul Hahn, Sturmbannführer SS, narozen v Kolíně, 16. dubna 1925. O tři roky mladší než March a bylo to na něm také vidět.

Zeptala se: "Proč si ho nenecháš?"

"Jestli mě zatknou a prohledají, najdou ho a budou pak vědět, čím totožnost používáš."

"Ty vůbec nemáš v úmyslu odjet!"

"Já bych hrozně rád odjel!"

"Myslíš, že jsi vyřízený."

"To není pravda. Ale šance, že pojedu osm set kilometrů, aniž by mě zastavili, je menší než ta tvoje. To přece chápeš. Proto pojedeme každý zvlášť."

Vrtěla hlavou. Šel k ní a sedl si vedle, hladil ji po tváři a obrátil ji obličejem proti sobě, její oči proti svým očím. "Poslyš, budeš na mě čekat - ne, poslouchej! - budeš na mě čekat v hotelu do osmi třiceti zítřka ráno. Jestli nepřijedu, pojedáš

přes hranice beze mne. Nečekej dále, protože to bude nebezpečné."

"Proč osm třicet?"

"Měla by ses pokusit přejít hranici co nejtěsněji před devátou." Měla tváře vlhké. Políbil je. Mluvil pořád dál. Musí ho pochopit. "Devět je ta hodina, kdy náš milovaný Otec německého národa opouští Říšské kancléřství a jede do Velké Haly. Už ho neviděli celé měsíce - takhle se vytváří vzrušení. Můžeš si být jista, že pohraničníci budou mít na celnici zapnuté rádio a budou ho poslouchat. Pokud existuje vůbec nějaká doba, ve kterou tě prostě mávnutím propustí, tak je to tahle."

Vstala a rozbalila si ten turban. Ve slabém světle podkrovního pokoje její vlasy zářily jasně.

Nechala spadnout i ten druhý ručník.

Bledá plet', bílé vlasy, tmavé oči. Zjevení. Potřeboval se přesvědčit, že je skutečná, že oba žijí. Natáhl ruku a dotkl se jí.

Leželi do sebe zapleteni na malém dřevěném lůžku a ona mu šeptala do ucha jejich budoucnost. Přistanou v New Yorku na letišti Idlewild zítra časně zvečera. Pojedou přímo do budovy New York Timesů. Je tam redaktor, se kterým se zná. První schůzka bude proto, aby udělali kopii - tucty kopií - a pak se budou snažit toho co nejvíce vytisknout. Timesy jsou na to ideální.

"Co když to ale nevytisknou?" Bylo pro něho těžké pochopit, že si nějakí lidé prostě vytisknou všechno, co si přejí.

"Vytisknou to. Bože, jestli ne, tak si stoupnu na Pátou Avenu jako jeden z těch šilenců, co se jim nedaří vydat svůj román a budu rozdávat kopie kolemjdoucím. Ale neboj se, oni to vytisknou a my změníme dějiny!"

"Ale bude tomu někdo vůbec věřit?" Tato pochybnost v něm narůstala od okamžiku, kdy otevřel ten kufřík. "Není to až k neuvěření?"

Ne, řekla s velkou určitostí, protože teď měli fakta a ta mění všechno. Bez nich člověk neměl nic, prázdno. Ale ukázat fakta - ukázat jména, data, rozkazy, čísla, časy, místa, mapky, jízdní řády, fotografie, tabulky, popisy - najednou se to prázdno zaplňuje, má rozměry, dá se změřit, stává se z něho hmotná záležitost. Ovšemže se i tahle záležitost dá zpochybňovat nebo popírat nebo jednoduše ignorovat. Ale každá z těchto reakcí je sama o sobě jistou reakcí na něco, co existuje.

"Někteří lidé tomu věřit nebudou - nevěřili by tomu i kdybysme měli nevím kolik důkazů. Ale tady je toho, myslím, dost, aby to zarazilo Kennedyho v tom jeho kurzu. Žádný summit. Žádné znovuzvolení. Žádný détente. A ode dneška za pět let, nebo za padesát, se tahle společnost rozpadne. Na masových hrobech se stavět nedá. Lidské bytosti jsou lepší - musí být lepší - já tomu věřím - ty ne?"

Neodpověděl.

Byl vzhůru, takže zažil další svítání na berlínské obloze. Známa šedá tvář u okna v podkroví, jeho starý protivník.

"Jak se jmenujete?"

"Magda Vossová."

"Narozená?"

"Dvacátého pátého října 1939."

"Kde?"

"V Berlíně."

"Vaše zaměstnání?"

"Žiju v Berlíně u rodičů."

"Kam jedete?"

"Do Waldshutu na Rýně. Naproti svému snoubenci."

"Jméno."

"Paul Hahn."

"Za jakým účelem cestujete do Švýcarska?"

"Na svatbu přítelkyně."

"Kde?"

"V Zürichu."

"Co je tohle?"

"Svatební dárek. Album fotografií. Nebo bible? Nebo kniha? Nebo kuchyňské prkýnko?" Zkoušela na něm své odpovědi.

"Porcovací prkýnko - výborně. Přesně takový dárek by děvče jako Magda vezlo osm set kilometrů!" March chodil sem a tam po místnosti. Teď se zastavil a ukázal na balíček ležící Charlie v náručí. "Otevřete to, prosím, slečno."

Na okamžik se zamyslela. "Co mám říct na tohle?"

"Nemůžeš říct vůbec nic."

"Nádhera!"

Vyndala cigaretu a zapálila si. "No ne, podívej se. Třesou se mi ruce!"

Bylo téměř sedm. "Čas jít."

Hotel se začínal probouzet. Jak šli kolem tenkých dveří, slyšeli šplouchání vody, rádio, smějící se děti. Někde na druhém patře jakýsi muž bezohledně chrápal.

Zacházeli s tím balíčkem opatrně, držíce jej dál od sebe, jako kdyby obsahoval uran. Schovala jej uprostřed svého kufříku, pod svým prádlem. March jej odnesl dolů po schodech, přes prázdnou halu a ven úzkým požárním východem v zadním traktu hotelu. Ona měla na sobě tmavomodré šaty, vlasy ukryté v šátku. Pronajatý Opel stál vedle jeho Volkswagena. Z kuchyně se ozýval křik, voněla černá káva a syčelo smažené jídlo.

"Až budeš odjíždět z Bellevue, zatoč vpravo. Silnice běží podle údolí. Most nemůžeš minout."

"To jsi mi už říkal."

"Pokus se zjistit, jaký stupeň bezpečnosti právě provádějí, než do toho vstoupíš ty sama. Kdyby to vypadalo, že prohlížejí úplně všechno, otoč to a pokus se to někde ukrýt. V lese, příkopu, stodole - někde, kde si to budeš pamatovat, kam se pro to můžeš někdy vrátit. Pak odjed'." Slib mi to."

"Slibuju."

"Každý den lítá z Zürichu do New Yorku Swissair. Odlétá ve dvě."

"Ve dvě. Já vím. Řekl's mi to už dvakrát."

Vykročil k ní, aby ji objal, ale odstrčila ho. "Já neříkám sbohem. Ne tady. Setkáme se dneska večer. Ještě se uvidíme." Na okamžik to vypadalo kriticky, protože Opel odmítal nastartovat. Vytáhla sytič a zkusila to znovu a tentokrát motor chytil. Vycouvala z parkoviště stále ještě odmítajíc se na něho jen podívat. Naposledy zahlédl její profil - a pak byla pryč, nechávajíc za sebou v chladném ranním vzduchu stopu z modrobílého kouře.

March seděl sám v prázdném pokoji, na hraně postele a držel její polštář. Počkal, až uběhla hodina, než si oblékl svou uniformu. Stál před zrcadlem toaletního stolku zapínaje si černé sako. Je to naposledy co jej má na sobě, ať to dopadne tak, či tak.

"Změníme dějiny..."

Nasadil si čepici a upravil ji. Potom vzal svých třicet archů papírů, svůj zápisník a Buhlerův kapesní diář, složil dohromady a zabalil do zbývajícího hnědého balícího papíru a zastrčil do náprsní kapsy.

Byl zvědav, jestli se dějiny mění tak snadno? Určitě, měl zkušenost, že tajemství je jako kyselina - jednou rozlité dokáže rozleptat všechno: a když to dokáže s manželstvím, proč ne s prezidentstvím, proč ne s celým státem? Ale diskutovat o dějinách - zavrtěl hlavou nad svým vlastním nápadem - ne, dějiny to je mimo něho. Vyšetřovatelé dokazují podezření. To on udělal. Dějiny, ty nechá jí.

Odnesl Lutherův kufřík do koupelny a hodil do něj všechny ty odpadky, co tam nadělala Charlie - prázdné láhve, gumové rukavice, mísu a lžici, kartáče. Totéž udělal v ložnici. Bylo podivné, jak dokázala všechno zaplnit, jak to bez ní teď vypadalo prázdné. Pohlédl na hodinky. Teď už by měla být dost daleko od Berlína, možná až dole u Wittenbergu. V recepci lelkoval ředitel.

"Dobrý den, Herr Sturmbannführer. Výslech je u konce?"

"To tedy je, Herr Brecker. Děkuji vám za vaši vlasteneckou pomoc."

"S radostí." Brecker se krátce uklonil. Mnul si tlusté bílé ruce, jako by si do nich vtíral krém. "A kdykoli Sturmbannführer pocítí přání provést nějaký další výslech..." Jeho rozježené obočí se roztančilo. "Byl bych možná dokonce schopen mu předvést jednu či dvě podezřelé..."

March se usmál. "Přeji dobrý den, Herr Brecker."

"Já přeji vám dobrý den, Herr Sturmbannführer."

Seděl na předním sedadle Volkswagenu a na okamžik uvažoval. Ideální místo by bylo uvnitř náhradní pneumatiky, ale na to neměl čas. Umělohmotné výplně dveří byly přidělaný napevno. Sáhl pod přístrojovou desku, až jeho prsty našly hladký rovný povrch. Pro jeho účel to postačí. Utrhl dva dlouhé kusy lepicí pásky a připevnil balíček ke studenému kovu.

Potom hodil pásku do Lutherova kufříku a ten hodil do jedné popelnice před kuchyní. Hnědá kůže vypadala na vršku příliš nápadně. Našel kus ulomeného koštěte a tím v odpadcích vyhrabal kufříku hrob a přikryl lógre, smrdutými hlavami ryb, kusy žluklého tuku a červivým vepřovým.

40. Zatčení

Žluté značky s jediným slovem - Fernverkehr, dálková doprava, ukazovaly směrem ven z Berlína, na závodní okruh Autobahnu, který vedl kolem města. March měl jižní polovinu téměř sám pro sebe - těch pár automobilů a autobusů tak časně ráno v neděli jelo opačným směrem. Minul obvodový plot letiště Tempelhof a zničenonic se ocitl zase v předměstích. Široká silnice se prodírala přímo skrz nevábne ulice s obchody a domy z červených neomítaných cihel a po stranách ji lemovaly nemocné stromy se zčernalými kmeny.

Po jeho levici, jakási nemocnice; po pravici, nepoužívaný kostel, se zatlučenými okenicemi a pomalovaný hesly Strany. "Marienfelde," pravila značka. "Bückerow." "Lichtenrade."

U jedné semaforů zastavil. Cesta na jih byla otevřená - k Rýnu, do Zürichu, do Ameriky... Někdo za ním zahoukal. Světla se změnila. Vyhodil blinkr, odbočil z hlavní silnice a rychle se ztratil v síti sídliště.

Počátkem padesátých let, v září vítězství, začaly přejmenovávat ulice po generálech: Student Strasse, Reichenaus Strasse, Manteuffel Allee. Marche to vždycky mátl. Bylo to hned z Model do Dietrich Strasse? Pomalu jel kolem řad stejných bungalovů, až jej nakonec poznal.

Zastavil na známém místě a skoro už houkal, když si vzpomněl, že je třetí neděle v měsíci a ne první - a tedy ne ta jeho - a že jeho přístup stejně v každém případě odvolali. Bude třeba frontální útok, akce v duchu samého Hasso Manteuffela.

Na betonovém příjezdu nebyly žádné poházené hračky a když zazvonil, žádný pes nezaštěkal. Tiše zaklel. Bude to asi už jeho osud stát tento týden mezi samými opuštěnými domy. Vycouval ze zápraží s očima na okně vedle. Síťovina záclony se pohnula.

"Pili! Jsi tam?"

Roh záclony se najednou zvedl, jako kdyby nějaký ukrytý funkcionář zatáhl za šňůru, aby odhalil portrét a hle, byl tam - z okna k němu shlížel bílý obličej jeho syna.

"Smím dovnitř? Chtěl bych si popovídat?"

Obličej zůstal bezvýrazný. Záclona klesla zpátky.

Dobré nebo špatné znamení? March si tím nebyl jist. Zamával proti slepému oknu a ukázal na zahradu. "Počkám na tebe tady!"

Vrátil se k malé dřevěné brance a zkontroloval ulici. Na každé straně přízemní domky, totéž naproti. Rozprostíraly se všemi směry, jako stany vojenského tábora. Většinou v nich žijí staří lidé: veteráni První války, ti co přežili vše, co následovalo - inflaci, nezaměstnanost, Stranu, Druhou světovou válku. Už před deseti lety byli šediví a shrbení. Viděli toho už dost, dost toho přestáli. Teď se zdržují doma, okřikují Piliho, že dělá moc velký hluk a celý den koukají na televizi.

March se procházel kolem mřnavoučkého pruhu trávníku. Pro kluka to není zrovna moc život. Projela nějaká auta. O dvě čísla dál jakýsi stařec nafukuje pneumatiky pískající pumpičkou. Odněkud se ozývá sekačka na trávu... Po Pilim ani památky. Už začal uvažovat, jestli si bude muset kleknout a křičet svůj vzkaz skrz poštovní schránku, když uslyšel, jak se otevírají dveře.

"Hodnej kluk. Jak se máš? Kde je tvoje matka? Kde je Helfferich?" Nedokázal se přinutit, aby řekl "strýček Erich." Pili otevřel dveře jenom tolik, aby mohl nahlédnout dovnitř. "Jsou venku. Já si dodělávám obrázek."

"Kde venku?"

"Nacvičuje na přehlídku. Já jsem tu velitel. To mi řekli oni."

"To věřím. Smím dovnitř a popovídat si s tebou?"

Očekával odpor. Místo toho chlapec mlčky ustoupil stranou a March si uvědomil, že poprvé od rozvodu překračuje práh domu své bývalé manželky. Zaregistroval nábytek - laciný, ale hezky vypadající; kytici čerstvých narcisů na krbové římse; upravenost; povrch nábytku bez poskvrny. Nemajíc moc na utrácení, udělala z toho to nejlepší, co mohla. To čekal. Dokonce i fotografie Führera nad telefonem - obrázek starce, jak chová jakési děcko - byla vkusná: Klářino božství to byl vždycky jakýsi Bůh dobra, Nový zákon, spíše než ten Starý. Sundal si čepici. Cítil se jako zloděj.

Stál na nylonové předložce a začal svůj proslov. "Musím odjet, Pili. Možná nadlouho. A možná, že ti o mně budou lidé říkat ošklivé věci, které nejsou pravda. A já ti chci jen říct..." Slova se začala vytrácet. Co říct? Rukou si pročísl vlasy. Pili stál a díval se na něho upřeně s rukama založenýma na prsou. Zkusil to znovu. "Je to těžké nemít otce. Můj táta zemřel, když jsem byl velmi malý - mladší, než jsi teď ty. A někdy ho za to nenávidím..."

Ty studené oči...

"Ale to přešlo a pak - pak se mi po něm stýskalo. A kdybych s ním mohl mluvit teď - zeptat se ho...Dal bych cokoli..."

"...veškeré lidské vlasy nastříhané v koncentračních táborech musí být využity. Lidské vlasy budou zpracovány na průmyslovou plst a utkány na přízi..."

Nebyl si jistý, jak dlouho tam takhle stál, beze slov, s hlavou skloněnou. Nakonec řekl: "Musím už jít."

A v tom k němu Pili vykročil, vzal ho za ruku. "To nic, tati. Ještě nechod', prosím tě. Prosím. Pojď se podívat na můj obrázek."

Chlapcův pokoj byl jako velitelské stanoviště. Modely tryskáčů Luftwaffe sestavené z umělohmotné stavebnice nalétávaly a útočily zavěšené od stropu na neviditelných rybářských vlasech. Na stěně mapa Východní fronty, s barevnými špendlíky ukazujícími pozice armád. Na další fotografie Piliho s oddílem jeho Pimpfů - nahatá kolena a vážné obličej, před betonovou zdí.

Jak maloval, Pili neustával v popisování akce i se zvukovými efekty. "Tohle jsou naše tryskáče - džíííí - a tohle jsou protiletectvé baterie ruderů. Bum! Bum!" Žluté čáry pastelky se natáhly proti nebi. "Teď jim to nandáme. Pal!" Dolů se vysypala drobná černá mravenčí vajíčka způsobující na zemi zubaté výbuchy ohně. "Komoušové přivolali svoje vlastní stíhačky, ale kam se hračou na ty naše!..." To pokračovalo dalších pět minut, útok střídal útok.

Najednou, znužený svým vlastním výtvorem, nechal Pili pastelky a vletěl pod postel. Vytáhl stoh válečných obrázkových časopisů. "Kde's to sebral?"

"To mi dal strýček Erich. On je sbírá."

Pili sebou hodil na lůžko a začal obracet stránky. "Co znamenají ty titulky, tati?" Dal Marchovi časopis a sedl si k němu drže ho za paži.

"Ženistovi se podařilo dostat se až k drátěným překážkám chránícím pozici těžkého kulometu," četl March. "Pár záblesků ohně a proud hořícího oleje vyřadil nepřítele z akce."

Plamenometčící musí být tvrdí chlapi s ocelovými nervy."

"A tady ten?"

Nebylo to zrovna rozloučení jaké si March představoval, ale jestliže ten hoch chce tohle... Nutil se číst dál: "Chci bojovat za novou Evropu: tohle říkají tři bratři z Copenhagenu s jejich oddílovým vedoucím v tréninkovém táboře SS v Horním Alsasku. Splnili všechny předpoklady týkající se podmínek rasy a zdraví a teď užívají chlapeckého života pod širým nebem lesního tábora."

"A co tyhle ty?"

Usmál se. "Ale jdi, Pili. Je ti deset let. Snadno to přečteš dokážeš přečíst sám!"

"Ale já chci, abys to přečetl ty. Tady je obrázek ponorky, jako ty tvoji. Co tam píšou?"

Přestal se usmívat a položil časopis. Něco tady nebylo v pořádku. Co to bylo? Uvědomil si to: ticho. Už několik minut se venku na ulici vůbec nic nedělo - ani auto, ani kroky, ani hlásek. Dokonce i ta sekačka na trávu se zastavila. Zpozoroval, jak Pili pohlédl k oknu a pochopil.

Kdesi v domě: cinknutí skla. March se obrátil ke dveřím, ale chlapec na něho byl příliš rychlý - skutálel se s postele a chytil ho za nohy, stočil se kolem nich jako embryo, jako parodie dětské úpěnlivé prosby. "Prosím, nechod', tati," říkal, "prosím..." Marchovy prsty sevřely kliku dveří, ale nemohl se pohnout. Byl přikován na místě, jako by uvízl v bahně. "O tom se mi už kdysi zdálo," napadlo ho. Okno za nimi se rozletělo pokrývající je žádá střepy - teď pokoj naplňovaly skutečné uniformy se skutečnými zbraněmi - a March byl najednou na zádech ziráje nahoru na malá umělohmotná válečná letadla, jak poskakují a točí se v bláznivém tanci na konci svých neviditelných nití.

Slyšel Piliho hlas: "Všechno zase bude v pořádku, tati. Oni ti pomůžou. Oni tě uzdraví. Potom přijdeš k nám a budeš s

námi bydlet. Slíbili to..."

Ruce mu pevně spoutali za zády, zápěstím vzhůru. Dva esesáci ho postavili ke zdi, proti mapě Východní fronty a před ním stál Globus. Díkybohu, Piliho odnesli pryč. "Na tuhle chvíli jsem čekal," řekl Globus, "jako ženich čeká na svojí nevěstu," a udeřil Marche do žaludku. March se zlomil, padl na kolena strhávaje sebou mapu se všemi malými špendlíky, mysl si, že už nikdy nebude dýchat. Pak ho Globus chytil za vlasy a vytáhl vzhůru a jeho tělo se současně snažilo nasát do sebe kyslík a Globus ho znovu tvrdě udeřil a on zase upadl. Tak se to opakovalo několikrát. Nakonec, když ležel na koberci se skrčenými nohama, Globus mu položil holínku na spánek a opičkou se zavrtal do jeho ucha. "Koukejte," povídá, "šláp jsem do hovna" a March z velké dálky zaslechl, jak se vojáci smějí.

"Kde je ta holka?"

"Jaká holka?"

Globus pomalu roztáhl Marchovi před obličejem ty své tlusté prsty a potom ho obloukem zasáhl úderem karate do ledvin.

Tohle bylo ze všeho nejhorší - oslepující záblesk pronikavé bolesti, která jím projela a zase ho složila na podlahu tak, že dával žluč. A nejhorší bylo vědomí, že je teprve na úpatí dlouhého výstupu. Před ním se rozprostíraly jednotlivé stupně mučení, stoupající jako noty ve stupnici, od tupého basu té rány do břicha, skrz prostřední rejstřík ran do ledvin, dál a nahoru, až kamsi mimo hranice lidského sluchu, na vrchol krystalu.

"Jaká... holka...?"

Odbroji ho, prohledali, potom částečně strkali, částečně táhli ven z domku. Na silnici se shromáždil malý dav. Staří sousedé Kláry přihlíželi, jak ho hází s hlavou skloněnou vzadu do BMW. Na okamžik zahlédl na ulici čtyři až pět vozů s blikajícími světly, nákladák, vojáky. Koho to čekali? Nějakou menší válku? Stále ještě ani vidu po Pilim. Náramky ho nutily, aby seděl nakloněný dopředu. Dva Gestapáci byli nacpaní na zadním sedadle, každý z jedné strany. Jak se začala auta rozjíždět, uviděl, jak někteří z těch staroušků se začínají šourat zpátky do svých domků, zpátky k bezpečné záři svých televizních přijímačů.

Vezli ho na sever svátečním dopravním ruchem do Saarland Strasse, pak na východ do Prinz-Albrecht Strasse. Padesát metrů za hlavním vchodem do hlavního stanu Gestapa konvoj zahnul vpravo, skrz velká vězeňská vrata do cihlového dvora v zadním traktu budovy.

Vytáhli ho z auta a pak dál skrz nízký vchod, dolů po betonových schodech. Potom jeho podpatky dřeły podlahu nějaké klenuté chodby. Jakési dveře, cela a ticho.

Nechali ho o samotě, aby jeho fantazie mohla zapracovat - tradiční metoda. Tak dobrý. Odplazil se do rohu a opřel si hlavu o vlhkou cihlovou zeď. Každá minuta, která uběhla, je pro ni minutou další jízdy. Pomyslel na Piliho, na všechny ty jeho lži a sevřel pěsti.

Celu osvětlovala slabá žárovka nade dveřmi, sama vězenkyně uvnitř rezavé železné klece. Pohlédl na své zápěstí ve zbytečném reflexu, protože hodinky mu odebrali. Teď už určitě nemůže být daleko od Norimberka? Snažil se vyvolat si v mysli gotické věže - St. Lorenz, St. Sebaldus, St. Jakob...

Každá končetina - každá část těla, kterou uměl pojmenovat - ho bolela, ale přitom na něm nemohli pracovat déle než pět minut, přičemž dokázali nenechat mu na tváři jedinou modřinu. Skutečně, upadl do rukou expertů. Skoro se rozesmál, ale začaly ho bolet žebra, takže toho nechal.

41. Výslech

Odvedli ho chodbou do vyšetřovací místnosti: bílé natěšené stěny, těžký dubový stůl s židli na každém konci, v rohu želená kamna. Globus zmizel, teď velel Krebs. Sundali mu náramky. Zase tradiční metoda - nejdříve tvrdý polda, teď měkký. Krebs se dokonce pokusil i o vtip: "Normálně bysme zavřeli tvého syna a vyhrožovali také jemu, abychom si zajistili tvoji spolupráci. Ale v tvém případě víme, že by takový postup byl kontraproduktivní." Humor tajného policajta! Opřel se do židle, usmívaje se a bodal perem do vzduchu. "Němčině, pozoruhodný hoch."

"Pozoruhodný - vaše slovo." Někdy během toho výprasku si March prokousl jazyk. Teď mluvil, jako když strávil celý týden v křesle u zubaře.

"Včera v noci jsme dali tvoji bývalé manželce telefonní číslo," řekl Krebs, "v případě, že se pokusíš o kontakt. Ten hoch se ho naučil nazpaměť. Jakmile tě uviděl, okamžitě nám zatelefonoval. Zdědil chytrost po tobě, Marchi. Tvoji iniciativnost. Měl bys cítit trochu hrdosti."

"V téhle chvíli jsou moje city k mému synovi opravdu silné."

Prima, myslel si, jen tak dál. Další minuta, další kilometr.

Ale Krebs se už věnoval práci obraceje stránky tlustého spisu. "Jsou tu dvě záležitosti, Marchi. Jedna: tvoje obecně politická spolehlivost, sahající spoustu let zpátky. To se nás dnes netýká - aspoň ne přímo. Dvě: tvoje chování minulý týden - konkrétně tvoje účast na pokusech zesnulého soudruha Luthera uprchnout do Spojených států."

"Žádná taková účast není."

"Včera ráno na Adolf Hitler Platzu tě vyslýchal důstojník Ordnungspolizei - přesně v té době zrádce Luther plánoval setkání s tou americkou novinářkou Maguirovou společně s úředníkem velvyslanectví Spojených států."

Jak jen to vědí? "To je absurdní."

"Popíráš, že jsi byl na Platzu?"

"Ne, ovšem, že ne."

"Tak proč jsi tam tedy byl?"

"Sledoval jsem tu Američanku."

Krebs si dělal poznámky. "Proč?"

"To ona objevila mrtvolu soudruha Stuckarta. Já jsem jí přirozeně podezíral jako agentku buržoazně demokratického tisku."

"Nedělej si ze mě prdel, Marchi!"

"No dobře. Vetřel jsem se jí do přízně. Napadlo mě: když dokáže zakopnout o tělo jednoho penzionovaného ministra, třeba zakopne i o dalšího."

"Logický předpoklad." Krebs si mnul bradu a na okamžik se zamyslel, potom otevřel nový balíček cigaret a dal jednu Marchovi, zapaluje mu ji z nepoužité krabičky sirek. March si naplnil plíce kouřem. Krebs si žádnou nevzal, povšiml si - pro něho to je jenom součást výstupu, vyšetřovatelova rekvizita.

Gestapák znovu listoval svými poznámkami a mračil se. "My jsme přesvědčeni, že zrádce Luther plánoval předání jistých informací té novinářce Maguirové. Jaké povahy jsou ty informace?"

"Nemám tušení. Asi ta krádež uměleckých předmětů?"

"Ve čtvrtek jsi navštívil Zürich. Proč?"

"To bylo to město, kam Luther odjel, než zmizel. Chtěl jsem zjistit, jestli je tam nějaké vodítko, které by mi vysvětlilo, proč se ztratil."

"A bylo?"

"Ne. Ale měl jsem ten výlet povolený. Předal jsem úplné hlášení Oberstgruppenführerovi Nebemu. Copak jste ho neviděli?"

"Ovšemže ne." Krebs si udělal poznámku. "Oberstgruppenführer nikomu své karty neukazuje. Dokonce ani nám ne. Kde je Maguirová?"

"Jak to mám vědět?"

"To bys měl vědět, protože jsi ji vyzvedl z Adolf Hitler Platzu po tom veřejším střelení."

"Já ne, Krebsi."

"Ale ano, ty, Marchi. Potom jsi odjel do márnice a prohledal osobní věci toho zrádce Luthera - to víme absolutně pozitivně od doktora Eislera."

"Já jsem neměl tušení, že ty věci jsou Lutherovy," řekl March. "Vyrozuměl jsem, že patří jakémusi muži jménem Stark, který byl tři metry od Maguirové, když ho zastřelili. Přirozeně mě zajímalo, co to nesl, protože jsem se zajímal o Maguirovou. Kromě toho, pokud se pamatujete, ukazovali jste mi to, o čem jste tvrdili, že je Lutherovo tělo, v pátek v noci. Jen tak pro zajímavost, kdo Luthera vlastně zastřelil?"

"To je jedno. Co jsi čekal, že si odneseš z té márnice?"

"Spoustu věcí."

"Jaké? Bud' přesný."

"Blechy. Filcky. Vyrážku z těch prosraných hadrů."

Krebs odhodil pero. Složil ruce na prsou. "Ty jsi chytrý chlap, Marchi. Budiž ti útěchou, že alespoň tohle ti přičítáme k dobru. Copak si myslíš, že bysme se s tebou takhle sráli, kdybys byl nějaký přiblblý čurák jako tvůj přítel Max Jaeger? Vsadím se, že tímhle způsobem bys dokázal pokračovat hodiny a hodiny. Ale my nemáme hodiny a jsme méně blbí, než si myslíš." Zalistroval svými papíry, sladce se usmál a potom vytasil své eso.

"Co bylo v tom kufříku, co jsi vzal z letiště?"

March se mu podíval přímo do očí. Tak oni vědí už i tohle! "Jaký kufřík?"

"Kufřík, který vypadá jako lékařská brašna. Kufřík, který příliš neváží, ale můžou se do něho vejít dokumenty. Ten kufřík, co ti dal Friedman třicet minut předtím, než nám zavolal. Vrátil se totiž, Marchi, a našel telex z Prinz-Albrecht-Strasse-vyhlášení pohotovosti, aby ti bylo zabráněno v útěku ze země. Když to uviděl, rozhodl se - jako vlastenecky smýšlející občan - že by nás měl informovat o tvé návštěvě."

"Friedman!" řekl March. "Vlastenecky smýšlející?! Dělá si z vás legraci, Krebsi. Snaží se zakrýt nějaký svůj vlastní podvod."

Krebs si povzdechl. Vstal a přešel kolem stolu k Marchovi, ruce si opřel o opěradlo za jeho zády. "Až bude po všem, moc rád bych tě poznal. Vážně. Za předpokladu, že z tebe vůbec něco zbyde, co by se dalo poznávat. Proč někdo jako ty se takhle zkazí? To mě zajímá. Z technického hlediska. Abych se pokusil tomu v budoucnu zabránit."

"Vaše touha po sebezdokonalování je chvályhodná."

"A už zase začínáš, vidíš? Problém přístupu. Všechno se mění, Marchi, v Německu zevnitř, a ty jsi toho mohl být součástí. Reichsführer osobně vyjádřil svůj zájem o novou generaci - on nám naslouchá, povyšuje nás. Věř v přestavbu, v reformy, ve větší otevřenost, v dialog s Američany. Dny lidí jako je Odilo Globocnik se chýlí ke konci." Zarazil se a zašeptal Marchovi do ucha: "Viš, proč tě nemá Globus rád?"

"Osvětlíte mi to."

"Protože si před tebou připadá jako blbec. To v jeho kodexu znamená nejtěžší zločin. Pomoz mi a já tě před ním dokážu ochránit." Krebs se narovnal a vrátil se ke svému normálnímu hlasu: "Kde je ta ženská? Jaké informace jí to chtěl Luther předat? Kde je Lutherův kufřík?" A ty tři otázky stále dokola.

Výslechy obsahují jistou dávku ironie: mohou osvětlit vyslýchaného tolik - nebo více - jako toho, kdo výslechy provádí.

Z toho, na co se Krebs ptal, si March mohl udělat obraz o rozsahu jeho znalostí. V jistých věcech toho bylo dost: věděl, že March navštívil márnici, a například i to, že vyzvedl na letišti kufřík. Ale byla tu významná mezera. Pokud Krebs nehrál ďábelsky rafinovanou hru, vypadalo to, že nemá ani tušení o povaze těch informací, které Luther slíbil Američanům. Na tomhle tenkém ledě spočívala veškerá Marchova naděje.

Po necelé půlhodině se otevřely dveře a objevil se Globus, pošvihávaje si dlouhým obuškem z leštěného dřeva. Za ním stáli dva pořezové v černých uniformách.

Krebs vyletěl do pozoru.

Globus řekl: "Udělal úplný přiznání?"

"Ne, Herr Obergruppenführer."

"To je ale překvapení! Takže, myslím, že je řada na mne."

"Zajisté." Krebs se sehnul a posbíral své papíry.

Byla to jen Marchova představitost, nebo zahlédl na tom dlouhém nehybném obličejí opravdu stín lítosti, či dokonce znechucení?

Když Krebs odešel, Globus rázoval sem tam, pobrukuje si starou partajní písničku a tahaje konec obušku za sebou po podlaze.

"Viš, co je tohle, Marchi?" Vyčkával. "Ne? Žádná odpověď? To je americký vynález. Baseballová pálka. Můj kámoš na velvyslanectví ve Washingtonu mi ji přivez." Několikrát s ní švihl kolem hlavy. "Myslím na to, založit tým SS. Mohli bysme hrát proti americké armádě. Co myslíš? Goebbelsovi se to moc zamlouvá. Myslí si, že by masu Američanů reagovali na takový fotky moc dobře."

Opřel pátku o těžký dřevěný stůl a začal si rozepínat sako.

"Jestli chceš znát moje mínění, hlavní chyba se stala už ve třicátém šestém, když Himmler prohlásil, že každé poskok v říšský kriminálce musí nosit uniformu SS. Tím se k nám dostali takový sajrajti jako ty a scvrklý starý kundy jako Artur Nebe."

Podal své sako jednomu ze strážných a začal si vyrolovávat rukávy. Najednou začal řvát.

"Bože můj, my jsme dobře věděli, jak zacházet s lidma, jako seš ty! Jenže jsme změkli. Už neplatí 'Má na to odvalu?', ale 'Má na to doktorát?'. My na Východě nepotřebovali žádný doktoráty, ve čtyřicátém prvním, když bylo padesát stupňů pod nulou a chcanky mrzly, než dopadly na zem. Měl jsi slyšet Krebse, Marchi. To by se ti líbilo. Kurva, já myslím, že je to jeden z tý vaší bandy!" Napodobil afektovaný tón. "S vaším dovolením, Herr Obergruppenführer, rád bych vyslechl podezřelého první. Cítím, že by mohl pozitivně reagovat na jemnější přístup.' Do prdele, jemnější! Co na tobě záleží? Kdybys byl můj pes, tak bych ti dal otrávený žrádlo."

"Kdybys byl váš pes, tak bych ho sežral."

Globus se zazubil na jednoho ze strážců. "Slyšte našeho hrdinu!" Plívl si do rukou a zvedl baseballovou pátku. Obrátil se na Marche. "Kouk jsem se do tvýho materiálu. Zjistil jsem, že si velikej pisálek. Furt si děláš poznámky, vyrábíš seznamy. Úplnej frustrovanéj spisovatel. Pověz: seš levák nebo pravák?"

"Levák."

"Zase další lež. Dej na stůl pravou ruku."

March cítil, jako by mu železné obruče sevřely hrudník. Stěží dýchal. "Jdi do prdele!"

Globus mrknul na strážce a Marche zezadu uchopily silné ruce. Židle se převrátila a jeho ohnutí přes stůl. Jeden z esesáků mu zkroutil levou ruku vysoko za záda a páčil, až se March rozeřval bolestí a druhý chytil jeho volnou ruku. Napůl se vyškřábal na stůl a klekl si Marchovi na ruku hned za loktem, tiskna předloktí dlaní k prknům.

V několika sekundách byl úplně znehybněný kromě prstů, které se mohly jediné trochu třást, jako chycené ptáče.

Globus stál asi metr od stolu otíraje si konec pátky o Marchovy klouby. Potom ji zvedl, opsal s ní oblouk jako sekerou o tři sta stupňů a vši silou s ní udeřil.

Neomdlel, ne hned. Strážce ho pustily a on se svezl na kolena, z úst mu vytryskla slina zanechávající stopu na stole jako po lezoucím šnekovi. Jeho ruka byla stále ještě natažená. Chvilí takhle zůstal, až zvedl hlavu a uviděl, co mu z ruky zůstalo - jakýsi cizí chuchvalec krve a chrupavek na řeznickém stole - a pak omdlel.

Kroky ve tmě. Hlasy. "Kde je ta ženská?" Kopanec.

"Jaký to byly informace?" Kopanec.

"Co jsi to ukrad?" Kopanec. Kopanec.

Okovaná holinka mu stoupla na prsty, otočila se na nich a zamačkala do kamene.

Když přišel k sobě, ležel v rohu a jeho přelámaná ruka vedle na podlaze, jako mrtvě narozené dítě, ponechané vedle své matky. Jakýsi muž - asi Krebs - před ním seděl v podřepu a cosi říkal. Snažil se zaostřit zrak.

"Co je to?" Krebsova ústa artikulovala. "Co to znamená?"

Gestapák byl udýchaný, jako kdyby běhal nahoru a dolů po schodech. Jednou rukou chytil Marche za bradu a otočil mu obličej ke světlu. V druhé ruce držel svazek papírů.

"Co to znamená, Marchi? Tohle bylo schované vepředu ve tvém autě. Přilepené páskou pod přístrojovou deskou. Co to znamená?"

March odtáhl hlavu a obrátil se obličejem ke ztrácející se zdi.

Kap, kap, kap. V jeho snech. Kap, kap, kap.

O něco později - nedokázal být přesnější, protože čas byl už mimo jeho odhad, jednou se řítit, jednou zpomalit, v tom nekonečně se vleoucím tempu - se nad ním objevilo bílé sako. Záblesk oceli. Tenké ostří namířené vertikálně nad jeho očima. March se snažil uhnout, ale prsty kolem zápěstí ho sevřely a do žíly se mu zabořila jehla. Nejdřív, když se dotkli jeho ruky, zavyl, ale potom cítil, jak mu ta tekutina protéká žilami a agonie ustoupila.

42. Rozhovor s Krebsem

Mučící lékař byl starý a shrbený a Marchovi, který k němu vzhlížel s překypující vděčností, připadalo, že žije v tomhle sklepení dlouhá léta. Špína se mu zažrala do pórů, temnota mu visela v těžkých válcích pod očima. Nemluvil. Vyčistil ránu, potřel jakousi průzračnou tekutinou, která páchla nemocnicí a márnicí a pevně zavázal do bílého obvazu. Potom mu, stále beze slova, pomohl spolu s Krebsem na nohy. Posadili ho zpátky do židle. Na stůl před něho postavili emailový hrnek sladké kávy s míčkem. Do zdravé ruky mu strčili cigaretu.

March si ve svém vědomí postavil zeď. Za ní umístil Charlie v jejím rychle se vzdalujícím automobilu. Byla to vysoká zeď, postavená ze všeho, co jeho představitost dokázala posbírat - balvany, bloky betonu, vyhořelé konstrukce železných postelí, převrácené tramvaje, kufry, dětské kočárky - a táhla se oběma směry napříč sluncem zalitou

německou krajinou jako na pohlednici Velké zdi v Číně. Před ní stál na stráž. Za tu zeď je nepustí. Všechno ostatní mohou mít.

Krebs si četl v Marchových poznámkách. Seděl s lokty na stole a bradou opřenou v pěstech. Občas uvolnil jednu ruku, aby obrátil stránku, vrátil ji pod bradu a četl dál. March ho pozoroval. Po té kávě a cigaretě a s utlumenou bolestí se cítil téměř božsky.

Krebs dočetl a na okamžik zavřel oči. Jeho pleť byla jako vždycky bílá. Potom srovnal stránky a položil dopředu, vedle Marchova zápisníku a Buhlerova deníku. Po milimetrech je posunoval do linie s přesností jako na přehlídce. Možná to byl vliv té drogy, ale najednou March viděl všechno tak jasně - jak se inkoust na laciných vláknitých stránkách lehce rozpil, z každého písmena rašily droboučké chlupy; jak špatně se Krebs oholil: jak má chumáč černého strniště v záhybech kůže pod nosem. V tichu věřil dokonce i tomu, že slyší jak padá prach a šustí na stole.

"Zabil's mě, Marchi?"

"Zabil tě?"

"Tímhle." Krebsova ruka zůstala třet asi centimetr nad poznámkami.

"Záleží na tom, kdo ví, že to máš."

"Jenom jeden kretén Unterscharführer co dělá v garážích. Našel to, když jsme přivezli tvoje auto. Dal to přímo mně.

Globus o tom vůbec neví - zatím."

"To je odpověď na tvoji otázku."

Krebs si začal prudce mnout tváře, jako kdyby se utíral. Pak přestal, přitiskl dlaně na tvář a zeptal se, zíraje na Marche skrz roztažené prsty. "Co se to tu děje?"

"Umíš číst."

"Umím číst, ale nechápu to." Krebs popadl stránky a zalistoval v nich. "Například tady - co je to Zyklon B?"

"Krystalizovaný hydrogen kyanidu. Předtím používali kysličník uhelnatý. Předtím, kulky."

"A tady - Auschwitz/Birkenau. Kulmhof. Belzec. Treblinka. Majdanek. Sobibor.

"Popravčí lokality."

"Tahle čísla: osm tisíc denně..."

"To je celkový počet, který dokázali v Auschwitz/Birkenau zlikvidovat při použití čtyř plynových komor a krematoria."

"A těchhle ,jedenáct miliónů'?"

"Jedenáct miliónů je celkový počet evropských Židů, po kterých šli. Možná uspěli. Kdoví? Já už jich moc neviděl, ty ano?"

"Tady: jméno Globocnik..."

"Globus byl u SS a policejním velitelem Lublinu. To on ty popravčí tábory stavěl."

"To jsem nevěděl." Krebs upustil poznámky na stůl, jako kdyby byly nakažlivé. "O tomhle jsem nic nevěděl."

"Ovšem, že jsi to věděl! Věděl jsi to pokaždé, když někdo udělal vtip o "cestě na Východ", pokaždé, když matky říkaly dětem, aby byli hodné nebo že vyletí komínem. To jsme věděli, když jsme se stěhovali do jejich domů, když jsme převzali jejich majetek, jejich zaměstnání. Věděli jsme to, ale neměli jsme fakta." Ukázal levou rukou na své poznámky. "Tohle jsou k tě kostře chybějící svaly. Tohle znamená kostru tam, kde byl jen čistý vzduch."

"Chtěl jsem říct, že jsem nevěděl, že Buhler, Stuckart a Luther v tom byli zaangažováni. Nevěděl jsem to o Globusovi..."

"Jistě. Myslel sis jenom, že vyšetřuješ loupež uměleckých předmětů."

"To je pravda! To je pravda!" opakoval Krebs. "Ve středu ráno - dokážeš si vzpomenout tak daleko zpátky? - jsem vyšetřoval korupci v Německém pracovním úřadu: prodej pracovních povolení. Potom mě zčista jasna zavolali k Reichsführerovi, osobně. A on mi povídá, že odhalili penzionované ministry, kteří jsou pachatelé obrovského podvodu se starožitnostmi. Potenciální ostuda pro Stranu je kolosální. Obergruppenführer Globocnik tomu velí. Já mám okamžitě odjet na Schwanenwerder a převzít od něho rozkazy."

"Proč ty?"

"Proč ne? Reichsführer zná můj zájem o umění. Už jsme o těch věcech mluvili. Můj džob bylo jenom všechny umělecké poklady zkatalogizovat."

"Ale muselo ti přece dojít, že Globus zabil Buhlera a Stuckarta?"

"Ovšem. Nejsem idiot. Znáám Globusovu pověst a tebe taky. Ale Globus jednal podle Heydrichových rozkazů a jestliže se Heydrich rozhodl, že mu dá naprostou volnost, aby ušetřil Stranu skandálů - kdo by něco namítal?"

"Kdo by něco namítal?" opakoval March.

"Mluvejme jasně, Marchi. Chceš říci, že jejich smrt neměla s tou krádeží starožitností nic společného?"

"Nic. To byla jenom náhoda, která se jim hodila jako zastírací manévr, to je všechno."

"Ale mělo to logiku. To by vysvětlovalo, proč se Globus choval jako státní vykonavatel rozsudku a proč se tak zoufale snažil překazít vyšetřování kriminálce. Ve středu večer jsem ještě pořád dělal katalog obrazů na Schwanenwerderu, když se tam přičítal bez sebe vzteky kvůli tobě. Říkal, že tě oficiálně odvolali z toho případu, ale že ses vloupal do Stuckartova bytu. Já jsem měl odjet a předvést tě, což jsem taky udělal. A řeknu ti: kdyby bývalo po jeho, Globus by tě vyřídil hned na místě, ale Nebe to nedovolil. Potom jsme v pátek v noci našli to, co jsme pokládali za Lutherovo tělo v tom železničním depu a vypadalo to, že to tím končí."

"Kdy jste zjistili, že mrtvola není Luther?"

"Asi v šest ráno, v sobotu. Globus mi volal domů. Povídal, že má informace, že Luther pořád ještě žije a plánuje setkání s tou americkou novinářkou na devátou."

"To věděl," prohlásil přesvědčený March, "protože dostal avízo z amerického velvyslanectví."

Krebs si pohrdavě odfrkl. "Co je tohle za blbost? Vědět to z odposlechu."

"To není možné..."

"Proč by nebylo? Přesvědč se sám." Krebs rozevřel jedny z jeho desek a vytáhl jeden list hnědého průklepového papíru. "To honem přivezli uprostřed noci odposlouchávači v Charlottenburgu."

March četl:

Forschungsamt

Geheime Reichssache 6745,275

2351

Muž: Říkáte si, co že chci? Co myslíte, že chci? Azyl ve vaší zemi.

Žena: Povězte mi, kde jste.

Muž: Mohu zaplatit.

Žena: (Přerušuje ho)

Muž: Mám informace. Jistá fakta.

Žena: Povězte mi, kde jste. Přijedu a vyzvednu vás. Pojedeme na velvyslanectví.

Muž: Příliš brzy. Ještě ne.

Žena: Kdy?

Muž: Zítřka ráno. Poslouchejte mě. Devět hodin. Velká Hala. Centrální schodiště. Pamatujete si to?

Zase si představil její hlas; cítil ji; dotýkal se jí.

V jeho retropaměti se cosi probudilo.

Postrčil ten list přes stůl Krebsovi, ten jej vrátil zpět do desek a znovu pokračoval: "Co se stalo potom, to už znáš. Globus nechal Luthera zastřelit, jakmile se objevil - a dovol, abych byl upřímný, mě to šokovalo. Udělat něco takového na veřejnosti... Napadlo mě: tenhle chlap je šílenec. Samozřejmě jsem netušil, proč mu tak záleží na tom, aby Luthera nedostali živého." Prudce se zarazil, jako kdyby zapomněl kde je, jako by zapomněl roli, kterou má hrát. Rychle pak dokončil: "Prohledali jsme mrtvolu a nenašli nic. Tak jsme pak šli po tobě."

Marchova zraněná ruka začala zase pulsovat. Pohlédl dolů a uviděl karmínové skvrny prosakující bílými obvazy.

"Kolik je hodin?"

"Pět čtyřicet sedm."

Už je na cestě skoro jedenáct hodin.

Bože, ta jeho ruka... Rudé mapky se rozšiřovaly a spojovaly utvářejíce krvavá souostroví.

"Byli v tom celkem čtyři," řekl March. "Buhler, Stuckart, Luther a Kritzinger."

"Kritzinger?" Krebs si to poznamenal.

"Friedrich Kritzinger, ministerský rada Říšského kancelářství. Kdybych byl tebou, nic z tohohle bych si nezapísal."

Krebs odložil pero.

"Co jim vadilo, nebyl ani tak samotný vyhlazovací program - nezapomínej, že to byli vysocí straníci - ale spíš neexistence žádného Führerova rozkazu. Nic nebylo dáno písemně. Neměli nic, než slovní ujištění od Heydricha a Himmlera, že tohle je to, co si přeje Führer. Mohl bych dostat ještě cigaretu?"

Když mu Krebs jednu dal a on si párkrát slastně potáhl, pokračoval: "Tohle je domněnka, chápeš?" Jeho vyšetřovatel přikývl. "Předpokládám, že se začali ptát sami sebe: proč neexistuje žádné přímé spojení, písemné spojení, mezi Führerem a jeho politikou? A já předpokládám, že odpověď byla v tom, že to všechno bylo tak monstrózní, že nebylo možné, aby do toho byla zatažena hlava státu. Takže, kam je to přivedlo? Do prdele. Protože, kdyby Německo prohrálo válku, mohli by být souzeni jako váleční zločinci a kdyby ji Německo vyhrálo, mohli by se jednou stát obětními beránky za největší masové vyvražďování v historii."

Krebs zamumlal: "Nejsem si jistý, jestli o tom chci vůbec něco vědět."

"Takže se rozhodli pojistit. Udělali místopřísežný prohlášení - bylo to jednoduchý: tři z nich byli právníci - a kdykoli to šlo, tak ukradli nějaký dokumenty. A postupně dali dohromady souvislou dokumentaci. Pojistili se pro každou eventualitu. Když vyhraje Německo a proti nim začne nějaké vyšetřování, mohou pohrozit, že odhalí všechno, co vědí. A když vyhrají spojenci, můžou říct: podívejte se, my jsme proti takové politice stáli v opozici a dokonce jsme riskovali své životy tím, že jsme o tom všem shromažďovali materiály! Luther taky přidal kousek vydírání - diskreditující dokumenty o americkém velvyslanci v Londýně - o Kennedym. Podej mi to."

Kývl směrem ke svému zápisníku a k Buhlerovu diáři. Krebs zaváhal, potom je ale poslal přes stůl.

Bylo to těžké otevřít zápisník jen jednou rukou. Obvaz byl promokvalý. Umazal stránky.

"Tábory byly organizovány tak, že bylo zajištěno, že nezbydou žádní svědkové. Zvláštní vězni obsluhovali plynové komory a krematoria. Potom byli sami tihle zvláštní vězňové zničeni a nahrazeni jinými, kteří byli pak taky zničeni. A tak dále. Když to šlo na nejnižší úrovni, proč ne na nejvyšší? Podívej se. Čtrnáct lidí bylo na té konferenci ve Wannsee. První z nich umírá ve čtyřicátém čtvrtém. Další ve čtyřicátém pátém. Pak jeden v padesátém sedmém, padesátém devátém, šedesátém, šedesátém prvním, šedesátém druhém. V šedesátém třetím došlo k vloupání u Luthera a přitom měl být asi zabit, jenomže si najal ochranku. Jak ubíhal čas a nic se nedělo, došel k závěru, že to byla jenom shoda okolností."

"To stačí, Marchi."

"Od šedesátého třetího se to začalo zrychlovat. V květnu umírá Klopfer. V prosinci se věší Hoffman. Letos v březnu bomba roztrhala Kritzingera. Teď už Buhler dostává opravdu strach. Kritzinger byl jako rozbuška. On byl první, kdo z té skupiny zemřel."

March vzal do ruky kapesní diář.

"Tady - vidíš - si označil datum Kritzingerovy smrti křížkem. Jenže pak dny ubíhají a nic se neděje, třeba jsou v bezpečí. Pak devátého dubna - další křížek! Buhlerův starý kolega z Generální Správy, Schöngarth, sklouzl pod kola

U-Bahnu ve stanici ZOO. Na Schwanenwerderu je panika! Ale tehdy už je pozdě..."

"Povídám, to stačí!"

"Jedno mě ale pořád mátl: proč došlo v prvních devíti letech k osmi úmrtím a potom najednou šesti úmrtím jen během posledních šesti měsíců? Proč to hrozné riziko, když se předtím postupovalo tak trpělivě? Jenže my policajti jenom zřídka zvednem zrak z bláta, abysme si udělali širší obrázek, ne? Všechno mělo být dokončeno do minulého úterý, připraveno na návštěvu našich dobrých přátel Američanů. A z toho plyne další otázka..."

"Dej to sem!" Krebs vytrhl Marchovi z ruky diář a zápisník. Venku na chodbě se ozval hlas - Globuse...

"Dělal by to všechno Heydrich sám na základě jeho vlastní iniciativy nebo postupoval podle rozkazů z vyššího místa? Podle rozkazů stejné osoby, která by se nepodepsala pod žádný dokument?"

Krebs už otevřenými dvířky kamen cpal dovnitř papíry. Na okamžik ležely doutnajíce na uhlí, potom zaplály žlutým plamínkem, zrovna když ve dveřích cely cvaknul klíč.

"Kulmhof!" začal křičet na Globuse, když se bolest stala už příliš silnou. "Belzec! Treblinka!"

"Tak teď už to k něčemu vede!" Globus se zazubil na své dva asistenty.

"Majdanek! Sobibor! Auschwitz! Birkenau!" Vyvolával ta jména před sebe, jako by to měly být štíty, které odrazí rány.

"A co mám dělat? Ztratit se a zhebnout?" Globus si přidržel a chytil Marche za uši krouť mu hlavou směrem k sobě.

"To jsou jen jména, Marchi. Už tam vůbec nic není, ani cihla. Nikdo tomu nikdy neuvěří! A mám ti něco říct? Ani část tebe samotného tomu nemůže uvěřit!" Globus mu plivl do obličeje - chuchvalec šedožlutého hleny. "Tolikle na tom světě záleží!" Srazil ho od sebe, až mu hlava narazila na betonovou podlahu.

"Tak! A znova! Kde je ta holka?!"

43. Útěk?...

Čas se plazil po čtyřech se zlomeným hřbetem. Trásl se. Zuby mu cvakaly jako dětské hodinky na hraní. Už roky před ním tady byli jiní vězni. Místo náhrobků vyškřábali své iniciály ulámanými nehty do zdi cely. "J. F. G. 22. 2. 57".

"Katja". "H. K. Květen 44." Kdosi se nedostal dál než k půlce písmena "E" předtím, než mu došla síla nebo vypršel čas. A přesto ta touha psát...

Všiml si, že žádná značka nebyla výš než metr nad zemí.

Bolest v ruce způsobovala horečnaté stavy. Měl halucinace. Nějaký pes mu drtil prsty mezi svými tesáky. Zavřel oči a byl zvědav, kolik asi uplynulo času. Když se naposledy ptal Krebse, bylo - kolik? - téměř šest. Tehdy spolu mluvili asi ještě tak půl hodiny. Potom byla jeho další schůzka s Globusem - nekonečná. Teď byl sám v cele, ocitaje se střídavě na světle a ve tmě, tažený jedním směrem vyčerpaností a druhým směrem tím psem.

Podlaha byla na tváři příjemná a hladký kámen se rozplynul.

Snil o svém otci - svůj dětský sen - prkenná postava na fotografii ožila mávaje mu z paluby lodi, která opouštěla přístav, mávala, až se proměnila v malého panáčka a pak zmizel docela. Zdálo se mu o Jostovi, jak běží na místě a svým zádušným hlasem recituje báseň: "Krmíte bestii v člověku, aby rostla..." Zdálo se mu o Charlie.

Ale nejčastěji se mu zdálo, že je zase v Piliho pokojíčku v tom děsivém okamžiku, kdy mu dochází, co mu chlapec ze své dobroty - dobroty! - provedl, když rukama sahá po dveřích, ale nohy jsou v pasti - a okno praská a surové ruce se ho chápou za ramena...

Jeho věznitel s ním trásl, až ho vzbudil. "Zvedni se!"

Ležel stočený do klubíčka na levém boku, jako embryo - celé tělo bolavé, klouby ztuhlé. Cloumání stráže v něm probudilo toho psa a udělalo se mu zle. Neměl v sobě nic, co by mohl vyzvrátit, ale žaludek se mu stejně zvedl, jako za starých časů. Cela někam daleko ustoupila a pak se rychle přihnala zpátky. Vytáhli ho nahoru. Věznitel chrastil párem železek. Vedle něho stále, díky Bohu, Krebs a ne Globus.

Krebs na něho pohlédl s odporem a řekl strážnému: "Dejte mu je radši zepředu."

Zamkli mu pouta vepředu, na hlavu narazili čepici a pak byl postrkován, shrbený, kupředu, dlouhou chodbou a po schodech nahoru, na čerstvý vzduch.

Studená a jasná noc. Na nebi nad dvorem se po obloze rozstříkaly hvězdy. V měsíčním světle byly budovy a auta stříbřila lemovaně. Krebs ho strčil na zadní sedadlo jednoho Mercedesa a nastoupil za ním. Kývl na řidiče: "Palác Columbia. Zamkněte dveře."

Jak vedle něho zacvakaly ve dveřích zámky, pocítil March úlevu. "Nedělej si naděje," povídá Krebs.

"Obergruppenführer na tebe pořád čeká. V Columbii máme modernější techniku, to je všechno."

Vyjeli z brány, každému, kdo je viděl připadající jako dva důstojníci SS s řidičem. Hlídka zasalutovala.

Palác Columbia byl tři kilometry jižně od Prinz-Albrecht-Strasse. Temné vládní budovy ustoupily ošumělým blokům kanceláří a dřevěným skladům. Celá oblast u vězení byla určena v padesátých letech k nové výstavbě, a tak buldozery podnikly tu a tam pár ničivých výpadů. Ale peníze došly ještě dřív než se mohlo postavit cokoli nového místo toho, co se zbouralo. Teď se v modravém světle vyjímaly kusy plevelem porostlých rumišť jako kouty podivného bitevního pole. V temných postranních uličkách mezi nimi vegetovaly přebujelé kolonie východoevropských gastarbeiterů.

March seděl rozvalený na sedadle s hlavou opřenou o vrchol koženého opěradla, když se nad ním najednou Krebs naklonil a zaječel: "A kurva!" Pak se obrátil na řidiče: "Celej se pochcal! Zastavte tamhle!" Řidič zaklel a zprudka zabrzdil.

"Otevřete dveře!"

Krebs vystoupil, přešel na Marchovu stranu a vytáhl ho ven. "Rychle? Nemáme na to celou noc?" K řidiči: "Minutku. Nechte motor běžet." Pak Marche strkal, až zakopával o kamení, dolů úzkou uličkou do dveří opuštěného kostela a tam mu odemkl železka.

"Ty máš ale štěstí, Marchi."

"Nechápu..."

Krebs mu řekl: "Máš hodnýho strejčka."

Kap, kap, kap. Z temnoty kostela. Kap, kap, kap.

"Hochu, měl jsi za mnou přijít hned," povídá Artur Nebe. "Byl by sis ušetřil takové utrpení." Přejel Marchovi po obličejí konečky prstů. V černé tmě March nedokázal rozeznat jeho obličej, jen cosi bledého a rozmazaného.

"Vezmi si moji pistoli." Krebs vtiskl do Marchovy levačky Luger. "Ber! Převez si mě, zmocnil ses mojí pistole. Chápeš?"

Určitě se mu to jen zdálo. Ale cítil tíhu pistole v ruce...

Nebe mluvil dál - tlumeným naléhavým hlasem. "Ach Marchi, Marchi. Dneska večer ke mně přišel Krebs - šokovaný, celý šokovaný - a řekl mi, co jsi zjistil. Tedy já jsem to vždycky tušil, ale nikdy jsem neměl žádné důkazy. Musíš ty parchanty zarazit..."

Krebs ho přerušil: "Promiňte, pane, ale náš čas téměř vypršel." Ukázal rukou. "Tamhle, Marchi. Vidíš? Auto."

Na vzdáleném konci uličky uviděl March pod rozbitou pouliční lampou obrysy zaparkovaného auta s běžícím motorem.

"Co má být zas tohle?" Pohlédl z jednoho na druhého.

"Jdi k tomu autu a nasedni. Nemáme už čas. Já budu počítat do deseti a potom zaječím."

"Nezklam nás, Marchi." Nebe mu stiskl tváře. "Tvůj strýček je stařec, ale doufá, že bude žít dost dlouho, aby ty parchanty uviděl, jak visej. Dělej. Vyzvedni ty dokumenty. Nech je publikovat. Když ti dáváme šanci, riskujeme všechno. Tak ji ber. Jdi."

Krebs řekl: "Počítám: jedna, dvě, tři..."

March zaváhal, dal se do kroku, potom se kulhavě rozběhl. Dveře auta se začaly otevírat. Ohlédl se zpátky. Nebe už zmizel ve tmě. Krebs si dal dlaně k ústům a začal křičet.

March se obrátil a bojoval sám se sebou, aby dosáhl čekajícího vozu, odkud volal známý hlas: "Xavi! Xavi!"

44. Führertag

Železnice do Krakau pokračuje severovýchodně kolem Auschwitz (348 kilometrů od Vídně), průmyslového města s 12 000 obyvateli, bývalého hlavního města piastovského vévodství Auschwitzu a Zatoru (Hotel Zator, 20 pokojů), kde vede místní lokálka Skawinou do Krakau (69 kilometrů za tři hodiny)...

Generální Správa, v Baedekeru 1943.

Půlnoční zvony vyzváněly na uvítanou novému dni. Kolem se míhali řidiči blikající světly a bušící na klaksony, takže ve vzduchu nad silnicí za nimi zůstal viset mrak rámusu. Tovární sirény houkaly jedna na druhou po celém Berlíně, jako kdyby to byly stojící vlaky.

"Kamaráde můj drahej, co ti to provedli?"

Max Jaeger se snažil soustředit na řízení, ale každých pár sekund se jeho hlava ve fascinovaně hrůze otáčela na sedadlo spolujezdce vedle něho.

Opakoval pořád dokola: "Co ti to provedli?"

March byl jako v mlze, nejistý, co je sen a co skutečnost. Byl pootočený zády a díval se zadním oknem ven. "Kam to jedeme, Maxi?"

"To ví Bůh. Kam chceš ty?"

Cesta za nimi byla prázdná. March se opatrně otočil, aby viděl na Jaegera. "Copak ti to Nebe neřek?"

"Nebe říkal, že mi to řekneš ty."

March odvrátil zrak na míjející budovy. Ale neviděl je. Myslel na Charlie v hotelovém pokoji ve Waldshutu. Samotnou a vzhůru a myslící na něho. Ještě zbývalo něco přes osm hodin. Budou s Maxem mít Autobahny skoro sami pro sebe. Mohli by to zvládnout.

"Já byl na Marktu," povídá Jaeger. "To bylo asi v devět. Zvoní telefon. Byl to strejček Artur. „Sturmabführere! Jak dobrý přítel je Xavier March?“ Udělal bych pro něho cokoli," povídám - v té době už se proslýchalo, kde jsi. A on povídá strašně tiše: „Tak dobrá, Sturmabführere, uvidíme, jak dobrý přítel jste vy. Kreuzberg. Roh Axmann-weg, severně od opuštěného kostela. Čekajte od třičtvrtě na dvanáct do čtvrt na jednu v noci. A nikomu ani slovo, nebo jste zítra v koncentráku!" A to bylo všechno. Pak zavěsil."

Na Jaegerově čele se zaleskl pot. Pohlédl na silnici a na Marche a zase znovu tam a zpět. "Kurva, Xavi, já nevím co dělám. Mám strach. Jedu na jih. Je to v pořádku?"

"Jedeš dobře."

"Nejsi rád, že mě vidíš?" zeptal se Jaeger.

"Moc rád."

March se zase cítil na omdlení. Otočil se trupem vpravo a levou rukou sroloval okno. Nad zvukem pneumatik a větru bylo slyšet ještě něco. Co to je? Vysoukal hlavu ven a podíval se vzhůru. Neviděl to, ale slyšel to nad nimi. Rotory helikoptéry. Zavřel okno.

Vzpomněl si na záznam té telefonické konverzace. "Co chci? Co myslíte, že chci? Azyl ve vaší zemi..."

Přístroje a ciferníky vozu vydávaly v temnotě jemně zelené světlo. Čalounění bylo cítit novou kůží.

Zeptal se: "Kde jsi vzal to auto, Maxi?" Všiml si, že je to Mercedes: nejposlednější model.

"Z vozového parku na Werderscher Marktu. Je to krasavec, co? Má plnou nádrž. Můžeme ject, kam chceš. Úplně všude."

Tehdy se March rozesmál. Nijak zvlášť naplno a nijak dlouho, protože ho bolavá žebra brzy přinutila, aby přestal.

"Ach Maxi, Maxi," řekl, "Nebe a Krebs jsou takoví perfektní lháři a ty jsi tak neschopný, že je mi jich skoro líto, že tě vzali do party."

Jaeger zíral kupředu. "Napumpovali tě celýho drogama, Xavi. Ublížili ti. Věř mi, jsi z toho popletenej."

"Kdyby si bejvali vybrali jakýhokoliv řidiče jenom ne tebe, tak jsem jim to skoro spolknul... Ale ty... Pověz mi, Maxi: proč je silnice za námi tak prázdná? Předpokládám, že když sleduješ zbrusu nový nablejskaný fáro plný elektroniky a vysílající signál, tak nepotřebuješ bejt u něho blíž jak jeden kilometr. Zvlášť když máš k dispozici vrtulník."

"Já riskuju svůj život," plačtivě prohlásil Jaeger, "a tohle mám za to!"

March držel v ruce Krebsův Luger - držel ho v levičce a bylo to nešikovné ho tak držet. Nicméně se mu povedlo dost přesvědčivě zabořit hlaveň do tlustých záhybů Jaegerova krku. "Tuhle zbraň jsem dostal od Krebse. Aby to vypadalo skutečně autenticky. Jsem si jistý, že není nabitá. Ale chceš to riskovat? Já myslím, že ne. Nech levou ruku na volant, Maxi, oči pěkně na silnici a pravou rukou mi dej svůj Luger. Hezky pomalu."

"Ty jsi zešilel."

March přitlačil. Hlaveň sklouzla po zpocené kůži a zarazila se přesně za Jaegerovým uchem.

"No dobrá, dobrá..." Jaeger mu dal pistoli.

"Skvělé. Teď tady budu sedět, s tímhle tím namířeným na tvoje tlustý břicho a jestli se o něco pokusíš, Maxi, - o cokoli - tak ti do něho pošlu kulku. A jestli o tom máš jakýkoli pochybnosti, tak hezky sed' a přemýšlej. A dojdeš k závěru, že já nemám vůbec nic, co bych ztratil."

"Xavi..."

"Drž hubu. Jeď dál rovně po téhle silnici, až dojedeme na vnější Autobahn."

Doufal, že Max neuvidí, jak se mu třese ruka. Položil si ji do klína. Bylo to dobré, ujišťoval se. Opravdu dobré. Dokazuje to, že ji ještě nesebrali. Ani nezjistili, kde je. Protože kdyby se jim bývalo bylo podařilo jedno, nebo druhé, nikdy by se neuchýlili k tomuhle.

Dvacet pět kilometrů jižně od hlavního města se rozvinula ve tmě světla Autobahn jako náhrdelník. Veliké žluté tabule čnely ze země nesoucí černá jména říšských měst: směrem hodinových ručiček od Stettina, skrz Danzig, Königsberg, Minsk, Posen, Krakau, Kiev, Rostov, Odessa, Vienna; pak nahoru skrz Mnichov, Nürnberg, Stuttgart, Strassbourg, Frankfurt a Hanover do Hamburku.

Na Marchův pokyn se obrátili proti směru hodin. Dvacet kilometrů dál uhnuli vpravo.

Další ukazatele: Liegnitz, Breslau, Kattowitz...

Na nebi se klenuly hvězdy. Nad stromy svítily drobné skvrnky světélkujícího mraku.

Mercedes vyletěl z nájezdu a přidal se k měsíci zalité dálnici. Autobahn se leskl jako širokánská řeka. Představil si, jak se za nimi v dálce vytáčí dračí ocas světél a zbraní.

On byl hlava. On je táhne za sebou - pryč od ní, po prázdné dálnici směrem k východu.

Zmocňovala se ho bolest a vyčerpání. Mluvil, aby se udržel vzhůru. "Myslím," řekl, "že za tohle můžeme poděkovat Krausemu." Ani jeden z nich skoro hodinu nepromluvil. Jediným zvukem bylo předání motoru a bubnování kol na betonovém povrchu vozovky. Jaeger při zvuku Marchova hlasu najednou povyskočil. "Krausemu?"

"Krause popletl rozvrh služeb a poslal mě na Schwanenwerder místo tebe."

"Krause!" Jaeger se zamračil. Jeho obličej, zelený od záře přístrojů v panelové desce, vypadal jako obličej démona. Všechny jeho problémy v životě vedly zpět ke Krausemu!

"Gestapo to zařídilo tak, abys měl v pondělí v noci službu, že jo? Co ti řekli? "Sturmabführere, v Havelském jezeře bude nalezena mrtvola. Nemusíte s identifikací spěchat. Na pár dní na ty akta zapomeňte..."

Jaeger zamumlal: "Nějak tak."

"A ty jsi pak zaspal a když jsi dorazil v úterý na Markt, tak já už jsem ten případ převzal. Chudáku Maxi. Nikdy ráno nedokážeš vstávat. Gestapo tě za to určitě zbožňuje! S kým jsi jednal?"

"S Globocnikem."

"Se samotným Globusem!" March písl. "Vsadím se, že sis myslel, že přišly vánoce! Co ti za to slíbil, Maxi? Postup? Převezení k Sipu?"

"Jdi do prdele, Marchi!"

"Takže pak jsi ho informoval o všem, co jsem dělal. Když jsem ti řekl, že Jost viděl Globuse u mrtvoly na břehu, ty jsi to dal dál a Jost zmizel. Když jsem ti zavolal ze Stuckartova bytu, varoval jsi je, kde jsme a oni nás zatkli. Druhý den ráno prohledali byt té Američanky, protože jsi jim řekl, že má něco ze Stuckartova sejfů. Nechali nás na Prinz-Albrecht Strasse spolu; abys mohl udělat výslech místo nich."

Jaegerova pravačka vystřelila od volantu a chňapla za hlaveň pistole otáčející s ní vzhůru a pryč od něho, ale Marchovy prsty uvízly na spoušti a stiskly ji.

Výstřel v tom uzavřeném prostoru jim rval bubínky. Auto se smýklo přes Autobahn a vjelo nahoru do travnatého pruhu oddělujícího protisměr a poskakovalo na hrbolatém terénu. Na okamžik si March pomyslel, že je zasažen, ale pak ho napadlo, že je zasažen Jaeger. Ale Jaeger už měl na volantě obě ruce a rval se s Mercedesem, aby jej zvládl a March pořád ještě držel zbraň. Rozštěbenou dírou ve střeše proudil do auta studený vzduch.

Jaeger se smál jako blázen a cosi říkal, ale March byl od toho výstřelu ještě stále úplně ohlušený. Auto sklouzlo s trávy a znovu najelo na Autobahn.

Zpětným nárazem při výstřelu byl March vržený na svou poraněnou ruku a přitom téměř omdlel, ale proud mrazivého vzduchu ho rychle přivedl k vědomí. Měl strašlivou touhu ten příběh dovyprávět - Já jsem definitivně pochopil, že's mě zradil, když mi Krebs ukázal záznam odposlechu: věděl jsem to, protože ty jsi byl jediný člověk, kterému jsem řekl to o té telefonní budce na Bulow Strasse, jak tam Stuckart volal to děvče - ale vítr mu ta slova odvál od úst. Ale stejně, co na tom teď záleží?

V tom všem byl největší ironií Nightingale. Ten Američan byl čestný člověk; Marchův nejlepší přítel byl zrádce.

Jaeger se pořád ještě šklebil jako šílenec, mluvil k sobě při řízení a na tlustých tvářích se mu leskly slzy.

Těsně po páté odbočili z Autobahnu k benzínovému čerpadlu s celonočním provozem. Jaeger zůstal ve voze a řekl čerpadláři skrz otevřené okno, aby doplnil nádrž. March pořád tiskl Luger Jaegerovi do žeber, ale vypadalo to, jako že z něho už bojová nálada vyprchala. Jakoby se scvrknul, stal se z něho jen pytel masa v uniformě.

Mladík, který obsluhoval čerpadlo se podíval na díru ve střeše a pak na ně - dva Sturmbannführery ve zbrusu novém Mercedesu - kousl se do rtů a už nic neříkal.

Skrz řadu stromů oddělujících prostor servisu od Autobahnu March viděl na občas míjející světlomety. Ale po kavalkádě, o které věděl, že je sleduje, ani známky. Hádal, že se určitě zastavili asi kilometr vzadu, aby počkali, co naplánuje dalšího.

Když byli zpátky na dálnici, Jaeger povídá: "Já jsem ti nikdy nechtěl ublížit, Xavi."

March, který přemýšlel o Charlie, zavrčel.

"Globocnik je policejní generál, proboha! Když ti řekne: „Jaegře! Koukej se jinam!" - tak se koukneš jinam, ne? Chci říct, to je přeci zákon, ne? My jsme policajti. My musíme zákon poslouchat!"

Jaeger odlepil oči od vozovky dost dlouho na to, aby stačil pohlédnout na Marche, který nic neříkal. Odvrátil pozornost zase zpátky na dálnici. "Tak když mi rozkázal, abych mu řek na co jsi přišel - co jsem měl teda dělat?"

"Moh jsi mě varovat."

"Ano? A co bys mi udělal? Já tě znám: stejně by si v tom pokračoval. A kde bych pak skončil já a Hannelore a děcka? My všichni nejsme z hrdinského těsta, Xavi. Aby lidi jako ty mohli vypadat tak chytře, musej existovat lidi jako jsem já."

Jeli vstříc svítání. Nad nízkými lesnatými kopci před nimi plála bledá záře, jako kdyby tam v dálce hořelo nějaké město.

"A teď mě asi voddělaj, za to, že jsem tě nechal, abys na mě vytáh tu pistoli. Řeknou, že jsem tě nechal schválně."

Zastrelej mě. Ježíšmarjá, že je to fór, vid'?" Pohlédl na Marche usazenýma očima. "Je to fór!"

"Je to fór," řekl March.

Když překročili Odru, bylo už světlo. Šedivá řeka se táhla do dálky po obou stranách vysokého ocelového mostu. Středem lině tekoucí vody jely dva nákladní čluny a jeden druhému přály houkáním dobré ráno.

Odra: přírodní hranice mezi Německem a Polskem. Jenomže tentokrát to už žádná hranice není; už není žádné Polsko.

March se díval upřeně před sebe. To byla ta silnice, po které se v září 1939 valila Desátá armáda Wehrmachtu. V mysli mu vytanuly ty známé filmové týdeníky: dělostřelectvo tažené koňmi, tanky, pochodující oddíly... Vítězství se zdálo tak snadné. Jak se tenkrát radovali!

Objevil se ukazatel odbočky na Gliwitz, městečko, kde začala válka.

Jaeger zanaříkal. "Xavi, já jsem grogy. Už moc dlouho řídit nevydržím."

March mu odpověděl: "Už to není daleko."

Myslel na Globuse. "Vůbec nic už tam není, ani jediná cihla. Nikdo tomu neuvěří. A chceš, abych ti něco řek? Ani část tebe samotného tomu nemůže uvěřit!" To byl pro něho ten nejhorší okamžik, protože to byla pravda.

Jeden z Totenburgů - citadel mrtvých - stál na holém návrší nedaleko dálnice: čtyři žulové věže, vysoké padesát metrů, zasazené do čtverce a obklopující bronzový obelisk. Na okamžik, jak jej míjeli, se na kovů zalesklo slabé sluneční světlo jako v odrazovém zrcadle. Odtud až po Ural byly tucty takových mohyl - věčných památníků na Němce, kteří zemřeli - umírají a umřou - při dobývání Východu. Za Slezskem, napříč stepmi se stavěly Autobahny na hřebenech kopců, aby se na nich neдрžel zimní sníh - osiřelé dálnice neúnavně tepané vichřicí.

Jeli dalších dvacet kilometrů, kolem kouřících komínů továren v Kattowitz a tady řekl March Jaegerovi, aby odbočil z Autobahn.

Vidí ji v duchu před sebou.

Odhláší se z hotelu. Povídá recepčnímu: "Určitě tady nemám žádný vzkaz?" Recepční se usmívá. "Žádný, Fräuelin." Ptala se už tucetkrát. Hotelový zřízenec se nabízí, že jí pomůže se zavazadly, ale ona odmítá. Nasedá do auta s vyhlídkou na řeku a znovu si čte dopis, který objevila ve své kabelce. "Tady je klíček k té bezpečnostní schránce, má drahá. Postarej se o to, aby jednoho dne spatřila denní světlo..." Přechází minuta. Další. A další. Stále se dívá na sever, směrem, odkud má přijet on.

Potom se podívá na hodinky. Pomalu přikývne, nastartuje motor a zatáčí vpravo na tichou silnici.

Teď projíždějí zprůmyslněnou krajinou: hnědá pole ohraničená zápasíci řadami křovisk; vybělená tráva; černé haldy uhelného odpadu; dřevěné věže starých důlních šachet se strašidelnými koly, jako kostry větrných mlýnů.

"To je ale prdel světa," řekl Jaeger. "Co tu má být?"

Silnice vede podél železniční trati, potom přetíná řeku. U břehu se pohupují vory z odpadové gumy. Jsou přesně po varu od Kattowitz. Vzduch páchne chemikáliemi a uhelným prachem. Obloha tady je opravdu sírově žlutá a slunce jako oranžový disk ve smogu.

Zhoupli se s kopce, projeli zčernalým železničním mostem a pak přes trať. Už jsou blízko... March se snažil vybavit si Lutherovu hrubou skicu mapky.

Dojeli ke křižovatce. Váhá.

"Zatoč vpravo?"

Kolem chatrčí z vlnitého plechu, zbytku stromová a zase přes další ocelové koleje...

Rozpoznává nepoužívanou železniční vlečku. "Zastav!"

Jaeger brzdí.

"To je ono. Můžeš vypnout motor."

Takové ticho! Ani pípnutí ptáčka.

Jaeger se s odporem rozhlédl po úzké cestě, holých polích, po stromech v dálce. Pustina. "Ale dyť jsme nikam nedojeli!"

"Kolik je hodin?"

"Bylo devět."

"Zapni rádio."

"Cože? To chceš poslouchat muziku? Veselou vdovu?"

"Prostě to zapni!"

"Kterej kanál?"

"Na kanálu nezáleží. Je devět a to budou znít všechny úplně stejně." Jaeger zmáčkl vypínač a otočil laděním. Ozval se hřmot jako když se rozbíjí oceán o skalnaté pobřeží. Jak projížděl vysílacími frekvencemi ten hřmot zmizel, vrátil se, ztratil se a pak se vrátil v plné síle: žádný oceán, ale milión lidských hlasů skandujících pozdravy.

"Vyndeje svoje náramky, Maxi. Tak. Dej mi klíček. A teď se připejžte k volantu. Promiň, Maxi."

"Ach, Xavi..."

"A tady přichází!" ječel reportér. "Už ho vidím! Už přichází!"

Kráčel už něco přes pět minut a skoro dosáhl okraje březového háje, když zaslechl vrtulník. Ohlédl se kilometr zpátky, mimo vlnící se trávu, podél zarostlých stop po bývalé cestě. K Mercedesu na silnici se přidal asi deset dalších vozidel. Směrem k němu vyráží řada černých postav. Otočil se a šel dál. Zastavuje na hraničním přechodu. Teď. Vlajka s hákovým křížem se třepetá nad celníci. Pohraničník bere její pas. "Z jakých důvodů odjíždíte z Německa, slečno?" "Na svatbu přítelkyni. V Zürichu." Dívá se z fotografie v pasu na její obličej a zase zpět, kontroluje datum na výjezdní doložce. "Cestujete sama?" "Můj snoubenec měl jet se mnou, ale zdržel se v Berlíně. Má službu, je důstojník. Víte, jak to chodí." Usmívá se, přirozeně... A je to, miláčku. Nikdo to nedokáže lépe než ty.

Má oči upřené do země. Něco tady musí být!

Jeden pohraničník jí klade otázky, druhý obchází kolem auta. "Co vezete za zavazadla, prosím?" "Jen šaty na přespání. A svatební dárek." Zatváří se udiveně: "Proč? Jsou nějaké problémy? Mám to rozbalit?" Začíná otevírat dveře... Ach, Charlie, nepřeháněj to: Pohraničníci si vymění pohledy...

Najednou to uviděl. Téměř zahrnuté u kořene jakéhosi stromku: červený proužek. Sklonil se, zvedl to a otočil v dlaní. Cihla je porostlá žlutým lišejníkem, spálená výbušninou a v rozích se rozpadá. Ale je ještě dost pevná. Existuje. Zaškrábal palcem na lišejník a červený prach se mu nahnul za nehet jako sušená krev. Když se sehnul, aby ji položil na místo, uviděl i ty ostatní, napůl ukryté v bledé trávě - deset, dvacet, sto...

Hezké děvče, blondýna, krásný den, svátek... Pohraničník znovu ověřuje seznam. Tady stojí jenom, že Berlín nutně potřebuje najít nějakou Američanku, brunetku. "Ne. Fräulein ..." podává jí pas a mrká na druhého pohraničníka - "prohlídka není nutná." Závora se zvedá. "Heil Hitler!" zdraví on. "Heil Hitler," odpovídá ona.

Dělej Charlie. Jed'...

Jako kdyby ho slyšela. Obrací hlavu k Východu, k němu, tam, kde právě vychází na oblohu slunce a jak se automobil rozbíjí kupředu, jako by kývla hlavou, že pochopila. Za mostem: bílý švýcarský kříž. Na Rýn dopadá ranní světlo...

Unikla jim. Pohlédla na slunce a ví - ví to, jako absolutní a definitivní fakt.

"Zůstaň stát!"

Nad ním se třepotá černá silueta vrtulníku. Za ním - volání - teď už mnohem blíž - kovově znějící rozkazy jako od robotů: "Odhoď zbraň!"

"Zůstaň stát!"

"Zůstaň stát!"

Sundává si čepici a posílá ji vodorovně po trávě, tak, jako kdysi jeho otec házel žabky po mořské hladině. Potom vytahuje z opasku pistoli, kontroluje, je-li nabitá a vyráží k tichým stromům.

Poznámka autora

Mnohé z postav, jejichž jména jsem použil v této knize, skutečně žily. Jejich autobiografie je správná až do roku 1942. Potom byly přirozeně jejich osudy jiné. Josef Buhler, Státní tajemník v Generální Správě, byl odsouzen k smrti v Polsku a popraven v roce 1948.

Wilhelm Stuckart byl zatčen na konci války a strávil čtyři roky ve vazbě. Byl propuštěn v roce 1949 a žil v západním Berlíně. V prosinci 1953 byl zabit při "autonehodě" u Hannoveru: tato "nehoda" byla pravděpodobně inscenována eskadrou pomsty pronásledující ty nacistické zločince, kteří byli na svobodě.

Martin Luther se pokoušel v mocenském boji roku 1941 vytlačit německého ministra zahraničí Joachima von Ribbentropa. Neuspěl a poslali ho do koncentračního tábora Sachsenhausen, kde se pokusil o sebevraždu. Byl propuštěn v roce 1945 krátce před koncem války a zemřel v nemocnici na selhání srdce v květnu 1945.

Odilo Globocnik byl zajat britskou hlídkou ve Weissenesse, v Korutanech, 31. května 1945. Spáchal sebevraždu spolknutím ampule s kyanidem.

Reinhard Heydrich byl zabit českými agenty při atentátu v Praze v létě 1942.

Je typické, že osud Artura Nebeho je mnohem tajuplnější. Tvrdí se o něm, že se účastnil spiknutí proti Hitlerovi, uprchl a skrýval se na jednom z ostrovů ve Wannsee a tam ho zradila zhrzená milenka. Úředně byl popraven v Berlíně 21. března 1945. Avšak říká se, že byl viděn v Itálii a Irsku.

Všichni jmenovaní jako účastníci konference ve Wannsee tam skutečně byli. Alfred Meyer spáchal sebevraždu v roce 1945. Roland Freisler byl zabit při náletu 1945. Friedrich Kritzinger zemřel na svobodě po těžké nemoci. Adolfa Eichmanna popravili Izraelci v roce 1962. Karla Schöngartha odsoudil k smrti britský soud v roce 1946. Otto Hoffman byl vojenským soudem USA odsouzen k 15 letům vězení. Heinrich Müller zmizel na konci války. Ostatní žili dál buď v Německu nebo Jižní Americe.

Použité citáty v textu jsou z následujících autentických dokumentů: Heydrichovo pozvání na konferenci ve Wannsee;

Göeringův rozkaz Heydrichovi z 31. července 1941; depeše německého velvyslance popisující výroky Josepha P. Kennedyho; objednávka Ústředního konstrukčního úřadu v Auschwitzu; jízdní řád vlaků (zkrácený); výňatky ze zápisu konference ve Wannsee; oběžník o použití vlasů vězňů.

Tam, kde jsem nějaký dokument sepsal sám, snažil jsem se jej vytvořit na základě faktů - například konference ve Wannsee byla skutečně odložena, její zápis pořídil mnohem podrobněji Eichmann a potom jej upravil Heydrich; Hitler jako vždy se vyhnul tomu, aby pod jakýkoli přímý rozkaz ke Konečnému řešení přidal své jméno, ale je téměř jisté, že takový rozkaz vydal ústně v létě 1941.

Berlín v této knize je takový, jaký plánoval Albert Speer.

Portrét Cecilie Gallerani od Leonarda da Vinci byl nalezen v Německu na konci války a vrácen Polsku.